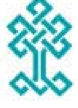
NEDÎM DİVÂNI

Hazırlayan

Prof.Dr. Muhsin Macit

T. C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
KÜTÜPHANELER VE YAYIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
3371

KÜLTÜR ESERLERİ
511

Eser Adı: Nedîm Divânı
Şair: Nedîm
Hazırlayan: Muhsin MACİT

2012
ISBN: 978-975-17-3638-3

www.kulturturizm.gov.tr
e-posta: yayimlar@kulturturizm.gov.tr

Bu kitap internet ortamında ilk kez yayımlanmaktadır.

ÖZGEÇMİŞ

Erzurum'un Oltu ilçesine bağlı Özdere Köyü'nde doğdu (1964). İlköğrenimini köyünde, orta öğrenimini Erzurum'da tamamladı (1983). Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1987). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne araştırma görevlisi olarak girdi. Atatürk Üniversitesi'nde yüksek lisans (1989), Gazi Üniversitesi'nde doktora yaptı (1994). 1996 yılında doçent, 2002 yılında profesör oldu. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ne kurucu dekan olarak atandı (2002-2005). Görev süresinin bitiminde Yüzüncü Yıl Üniversitesi'ne döndü. Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı (2005-2007) ve Eğitim Fakültesi Dekanı olarak görev yaptı (2007-2010). Halen Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi öğretim üyesidir.

Türk edebiyatıyla ilgili yayımlanmış bilimsel eserleri şunlardır: *Gelenekten Geleceğe-Modern Türk Şiirinde Geleneğin İzleri,* (1996; 3. baskı Kapı Yayınları, İstanbul 2011). *Divan Şiirinde Âhenk Unsurları,* (1996; 2. baskı Kapı Yayınları, İstanbul 2005); *Erzurumlu Zihnî Divanı,* (Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001); *Nedîm Divanı,* (Akçağ Yayınları, Ankara 1997); *Nedîm Hayatı, Eserleri ve Sanatı,* (Akçağ Yayınları, 4. Baskı, Ankara 2010); *Karakoyunlu Hükümdarı Cihânşâh ve Türkçe Şiirleri*, (Grafiker Yayınları, Ankara 2002); *Kırklar Divanı-Divan Şiiri Üzerine İncelemeler,* (Kapı Yayınları, İstanbul 2009).

ÖZET

Nedîm, etkisi birkaç nesil sonrasına intikal eden şairlerden biridir. Çağdaşlarından başlayarak günümüze kadar etkisi kesintisiz biçimde devam etmiştir. Bu yönüyle diğer divan şairlerinden bize daha yakındır.

Nedîm pek üretken bir şair değildir. Çevirilerinin olmasına rağmen ona asıl şöhretini kazandıran divanıdır. Nedîm Divanı çok okunmuştur. Tespitlerimize göre yurt içindeki kütüphanelerde 40, yurt dışında 6 yazma nüshası mevcuttur. Nedîm Divanı hacimli değildir: 43 kaside, 89 kıta, 3 mesnevi, 1 terkib-bent, 1 terci-bent, 2 mütekerrir müseddes, 1 tardiyye, 5 tahmis, 1 muhammes, 33 murabba, 2 koşma, 166 gazel, 2 müstezad, 11 rübai ve 23 müfred ve matla‘ ihtiva etmektedir.

ABSTARCT

Nedim is one of unique poets whose influence has been reflecting two generations later. His influence has been going on from his contemporaries to the present days continuously. From this recpect he is closer to us than the other divan poets.

Nedim is not so much productive poet. Despite his translations, his divan is the main work that makes him famous. According to our research 40 manuscripts at our libraries and 6 manuscripts abroad exist. His divan is not extensive. It consists of 43 kaside, 89 kıta, 3 mesnevi, 1 terkib-bent, 1 terci-bent, 2 mütekerrir müseddes, 1 tardiyye, 5 tahmis, 1 muhammes, 33 murabba, 2 koşma, 166 gazel, 2 müstezad, 11 rübai ve 23 müfred or matla.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Nedîm Divânı'nın bu metni, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde, hocam Prof.Dr.Mustafa İsen'in danışmanlığında hazırladığım doktora tezimin popüler neşridir. İlk baskısı 1997 yılında Akçağ Yayınevi tarafından yapılmıştı. Geçen zaman içinde metni gözden geçirerek bazı düzeltmeler yaptım. Daha önce temin edemedeğim Londra ve Kahire nüshalarını elde ettim. Fakat bu nüshalarda ve başta Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi olmak üzere yurt içindeki kütüphanelerde yeni tespit ettiğim diğer yazmalarda, daha önce ortaya koyduğum şecereyi değiştirecek önemli farklılıklar yoktu. *Nedîm Divânı*'nın bu baskısını hazırlarken -birinci baskıdan farklı olarak- tek nüshada bulunan şiirlerin altına hangi nüshadan alındığına dair notlar düştüm. Bir de yazma ve matbu *Nedîm Divânı* nüshalarında bulunmadığı halde başka kitap ve kitabelerde yer alan şiirleri alıntılarken kaynak gösterdim.

Nedîm Divânı'nın bilinen bütün nüshaları değerlendirilerek hazırlanan bu baskıda; 43 kaside, 89 kıta, 3 mesnevi, 1 terkib-bent, 1 terci-bent, 2 mütekerrir müseddes, 1 tardiyye, 5 tahmis, 1 muhammes, 33 murabba, 2 koşma, 166 gazel, 2 müstezad, 11 rübai ve 23 müfred ve matla‘ vardır. *Nedîm Divânı*'nda bulunan 5 Arapça, 39 Farsça şiir bu baskıdaki yeni harfli metinde yer almamaktadır. *Nedîm Divânı*‘nın metni kurulurken şecere tespiti yapılarak şu nüshalar kullanılmıştır:

M	Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi, Gölpınarlı Bağışları, No. 41
TK	Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Y. 13
B	Bakü Yazmalar Arşivi B. 486 No: 11627
Ü1	İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi İbnülemin No. 3112
MO	DTCF Kütüphanesi, Muzaffer Ozak No: 177
YB	Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar No. 2334
HE	Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi No: 675
Ü	İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY. 2829
AE	Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Manzum Eserler No. 431

T	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine 1000
HEM	Süleymaniye Kütüphanesi Hâlet Efendi No: 673

Nedîm Divânı'nın bu haliyle onun şiirine ilgi duyanlar için daha ulaşılabilir ve yararlı olacağı kanısındayım.

Prof.Dr. Muhsin Macit

GİRİŞ

NEDÎM'İN HAYATI, ESERLERİ ve ŞAİRLİĞİ

Asıl adı Ahmet'tir. İstanbulludur. Evinin Beşiktaş'ta olduğuna dair şiirilerinde kendisinin verdiği bilgiyi, belgeler de destekler (Erünsal 2009: 255-274). 1681 yılında dünyaya geldiği tahmin edilmektedir. Annesi Saliha Hatun, İstanbul'un fethinden itibaren devlet hizmetinde bulunan Karaçelebizadeler ailesindendir. Babası Kadı Mehmet Efendi ise Sultan İbrahim devri (1640-1648) kazaskerlerinden Merzifonlu Mustafa Muslihittin Efendi'nin oğludur. Kazasker Muslihittin Efendi bazı kötü alışkanlıklarından ötürü ulema ve halk tarafından sevilmediği için kendisine çirkin lakaplar takılmış, Mülakkap Mustafa Efendi diye tanınmıştır. Dedesine takılan lakaplardan ötürü Osmanzade Taib gibi bazı şairler Nedîm'den *mülakkabzade* diye bahsetmişlerdir.

Ahmet Nedîm iyi bir eğitim görmüş, döneminin klasik ilimlerini, Arapça ve Farsça'yı bu dillerde şiir yazacak kadar öğrenmiştir. Tahsilini tamamladıktan sonra Şeyhülislam Ebezade Abdullah Efendi'nin de bulunduğu bir jüri tarafından yapılan sınavda başarılı olarak müderris olmuştur. Söz konusu edilen sınavın tarihi bilinmemekle beraber, Ebezade Abdullah Efendi'nin görevde bulunduğu 1707-1713 yılları arasında gerçekleştiği kesindir (Yöntem 1948: 173-184). Bu tarihler, aynı zamanda Sultan III. Ahmet döneminin (1703-1730) başlarına rastlamaktadır. Bu sırada Ali Paşa, III. Ahmet'in on birinci sadrazamı olarak göreve getirilmiştir(1713). Nedîm ise 1114/1702-1703 yılına tekabül eden tarih manzumesini dikkate alırsak artık çıraklık safhasını aşmış bir şairdir.

Ali Paşa'nın Varadin'de şehit düşmesinden sonra yerine Halil Paşa getirilir. Bu sırada İbrahim Paşa'nın yıldızı parlamaktadır. İbrahim Paşa, 1716 yılında mirahurluğa, ardından rikab-ı hümayun kaimmakamlığına atanır. Bu ikinci atamayla ilgili olarak Nedîm, bir tarih manzumesi yazar. İbrahim Paşa, Ali Paşa'nın şehit edilmesinden sonra geride kalan nikâhlısı Fatma Sultan'la evlenerek padişaha damat olur. 1718 tarihinde de sadrazamlık makamına getirilir. Bu tarih, daha sonra Lale Devri (1718-1730) olarak adlandırılan dönemin başlangıcıdır. Artık, Damat İbrahim Paşa'nın hemen her faaliyeti Nedîm'in dikkatini çeker. Şair, kıta ve kasideleriyle her fırsatta hamisine bağlılığını ifade eder. İbrahim Paşa'yı takdir eden, öven tek

şair sadece Nedîm değildir. Fakat Nedîm, bu şairlerin içinde en başarılı olanıdır. Bir yandan İbrahim Paşa'nın faaliyetlerini şiirleriyle överken diğer yandan da Lale Devrinde teşekkül ettirilen tercüme heyetlerinde görev alarak hâmisinin her hamlesine destek verir. Meslek hayatında da çabuk ilerler. Müderrislikten Mahmut Paşa Mahkemesi naipliğine getirilir. Daha sonra 1726'da Molla Kırımî Medresesi'nde, 1728'de Nişancı Paşa-yı Atik Medresesi'nde görev yapan Nedîm, 1729'da Sahn Medreseleri müderrisliğine yükselir. Sekban Ali Paşa Medresesi'nde müderris iken Patrona Halil İsyanı patlak verir (1730).

İsyan sırasında Nedîm'in akıbetinin ne olduğu konusunda değişik iddialar ileri sürülmüştür. Kaynaklarda şairin, söz konusu isyanı takip eden günlerde *illet-i vehime*den veya içkiye düşkünlüğü nedeniyle titreme hastalığından öldüğüne dair bilgiler kayıtlıdır. Güvenilir biyografi müelliflerinden Süleyman Sadettin, Nedîm'in ihtilal esnasında korkudan evinin damına çıktığını ve oradan düşerek öldüğünü söylemektedir. Bu acı akıbet, şairin belki de son bir kurtuluş ümidiyle evinin damına çıktığını veya linç edilerek öldürülen dedesi Mülakkab Mustafa Efendi'nin yaşadığı tecrübenin tekrar edilmesine imkân vermemek için ölümü tercih ettiğini akla getirmektedir. Ancak kesin olan bir şey vardır; o da şairin ihtilal sırasında öldüğüdür. Nedîm'in muhallefatına dair kayıtlar 15 Rebiülahir 1143/28 Ekim 1730 tarihinde düzenlendiğine göre bu tarihten önce ölmüştür (Yöntem 1948: 109-121; Erünsal 2009: 255-274). Şairin kabri Üsküdar Karacaahmet Mezarlığının Miskinler kısmındadır. Mezar kitabesinde ölümüne düşürülmüş şu tarih beyti yazılıdır:

Revâ ola düşerse fevtine işbu du'â târih
Nedîm ola nedîm-i şâh-ı ceyş-i enbiyâ yâ Rab [1143]

Eserleri

***Nedîm Divanı*:** Nedîm'e asıl şöhretini kazandıran eseri, divanıdır. Şairin hayattayken divan tertip edip etmediği bilinmemektedir. Bakü Elyazmalar Arşivi No.11627'de kayıtlı bulunan Nedîm Divanı nüshasının, müellif hattı olduğuna dair iddialar da gerçeği yansıtmamaktadır (Hoca 1960: 143-148). *Nedîm Divanı*'nın bilinen en eski tarihli nüshası, 1149 yılında istinsah edildiği tahmin edilen ve Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi Y.13 numarada kayıtlı olan nüshadır.

Nedîm Divanı'nın yurtiçi ve yurtdışındaki kütüphanelerde kırk beş kadar yazma nüshası vardır. Eser, üç kez eski harflerle basılmıştır: *Divan-ı Nedîm,* Bulak Matbaası (tarihsiz), 107+59; *Divan-ı Nedîm,* İstanbul 1291, 140; *Nedîm Divanı,* haz. Halil Nihad, İstanbul 1338-1340, 374. İlk iki baskı oldukça eksiktir ve yanlışlarla doludur. Halil Nihad, *Nedîm Divanı*'nı hazırlarken matbu iki nüshanın yanı sıra eserin yirmi yedi yazma nüshasını kullanmıştır. Bu baskının "Lügatçe" kısmında *Nedîm-i Kadîm Divançesi* de yer almaktadır (331-356). Halil Nihad'ın hazırladığı bu eser, uzun süre Nedîm'in şiirlerine ilgi duyanların ihtiyaçlarını karşılamıştır.

Daha sonra Abdülbaki Gölpınarlı, Mevlana Müzesine bağışladığı bir nüsha ile Halil Nihad neşrini kullanarak *Nedîm Divanı*'nı yeni harflerle yayımlamıştır (İstanbul 1951). İkinci baskıda Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi 763'te kayıtlı mecmuadaki farklı beyitleri de ilave etmiştir (İstanbul 1972). Son olarak Muhsin Macit, eserin bilinen bütün yazma nüshalarını değerlendirmek suretiyle *Nedîm Divanı*'nın tenkitli metnini doktora tezi olarak hazırlamış (1994), Akçağ Yayınevi bu metnin popüler neşrini yapmıştır (1997).

Nedîm Divanı kullanılan nazım şekilleri bakımından klasik divan tertibine uymaktadır. *Nedîm Divanı*'nın bilinen bütün nüshaları değerlendirilerek hazırlanan son baskıda; 43 kaside, 89 kıta, 3 mesnevi, 1 terkib-bent, 1 terci-bent, 2 mütekerrir müseddes, 1 tardiyye, 5 tahmis, 1 muhammes, 33 murabba, 2 koşma, 166 gazel, 2 müstezad, 11 rubai ve 23 müfred ve matla vardır. Ayrıca *Nedîm Divanı*'nda 5 Arapça, 39 Farsça şiir yer almaktadır.

Sahaifü'l-Ahbar: Lale Devri'nde (1718-1730) teşekkül ettirilen tercüme heyetlerinde görev alan Nedîm, Müneccimbaşı Ahmet Âşıkî (ö.1702)'nin *Camiü'd-Düvel* adlı Arapça eserini Türkçe'ye çevirerek *Sahaifü'l-Ahbar* adını vermiştir. Nedîm'in on yılda tamamlayarak (1720-1730) İbrahim Paşa'ya sunduğu bu çeviri, 1285 yılında İstanbul'da basılmıştır.

Aynî Tarihi: Bedrettin Mahmut bin Ahmet (ö.1451) tarafından yazılan *Ikdu'l-Cüman fi Tarihi Ehli'z-Zaman* adlı yirmi dört ciltlik İslam tarihi, Nedîm'in de içinde bulunduğu tercüme heyetince çevrilmiştir. Fakat Nedîm'in mütercimler arasında yer aldığı bilindiği halde hangi bölüm veya kısımları tercüme ettiği henüz bilinmemektedir.

Nedîm'in bunlardan başka, Şehit Ali Paşa'ya yazdığı bir dilekçesi, İzzet Ali Paşa'nın şaka yollu mektubuna mensur cevabı, *Safayî Tezkiresi*'ne *Takriz*'i ve *Münşeat-ı Aziziye*'de yer alan ve kime yazıldığı belli olmayan bir mektubu vardır.

Şairliği

XVIII. yüzyılın başında gazelde hikemî tarzın büyük temsilcisi Nâbî'nin, kasidede Nef'î'nin etkisinin revaçta olduğu şiir ortamına ilk adımını atan Nedîm, çok geçmeden *Nedîmane* denilen yeni bir tarz geliştirmiştir. Bu tarzın esasını; söyleyiş mükemmelliği, yerlilik arzusu ve Nedîm'e özgü edâ oluşturur. Kendisi de bir gazelinde; *Ma'lûmdur benim sühanım mahlas istemez / Fark eyler onu şehrimizin nükte-dânları* diyerek üslup sahibi bir şair olduğunu ifade etmiştir (Macit 1997: 355).

Nedîm, şiir lügati zengin olmayan şairlerdendir. Bulduğu bir imajı veya hoşuna giden benzetme unsurlarını tekrar tekrar kullanır. Onun asıl kudreti dili kullanmadaki ustalığında saklıdır. Konuşma dilinden gelen söyleyişleri kullanmadaki dehası ve ahengi sağlamadaki titiz işçiliği onu çağdaşlarından ayırır. Kafiye, redif ve vezin kullanımındaki başarısı, şiirlerinde ritmik akışkanlığın sağlanmasında etkili olmuştur. Redif ve kafiye kullanımında geleneğe bağlı olan şairin ara sıra Türkçe kelime ve eklerle yaptığı kafiyelerdeki doğallık, daha önceki şairlerde az rastlanan bir özelliktir. Nedîm aruzun musikisini yakalayan ve şiirinde âdeta bir ahenk unsuru olarak kullanan divan şairlerinden biridir. Şiirlerinin bestelenmeye elverişli bir yapısı vardır. Onun için şairin yaşadığı dönemden başlayarak musammatları ve gazelleri bestelenmiştir.

Nedîmane denilen tarzın önemli özelliklerinden bir diğeri, yerlilik merakıdır. Nedîm, divan şiirinde Necatî'yle belirginleşen, Bakî ve Şeyhülislam Yahya gibi şairlerin eserlerinde mükemmelleşen mahallîleşme deneyiminin XVIII. yüzyıldaki en büyük temsilcisidir Onun, şiirlerinde halk edebiyatına yakınlaşması, İstanbul hayatından sahneler sunması, gerçek hayattan alınan unsurları kullanması, günlük dilden gelen konuşma kalıplarına ve deyimlere yer vermesi yerlilik arzusunu gösteren unsurlar olarak görülmektedir.

Bilindiği gibi XVIII. yüzyılda halk ve divan şiiri arasında nisbî bir yakınlık söz konusudur. Divanlarda heceyle yazılmış şiirler yer

aldığı gibi, halk şairlerinin de divan şiirinin estetik ve hayal dünyasına yakın şiirler söyledikleri bilinmektedir. Nedîm'in

Sevdiğim cemâlin çünkim göremem
Çıkmasın hayâlin dil-i şeydâdan
Hâk-i pâye çünki yüzler süremem
Alayım peyâmın bâd-ı sabâdan

ve

Tutasın cihânı Sikender gibi
Şevket ile dünyâ dola hünkârım
Kapına Ferîdûn bir çâker gibi
Her ne emredersen n'ola hünkârım

dörtlükleriyle başlayan koşmaları, yerlilik arzusunun en somut gösteregelerindendir.

Nedîm'in yerlilik merakının en dikkate değer tarafı ise şiirlerinde İstanbul hayatından sahneler sunmuş olmasıdır. XVIII. yüzyılın başında özellikle İbrahim Paşa'nın gayretleriyle oluşturulan barış ve istikrar döneminde, imar faaliyetleriyle birlikte eğlence hayatıyla ilgili mekânların ve mesire yerlerinin de yeniden düzenlendiği bilinmektedir. Düzenlenen helva gecelerine, Sadabad eğlencelerine devlet ricalinin yanı sıra şairlerin de katıldığı eserlerinden anlaşılmaktadır. İstanbul'un eğlence ve mesire yerlerinin şiirlere konu olması XVIII. yüzyılda başlamaz. Fakat Nedîm devraldığı bir geleneği daha canlı, değişik sahneler ve tipleri öne çıkararak devam ettirir. Ayrıca Nedîm, devrin diğer şairleri gibi İbrahim Paşa'nın İstanbul ve Nevşehir'de yaptırdığı çeşme ve sebillere, han ve kervansaraylara, hamamlara, köşklere manzum tarihler düşürmüştür (Kut 1993: 393-422).

Nedîm, Osmanlı şairleri arasında devriyle birlikte anılan, hatta özdeşleşen müstesna şairlerdendir. Lale Devrinde Nedîm'le aynı muhitte yaşayan ve devrin havasını onunla birlikte teneffüs eden pek çok şair olmasına rağmen devrinin ruhunu onun kadar eserine yansıtan olmamıştır. Damat İbrahim Paşa'nın Osmanlı kültür ve sanat hayatında gerçekleştirmeye çalıştığı hamleye Nedîm şiirleriyle, Itrî besteleriyle, Levnî mücessem nakışlarıyla katkıda bulunmuştur (İrepoğlu 1999: 235-243).

Nedîm, her yönüyle devrinin adamıdır. Ne yazık ki Patrona İsyanı ile sadece Lale Devri değil, Nedîm'in hayatı da trajik bir biçimde son bulmuştur. Şairin mütebessim çehresini bu trajik olayın ruhumuza gerdiği sisli perdenin arkasından, ama sadece şiirlerine

yansıdığı kadarıyla görürüz. Onun şiirlerinde Türkçe'nin nabız atışlarını duyar, Osmanlı zevk ve yaşama üslubunun nahif çizgilerini buluruz. Nedîm'in şiirlerinde önceki asırların şairlerinde görülen tasavvufi derinlik ve zihnî tasarruflara dayalı ustalık merakı yoktur. Sanki her şey kendiliğinden olmuş izlenimi verir. Bu durum, onun nazirelerinde, tahmis ve taştirlerinde daha açık biçimde görülür.

Nedîm, başta Fuzulî olmak üzere pek çok usta şaire nazire söylemiştir. Nevâyî'nin bir gazelini tanzir etmiş ve ayrıca Çağatayca üç beyitli bir manzume söylemiştir. Razî, Neşatî Dede ve Tıflî'nin gazellerine tahmis; Nedîm-i Kadîm ile İzzet Ali Paşa'nın şiirlerine taştir yazmış; Enverî, İbrahim Paşa ve Sultan Ahmet'in mısra ve beyitlerini tazmin etmiştir. Ayrıca, "gibi" redifli kasidesinde İran şairlerine âdeta meydan okuyan Nedîm, Türk şairlerinden kasidede Nef'î'yi; gazelde Bakî ve Yahya'yı; mesnevi tarzında Atayî'yi ve rubaide ise Haletî'yi beğendiğini söylemiştir (Macit 1997: 2). Özellikle ilk kasidelerinde Nefî etkisine sonuna kadar açık olan Nedîm, gazelde de kendisini Bakî'nin *mirasçı*sı sayar. Döneminin şairlerinden Arif Efendi, İzzet Ali Paşa ve Razî gibi şairlere birer beytinde yer verir. Devrin diğer şairleri ile birlikte Nedîm de Namî mahlasıyla şiirler söyleyen Safevi elçisi Murtazakulu Han'a nazireler söyler (Horata 2003: 253-259). Divan edebiyatı geleneği içerisinde belirginleşen bütün arayışlar, tecrübeler ve hatta kimi zaman tali bir duyarlık olarak kalıp genelleşmeyen denemeler, Nedîm'in dikkatini çeker. O, bütün bu tecrübelere ve divan şiirinin kaynaklarına kayıtsız kalmaz. Onun divan şiirine getirdiği yenilik, asırlarca süren dağınık tecrübelerin zaferidir (Tanpınar 1982: 83).

Nedîm, yaşadığı dönemden itibaren etrafında takipçiler toplayabilen, etkisi birkaç nesle intikal eden müstesna ustalardandır. Bunda divan şiirini yerli bir havaya sokmasının etkisi vardır. O, tekke-tasavvuf muhitleri gibi nispeten kapalı bir yapı içinde eserini vererek özellikle sözlü gelenekte etkisini sürdüren Nesimî, Yunus ve Niyazî-i Mısrî gibi kabul görmüş şairler istisna edilirse, soluğu her dem taze şairlerin başında gelir. Sadece yaşadığı zaman itibariyle değil, eseriyle de bize diğer divan şairlerinden daha yakındır.

Nedîm'in yeni sesi, edası daha hayattayken devrinin şair ve tezkirecileri tarafından fark edilmiştir. Eserini 1134/1722'de tamamlayan Salim'in, Nedîm'i "tâze-zebân" sıfatıyla nitelendirmesi dikkate değer bir husustur. Safayî'den başlayarak Nedîm'in biyografisine yer veren bütün kaynaklarda onun önde gelen şairlerden

biri olduğu vurgulanır. Raşid ve Asım gibi XVIII. yüzyılın iki vakanüvis şairi Nedîm'i takdir etmekle kalmayıp şiirlerini tanzir etmişlerdir. XVIII. yüzyıl şairlerinden Kâmî, Neylî, Asım, Atıf, Raşid, İzzet Ali Paşa, Seyyid Vehbî, Samî, Kelîm ve Pertev gibi şahsiyetlerin de Nedîm'e nazireleri vardır. Hatta eserini farklı bir mecrada veren, tasavvuf iklimine şiirinin kapılarını sonuna kadar açan Şeyh Galip bile Nedîm'in şiirlerini tanzir etmiştir.

Edebiyatımızın yüzünü batıya çevirmesiyle birlikte tevarüs ettiği geleneği sürdüren şairlerden, modern şiir tarzını oluşturmaya çalışanlara kadar geniş bir yelpazede Nedîm'in etkisi devam etmiştir. XIX. yüzyılın ilk yarısında Nedîm'in en büyük takipçisi Enderunlu Vasıf'tır. Tanzimat dönemi şairlerini de etkileyen Leskofçalı Galip, Nedîm'in etkisinde kalan bir başka şairdir. Tanzimat edebiyatının önde gelen simalarından Namık Kemal, Nedîm'i Türk dilinin en büyük şairi sayar (Yetiş 1989: 19, 269, 276). Edebiyat-ı Cedide şairlerinin benimsedikleri dil anlayışı, Nedîm'in söyleyişine dikkat etmelerine engeldir. Bununla birlikte "Aveng-i Tesavir"de eski şairlerin daha çok mizaçlarıyla ilgili özelliklerini vurgulayan Tevfik Fikret, Nedîm'in mizacını, tavrını, döneminin içindeki yerini ayrıntıya inen çizgilerle tespit eder (1984: 406).

Geçen asrın başında Nedîm, adeta yeniden keşfedilir. Birinci Cihan Harbinin, özellikle aydınlar arasında yarattığı ruhsal çöküntü, bir bakıma Nedîm'in şiirleriyle telafi edilmeye çalışılır. Böyle bir ortamda *Şair Nedîm* mecmuası yayın dünyasına girer (Altun 2000: 49-52). İlk sayısının çıktığı 16 Ocak 1919'dan 29 Mayıs 1919 tarihine kadar 18 sayı çıkarılan bu haftalık edebî dergide Nedîm'le ilgili yazılar, İstanbul üzerine denemeler, şairin meşhur şiirlerine nazireler yayınlanır. Şiirleri tahmis edilir. *Millî Mecmua*, "Nedîm" nüshasını yayımlar. Yahya Kemal ve Mehmet Halit'in *Dergâh'*ta Nedîm'e dair yazıları çıkar. Bu dergilerdeki yazıların ve şiirlerin büyük çoğunluğunda Nedîm; çapkın, biraz pervasız, neşeli ve yaşama hazzıyla dolu bir şair olarak tanıtılır. Böyle bir ortamda Yahya Kemal'in "eski şiirin rüzgârıyla" söylediği şiirlerindeki tarzı, nesirleri ve sohbetlerinde ortaya koyduğu görüşleri, Lale Devri ve Nedîm'in şair kimliğinin öne çıkmasında nispeten etkili olur. Nedîm'in şiirlerine yazdığı nazirelerle edebiyat dünyasına adım atan Halil Nihat (Macit 2002: 36-37), *Nedîm Divanı*'nı neşreder (1338-1340). Bu çabası takdirle karşılanır ve özellikle Ahmet Haşim, *Akşam'*da yayımlanan "Nedîm Divanı'nın Yeni Tab'ı" başlıklı yazısıyla edebiyat ortamında oluşan popüler Nedîm imajını öteleyerek şairin gerçek kimliğine dair

tespitlerde bulunur (Enginün 1991: 155). Modern Türk şiirinin başında duran iki ustanın; Ahmet Haşim ve Yahya Kemal'in yaklaşım biçimleri Nedîm'in şair kimliğinin, döneminin havası içinde boğulmasını erteler.

Cumhuriyet döneminde Nedîm'in sanatı kadar hayatı da dikkati çeker. Hayatı, Halit Fahri Ozansoy'un *Nedîm***,** Faik Ali Ozansoy'un da *Nedîm ve Lale Devri* oyunlarına konu olur. *Şair Nedîm* mecmuasının "müdîr-i edebîsi" olan Halit Fahri, "Bugünkü Sadabad" şiirinde Lale Devrini derin bir özleyişle yâd eder. Diğer şiirlerinde de Nedîm'i anmadan geçemez. Musahipzade Celal, *Lale Devri* adlı şarkılı tarihî operetinde Nedîm'in şiirlerine yer verir ve oyun sahnelenirken bu güfteler Suphi Ezgi tarafından bestelenir. Dolayısıyla Yahya Kemal ve Haşim'in vurguladığı şair kimliği göz ardı edilerek Nedîm, büyük ölçüde 'kurmaca' bir yaşama biçiminin temsilcisi sıfatıyla sanat ve edebiyat dünyasında tanınır. Yahya Kemal'in, Lale Devri ve İstanbul üzerine yazdığı şiirlerinde benimsediği söyleyiş tarzından ve sohbetlerinde ortaya koyduğu görüşlerden etkilenen Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Nedîm'e dair makalesi tekrar dikkatlerin şairin hayatından çok eserine yönelmesinde etkili olur (Tanpınar 1977: 169-173).

Modern Türk edebiyatında eserinden çok fantastik öğelerle süslenmiş yaşama biçimiyle hatırlanan ve eleştirilen divan şairlerinin başında Nedîm gelir. Popüler tarihçiliğin ve ideolojik bakış açısıyla geçmişi yeniden kurma çabalarının bir sonucu olarak Lale Devri ve Nedîm genellikle bir yönüyle öne çıkarılır. Oysa ne Lale Devri siyah-beyaz fotoğraflardan ibarettir ne de Nedîm'in şiirleri. Nedîm'in eserlerinde Lale Devrinin bütün özelliklerini bulmak mümkündür.

Her ne kadar Nedîm, modern Türk şairlerince şiirlerinden yapılan alıntılar, göndermeler ve çağrışımlarla en çok hatırlanan divan şairlerinden biri olsa da bu algılama biçimi onun şiiriyle tam olarak örtüşmez. Bu algılama biçiminde Nedîm, Lale Devrinin müstesna şairidir. İstanbullu ve hatta Beşiktaşlı oluşu, bir elinde gül bir elinde câm (=kadeh) olmak üzere dünyadan kâm almak için Sadabad seyrine çıkışı, güzellerle senli benli konuşması ve hayatın bin bir güzelliğini tatmasına rağmen bu dünyanın ona da kalmayışı söz konusu edilir. Lale Devri ve Nedîm'e dair oluşan bu imaj, sanat ve edebiyat çevrelerince de paylaşılır. Bu algılamanın farklı yansımalarını Cahit Sıtkı Tarancı, Faruk Nafiz, Ümit Yaşar Oğuzcan, Ercüment Behzad

Lav, Metin Altıok, Sezai Karakoç, Melih Cevdet Anday ve Attila İlhan'ın Nedîm'e ayırdıkları dizelerinde görürüz.

NEDÎM DİVÂNI

[METİN]

KASÎDELER

1
Kasîde-i Nedîm Çelebi Der-Na‘t-ı Resûl-i Ekrem ve Habîb-i Muhterem[1]

1. Şâh-bâz-ı evc-i kurb-ârâ habîb-i kibriyâ
   Bülbül-i gülzâr-ı *ev ednâ* habîb-i kibriyâ

2. Câm-ı mevvâc-ı hidâyet neşvenin mestânesi
   Feyz-yâb-ı sâgar-ı ma‘nâ habîb-i kibriyâ

3. Âlem-i feyz-i Hudânın sâkin-i mey-hânesi
   Pâdişâh-ı hüsnde vâlâ habîb-i kibriyâ

4. Zerredir aşkında şekl-i müstedîr-i nüh-kıbâb
   Âftâb-ı nûr-ı şer‘-efzâ habîb-i kibriyâ

5. Cebra'il ol şem‘-i bezm-i vahdetin pervânesi
   Nûr-bahş-ı meclis-i ulyâ habîb-i kibriyâ

6. Hâkdır râh-ı gam-ı hicrinde mâh u âftâb
   Neyyir-i eflâk-i istiğnâ habîb-i kibriyâ

7. Akl-ı küll sevdâ-yı bend-i zülfünün dîvânesi
   Âb-ı rûyı cevher-i eşyâ habîb-i kibriyâ

8. Kahrın etdi hânumân-ı Lât u Uzzâyı harâb
   Sâhibü's-seyf-i cihân-ârâ habîb-i kibriyâ

9. Oldu lebrîz-i ecel a‘dâ-yı din peymânesi
   Tîğin etdi hükmünü icrâ habîb-i kibriyâ

10. Enbiyânın ferd-i mümtâzı resûl-i kâm-yâb
    Cem‘-i a‘yân içre müstesnâ habîb-i kibriyâ

11. Şâh-bâz-ı zâtının arş-ı Hudâdır lânesi
    Cilve-sâz-ı âlem-i bâlâ habîb-i kibriyâ

---

[1] Dr. Abdullah Öztemiz Hacıtahiroğlu, özel kütüphanesindeki bir mecmuada bulunan bu şiiri yayımlamıştır: “Kasîde-i Nedîm Çelebi Der-Na‘t-ı Resûl-i Ekrem”, *Diriliş*, 5 (Ocak 1975), 50-52.

12. Sûsen-i şemşîr-i sıdkın innehu şeyün acîb
    Perçem-i tûğı zafer-fehvâ habîb-i kibriyâ

13. Düşmen-i derd-âşinâ vü sıhhatin bîgânesi
    Saff-ı a'dâda gazâ-pîrâ habîb-i kibriyâ

14. Zülf-i adl-i şer'i rûy-ı fitneye müşgin-nikâb
    Taht-ı hilm ü şefkate Dârâ habîb-i kibriyâ

15. Lutf ile kıl merhâmet çün kalb-i pür-vîrânesi
    Pes harâb-ender-harâb-âsâ habîb-i kibriyâ

16. Murg-ı aklı kaldı dâm-ı fikrde nâdir-i savâb
    Çeşm-i hak-bîn oldu nâ-bînâ habîb-i kibriyâ

17. Oldu hayfâ pîrezen-dehrin gönül dîvânesi
    Zülf-i mekrinden verüp sevdâ habîb-i kibriyâ

18. Etdi da'vâ-yı ubûdiyyet dil-i kemter-cenâb
    Hüccetin lutfunla kıl imzâ habîb-i kibriyâ

19. Yâ nesi var hazretinden gayri onun yâ nesi
    Eyle şâyân-ı şefâ'at yâ habîb-i kibriyâ

20. Verd-i haddi ziynet-i gülşen-serâ-yı mürselîn
    Serv-kaddi cümleden a'lâ habîb-i kibriyâ

21. Kâkülü cennât-i hüsnün sünbül-i sad-dânesi
    Bûy-ı ahlâkı abîr-âsâ habîb-i kibriyâ

22. Nâ-sezâdır vasfına şi'r olsa da sihr-i mübîn
    K 'oldu meddâhın senin Mevlâ habîb-i kibriyâ

23. Bâ-husûs olsa Nedîm-i mücrimin efsânesi
    Eyledi mağbûn onu dünyâ habîb-i kibriyâ

24. Ey nübüvvet mülkünün sultân-ı *levlâk*-efseri
    Vey şefî'ü'l-hulk-ı mevlânâ habîb-i kibriyâ

25. Deşt-i rahmetde şefâ'at bahrinin dür-dânesi
    Tâc-ı arşa lü'lü-i lâlâ habîb-i kibriyâ

26. Hazretindir ceyş-i İslâmın delîl ü rehberi
    Râh-ı hakda hâdî-i dânâ habîb-i kibriyâ

27. Nat‘-ı garrâ-yı hicâzın server-i ferzânesi
    Ehl-i dîne şâh-ı bî-hemtâ habîb-i kibriyâ

28. Bâğ-ı rezme rumhi serv-i cûybâr-ı ahmeri
    Şehper-i derd-i ser-i a'dâ habîb-i kibriyâ

29. Şâhid-i şemşîrinin çeşm-i adû kâşânesi
    Yekke-tâz-ı sahn-ı mâ-evhâ habîb-i kibriyâ

30. Tab‘-ı âciz kande kande midhat-i peygamberi
    Na‘tini etdi velî imlâ habîb-i kibriyâ

31. Serverâ ma‘zûr ola bu kâr-ı küstâhânesi
    Eyleme redd eyleyüp rüsvâ habîb-i kibriyâ

2
Kasîde Der-Sitâyiş-i Ali Pâşâ

1. Başlayup cûşişe tab‘ımda mezâyâ-yı sühan
   Mevc-hîz oldu yine lücce-i deryâ-yı Aden

2. Hüsn-i matla‘da edüp çeşme-i mihri rîzân
   Eyledi hükmünü icrâ yine tab‘-ı rûşen

3. Safha bir lahzada hârûtsitân oldu yine
   Turfa efsûn okudu bu kalem-i câdû-fen

4. Oldu mi‘mâr-ı hüner şâhid-i endîşem içün
   Böyle bir hâne-i âyîneye bünyâd-efken

5. Nice şâhid ki hırâm eylese râhında durup
   İşve vü nâz u niyâz ile çekerler gerden

6. Pâyine rîhte yüz şerm ile sad âb-ı hayât
   Her ser-i mûyuna âvîhte bin Çîn ü Hoten

7. Bârekallah yine hem-hâlet-i meh-tâb etdi
   Hüsn-i Leylî-i mezâmîni bu yek-reng peren

8. Reng reng etdi çerâğındaki pertev bezmi
   Mağz-ı tâvûsdan almış gibi tab‘ım revgan

9. Tûtî-i nâtıkama nisbet ile Bebgânın
   Nağme-i nazmı hem-âvâze-i feryâd-ı zagan

10. Şeh-i nev-sikke-i nazmım ki benim mülkümde
    Zer-i hurşîd ise de nâ-seredir nakd-i kühen

11. Benim ol hâce-i bahşende ki harc etsem olur
    Encüm-i çarhı güher yerine mahzen mahzen

12. Etmem endûhte-i gayre heves çün pervîz
    Açdı Ferhâd-ı hayâlim bana bir nev-ma'den

13. Nice ma'den ki cihân oldu dem-i kâvişte
    Bu şerer-pâre ser-i tîşe-i endîşemden

14. Açılup tâb-ı temûz ile o gül pîrâhen
    Gelmiş âgûş-ı girîbâne şikâf-ı dâmen

15. Yakdı yandırdı bizi muhrıka-ı sîm-âsâ
    Mihr-i ruhsârı olup sînesine pertev-zen

16. Çehler-i tâb-ı temûz eyledi bî-âb ammâ
    Oldu lebrîz gül-âb-ı der ile çâh-ı zekan

17. Dökülüp rûy-ı arak-nâkine şâdâb oldu
    Tâze sünbül gibi ol kâkül-i pür-çîn ü şiken

18. Sâkiyâ pertevi câmından alırken hurşîd
    Çeşmimiz târ ede lâyık mı şeb-i derd ü mihen

19. Yok mu bir handeye kurbânın olam cây meger
    O kadar teng midir gonca-i nev-hîz-i dehen

20. Ohşayup gabgabın el sevdiğim insâf mıdır
    Âşıkın dâğına der-kâr ola nevk-i nâhen

21. Gâh ol şûhu gehî tab'ını vasf eyleyerek
    Bilirim kasdını billah Nedîmânın ben

22. Olmak ister yine bir tavr-ı nev-âyîn üzre
    Vasf-ı Pâşâ-yı Ferîdun-hâşeme tarh-efken

23. Kâr-bend-i dihîş ü dâd Ali Pâşâ kim
    Harc-ı yek-rûzesi mahsûl-ı Bedahşân u Aden

24. Seyf-i meslûl-ı celâlet ki düm-i şemşîri
    Zafere âb-ı bekâ fitneye berk-ı hırmen

25. Saf-şikâf ü sipeh-ârâ k'olmaz tâs-ı sipihr
    Bir sipâhî kulunun farkına hûd-ı âhen

26. Sadr-ı Cem-kevkebe kim na'lçe eyler bulsa
    Mûze-i pâyine ebrûlarını Rûyinten

27. Tâk-ı gerdûnuna vâlâ-yı şafak pûşîde
    Zevrak-ı haşmetine atlas-ı gerdun yelken

28. İbn-i Hâcib harem-i fazlına derbân-ı kemîn
    Mîr Sadrın serine mevkıf-ı na'li me'men

29. Âsman bister-i ikbâline gûy-ı micmer
    Meh şebistânına bir şema'-ı pirûze-legen

30. Ümm-i ikbâle püser silmî-i câha şevher
    Zâde-i mecde peder pâdşeh-i dîne haten

31. Alıcak hükm-i kifâ'etle arûs-ı sadrı
    Tâk-ı gerdûna yazıldı mesel-i vâfaka-şenn

32. Vâye-bahş olsa eger tâb-ı süheyl-i cûdı
    Keştî-i Nûha döner âb-ı akîk üzre Yemen

33. Düşse feyz-i nazarı âyîne-i fûlâda
    Jeng-i sad-sâlesi bir demde olur tâze çemen

34. Hilmi sûret-dih-i ârâm-ı cihân olsa olur
    Katre-i zîbaka mir'ât-ı kürî üzre vatan

35. Satvet-i kahrı eger eylese fermân-ı mesîr
    Mısrın ehrâmın eder kâğıd-ı bâd-ı melten

36. Mîve-i bâğa sudûr etse eger zinhârı
    Tâ ebed kalır idi nakş-ı nebâtî ergen

37. Beççe-i fahte-veş zâdesi tavk ile doğar
    Görse fermânını hâb içre zen-i âbisten

38. Nehy-i esbâb-ı melâhîye k'ola tefrika-sâz
    Bulmaya haşre degin berbât-ı nâhid düzen

39. Düşse bir lem'ası ger barîka-ı satvetinin
    Âb olup yüz tuta sahrâlara kûh-ı âhen

40. San‘at-ı rezmini gûş edene suhriyye gelir
Harf-i Dârâ vü Sikender sühan-ı Gîv ü Peşen

41. Cebhesi gülşen-i İslâma meh-i ferverdin
Bâğ-ı bed-hâhına şemşîr-i hilâl-i Behmen

42. Lutfunun bir şekerin handesi âb-ı hayvân
Kahrının bir nefes-i serdi lehîb-i külhan

43. Pâydârî eser-i şastına pek müşkildir
Nüh felek cirmi kadar olsa siperlerde sıhan

44. Darbe-i nîze vü küpâline tâkat güçdür
Hod başı kaydını görsün gözün açsın cevşen

45. Meh-i nev sanma görüp satvetini Behrâmın
Düşdü destindeki zer-tûz kemân-ı Behmen

46. Zihni çarh-ı nühüme râh-nümâ-yı sür‘at
Merkez-i hâke vekârı nesak-âmûz-ı seken

47. Gûşe-i çeşmi ki der-kâr ola meknûnâta
Def‘aten kisve-i tahkîka girüp sûret-i zan

48. Geçmeden sâye-i müjgânını nûr-ı nigehi
Teng olur cilve-i esrâr-ı mezâyâ-yı alen

49. Oldu bî-şâibe bürhân-ı lüzûm-ı aklı
O yarâ‘ayla berâ‘at o lisân ile lesen

50. O eder harfini ecsâm-ı me‘âlîye sûver
Bu kılar lafzını ervâh-ı ma‘âniye beden

51. O verir âb-ı hayât içre perî-zâda makâm
Bu eder sath-ı hevâ üstüne tarh-ı gülşen

52. Gâvı inletdi belin bükdü basît-ı arzın
Zîr-i rânındaki pûlâd bilekli tevsen

53. Habbezâ kûh-ı hırâmân-ı felek-peyker
Bu kadar cism-i cesîminde salâbet var iken

54. Başka bir âleme reh-bürde olup gûy-ı zemîn
Gûşe-i sümmüne hasbîde kalır çün erzen

55. Durup ammâ ki yine raksa ser-âgâz edicek
Dest-i hâmun görünür çeşmine nevk-i sûzen

56. O kadar şûh u sebük-pây ki görmez âzâr
Na‘l ü mîh olsa eger şeb-nem ile berk-ı semen

57. Vasfı tahmîn iledir gerdîşinin cümle hemân
Var mı yohsa tek ü tâz eyler iken onu gören

58. Ser-firâzâ âlem-efrâz u sipâh-endâzâ
Ey ki ka‘b-ı himemin peyker-i keyvâna zekân

59. Serde bir dâğ yakup nâmını hurşîd kodı
İ‘tirâf etdi sana rıkkını gerdûn-ı kühen

60. Mihr kim cism-i münevverdir deyü ta‘rîf olunur
Sana yok nisbeti kim nûr-ı mücessemsin sen

61. Şems ü işrâka şebîh tab‘-ı münîrinle zekâ
Güher ü âba mesel tarf-ı zebânınla sühan

62. Şîr ü şekker nesak-i hükm-i sitârenle sü‘ûd
Âb u âteş hadak-ı dîde-i bahtınla vesen

63. Satvetin şöyle zebûn eyledi ser-keşleri kim
Kalmadı kimsede endîşe-i mekr-i düşmen

64. Çıkup âgûşuna nahvetle ederler şimdi
Mâde-i şîrden âhû-bereler mass-ı leben

65. Âsâfâ girmedi hakkâ ki kef-i eyyâma
Zât-ı pâkin gibi mecmû‘a-ı ahlâk-ı hasen

66. Şu‘ârâ-yı selef evsâfına hasret gideli
Etdi pür meclis-i ervâhı neşîd-i şîven

67. Ne bilir perveriş-i ebr-i bahâr-ı feyzin
Gül-i vasfın çemen-ârâ-yı bahâr eylemeyen

68. Neyle zîb-efken olur gül çemen-i medhinle
Etmeyen kilkini yek-pâre zebân-ı sûsen

69. Yûsufistân-ı hayâl olmayıcak vasfında
Neyle ma‘mûr ola hâtır denilen beyt-i hazen

70. Lâfı koy sen var iken arada billah Nedîm
Baht-ı bî-çâreyi bî-hûdedir etmek mat‘an

71. Dîde-i ibretin aç bağla zebân-ı gîleyi
Kabz u bast-ı dü-cihan çünki bilirsin kimden

72. Kalem incâ çü resed bih ki heman ser şikend
Sühan incâ çü resed nâtıka bâyed elken

73. Be-heme hâl dü dest-i men ü dâmân-ı rızâ
Der-heme hâl men ü gerden-i teslîm ü kefen

74. Gayri vakt oldu ki der-beste olup kâh-ı devât
Kasr-ı dilden sû-yı bâlâya açılsın revzen

75. Ahteran tâ ki edüp ceyş-i zalâm üzre hücûm
Geçire kehkeşan gerden-i gerdûna resen

76. Ola mâh-ı nev-i şemşîrine dâ'im matla‘
Kal‘a-i düşmen-i dîn üzre olan burc-ı beden

77. Câme-i fethe verüp kâmet-i azmin revnak
Gerden-i hasmdan ayrılmaya hem-vâre kefen

78. Ola iklîm-i ademden dahı sad merhale dûr
Havl-i âvâze-i ikbâlin ile ceyş-i fiten

79. Levm-i hussâddan âsîb-i nazardan dâ'im
Eyleye zâtını mahfûz Hudâ-yı zü'l-men

80. Tâk olup Kisrî-i ikbâline kavs-ı Rüstem
Ola tecvîf-i felek düşmene çâh-ı Bîjen

81. Fark-ı hurşîd ile gül-perçem-i tûğun yektûy
Evc-i ayyûk ile mencuk-ı otağın yek-ten

3
Tazmîn-i Beyt-i Râsih Der-Medh-i Sadr-ı a‘zam Dâmâd Ali Pâşâ

1. Âlemin gördüm ki ebr-i feyz-i bârân üstüne
Şevk müstevlî tamâm eczâ-yı ekvân üstüne

2. Mihr-i devlet baht-ı erbâb-ı dile âyînedir
Perde-keş subh-ı vatan şâm-ı garîbân üstüne

3. Zîr-i ran fersân-ı nazma tevsen-i tünd-i felek
   Sâyeban perr-i hümâ erbâb-ı irfân üstüne

4. Şimdi sahbâ-hâne-i irfandadır rûh-ı neşât
   Can verir muğ-beççeler telkîn-ı îmân üstüne

5. Nazm-ı rengindir gül-i rûy-ı sebed bu meclise
   Şimdi dîvanlar müreccahdır gülistân üstüne

6. Can-fezâ geldi çü bûy-ı pîrehen hâtırlara
   Uğramış var ise râh-ı şevk Ken‘ân üstüne

7. Germ edüp yek-rengî-i ülfet gül ü pervâneyi
   Âşiyân-sâz oldu bülbüller şema‘dân üstüne

8. Sîr-i meh-tâbiz fürûğ-ı bahtdan bî-hûde mihr
   Etmesin tahmîl-i minnet mâh-ı tâbân üstüne

9. Âsman nüh tûy bir çarhî siper der-pîş eder
   Şeyh seng-endâz-ı ta‘n oldukça rindân üstüne

10. Sûk-ı isti‘dâda şehr-âyîn edüp yârân-ı nazm
    Etdiler gül-rîzler âvîze dükkân üstüne

11. Her biri bir şeb-çerâğ-ı ârzûdan muktebes
    Her biri pervâne bir şem‘-i fürûzân üstüne

12. Hâsılı seyr ederek bu hırmen-i feyzi yine
    Sabr bâr oldu dil-i âşüfte-sâmân üstüne

13. Ben dahı bir bezm-i nûş-â-nûş tertîb eyleyüp
    Harf atardım sâkî-i meh-rû-yı fettân üstüne

14. Şevk ile tarf-ı külâh eşkeste vü hâtır-dürüst
    Dîdeler hayran hat-ı câm-ı dırahşân üstüne

15. Elde mey divân-ı Câmî vü Neşâtî der-miyân
    Beyt okurken şîve-i nâhid-i şahşân üstüne

16. Râsihin bu matla‘ın tazmîn edüp sâkî-i kilk
    Nukl sundu çekdiğim sahbâ-yı irfân üstüne

17. Süzme çeşmin gelmesin müjgan müjgân üstüne
    Urma zahm-ı sîneme peykan peykân üstüne

18. Nergis-i gül-gûn beyâzın sanma surh etmiş remed
    Gamze-i zâlim yine kan eylemiş kan üstüne

19. Tîğ-i âteş-renge arz etmiş dil-i mecrûhunu
    Müjdeler ey can-be-kef nâr indi kurbân üstüne

20. Sünbülistân-ı hatın fikriyle her şeb tâ seher
    Göz döner bin kerre bir hâb-ı perîşân üstüne

21. Kişver-i hüsne aceb âşûblar düşmüş yine
    Çekmiş ebrû hançer ol ber-geşte müjgân üstüne

22. Halvet-i sâfî-zamîran hâne-i âyînedir
    Sıklet olmaz gelse de mihman mihmân üstüne

23. Tarf-ı hatda turresi bir ukde peydâ eylemiş
    Gûyiyâ sah çekmiş âsaf pençe-fermân üstüne

24. Âsaf-ı İskender-âyîn ü hakîm-i hurde-bîn
    Fâ'ik olmuş zâtı Hâkânî vü hâkan üstüne

25. Sadr-ı mülk-ârâ Ali Pâşâ-yı rûşen-re'y kim
    Şem‘inin pervâne-veş hurşîd lerzân üstüne

26. Şekl-i pervin sanma tevkî‘in yazar bircis-i çarh
    Lâcüverd-endûde bir levh-i zer-efşân üstüne

27. Çehresinden rengi pervâz eylemiş sanman şafak
    Heybet ü iclâli düşmüş mihr-i rahşân üstüne

28. Kevkeb-i âlisin idrâk edemez erbâb-ı fen
    Etseler vaz‘-ı rasad tâ çarh-ı hâmân üstüne

29. Ol sipeh-sâlâr-ı Kisrî-şan ki istiksâr eder
    Bir sipâhî bendesin taht-ı Sipâhân üstüne

30. Lerze düşmüş savlet-i kûh-ı vekârından tamâm
    Arz-ı Nişâbûr-veş iklîm-i İrân üstüne

31. Hâk-i pâyinden varup bâd-ı sabâ tarh eylemiş
    Sürmesinden gerd-i kesâd-âsâ Sıfâhân üstüne

32. Kûr eder der-ceng-i evvel dîdesin gerd-i haşem
    At salsa hışm ile Sâm u Nerîmân üstüne

33. Hiç selâmet yakasın görsün mü düşmen kim kodı
    Kahrı bin ser-pençe her târ-ı girîbân üstüne

34. Nîzesin tîr-i sebük-pervâza eyler pîş-rev
    Rezmde gelse o rahş-ı berk-cevlân üstüne

35. Düşmeni hayretle hem-çün rubeh-i tasvîr eder
    Şîr-veş geldikçe ol kûh-ı hırâmân üstüne

36. Rû-nümâ çîn-i cebîninden bile sîmâ-yı lutf
    Hüsn-i diger bahş eder mevc âb-ı hayvân üstüne

37. Gül-nihâl-âsâ mutarrâ berkler peydâ eder
    Assalar ta'vîz-i lutfun nahl-i mercân üstüne

38. Âsafâ deryâ-kefâ sammah-ı Hâtem-masrafâ
    Mübtenîdir tıynetin ifzâl u ihsân üstüne

39. Pây-müzd olmaz berîd-i müjde-i eltâfına
    Katsalar mahsûl-i bahri hâsıl-ı kân üstüne

40. Şeyh u şâbı eylemiş fermânına zîr-i nigîn
    Zâtını ta'yîn eden kürsî-i dîvân üstüne

41. Devr-i ikbâlinde yokdur hiç harâb olmuş meger
    Mey-güsârânın süre gâhî kadeh-rân üstüne

42. Pür eser nîsân-ı lutfun şöyle kim dür-pûş olur
    Çeşm-i âşık nem-çekân oldukça dâmân üstüne

43. Şu'le-i idrâk kim tab'ın güher-bâr etmede
    Gûyiyâ berk-i cehandır ebr-i nîsân üstüne

44. Tab'-ı gevher-bâra vermiş rağbetin feyz-i sühan
    Mihrdir kim pertevin salmış Bedahşân üstüne

45. Devletinde böyle bir şemşîr-peyker nazm ile
    Şerha çekdim sîne-i gül-berk-i handân üstüne

46. Ma'nî-i rengîne her bir beyti gûyâ selsebil
    Cesr her mısra'ı âb-ı la'l-i rümmân üstüne

47. Gerçi teng oldu zemînin sen de ammâ kim Nedîm
    Çarhı teng etdin ser-i hussâd-ı yârân üstüne

48. La‘l ü mürvârîd-i da‘vâtı nisâr et ba‘d-ezîn
    Nev-arûs-ı tâli‘-i düstûr-ı zî-şân üstüne

49. Tâ ki cedveller çeke hatt-ı şuâ‘-ı mihrden
    Münşi-i kudret bu nüh tûmâr-ı imkân üstüne

50. Mısrâ‘-ı ber-ceste-i ikbâl ola ser-levhası
    Ma‘delet bâbında dâ'im tâk-ı eyvân üstüne

4
Der-Sitâyiş-i Ali Pâşâ

1. Gâhî sehâb-ı seyf ki hükmün revan verir
   Ezhâr-ı bâğ-ı mülke su yerine kan verir

2. Vermez şihâb sîne-i şeytân-ı mârda
   Ol bîmi kim adûya dırahş-ı sinan verir

3. Baht-ı cüvâna kadd-i dütâ-yı kemân-ı saht
   Ebrû-yı çîn-girifte kadar hüsn ü n verir

4. Gâhî ki böyle cûş u hurûş-ı sipâh-ı kîn
   Pây-ı zemîne zelzele-i nâ-gehan verir

5. Güft ü şünûd-i düşmen içün böyle kahr-ı Hak
   Gâhî kemân u hançere gûş u zeban verir

6. Ammâ ki sonra böyle ser-â-pâ zebân olup
   Kat‘î cevâbı tîğ çü âb-ı revan verir

7. Ecrâm-ı çarhı serlerine teng ü târ edüp
   Gürz-i geran nüzûl-i kazâdan nişan verir

8. Mığferlerin leb-â-leb edüp hûn-ı germ ile
   Deryâ-keşân-ı nusrete rıtl-ı giran verir

9. Hakkâ garîb rezm-i Tehemten-pesend kim
   Her rûzı yâd-ı ma'reke-i Heft-han verir

10. Ammâ ne gûne rezm ki yâdı zaman zaman
    Cân-ı adûya lerziş-i berk-i hazan verir

11. Hakkâ garîb vak‘a-ı garrâ ki yazsalar

Her harfi dest-i âleme bin dâstan verir

12. Ammâ ne vak‘a kim dile vasf-ı bülendinin
Her lafzı neş'e-i tarab-ı câvidan verir

13. Ammâ ne neş'e kim eseri fikr ü zikrinin
Kalb ü lisâna hâlet-i tîğ ü sinan verir

14. Ammâ ne fikr ü zikr kim âgâh olanlara
Yâdı atâ-yı hâlık-ı kevn ü mekan verir

15. Hakkâ ki hamdi vâcib o feyyâz-ı mutlakın
Kim ni‘meti ibâdına bî-imtinan verir

16. Ta‘mîm edüp atiyye-i eltâfın âleme
Bir böyle pâdşâh-ı Sikender-tüvan verir

17. Te'yîdin eyledikde irâdet o şâha da
Bir böyle şîr-i nerre-i gitî-sitan verir

18. Düstûr-ı Cem-şükûh ki mencuk-ı râyeti
Rûy-ı zemîne kevkebe-i âsman verir

19. Sadr-ı güzin ki gâşiyedârânı mevkibi
Dehre gınâ-yı şevket-i Sâsâniyan verir

20. Hem-nâm-ı Murtazâ Ali Pâşâ ki rûz-ı rezm
Şemşîri Zü'l-fikâr-ı Aliden nişan verir

21. Şîr-i cihan- güşây ki çengal-ı satveti
Sîmurg-ı Kafa tefrîka-ı âşiyan verir

22. Simurg-ı ejder-efken ü şîr-i sipeh-şiken
Kim kûh-ı Kâf hamlesini görse yan verir

23. Tertîb-i mevkib etse ağâyân-ı hâsına
Şemşiri mâh-ı nev kemeri kehkeşan verir

24. Ecrâm-ı çarha nîzesi isbât-ı hark eder
Tîği delil-i cevher-i ferde zebân verir

25. Nahcîre çıksa satveti her nîm hatvede
Dest-i kemende bir iki şîr-i jiyan verir

26. İmdâd-ı âcizânı murâd etse kudreti

Tasvîr-i mûra heybet-i pil-i deman verir

27. Kim reşha-i inâyeti ummâna haşre dek
Tab'-ı hurûş u cûş-ı miyân u keran verir

28. Bir gûşe-i nigeh ile mi'mâr-ı himmeti
Sûrâh-ı mûra vüs'at-ı kevn ü mekan verir

29. Bir bî-nevâya bir nigeh-i iltifât ile
Cemşîd ü Keykubâd kadar hânuman verir

30. İsterse feyz-i ebr-i bahâr-ı mürüvveti
Bir çûb-ı huşke cünbiş-i serv-i çeman verir

31. Efkârının bedîhesini akl-ı âşire
Kilk-i kazâ yazup sebak-ı imtihan verir

32. Mülk-i yakîne azm eden efkâr-ı sâibe
Re'y-i münîri meş'ale-i kârban verir

33. Gül nahl-i çâr-bâğ-ı mekârim ki bir gülün
Gâfil sekiz behişte veren râyegan verir

34. Bahşende-i yegâne ki bir mûrun istese
Dest ü diline havsala-ı bahr u kân verir

35. Ey saf-der-i cihan ki felek rahş-ı azmine
Mehden rikâb ü berk-ı cehandan inan verir

36. Ammâ ne rahş rahş-ı tırâzende-tarz kim
Na'lin hilâl mîhın ise ahteran verir

37. Kopsa yerinden irmek içün gerd-i râhına
Vehm ü hayâle bahs ile bin yıl zaman verir

38. İklîm-i Rûma istese bir demde râkibi
Ahbâr-ı Çîn ü Tübbet ü Hindûstan verir

39. Şâhîn-i saht-ı pençe-i bâzû-yı kahrının
Her rûz ta'masın ciger-i Kahraman verir

40. Bir kerre tîğin üzre konan peşşe-i nahîf
Dehre peyâm-ı satvet-i Cengiz Han verir

41. Bir kez zih-ı kemânın öpen tîr-i mürde

Tâ haşr vahşe râtibe-i kût-ı can verir

42. Vermek kef-i felekde meh-i nev ne ihtimâl
Destinde ol fürûğı ki tûz-ı keman verir

43. Devrin bu feyz-i neş'e-i câm-ı neşât ile
Zâl-ı sipihre revnak-ı ömr-i cüvan verir

44. Âhir bu iktidâr ile pâs-ı mehâbetin
Çengâl-ı kürke kisvet-i çûb-ı şeban verir

45. Hâk-i der-i refî‘in ile etse iktihâl
Çeşmân-ı mûra şa‘şa‘a-ı ferkadan verir

46. Gâhî ki cûş-ı ma‘ni-i rengîn-i midhatin
Dest-i hayâle zîb-i gül ü gülsitan verir

47. Fi'l-hâl berk u şâh salup gülbün-i kalem
Bir böyle dil-güşâ gazel-i gül-feşan verir

48. Bûs-ı lebin piyâleye rûh-ı revan verir
Feyz-i tebessümün gül-i tasvîre can verir

49. Bir tâb verdi kaşlarına senin vesme kim
Ancak o tâbı deşneye seng-i fesan verir

50. Aks etdi sanma sînesi sâki nişân içün
Rez duhterine bir gümüş âyînedan verir

51. Sen eyledikçe kasd-ı tegâfül o çeşm-i mest
Her bir nigâh-ı şûhuna yüz bin zeban verir

52. Bâzû-yı dâğdârını seyr et o âfetin
Şâh-ı semen aceb ki gül-i erguvan verir

53. Âb-ı hayâta nâz ile çîn-i cebin satan
Can nakdini visâlin içün şâdman verir

54. Ey sadr-ı muhterem ki mezâyâsı vasfının
Her beyte zîb-i mesned-i Nûşîrevan verir

55. Sana bu izz ü câhı veren mülk-i nazmda
Devrinde bir benim gibi sâhib-kıran verir

56. Tab‘ım o bâğ-bân-ı giran-dest-mâyedir

Kim bir gül istesem bana bir gülsitan verir

57. Her harf-i şûhu bülbül-i şeydâya nazmımın
Bir gülsitan tebessüm-i gül armağan verir

58. Her kâle-i müzerkeşi nessâc-ı tab'ımın
Şehbender-i belâğata zîb-i dükan verir

59. Tertîb-bend-i zîc-i hayâlim çeh-i devât
Bana kifâyet-i rasad-ı İlhan verir

60. Encüm değil felekde kazâ bikr-i fikrime
Her şeb hediyye bir tutuk-ı zer-nişan verir

61. Nazmım görünce rûh-ı Zâhir ü Senâyîye
Peyk-i neşât müjde-i râhat-resan verir

62. Nef'î dahı ademde işitdikçe sözlerim
Şâbâş u âferîni cihan-der-cihan verir

63. Ammâ hemîşe baht-ı dağal-bâz neyleyim
Tab'-ı bülendime halecân-ı nihan verir

64. Ağyâra câm sunsa sipihr-i sitîzekâr
Ben zâra âb-ı tîğ-ı gam-ı hun-çekan verir

65. Yahşı sayan yamana bu devr-i zamâneyi
Yahşı bilir ki yahşıya dâ'im yaman verir

66. Billah koyma bildiğin elden felek hemân
Bir gün senin de lâyıkın âh u figan verir

67. Sen şöyle bil ki cûşiş-i deryâ-yı ıztırâb
Cân-ı hamûle lenger-i kûh-ı giran verir

68. Geldikçe ceyş-i derd-i şehenşâh-ı himmetim
Sabra esâs-ı kal'a-i Mâzenderan verir

69. Şekvâyı koy Nedîm ki elbet bu rûzgâr
Eşkeste fülk-i kâmına bir bâdban verir

70. Bir dem gelür ki lutf-ı revan-bahş-ı âsafî
Dilde hezâr mürde-i ümmîde can verir

71. Va'd-i kerîmin eyleyüp incâz âkıbet

Me'mûl odur ki matlabını râyegan verir

72. Sen gayri destin aç yürü bir âstâna kim
Şâh u gedâya matlabı ol âstan verir

73. Tâ hükm-i ism-i pâk-i Mu‘izz ü Müzil müdâm
İmân ü küfre hâlet-i mâh u ketan verir

74. Tâ kim hemîşe şu‘le-i şemşîr-i âbdâr
Hâşâk-ı bağye sûziş-i berk-ı cehan verir

75. Hem-vâre pâydâr ola ey sadr-ı kâmkâr
Zâtın ki sadr-ı ma‘delete izz ü şan verir

76. Dûr olmasın elinden o tîğ-i cihan-güşây
Kim ferr ü tâbı âleme emn ü aman verir

77. Olsun ser-i benânına münkâd o hâme kim
Her harfi mülke dâd-ı Unûşîrevan verir

5
Kasîde Berâ-yı Sultân Ahmed Hân

1. Habbezâ ey taht u tâcın mâye-i zîb ü feri
Âlemin ârâyişi mülkün tırâz u zîveri

2. Habbezâ ey tâc-bahşâ-yı Ferîdûn u Kubâd
Habbezâ ey müttekâ-pîrâ-yı mülk-i Kayserî

3. Habbezâ ey şu‘le-i şemşîr-i dest-i saltanat
Ey fürûğ-ı rûy-ı hurşîd-i sipihr-i serveri

4. Rahşın olmasa felek olmazdı böyle pür-şitâb
Peykin olmasa kamer giymezdi bu tâc-ı zeri

5. Avfa muhtâcım bu ta‘bîrimde taksîr eyledim
Belki ey yektâ-neverd-i ser-zemîn-i dâveri

6. Na‘l-i zerdir mûze-i peykinde mâhın gurresi
Gûydur çevgân-ı pây-i rahşına çarhın seri

7. Secde-ber mihrâb-ı na‘l-i esbine mâh-ı felek
Müftehir bûs-ı süm-i rahşınla mihr-i hâveri

8. Mükteseb yalmân-ı tîğından dırahş-ı âftâb
Müntehab fass-ı nigîninden fürûğ-ı müşteri

9. Şehriyârâ sensin ol ferman-revâ-yı dehr kim
Âsman dergâhının bir bende-i ferman-beri

10. Sâye-i bezmin celâl ü câhın âsâyişgehi
Râ'yet-i azmin hümâ-yı devletin bâl ü peri

11. Böyle tahrîr etdi levh-i mihre vasf-ı pâkini
Kâtib-i çarhın ser-i kilk-i ma'ânî-perveri

12. Hırz-ı cân-ı saltanat nîrû-yı bâzû-yı zafer
Rükn-i savlet unsur-ı haşmet esâs-ı saf-deri

13. Hânuman-zîb-i celâl ârâyiş-i mecd ü şeref
Seyf-i sârım bîşezâr-ı satvetin şîr-i neri

14. Sûret-i akl-ı müşahhas peyker-i zihn-i selîm
Akl-ı kül burc-ı kemâlin âftâb-ı enveri

15. Ya'ni Sultân Ahmed-i Gâzi ki dûş-ı kadrine
Atlas-ı gerdun müzerkeş tügmeli bir anteri

16. Şehriyârâ âsman-kadrâ hidîvâ dâverâ
Ey eden kem-kadr hâk-i pâyi müşk-i ezferi

17. Cüst ü cûy-ı ma'nî-i vasfınla akl ü fikr ü fehm
Geşt ederken zîr ü bâlâ-yı sipihri serseri

18. Rast geldi peyk-i endîşem bu garrâ matla'a
Çarh-ı çârümden öte arş-ı mu'allâdan beri

19. Dest-i kahrından ruh-ı çerh-i kühen nîlüferî
Bâğ-ı lutfundan behişt-i heşt bir verd-i tarî

20. Âb eder te'sîr-i kahrın kûhsâr-ı âheni
Ebr eder lutfun duhân-ı kûre-i âhengeri

21. Şöyledir merdânegî zâtında kim hâb içre ger
Bir gece görse hayâlin Zâl-i çarhın gözleri

22. Erte meydân-ı recûliyetde bayrak-bend olur
Nîze-i Behrâma nâhid-i sipihrin mî'ceri

23. Kabza-i teshîrine mevhûb kavs-ı Rüstemî
    Bâzû-yı ikbâline mevrûs zûr-ı Hayderî

24. Mükteseb âdet değil hûy-ı cibillîdir sana
    Kâm-bahşî mekremet-kârî merâhim-güsterî

25. Sensin ol sultân-ı âlişan k'olur bezminde cem‘
    Zührenin çengi mehin ibrıki mihrin micmeri

26. Sensin ol dâver k'olur rezminde dâim kârger
    Kahramânın tîğı Sâmın gürzi Zâlın hançeri

27. Olmasa eyyâm nâm-ı âlem-ârâna karîn
    Zahm ururdu sîne-i eyyâma mîm-i hançerî

28. Saltanat baş urmayaydı dergeh-i ikbâline
    Tîğ-veş âzâr ederdi re'si lafz-ı efseri

29. Cebhe-i pâkindeki berk-ı necâbetden eger
    Meş‘al-efrûz-ı cemâl olsaydı mihr-i hâveri

30. Eyleyüp dünyâyı cûş-ı lücce-i envâra gark
    Arz olurdu mevce-i deryâ-yı nûrun anberi

31. Verse bir sahrâya fer meşşâta-ı adlin olur
    Çengel-i şeh-bâz mîl-i sürme-i kebk-i deri

32. Etse bir kûha güzer bâd-ı semûm-ı satvetin
    Ma‘den-i gûgird eder te'siri kân-ı gevherî

33. Re'fetinden perveriş-yâb olsa bir gülşen biter
    Lâle-veş hâkinde feyz-i reng-i tâb-ı dil-berî

34. Etse zîr-i sâye-i kûh-ı vakârın mültecâ
    Bend eder bâl-ı piristû-beçҫe râh-ı sarsarı

35. Gülşeninden geçse bir takrîb ile tâ haşr olur
    Çârşû-yı gül-fürûşânın meges şehbenderi

36. Olsa eltâfınla ger nefs-i nebâtî şehd-kâm
    İktisâb eylerdi hanzal lezzet-i gül-şekkeri

37. Olsa bir şâ‘ir eger makrûn-ı lutf u re'fetin
    Böyle eyler kilki îcâd-ı perend-i şeşterî

38. Pâdişâhım iki şâ‘irdir veren nazma revâc
    Merzbûm-ı Hindde Örfî Acemde Enverî

39. Âlemi leb-rîz-i âvâz eylemişler vasf edüp
    Birisi Şâh Ekberi birisi Sultan Senceri

40. Ben kulun da işte mülk-i Rûmda vasf eyleyüp
    Bir senin gibi şehenşâh-ı Ferîdûn-efseri

41. Yâ nice vasf etmeyem kim dergeh-i cûdunda ben
    Olmuşumdur böyle bir lutf-ı amîmin mazharı

42. Ya‘ni kıldın medreseyle abd-ı nâ-kâmın çerâğ
    Oldu câ nâm-ı Nedîme bendegânın defteri

43. Husrevâne lutf edüp şâhâne in‘âm eyledin
    Dest-i lutfun sildi ağlarken bu çeşmân-ı teri

44. Fahr iken ecdâdıma ol âstânın hidmeti
    Hazret-i Sultân Ebü'l-fethin zamânından beri

45. Pâdişâhân-ı selefden bunca ihsanlar görüp
    Her biri olmuşken ol bâb-ı refî‘in çâkeri

46. Ben kulun bî-kes muhakkar şöyle kalmışken yetîm
    Mihnet ü endûh ile ağlar gezerdim serseri

47. Ne rikâb-ı devlete arz-ı merâma bir mesâğ
    Ne bu bâr-ı mihnete sabr etmeğe tâb-âverî

48. Hak mü'eyyed eylesin dâmâd-ı âlî-şânını
    Âsman durdukça olsun zîb-i sadr-ı dâverî

49. Kim bu bî-kes bendeni hünkârıma ta‘rîf edüp
    Eyledi bu derd-mendi mihnet ü gamdan beri

50. Hak budur kim pâdişâhım böyle bir dânâ vezîr
    Etmedi bu ana dek zîbende hiç bir kişveri

51. Hak Te‘âlâ devlet ü ikbâlin efzûn eylesin
    Tâbi‘-i fermânın olsun devr-i çarh-ı çenberi

52. Mülkden dûr olmasın zıll-ı hümâ-yı re'fetin
    Dâ'imâ kılsın himâyet şefkatın bî-kesleri

53. Arş ile hem-dûş ola tâk-ı revâk-ı haşmetin
    Tâ ki ber-câdır bu âlî-kubbe-i nîlüferî

54. Sana temlîk eylesin Hak bir yere cem‘ eyleyüp
    Mülk-i dehri ömr-i Hızrı devlet-i İskenderi

6
Der-Sitâyiş-i İbrâhîm Pâşâ

1. Bi-hamdillah yine feyz-i safâ şâmil cihân üzre
   Cihan âsâr-ı hükm-i sulh ile emn ü amân üzre

2. Zamân-ı rezm geçdi şimdi vakt-i bezmdir söylen
   Çemen nakş eylesin nakkâşlar püşt-i kemân üzre

3. Dem-i nev-bâve-çînî-i tarabdır geçdi vakt-i rezm
   Murabba‘ şakk urulsun ba‘d-ezin nevk-i sinân üzre

4. Bu ol demdir ki bâlîn-i siperden penbeyi sâkî
   Çıkarup vaz‘ ede ser-şîşe-i sahbâ-keşân üzre

5. Bu ol demdir ki esbân-ı neberdin perçemin mutrıb
   Koparup bend ede destindeki çûb-ı kemân üzre

6. Olup necm-i emânî munsarıf nahs-ı mukâbilden
   Yine pertev-feşân oldu zemîn ü âsmân üzre

7. Bi-hamdillah yine nûr-ı safâdan muzmahil oldu
   Zalâm-efşân olan ebr-i kesâfet ins ü cân üzre

8. Edüp bayrak ferâz-ı nîzede pîçîde şehbâlin
   Güşâd etdi perin kumrî ser-i serv-i çemân üzre

9. Seher gördüm hezâr-ı zârı lebrîz-i neşât olmuş
   Gülün yâd eyleyüp feryâd ederdi âşiyan üzre

10. Bu şevke ben de bir tâze gazel tarh edeyim bâri
    Bu gün seyr etdiğim ol nâz-perver nev-cüvân üzre

11. Gören pîç ü ham-ı gîsû-yı zerdin ebruvân üzre
    Sanır zer-hal ile zencîredir püşt-i kemân üzre

12. O la‘l-i leb o gabgab sende kim vardır âdil olmaz
    Felek Rûmun kirâsın koysa sîb-i Isfahân üzre

13. Hudâ güyâ ki cism-i nâzükün etmiş senin îcâd
    Katıp bûy-ı gülü reng-i şarâb-ı erguvân üzre

14. Bakıp bir bâğa bir de ol ruh-ı zîbâya reşkinden
    Gülün her berki bir hâl oldu çeşm-i bâğbân üzre

15. Neden tâ böyle dilkeşdir o gîsû bilmezem yohsa
    Meges-ranlık mı eyler bezm-i sadr-ı kâm-rân üzre

16. Cihan-sadr-ı mu'allâ-kadr kim bezm-i celâlinde
    Döner gûy-ı felek fevvâre-veş şâd-ı revân üzre

17. Tırâz-ı mesned-i izz ü şeref kim bezm-i hâsında
    Gezer hayl-i melek zenbûr-veş üşkûfedân üzre

18. Nigâh-bân-ı cihan kim istese mi'mâr-ı tedbîri
    Yapar bârûta mahzen şu'leden âb-ı revân üzre

19. Vezîr-i muhterem Dâmâd İbrahîm Pâşâ kim
    Felek derbânına yer verdi fark-ı farkadan üzre

20. Görelden ferr-i mencuk-ı otağın bî-karâr oldu
    Dırahş-ı nûr hurşîd üzre hurşîd âsmân üzre

21. Süvâr olsa eger âlâya ta'n eyler süreyyâya
    Gümüşden pelleler şehperr-i fark-ı çavuşân üzre

22. Otursa kürsî-i divâna yer vermez Nerîmâna
    Nigeh-dârân-ı dîvan-hâne seng-i nerdübân üzre

23. Ne mümkin pâyine sâyîde etmek cebhesin Rüstem
    Bir iki mâh-ı nev nakş etmedikçe âstân üzre

24. Ne kâdir bakmağa fermân-ı âlî-şânına Bircis
    Öpüp bir iki def'a koymadıkça çeşm-i cân üzre

25. Zuhûr-ı mihrinin bir zerresin gösterdi âfâka
    Hücûm etdikde feyz-i pertev-i hurşîd kân üzre

26. Hurûş-ı kîninin bir zerresin bildirdi dünyâya
    Hücûm etdikde pûr-ı Zâl-i zer Mâzenderân üzre

27. Dilinde feyz-i cûd ol denlüdür kim olsa müstevlî
    Eger bi'l-farz mühr-i keffi bir cüz'-i kırân üzre

28. Olunca ol kırânın devri âhir her gece tâ subh
Yağar şeb-nem yerine necm-i rahşan gülsitân üzre

29. Kemâl-i sür'at-ı zihn öyledür kim kilki kasd etse
Edince zam felek bir ân-ı mevhûmı zamân üzre

30. Mi'âta darb edüp edvâr-ı çarhı hâsıl-ı darbın
Bilâ-kesrin kılar kısmet ru'ûs-ı ahterân üzre

31. Hudâvendâ hidîvâ âsafâ lutf-ı amîminden
Zemîn ahdında fahr eyler behişt-i câvidân üzre

32. Olur feyz-i cedîd-i rûha kâbil zîbak-ı maktûl
Nigâh-ı iltifâtın düşse bir âyînedân üzre

33. Eger bang-ı nefîr-ı satvetin inletse kûhsârı
Ve ger dâmân-ı lutfun sâye salsa gülsitân üzre

34. Künâmından eder ram-hûrde şîr-i şerzeyi rûbâh
Per-i şâhini eyler çetr bülbül âşiyân üzre

35. Hidîvâ sen ki etdin böyle hıdmet devlet ü dîne
Du'â-yı devletin farz oldu el-hak ins ü cân üzre

36. Ki edüp hummâ-yı harb u fitne kable'n-nazc buhrânın
Karîb olmuşdu kim kasd eyleye cân-ı cihân üzre

37. Kılıp ahlâtı fasd-ı bî-mahal tahrîk olmuşdu
Halel târî mizâc-ı devlet-i İslâmiyân üzre

38. Bi-hamdillah hele sebbâbe-i Bokrat-tedbîrin
Aceb vaktinde dûş oldu o nabz-ı nâ-tüvân üzre

39. Aceb kânûn-ı makbûl üzre tertîb-i ilâc etdin
Aceb merhem kodun dillerdeki zahm-ı nihân üzre

40. Yine kıldı Hudâ zıll-ı zalîl-i re'fetin memdûd
Ser-i ikbâl-i yâr-ı husrev-i Cemşîd-şân üzre

41. Ki bir sen gibi düstûr-ı güzîne eyleyüp tevfîk
İnâyet eyledi Hak ol şeh-i vâlâ-mekân üzre

42. Tırâz-ı efser-i şâhiyle şermende eder mâhı
Nişân-ı hâk-i dergâhın cebîn-i husrevân üzre

43. Cenâb-ı Hak hemîşe hıfz ede zât-ı hümâyûnun
Cihan durdukça dursun mesned-i Osmâniyân üzre

44. Hidîvâ bir sözüm var onu dahı söyleyim bârî
Çü Hârût eylemişken ser-nigun kilki benân üzre

45. Ki oldu bir vesîku't-tarh gûyâ bu kasîdem kim
Eder isbât-ı fazlım Enverî-i nüktedân üzre

46. Ya sen de ey hidîv-i muhterem etmez misin isbât
Kemâl-i fazlını Şeh Sencer-i huld-âşiyân üzre

47. O etmiş Enverîye sâyesin memdûd düşmez mi
Senin de sâye-i lutfun Nedîm-i nükte-dân üzre

48. Zamân-ı devletinde ben hele bilmem sen insâf et
Sipihr olmak sezâ mı ehl-i tab'a imtinân üzre

49. Sözüm gevher dizerken sîne-i havrâya lâyık mı
Ekem elmâs ben sînemde zahm-ı hun-çekân üzre

50. Senin gibi harîdâr-ı metâ'-ı ma'rifet varken
Kala kâlâ-yı nazmım dûş-ı dellâl-ı zebân üzre

51. Kalam bir böyle vakt-i sûdda ümmîd-i hâricle
Zer-i hâric gibi dâ'im tasavvurdan ziyân üzre

52. Nesîm-i re'fetin olsun meded-res kalmasın lutf et
Gül-i kâmım perîşan pençe-i bâd-ı hazân üzre

53. Yeter ey hâme verdin tâb u fer nazmınla âfâka
Du'â gevherlerin diz gayri var silk-i beyân üzre

54. Hemîşe tâ ki seyf ü hâmenin ibrâm u nakzından
Ola ahvâl-i âlem muntazam emn ü amân üzre

55. Bakup destindeki şemşîre bîm-i cân ile Behrâm
Dolaşsın ayağı dâmana râh-ı kehkeşân üzre

56. Görüp iki benânın arasında hâmeni olsun
Utârid şerm ile dem-beste burc-ı tev'emân üzre

7

Hammâmiyye Der-Sitâyiş-i Vezîr-i a‘zam Dâmâd İbrâhîm Pâşâ

1. Sepîde-dem ki olup dîde hâbdan bîdâr
   Hurûşa başladı nâ-gâh serde derd-i humâr

2. Hezâr za‘f ile hammâma doğru azm etdim
   Kemer güsiste perâkende gûşe-i destâr

3. Varup o hâl ile hammâma üft ü hîz ederek
   Edince gûşe-i halvetde câygâh-ı karâr

4. Ne gördüm âh amân el-aman bir âfet-i cân
   Gelüp yanımda güneş gibi oldu şu‘le-nisâr

5. Saçı fütâdesinin hâbı gibi pejmürde
   Nigâhı âşıkının hâtırı gibi efgâr

6. Vücûdu ham gümüşden beyâz gülden nerm
   Boyu henüz yetişmiş nihâlden hem-vâr

7. Kamer hamîresi yâhud güneş mürebbâsı
   Bilûr şâhı yâhud nahl-i lü'lü-i şehvâr

8. O kadd ü had o tenâsüb o gabgab ol pistân
   O yâl ü bâl o temâyül o şîve-i reftâr

9. Tamâm reng ü bahâ mû-be-mû kirişme vü nâz
   Tamâm hüsn ü ser-â-pây şu‘le-i dîdâr

10. Velîk hissolunur ki o nâz-perverdin
    Derûnu içre bir endîşe vü bir âteş var

11. Ben ise derd ile kıldım figan ki âh aceb
    Nedir eden dilin ol nâz-perverin bîzâr

12. Dedi o dem dil-i dîvâne her çi bâd-âbâd
    Bu hâletin ederim andan aslın istifsâr

13. Cevâb-ı lutf verirse eger zihî devlet
    Zihî sa'âdet eger kim ederse de âzâr

14. Heman hitâb edüp ey âftâb-ı nâz dedim
    Ki ey fedâ o siyeh zülfe nâfe-i Tâtâr

15. Gümüşden âyîneler gibi saf iken sînen

Sezâ mıdır ki ola böyle pây-mâl-ı gubâr

16. Cihânı etmiş iken hayretin zebun ya seni
    Kim etdi böyle ser-endâz-ı hayret ü efkâr

17. Nedir aceb sebeb-i hayretin nedir derdin
    Kemâl-i lutfun ile kıl kemînene ihbâr

18. İşitdi çünki sözüm ol gül-i hadîka-i nâz
    Derûn-ı sîneden âh eyleyüp çü bülbül-i zâr

19. Dedi ki âh su'âl etme derd-i pinhânım
    Dil-i figârıma zahm urma sen de diger-bâr

20. Dilimle uğradığım kayda ben bu âlemde
    Ne bülbül uğradı ne tûti-i şeker-güftâr

21. Karârın aldı dilin bir garîb dağdağa kim
    İlâcı güç gamı müşkil tegâfüli düşvâr

22. Bu şeb bir âfetin ibrâmı ile meclisde
    Çekilmiş idi bir iki piyâle-i ser-şâr

23. Tamâm neş'eler etdikde mihr gibi tulû‘
    Miyân-ı meclise nakl oldu sohbet-i eş‘âr

24. Nedîm nâmına bir şa‘ir-i cihan var imiş
    Kemend-i zülfüme düşsün ilahi ol ayyâr

25. Bir iki beytin onun keyfe ma't-tafak nâ-gâh
    Bir ehl-i dil okuyup etdi bir dahı tekrâr

26. Şu rütbe etdi eser bana ol edâ-yı selîs
    Ki tab‘-ı şûhum olup çâk-sâz-ı ceyb-i karâr

27. Yemin edüp kılıcım kabzasına nezr etdim
    Bulup Nedîmi iki bûse eyleyim îsâr

28. Bu kerre şimdi belâ bunda hânesin bilmem
    Ki azm edüp olam îfâ-yı nezre hâhişkâr

29. Tutalım arayarak bulmuşum onu ammâ
    Kabûl kılmayup eylerse nezrim istihkâr

30. Hicâb mâni‘ olursa ya nâz ederse yahud

Ederse zühd satup sûret-i riyâ ızhâr

31. Nice çıkam acabâ uhdesinden ol nezrin
Kalır mı âh benim gerdenimde yohsa bu bâr

32. Kaçan ki bu sözü gûş etdi dil kalup bî-hûş
Kemâl-i hayret ile hem-çü sûret-i dîvâr

33. Dedim ki ey gül-i nev-hîz-i nâz ü işve sana
Fedâ Nedîm gibi bendeler hezâr hezâr

34. Ne gûne sihr idi âyâ o beyt-i pür-te'sîr
Ki bir senin gibi ser-keş perîyi etdi şikâr

35. Dedi ki bir iki beytü'l-kasîde kim olmuş
Onunla hazret-i sadr-ı güzîne midhatkâr

36. Cenâb-ı hazret-i düstûr-ı âsman-mesned
Ki mihr-i zâtına bir gerd bâliş-i zer-târ

37. Semiyy-i cedd-i resûl-ı Hudâ ki lutfundan
Cihanda âteş-i endûh u gam olur gülzâr

38. Yegâne sıhr-ı güzîn-i halîfetü'l-islâm
Vezîr-i a'zam u ekrem müşîr-i pâk-tebâr

39. Alîl-i mihnete cûd u sehâsı habb-ı zeheb
Marîz-i ye'se atâyâsı şerbet-i dînâr

40. Dokunsa çeşmi eger jeng-beste mir'âta
Yeşil çemen gibi neşv ü nemâ bulur jengâr

41. Harîta resmi gibi huşg u teng-sûretdir
Kef-i kerîmine nisbetle kulzüm-i zehhâr

42. Serâb lem'ası veş nef'den mu'arrâdır
Nihâd-i pâkine nisbetle feyz-i ebr-i bahâr

43. Edeydi âteş-i kahrı bıhârı isti'lâ
Fetîl ü revgan olurdu cezîrelerle bıhâr

44. Harem-serâyına Kâfûr-ı zer-kemer hâdim
Derinde Cengiz ü Kaplan nâme-ber tâtâr

45. Zihî o kuvvet-i bâzû ki Hind-i garbîden

Zemîne etse eger nîzesin halîde çü mâr

46. Çıkup o demde ser-i nîze Hind-i şarkîden
Ederdi sadme-i yelmânı pây-ı râyı figâr

47. Cihan-penâh hidîvâ keremverâ sadrâ
Eyâ vezîr-i felek-bârgâh-ı mihr-âsâr

48. Sen ol hidîv-i cihansın kim ahd-i lutfunda
Nigehbanlık eder âşiyân-ı bülbüle mâr

49. Sen ol yegâne-i devr-i zamânesin ki senin
Nazîrin olmadı meşhûd-ı dîde-i devvâr

50. Cihânı lutf u mürüvvetle kâm-rân etdin
Cihânda kim alasın ber-sebîl-i istimrâr

51. Bu hüsn-i hulkı ki etmiş Hudâ sana ihsân
Bu baht-ı tâli‘i k'etmiş felek sana îsâr

52. Mübeşşer ol ki senin izz ü devlet ü câhın
Olur ziyâde bülend ü medîd leyl ü nehâr

53. Budur delîl bu da‘vâya kim senin ancak
Budur murâd-ı şerîfin ki cümle ehl-i diyâr

54. Olup zamân-ı şerîfinde emn ü râhatda
Cihanda olmaya bir ferde zulm ile âzâr

55. Fe-lâ-cerem bu cihan içre çün mücerrebdir
Ki böyle şefkat ü rahmi olan sudûr-ı kibâr

56. Olup o mesned-i vâlâda çok zaman mümted
Eder makâm-ı refî‘inde devlet ile karâr

57. Bu bahs-i pâki debistân-ı fazl u dânişde
Bu sûret ile ki takrîr eder ulü'l-ebsâr

58. K'olur zamân-ı kalîl içre muzmahil elbet
Delâlet etdiği çün şerre necm-i gîsû-dâr

59. Delîli olduğı'çün hayr-ı âleme sâ‘î
Cihanda dâ'im olur âftâb-ı feyz-âsâr

60. Ale'l-husûs ki bu bende-i kerem-dîden

Bu çâkerin bu kemînen bu abd-ı zâr u nizâr

61. O denlü lutf u kerem gördü hezretinden kim
O lutfu görmedi ebr-i bahârdan gülzâr

62. Nedîm kendi kulun kendi müstmendindir
Unutma zerreni ey âftâb-ı feyz-âsâr

63. Himâyet et ki senin bir yanar çerâğındır
Ta‘arruz eylemesin rûzgâr-ı bed-kirdâr

64. Ol âftâb-ı mekârimsin âsafâ sen kim
Umûm-ı feyzin ile sîrdir kibâr u sıgâr

65. Cihanda sen gibi müşfik efendisi var iken
Yazık değil mi kala böyle bî-kes ü bî-kâr

66. Mukayyed olmaya bir kâr ile bu âlemde
Ede derûnunu sevdâ-yı hâm ile âzâr

67. Bu sözde lîk efendim kalem yalan söyler
Ben eyleyeyim onun bâri kizbini izhâr

68. Derin güşâde iken cümle ehl-i irfâna
Kalır mı bî-kes o pâkize-tab‘-ı sihr-âsâr

69. Egerçi hidmeti yok lîk ona yeter bu şeref
Ki ede hidmet-i rıkkıyetinde ömrü güzâr

70. Hemân efendisini eylesin Hudâ dâ'im
Kerem eder komaz elbette bendesin bî-kâr

71. Hemîşe tâ ki ola kârgâh-ı âlemde
Bu heft âmire münkâd bu tabâyi‘-i çâr

72. Mutî‘-i emrin olup çâr gûşe heft iklîm
Ola müsahhar-ı kilkin bu kubbe-i devvâr

73. İnâyet-i ezelî feyz-bahş u feyz-resân
Sipihr bende-i ferman sitâre hidmetkâr

8
Tazmîn-i Beyt-i Enverî Der-Zımn-ı Vezîr-şoden-i İbrâhîm Pâşâ

1. Ale's-sabâh ki bânû-yı mihr-i ferruh-fâl
   Kenâr-ı târem-i mînâdan etdi arz-ı cemâl

2. Çeküp visâdemi kıldım külâh-gûşemi ham
   Garîm-i gamdan edüp nîm lahza istimhâl

3. Bir iki cüz'-i perâkende var idi der-pîş
   Alup birin ele verdim kümeyt-i tab'a mecâl

4. Bir iki mebhase ta'lîk edince enzârım
   Uzandı zeyl-i mebâhis çoğaldı kîl ü kâl

5. Biraz zamân dahı idmân-ı hatda meyl etdi
   Hayâl-i hatt-ı cüvân ile hâtır-ı meyyâl

6. Bir iki safhayı hem-reng-i rûy-ı baht edicek
   Elimdeki kalem-i Vâsıtîye geldi kelâl

7. Dedim biraz dahı âsâyiş eyleyim çünkim
   Tamâm mertebe künd oldu akl u vehm ü hayâl

8. Bu ârzû olıcak nakş levh-i hâtırda
   Heman o lâhzada fursat bulup bilâ-imhâl

9. Kümeyt sürdü hücûm etdi kişver-i tab'a
   O gam dedikleri dîrîne düşmen-i muhtâl

10. Hurûşa başladı nâ-gâh künc-i hâtırdan
    Hezâr vesvese sad gûne ârzû-yı muhâl

11. Gehî talâtum-ı efkâr-ı derd-i zîk-ı ma'âş
    Gehî tezâhum-ı ekdâr-ı gayret-i emsâl

12. Münâvebeyle edüp cümle merzbûm-ı dile
    Tamâm eylediler akl u fikrim istîsâl

13. Ben ise derd ile kaldım arada zâr u zebûn
    Ne sabr u tâkata kudret ne hod girîze mecâl

14. Bu halde onu gördüm şikâf-ı revzenden
    Şitâb ile yetişüp geldi peyk-i bâd-ı şimâl

15. Gam ile cünbişe hod tâb yoğ idi bende
    Hele hamiyyet edüp bu dil-i perişan-hâl

16. Gel ey nesîm-i sabâ hatt-ı yârdan ne haber
Terânesiyle kudûmunu kıldı istikbâl

17. Esenleşüp dil ile güft ü gûya başladılar
Kulak tutunca işitdim k'eder fakîri su'âl

18. Alup o dem haberim geldi yanıma gülerek
Görünce çehre-i zerdim dedi ne hâl bu hâl

19. Dedim ki n'olsa gerek hod değil mi ma‘lûmun
Sipihr-i zâlim ile mâcerâ-yı ehl-i kemâl

20. Hele bu gûne sitem çarhın eski âdetidir
Velî düşer mi sana ey enîs-i hûb-hısâl

21. Ki tâ bu mertebe bî-mihr ü bî-vefâlık edüp
Ziyâretim edesin tâ bu vakte dek ihmâl

22. Sühan bu gâyete erdikde bir tebessüm edüp
Dedi ki ey sühanından nümûne sihr-i helâl

23. Biraz inânını çek böyle germ-tâz olma
Semend-i cevre meded kılma bendeni pâ-mâl

24. Ki sana bir haberim var ki gûş edersen eger
Ola o mertebe gûşun güherle mâl-â-mâl

25. Ki tâ-be-haşr huliyy-bestegân-ı huld-ı berin
Ede kılâdelerin hazretinden istikmâl

26. Kucâst kûy-ı Nedîmâ terânesiyle bu dem
Gelir cihâna gül-efşân olup o tâze nihâl

27. Henüz bu sühanın olmamışdı lafzı tamâm
Henüz cevher-i ma‘nâsı bulmamışdı kemâl

28. Erişdi gûş-ı dil ü câna dûrdan nâ-gâh
Terâne-i ceres-i kârbân-ı gunc u delâl

29. Pür etdi kûçeyi sıyt-ı feşâfeş-i dâmân
Erişdi zîrve-i nâhîde çın çın-ı halhâl

30. Aceb nedir deyicek kıldı peyk-i sâmi‘ayı
Sadâ-yı zemzeme-i halka-ı der-istikbâl

31. Heman şitâb ile câyımdan eyleyüp pertâb
    Güşâde eyledim âgûşunu derin fi'l-hâl

32. Ne gördüm ol büt-i nâzende nîm mest olmuş
    Kolunda dâmen-i kerrâke elde bir gül-i âl

33. Küleh şikeste vü ser-tâ-be-pây nahvet ü nâz
    Kemer güsiste zenah tâ-be-nâf hüsn ü cemâl

34. Görüp o hâleti akl u şu‘ûrum oldu tebâh
    Düşüp ayağına çün sâye eyledim rû-mâl

35. Dedim ki ey ham-ı zülfünde fitne der-fitrâk
    Kenâr-ı nevk-i müjende kirişme der-çengâl

36. Fedâ bu ni‘met ü ihsânına çi cân u çi dil
    Fedâ bu lutf-ı firâvânına çi câh u çi mâl

37. Pes ez-merâsim-i nâz u niyâz el-kıssa
    Firâz-ı mesnede saldıkda sâye-i ikbâl

38. Biraz bu tarz ile güft ü şinîdden sonra
    Birâz da sohbet-i eş‘âra gösterüp ikbâl

39. Alup o şevk ile Dîvân-ı Enverîyi ele
    Güşâde eyledi niyyet tutup ol dem bir fâl

40. Garîb fâtiha ki oldu nâ-gehan lâyih
    Firâz-ı safhada bu matla‘-ı huceste-meâl

41. *Be-sa'd ahter-i meymun zamân u hurrem-fâl*
    Be-nîk tâlî‘-i ferhunde rûz-ı ferruh-fâl

42. *Be-bârgâh-ı vezâret be-ferruhî bînişest*
    Hudâyegân-ı vezîrân u kıble-i ikbâl

9
Kasîde Der-Sitâyiş-i Vezîr-i a‘zam İbrahîm Pâşâ Berâ-yı Teşekkür-i Medrese

1. Hoşâ ey feyz-i cûdun eyleyüp zîbende dünyâyı
   Kemâl-i lutfun etdi hissemend a‘lâ vü ednâyı

2. Hoşâ ey mesned-ârâ-yı himem ki hüsn-i tedbîrin

Edüp mülk-i cihandan ber-taraf âşûb u gavgâyı

3. O gavgânın yerine kıldı dest-i bezl-i ihsânın
Cihanda her kese bir gûne lutf-ı râhat-efzâyî

4. Budur hakk-ı kelâm ey sadr-ı zî-şan kim kıyâs olmaz
Senin eltâfına bezl ü atâ-yı Hâtem-i Tâyî

5. Niçün derlerse cümle müddet-i ömründe ol etmiş
Verüp mâlın biraz eşhâs-ı nâsa bezl ü i'tâyı

6. Sen ammâ ey hidîv-i muhterem evvel zuhûrunda
Bütün bir memleket halkına kıldın kâm-bahşâyî

7. Edüp halkı yeniden mülk ü mâl ü câhına mâlik
Cihâna eylemişken böyle lutf-ı âlem-ârâyi

8. Bu lutf-ı şâmil ile eylemişken gamdan âzâde
Kemâl-i re'fetin bây u gedâyı pîr ü bernâyı

9. Yine her birine mahsûs edüp in'âm haddince
Nevâzişlerle memnûn eyledin a'lâ vü ednâyı

10. Aceb tevfîka makrûn oldun ey sadr-ı kerem-güster
Ki sana Hak müyesser kıldı böyle nâm-ı vâlâyı

11. Cihan nâmınla doldu halk ihsânınla sîr oldu
Tarâvet buldu eltâfınla bu mülkün ser-â-pâyı

12. Zamân-ı devletinde Hazret-i Allaha şükr olsun
Belâsın buldu baht-ı bî-vefâ gerdûn-ı hercâyî

13. Hele el-hamdülillah baht-ı ser-keş bildi yâ haddin
Hele kâfir felek de çekdi yâ dâmânına pâyi

14. Demişdim ben kulun tenhâca bir kaç def'a gerdûna
Behey zâlim nedir bu hâtır-âzârî vü hod-râyi

15. Neden tâ böyle düşmüşsün sen erbâb-ı ma'ârifle
Biraz da etsene der-pîş-i âyîn-i müdârâyı

16. Tutalım sende şefkat yoğ imiş kâdir misin men'e
Gürûh-ı ehl-i dânişden zuhûr-ı lutf-ı Mevlâyı

17. Ya havf etmez misin kim eyleye Hak âleme düstûr

Kemâl ü ma‘rifet kadrin bilir bir sadr-ı dânâyı

18. Hudâvendâ bana şimdi peyâmı geldi gerdûnun
    Demiş kim ey çerâğ-ı dûdmân-ı nükte-pîrâyî

19. O sözler kim demişdin bana oldu cümlesi zâhir
    Vezîr etdikde Sultân Ahmed İbrahîm Pâşâyı

20. Cenâb-ı Âsaf-ı zî-şan ki anlar rütbe-i kadrin
    Gören dâmân-ı lutf u re'fetinde dest-i Dârâyı

21. Cenâb-ı Âsaf-ı âlî-himem kim âşiyân etmiş
    Hümâ-yı baht dergâhındaki tâk-ı felek-sâyı

22. Bilir kim bir keşîde rahşdır ıstabl-ı hâsında
    Meh-i nev gören çarhın kefelgâhında tamgayı

23. Bilir kim bir çekîde katredir deryâ-yı cûdundan
    Gören enfâs-ı bâd-ı subh ile cûşende deryâyı

24. Mükerrem sıhr-ı sultân-ı cihan kim vakt-i sûrunda
    Sipihr-i atlas ihdâ eyledi bir tûp dârâyı

25. Edüp ammâ ki sonra şerm-i vâfir i‘tizâr etdi
    Görüp çâvûşunun dûşundaki zîbende kemhâyı

26. Gelüp bir gûne rû-mâl eylemiş kim seyreden âdem
    Süm-i esbinde mîh-i zer kıyâs eyler süreyyâyı

27. Varup bir tarz ile vaz‘-ı cebîn etmiş ki râhında
    Nişân-ı na‘l zann etdim hilâl-i mâh-ı garrâyı

28. Ne bulmuş Rüstem-i Kâvûsdan Firdevsî-i Tûsî
    Ne görmüşdür bir iki Türkden Vassâf-ı sevdâyî

29. Der-i vâlâsına varsın da görsün haşmet ü câhı
    Gelüp âlâyını görsün de seyr etsin temâşâyı

30. Hudâvendâ mekârim-perverâ sadr-ı cihân-ârâ
    Hudâ sensiz bize göstermesin ol sadr-ı a‘lâyı

31. Cenâb-ı hazretin devletle ol sadrı edüp teşrîf
    Edelden emn ile âsûde tedbîrin berâyâyı

32. Du‘â-yı izz ü câhın zimmetimde farz bilmişdim

Ederdim rûz u şeb medhinle meclislerde gûyâyî

33. Bu def'a bir kerem de eyledin kim âcizim el-hak
    Ne denlü eylesem ihsânının vasfında ıtrâyı

34. Beni ihyâ kılup feyz-i dem-i can-bahş-ı lutfunla
    Nümâyân eyledin âsâr-ı enfâs-ı Mesîhâyı

35. Çerâğ etdin beni dâ'im senin de ey kerîmü'ş-şân
    Çerâğın rûşen etsin dîde-i mihr-i mücellâyı

36. Hele ol dergeh-i iclâline bir hidmetim geçse
    Bu lutfun böyle hayrân eylemezdi cân-ı şeydâyı

37. Diyâr-ı âhara gitdikde hattâ ben kulun her dem
    Ederdim dilde pinhan kendi zu'mumca bu da'vâyı

38. Ki gerçi matlabım va'd etdi ol sadr-ı kerem-güster
    Husûl-ı kâma kıldı gûşe-i ebrûsu îmâyı

39. Velîkin bunca eşgâl-ı umûr-ı saltanat varken
    Nice der-hâtır eyler ben gibi bir bî-ser ü pâyı

40. Pes etdim azm kim ol dergeh-i cûda edüp rû-mâl
    Kılam peyvend-i dâmân-ı kerem dest-i temennâyı

41. Kaçan geldim der-i ikbâle ol dem dest-i ihsânın
    Kef-i nâ-kâmıma sundu ru'ûs-ı sîm-sîmâyı

42. Alup bûs eyleyüp baş üzre koydum şükr edüp bin kez
    Tamâm oldu işim bahtımdan etmem gayri şekvâyı

43. Budur dergâha şimdi arz-ı hâl-i bende-i nâ-çîz
    Ki ey sadr-ı güzîn ey mütteka-pîrâ-yı Dârâyî

44. Çerâğ oldukda yine gitmek üzre eylemişdim ahd
    Der-i ikbâline etdikde kasd-ı çehre-fersâyî

45. Bi-hamdillah ki oldum devletinde matlaba nâ'il
    Çerâğ etdin inâyetle Nedîm-i zâr-ı şeydâyı

46. Ne vech sudûr eyler efendim şimdi fermânın
    Derinden dûr olup kılsın mı benden râh-peymâyî

47. Veliyy-i ni'metim ümmîdgâhımsın efendimsin

Nedir emrin buyur ey zîb-i sadr-ı kâr-fermâyî

48. Hemîşe tâ kumâş-ı zer-keş-i vasf-ı keremkârın
Ede lebrîz-i revnak destgâh-ı şi‘r ü inşâyı

49. Yazup vasf-ı şerîfin zer-kalemle mihr-i ferruh-fer
Kıla pür-zîb ü zîver safha-i çarh-ı mu‘allâyı

50. Kılup zât-ı şerîfin mesned-i devletde Hak dâ'im
Müsahhar eyleye fermânına etrâf u enhâyı

51. Süreyyâ menzilinde mihr-i âlem-tâb zann etsin
Gören mektûb-ı ikbâlindeki mühr ile imzâyı

10
Ramazâniyye Der-Sitâyiş-i Sadr-ı a‘zam İbrâhîm Pâşâ

1. Bağteten sâbit olup gurre firâşında imâm
Hâb içün yatmış iken etdi terâvîhe kıyâm

2. Baş kaldırmadılar öğleye dek uyhudan
Yevm-i şek zevkına hazırlanan ahbâb-ı kirâm

3. Serdi-i fasl-ı bahâr etmiş iken tab‘a eser
Ataş-ı rûze ona kıldı mükâfât tamâm

4. Şu soğuk günlere bir pâre ısındırdı bizi
Bir gün evvel erişüp geldi hele mâh-ı sıyâm

5. Pâsban verdi kudûmiyle cevâb eyleyene
Ramazan geldi mi âyâ diyerek istifhâm

6. Çeşm-i Zerkâ-yı Yemâmeyle mi bakdı bilmem
Nazar-ı şâhide ahsentü zihî dikkat-i tâm

7. Bilemem ben de ki şâhidde mi takvîmde mi
Hele bir kizb var ortada budur sıdk-ı kelâm

8. Ehl-i keyfin birisi der ki behey sultânım
Aydın ay bellü hesâb olmadı şa‘bân tamâm

9. Bir iki miblağ-ı berş ile urup öldürecek
Geldiler eylediler böyle cihânı sersâm

10. Olacak oldu heman çâre ne şimden sonra
Edelim hükm-i kazâ destine teslîm-i zimâm

11. Şevkımız şimdi ona düşdi ki inşâ'allah
Ola sıhhatle selâmetle meh-i rûze tamâm

12. Kıla erbâb-ı dili âb-ı hayâta sîr-âb
Erişüp Hızr gibi âh mübârek bayrâm

13. İbtidâ ıyd gün icrâ-yı merâsimle geçüp
Gecesi dahı olup maslahat-ı hâb tamâm

14. Çün ikinci gün ola böylece ahd eylemişdim
Ki ne sabr eyleyim ol gün ne direng ü ârâm

15. Çekdirüp pek seherî doğruca Sa‘d-âbâda
Tutayım zinde iken cennet-i a‘lâda makâm

16. Varayım hâk-ı tarab-nâkine yüzler süreyim
Bir gün olsun alayım bâri felekden bir kâm

17. Havzdan kevser-i pâkîzeyi nûş eyleyeyim
Kasrdan bûy-ı cinânı edeyim istişmâm

18. Iyd ola fasl-ı bahâr ola da Sa‘d-âbâdın
Zevkini eylemeyim sıhhat olur bana harâm

19. Hurrem-âbâda varınca gideyim zevrak ile
Bî-kusûr eyleyeyim seyr-i kusûru itmâm

20. Bir münâsibce refîk ile girersek kayığa
Şevk ile kullanırız gayri bizimdir eyyâm

21. Sonra havzın öte yanına çıkup zevrakdan
Bir dıraht altına ferş eyleyeyim bir ihrâm

22. Keç edüp gûşe-i destârımı rindâne geçüp
Oturup eyleyeyim bir iki sâ‘at ârâm

23. Sonra alup elime ney-şekker-i kilk-i teri
Olayım vasf-ı cihan-dâver ile şîrîn-kâm

24. Ya‘ni hem-nâm-ı şeref-zâ-yı Halîl İbrahîm
Ki cihan buldu onun lutfu ile ziynet-i tâm

25. Âsmân-pâye hümâ-sâye vezîr-i a'zam
    Sâhib-i seyf ü kalem mâlik-i nakz u ibrâm

26. Seyfidir barıka-i hırmen-i âşûb u fiten
    Kalemi ebr-i bahâr-ı çemenistân-ı merâm

27. Add eder beçce-i sîmurgı şikâr-ı lâgar
    Hırmenin saha-i tedbîrde neşr etdiği dâm

28. Çarhdan pençe-i hurşîd adını mahv etdi
    Pençe buyruldusunun şeş cihete saldığı nâm

29. Olsa ger bâd-ı semûm-ı sahatından pertâb
    Ser-i bed-hâhına tâ haşr yağardı sarsâm

30. Olsa ger nâmiye feyz-i nazarından sîr-âb
    Çeşm-i âhû bitirir bağda nahl-ı bâdâm

31. Çarhı kim himmet-i vâlâsı temâşâya çıkar
    Tâ varır fark-ı sımâk üzre eder darb-ı hıyâm

32. Ahd-i lutfunda kemâl ehline göstermede çarh
    Sûret-i mihr ü vefâyı felek-i âyîne-fâm

33. Hoşdur erbâb-ı dilin serleri mânende-i Cem
    Sâfdır sîneleri şevk ile mânende-i câm

34. Şöyledir şöhret-i ihsânı ki şimdi etfâl
    İbtidâ lutfunu vasf ile eder vasf-ı kelâm

35. Dîdesi dehşet ile hîrelenir çün huffâş
    Peyker-i hançerinin görse dırahşın Behrâm

36. Âsaf-ı Cem-menîşâ dâver-i gerdun-kadrâ
    Ey ki devrin sebeb-i tevbe-i çarh-ı hod-kâm

37. Sensin ol cûd-ı müşahhas ki zuhûrunla senin
    Buldu tûmâr-ı neseb-nâme-i himmet encâm

38. Derinin beste-kemer çâkeridir heft ahter
    Şem'inin sûhte pervânesidir nüh ecrâm

39. İşte geldi der-i iclâline rû-mâl ederek
    Ramazâniyye kasîdeyle Nedîm-i nâ-kâm

40. Ger kusûru var ise avf kıl ey kân-ı kerem
Tâzedir nazmı eger olsa da bî-reng ü nizâm

41. Hoş gelir tab'a husûsa ramazân ayında
Bâve-i nev ne kadar olsa da nâ-puhte vü ham

42. Hak Te'âlâ ede ikbâl ü celâlin efzûn
Emrine râm ola dâ'im felek-i bî-ârâm

43. Gece gündüz geçe âsâyiş ile evkâtın
Her şebin kadr senin her günün olsun bayrâm

11
Iydıyye Der-Teşekkür-i Dâmen-bûs-ı Hazret-i Sultân Ahmed Be-Emr-i Hümâyûn

1. Sabâh-ı ıyd kim âlem olup feyziyle nûrânî
Sadâ-yı kûs u şevket eyledi pür-çarh-ı gerdânı

2. Sarây-ı şehriyâr-ı âlem oldu maşrık-ı ikbâl
Gelüp hep hâk-bûsa devlet-i ulyânın erkânı

3. Kuruldu taht-ı âlî-baht tarz-ı dil-pesend üzre
Döşendi pîşgâha ol murassa' ferş-i hâkânî

4. Hezâran zîb ü ziynet sad hezâran ferr ü şevketle
Cülûs etdi çıkup dehrin şehenşâh-ı cihânbânı

5. Yesârında durup şehzâdegân izz ü sa'âdetle
Sipihr-i haşmetin her biri oldu mihr-i tâbânı

6. Denür sâhib-kırânın çârdır yanında şemşîri
Görüp şehzâdegânı anladım bu râz-ı pinhânı

7. Mu'ammer eylesin yavuz nazardan saklasın Mevlâ
Ki onlardır binâ-yı izz ü şânın çâr erkânı

8. Yemîninde dururdu hâtem-âsâ âsaf-ı ekrem
Olup rûh-ı mücessem âlemin gûyâ nigehbânı

9. Vezîr-i pür-himem Dâmâd İbrahîm Pâşâ kim
Eder İbnü'l-Amîdi dergeh-i cûdunda derbânı

10. Cenâb-ı sadr-ı a'zam gûyiyâ tefsîridir onun

Şehenşâh-ı cihan bir mushaf ammâ resm-i Osmânî

11. Erişmiş olsa bu vakte Alî Şîr-i Nevâyî ger
Olurdu ol hidîv-i ekremin bî-şübhe sekbânı

12. Vezîr-i a‘zamın da izz ü devletle yemîninde
Dururlardı şehenşâh-ı cihanbânın vezîrânı

13. Durup ol çâr-düstûr-ı giran temkîn-i vâlâ-câh
Ederler hıfz içün vefk-ı murabba‘ şâh-ı devrânı

14. Birisi mesned-ârâ-yı Kapûdânî sa‘âdetle
Üçü ol şehriyâr-ı âlemin dâmâd-ı zî-şânı

15. Sütûr-ı nüsha-i devlet gibi şâhın kafâsında
Durur cümle ağâyân-ı harîm-ı hâs-ı sultânî

16. Bu dârâtı temâşâ kıldı çün kim bende-i nâ-çîz
Celâlet pertevinden hîrelendi çeşm-i hayrânı

17. Mehâbet bir tarafdan bir tarafdan şerm ile haclet
Gelüp dem-beste vü lâl eylediler tab‘-ı nâlânı

18. Sürüp yüz hâk-i pâye yek-be-yek erkân-ı izz ü câh
Kuruldu haşmet ü şevketle divân-ı Süleymânî

19. Durup tertîb ile yerli yerinde ehl-i mansıb hep
Tamâm oldukda dîvân-ı felek-unvânın erkânı

20. Cenâb-ı şeyhü'l-islâm-ı şerîf-etvâr-ı sa‘d-âsâr
Ki şâkird etmeğe etmez tenezzül Mîrzâ Cânı

21. Ulûm-ı Bû Hanîfeyle derûn-ı sînesi memlû
Vera‘la vech-i pâki subh-ı sâdık gibi nûrânî

22. Onun ardınca bi'l-cümle sudûr-ı âsman-pâye
Ki ilm ü fazl ü takvâ gevherinin her biri kânı

23. Gürûh-ı dâ‘iyan bir bir öpüp dâmân-ı iclâli
Hele ol devlet-i ulyânın oldum ben de şâyânı

24. Şehenşâhâ hidîvâ şihriyârâ âsman-kadrâ
Bu devletle bu abd-i kemterin sebk etdi akrânı

25. Sa‘âdetle hitâb etdik ki geldin cümleden sonra

Efendim kıldı ihyâ nutk-ı can-bahşın dil ü cânı

26. Cemâl-i pâkin sâ'irden artuk görmek ister dil
 Aceb mi cümlesinden sonra bûs etsem o dâmânı

27. Ne mümkindir kasîdeyle teşekkür böyle eltâfa
 Yerin bulsun deyü hünkârımın ammâ ki fermânı

28. Bu gûne bir kasîde söyledi vasf-ı şerîfinde
 Nedîmâ benden alup destine kilk-i dür-efşânı

29. Eyâ iklîm-i pür-tekrîm-i İslâmın nigehbânı
 Bu kişver görmemişdir sen gibi sultân-ı zî-şânı

30. Bu dünyâda sen ona sâlis oldun çünki lâyıkdır
 Bununla fahr ede ukbâda Sultân Ahmed-i Sânî

31. Nesîm-âsâ çü fermânın iki deryâya şâmildir
 Denilsin zât-ı âlî-şânına İskender-i sânî

32. Nizâmın buldu zât-ı akdesinle milket ü millet
 Misâl-i rûh ihyâ kıldı re'yin çâr erkânı

33. Ser-â-pây-ı cihânı şöyle tezyîn etdi eltâfın
 Ki etmez böyle tezyîn nev-bahâran bir gülistânı

34. Tasavvur etmedi bu câhı hülyâsında İskender
 Ferîdun görmedi rü'yâda bu tertîb-i dîvânı

35. N'ola hurşîde teşbîh eylesem zât-ı hümâyûnun
 Ki onun da senin gibi cihanda yokdur akrânı

36. Süheylin çeşmini ferr-i nigînin eyledi rûşen
 Mehin ruhsârını tâb-ı rikâbın kıldı nûrânî

37. Felekde resm-i izz ü câh u haşmet n'idügün bilmez
 Senin dârâtına teşbîh eden Dârâ vü Hâkânı

38. Cihânda vâdî-i âdâb-ı hidmet görmemişdir hiç
 Derinde hidmete lâyık görenler şâh-ı İrânı

39. Adûlar rütbe-i ikbâlini bir hoşça fark etsin
 Cilâ versin çeküp çeşmânına kuhl-ı Sıfâhânı

40. Sen ol hâkân-ı mensûrü'l-alem sultân-ı âlemsin

Ki hem-demdir senin her kârına tevfîk-i Rabbânî

41. Hilâfet zât-ı âlî-şânına mahsûsdur şimdi
Sana nisbet mülûkun muzmahildir rif'at ü şânı

42. Sana Hak kıblegâh-ı dîn-i Hakkı eylemiş ihsân
Sana muhtâcdır cümle cihânın ehl-i îmânı

43. Münevver meşhed-i kuds-âşiyân-ı mefhar-ı âlem
Senin mülkünde olmak sana Hakkın mahz-ı ihsânı

44. Husûsa hırka-i pâk-i Resulullah kim onun
Melekler bûs-ı dâmâniyle fahreylerse erzânî

45. Der-âgûş eyleyüp ol cism-i pâki nûr ile dolmuş
Misâl-i perde-i fânûs dâmân u girîbânı

46. Ne devlet ne sa'âdetdir hezâran hamd ü şükr olsun
Cenâb-ı hazret-i Hak sana ihsân eylemiş onu

47. Ya ol vâlâ âlem kim kâmet-i dil-cûsu olmuşdur
Riyâz-i cennetin gûyâ ki bir serv-i hırâmânı

48. Nihâl-i kaddinin üftâdesidir sidre vü tûbâ
Esîr-i şukkası rûhâniyân-ı arş-ı Rahmânî

49. Resûl-i kibriyânın ol mübârek râ'yeti şimdi
Muhayyemgâh-ı nusret-şânının olmuşdur unvânı

50. Alem-dâr-ı Resûlullahsın ikbâl ile çünkim
Sana tâbî'dir elbette cihânın pâdişâhânı

51. Şehenşâhâ egerçi âlemin eyyâm-ı adlinde
Sabâh-ı ıyd ile hem-pâyedir her vakt ü her ânı

52. Velîkin bu mübârek ıyd dahı eyleyüp teşrîf
Sıtanbûlun ferahla ıyd-ber-ıyd oldu her yanı

53. Binüp sad 'izz ü nâz ile semend-i şûh-reftâre
Güzeller Atmeydânında alır şimdi meydânı

54. Husûsa Hazret-i Eyyûb ile meydân-ı Top-hâne
Birer takrîb ile elbette cezb eyler cüvânânı

55. Firâz-ı Üsküdârın bu'dı vardır gerçi kim ammâ

Yine inkâr olunmaz Hak bu kim onun da seyrânı

56. Ya Sa‘d-âbâd-ı dil-cûnun efendim sorma hiç vasfın
    Kulun bir vech ile ta‘bîre kâdir olmazam anı

57. Müferrih gam-zedâ hâtır-güşâ dil-cû vü rûh-efzâ
    Temâşâsı muhassal mest ü hayrân eyler insânı

58. Biçinmiş bağlar ıydıyye cümle fıstıkî atlas
    Sarınmış başa neftî şâlını serv-i hırâmânı

59. Gümüş renginde bir dîbâ biçinmiş cedvel-i sîmîn
    Velîkin hâre gibi mevci var şeffâf u nûrânî

60. O dîbâ âb-şârın dahı egninde heman farkı
    Bunun mevci biraz sık onun ise kaddi tûlânî

61. Yine ıydıyye bahşişler verüp fevvâre-i dil-cû
    Dem-â-dem etmede etrâf-ı havza sîm-efşânı

62. Şehenşâhâ bu ıyd eyyâmı cümle kulların çünkim
    Şeref-yâb oldu pâ-bûsunla buldı izzet ü şânı

63. Ya Sa‘d-âbâd dahı çekmede hasret pâ-bûsa
    Onun hakkında da icrâ kıl ol lutf-ı firâvânı

64. Buyur ol cây-ı dil-cûyu ser-efrâz eyle lutfunla
    Hemîşe hem-rikâb olsun sana te'yîd-i Rabbânî

65. Hudâ hem-vâre mahfûz eyleyüp zât-ı hümâyûnun
    Musahhar eylesin fermânına İrân u Tûrânı

12
Kasîde Der-Vasf-ı Şehzâdegân-ı Sultân Ahmed

1. Mes‘ûd ola ıydın eyâ şehenşâh-ı gerdun-haşem
   Dergâhın olsun husrevâ ikbâle dâ'im mültesem

2. Her sâ‘atin olsun sa‘îd ikbâl ü iclâlin medîd
   Her bir günün eyyâm-ı ıyd her bir demin ferhunde-dem

3. Ey husrev-i gîti-sitan nâmın ki Ahmeddir ıyân
   Devrinde oldu bî-güman şer‘-i Muhammed muhterem

4. Adlin ile âlem dola mülk ü milel revnak bula
   Encüm gibi tâbân ola nâmınla ruhsâr-ı direm

5. Mutrıbların her rûz u şeb kılsınlar âheng-i tarab
   Ammâ usûli feth ü darb olsun makâmı hem Acem

6. Sensin o sultân-ı cihan rahşın önünde her zaman
   Mânend-i peyk olur revan İskender ü Dârâ vü Cem

7. Lutf u mekârim hem-demin ikbâl ü şevket mahremin
   Devrinde oldu âlemin her gûşesi bâğ-ı İrem

8. Sıdk ile kârın dâ'imâ dergâh-ı Hakka iltîcâ
   Pes ol Cenâb-ı kibriyâ elbet eder lutf u kerem

9. Nev müjde-i feth ü zafer bir kaç gün eğlendiyse ger
   Hiç vermesin ey şîr-i ner tab'-ı hümâyûna elem

10. Ey şehriyâr-ı bâ-vekâr bu nükte hod pek âşikâr
    Cüz'î çekilse intizâr hûb anlanır kadr-i ni'am

11. Nâz etmese bir dil-rübâ bî-kadr olur hüsn ü bahâ
    Meyl eylemez hâtır ona bî-lezzet olur vaslı hem

12. Kişver ki bir mahbûbdur vaslı onun matlûbdur
    Nâz etse dahı hûbdur vuslat mukarrerdir ne gam

13. Zâtın cihânın zîveri kân-ı mekârim-perveri
    Ol kânın olmuş gevheri şehzâdegân-ı pür-haşem

14. Sultan Süleymân-ı zaman izz ü şevketle kâm-rân
    Nev-nahl-ı bâğ-ı izz ü şan gül-gonca-i nahl-ı himem

15. Şekl ü şemâ'ilde heman gûyâ pederdir bî-güman
    Ol sâni-i sâhib-kıran ol beçça-i şîr-i ücem

16. Bârî hatardan saklasın yavuz nazardan saklasın
    Dâ'im kederden saklasın kılsın tebessüm dem-be-dem

17. Sultan Muhammed Hazreti gûyâ melekdir sûreti
    Ol taht u tâcın ziyneti ol dürr-i yektâ-yı kerem

18. Zât-ı güzînin seyr eden vech-i mübînin seyr eden
    Nûr-ı cebînin seyr eden mehdir deyü eyler kasem

19. Mânend-i mihr-i tâbdâr devletle bulsun iştihâr
    Haşmetle olsun ber-karâr izzetle olsun muhterem

20. Şehzâde Sultan Mustafâ gül-gonca-i bâğ-ı ulâ
    Hâmem olur bülbül-nevâ evsâfın etdikçe rakam

21. Ol gevher-i pür-tâb u fer kim rûyuna etse nazar
    Şerm ile ruhsâr-ı kamer gül-gûn olur hem-çün bakkam

22. Devletle olup kâm-bîn izz ü sa‘âdetle karîn
    Olsun hatâlardan emîn mânend-i âhû-yı harem

23. Mâh-ı nev-i ıyd-ı sa‘îd nev-nahl-ı gülzâr-ı ümîd
    Ya‘nî ki Sultan Bâyezîd ârâyiş-i hayl ü haşem

24. Fass-ı nigîn-i saltanat nûr-ı cebîn-i ma‘delet
    Hurşîd-i âlî-menzilet şehzâde-i nikû-şiyem

25. Dâ'im ferâğ-ı bâl ile handân olup ikbâl ile
    Cemşîd-veş iclâl ile sürsün cihanda ayş u dem

26. Sultan Nu‘mân-ı cihan şehzâde-i vâlâ-mekân
    Hurşîd ile ham-âşiyan mâh-ı münevverle behem

27. İkbâl ü şevket dâyesi izz ü sa'âdet vâyesi
    Mecd ü şeref pîrâyesi nâzende âhû-yı harem

28. İclâl ü devletle müdâm olsun karîn ü nâm u kâm
    Mânende-i bedr-i tamâm olsun şerefle muhterem

29. Dâmâd-ı vâlâ-menkabet düstûr-ı Rısto-menzilet
    Ya‘ni vekîl-i saltanat ol dâver-i vâlâ-himem

30. Hem-nâm-ı nikû-yı Halîl sadr-ı keremkâr-ı celîl
    Pirâye-i zikr-i cemîl ârâyiş-i seyf ü kalem

31. Ol şâh-ı Sikender-gulâm olup sa‘âdetle be-kâm
    Olsun rızâsında müdâm ol sadr-ı Eflâtun-şiyem

32. İkbâl ü şevket pâydâr iclâl ü haşmet ber-karâr
    Bünyân-ı devlet üstüvâr iclâli efzun dem-be-dem

33. İkbâl ü izz ü i‘tilâ olsun çü gülşen pür-nemâ
    Anda çü bülbül dâ'imâ kilk-i Nedîm etsin negam

13
Kasîde-i Şitâiyye Der-Zımn-ı Medh-i Pâdişâh-ı Cihân Ahmed Hân ve Vasf-ı İbrahîm Pâşâ

1. O rütbe etdi bu keskin soğuk zemîne eser
   Miyân-ı cûyda gömgök kesildi nîlûfer

2. Başında kar saçağı sarık arkada sâde
   Nice gezer bu soğuklarda bilmezem ar'ar

3. Şitânın etdiği bîdâdı mülk-i gülşende
   Efendi binde birin söylesem dolar defter

4. Ayağı donmadı mı havzın evvelâ başdan
   Ya düşmedi mi çenârın eli çemende meger

5. Hazan yeli eser etmiş misâl-i rîh-i merak
   Bu hastalık beden-i servi korkarım sarsar

6. Kanı çemendeki germiyyet-i tarab şimdi
   Aceb ne hâlde bülbül dedikleri kaşmer

7. Komaz getirmeğe bûy-ı bahârı bâd-ı sabâ
   Kenâr-ı bâmda yahlar durup yalın hançer

8. Uçar soğukdan efendi semender âteşde
   Bir iki gün dahı böyle eserse bu sarsar

9. Bürûdet öyle ki buzlanmasın deyü lâyık
   Konulsa penbeye yâkut-pâre-veş ahker

10. Açılmaz oldu çemenlerde çeşm-i şehlâsı
    Degürdi nergise de çeşm-i rûzgâr nazar

11. Görüp bu hâli gülistânda dondu cedvel-i âb
    Bahâra dek duramaz korkarım kenâr çizer

12. Kılıç gibi esiyor sarsar-ı zemistânî
    Nihâl giyse n'ola yahdan âhenin miğfer

13. Kesâdı yok hele kış günleri akâr-ı gamın
    Harâb hâneler akmazsa da yine damlar

14. Düşüp bu gece tevârîhe fikr-i gülle hezâr

Ayâz kıssasın etdi sabâha dek ezber

15. Şikeste-beste hele ben de bir gazel yapdım
Düşüp hayâlime ol şûh ile geçen demler

16. Şu sırma saçlara birden sarıldı sevdâlar
Emîn-i sîm-keşâna bu yıl göründü zarar

17. Pesend muhtesib-i asra etdi şeyhi bu gün
Usûl ile fıçının tâ dibinde der-çenber

18. Süzülüdüğünce çakır keyf çeşm-i şeh-bâzın
Hamâme-beççe gibi dil sakır sakır ditrer

19. Efendim âh havâlar bu gün soğuk diyerek
Sokuldu koynuna ol mâh-pârenin micmer

20. O tıflı duhter-i rezle biraz alışdırdık
Atar kapağı aman duymasın peder mâder

21. Mürâyî hamri müselles deyü satup zâlim
Şarâbın üstüne hürmet biraz da hîle katar

22. Yiğit mi oldun a cânım nedir bu kırmızı şâl
Başında dün dahı bağlıydı kırmızı çenber

23. Nedir bu sürhi-i rû bezme varmadın çünkim
Ya Ka'beden mi gelirsin bu şekl ile kâfer

24. Görem ne vakt ki gerdişde çeşm-i gül-gûnun
Düşer hayâlime meclisde devr eden sâgar

25. Ol ebruvânı ki seyr eylesem gelir yâda
Miyân-ı pâdşeh-i dîne bend olan hançer

26. Cenâb-ı hazret-i Sultân Ahmed-i Gâzî
Derinde mihr ü kamer bende âsman çâker

27. Hesâb olunsa eger mukbilân-ı dergâhı
Kalır utârid ü bircis hâric ez-defter

28. Ne geldi âleme onun gibi şeh-i zî-şân
Ne hod vezîri gibi safder-i zafer-yâver

29. Semiyy-i cedd-i Nebiyy-i kerîm İbrahîm

Yemîn-i devlet ü dîn âsaf-ı cihan-dâver

30. Karârgâhıdır ol kasr-ı âsman-mesned
Ki izz ü devlet ona oldu bâliş ü bister

31. Sehâb-ı lutfu eger bahre etmese imdâd
Meşîme-i sadef olmazdı mesken-i gevher

32. Eger ki mıskale-i re'yi olmasa der-dest
Mehin cebînine mihr olmaz idi rûşenger

33. Ederse âteşi ger terbiyet nem-i lutfu
Dühânı sünbül olup tohm olur içinde şerer

34. Nesîm-i hulkı vezân olsa bir çemen-zâra
Edüp türâbını reşk-i şemâme-i anber

35. Olurdu reng-i tebessüm şüküfte gülbünden
Henüz olmadan evvel resîde gonca-i ter

36. Der-i sa'âdetinin geldi oldu cârûbu
Hümâya mâye-i ikbâl ü câh olan şeh-per

37. Zeminde hükmüne gerden-nihâde heft iklîm
Felekde hidmetine dest-beste heft ahter

38. Ne böyle âsaf-ı zî-şânı buldu bir iklîm
Ne böyle sadr-ı cihanbânı gördü bir kişver

39. Hemîşe istediği halk-ı âlemi tatyîb
Müdâm zevk u safâsı cihâna bahşiş-i zer

40. Müşîr-i şîr-i dilâ sadr-ı âsman-kadrâ
Eyâ vezîr-i mekârim-semîr ü ferruh-fer

41. Sen ol hidîv-i cihansın ki oldu ikbâlin
Sipihre mâye-i ziynet zemîne mâye-i fer

42. Felekde kaldı mı nâmın yazılmadık bir tâk
Zemînde kaldı mı medhin okunmadık bir yer

43. Zihî şüyû'-yı mekârim ki beçce-i bülbül
Eder terâneden evvel medâyihin ezber

44. Rehîn-i minnet ü ihsânın oldu bây u gedâ

Cihânda lutfuna kim kaldı olmamış mazhar

45. Cihan-penâh hidîvâ unutmadık onu kim
    Gam eylemişdi siyeh rûy-ı âlemi yekser

46. Hudâ o günleri göstermesin ki etmiş idi
    Cihânı zâr pey-â-pey gelen kederli haber

47. Olup hücûm-ı elemden şikeste hâtırlar
    Derûna dolmuş idi kasvet-i humûm u keder

48. Hudâya hamd ki ol sadra eyleyüp teşrîf
    Yeni nizâm ile verdin cihâna ziynet ü fer

49. Senin zamân-ı şerîfinde Hakka şükr olsun
    Te'âkub etmede her gün peyâm-ı feth ü zafer

50. Çü mihr maşrık-ı iclâlden edince tulû'
    Açıldı nûr-ı zuhûrunla milket-i hâver

51. Yürü heman sana kimler mukâbil olsa gerek
    Cihâna mülk-sitanlık merâsimin göster

52. Bu sıdk-ı niyyet ü ihlâs sende kim vardır
    Olur inâyet-i tevfîk-i Hak sana asker

53. Hücûm-ı satvetin eyler olursa fermânın
    Ferâz-ı Kâfı değil âsmânı zîr ü zeber

54. Heman hemîşe olup Hak sana mu'în ü zahîr
    Ola merâtib-i ikbâl gün-be-gün berter

55. Bu Rûm milketine olduğun gibi olasın
    Bütün memâlik-i İrâna da ser ü server

56. Nedîm benden elinden düşürmeyüp kalemi
    Dola hesâb-ı tevârîh-i feth ile defter

14
Der-Sitâyiş-i Sultân Ahmed Hân Berâ-yı Terfî'-i Rütbe-i Medîne-i Münevvere

1. Cihan kim mazhar-ı işrâk-ı envâr-ı hakîkatdir
   Aceb âyîne-i hayret aceb mir'ât-ı ibretdir

2. Aceb esrâr-ı hayretdir bu eczâ-yı cihân el-hak
   Aceb terkîb olunmuşdur aceb ma‘cûn-ı hikmetdir

3. Zemîn ü âsmânı mihr ü mâhı bilmeden geçdik
   Kişi öz nefsini bir hoşça bilmek câna minnetdir

4. Aristolar Felâtunlar ki nâmın yâd ederler halk
   Budur zannım ki onlar dahı mahrûm-ı basîretdir

5. Katı çok dinledim ben ol gürûhun sözlerin âhır
   Şunı fehm eyledim kim cümlesi medhûş-ı hayretdir

6. Ki zîrâ sözlerinde bir me'âl ü bir mahassal yok
   Netîce kîl ü kâl ü zann u tahmîn ü şemâtetdir

7. Efendim neylerim ben öyle kîl ü kâli kim onun
   Ne bir burhânı var ber-câ ne bir da‘vâsı müsbetdir

8. Bana ol hüccet-i vâzıh yeter kim ona hatm urmuş
   O zât-ı muhterem kim hatm-ı tûmâr-ı nübüvvetdir

9. Felekler dergeh-i câhında gerden-beste-i hidmet
   Melekler ravza-i pâkinde meşgûl-ı ibâdetdir

10. Ne ravza arş-ı a‘lâ âstânından kinâyetdir
    Ne ravza ravza-i cennet fezâsından ibâretdir

11. Menârât-ı refî‘i mehbıt-ı envâr-ı Yezdânî
    Leb-i bâm-ı bülendi maşrık-ı mihr-i hidâyetdir

12. Mülûk-ı Âl-i Osman hidmetiyle fahr ederlerken
    Kazâsı rütbesin dûn eylemişlerdi ne hikmetdir

13. Bi-hamdillah ki şimdi pâdişâh-ı âsman-mesned
    Anı hem-rütbe kıldı Mekkeye hakkâ kerâmetdir

14. Hudânın beyti ile hâne-i mahbûb-ı zî-şânı
    Ola hem-sâye vü hem-pâye hakkâ kim isâbetdir

15. İsâbet lafzı bunda kâfiye olmağladır yohsa
    Hakîkatde bu ma‘nâ yâ kerâmet yâ velâyetdir

16. Bu hayr-ı pâke mülhem olduğu sultân-ı zî-şânın
    Değildir gayri şey illâ ki mahz-ı sıdk-ı niyyetdir

17. O şehenşâh-ı âlî-himmetin ecdâd-ı zî-şânı
Ki her birisi bir sultân-ı İskender-kiyâsetdir

18. Bu hayrı onların kalbine ilhâm etmeyüp bârî
Cenâb-ı şehriyâra saklamak mahz-ı inâyetdir

19. Onu ref‛ eylemekden niyyet-i pâk-i hümâyûnu
Hemân ancak Resûl-ı ekreme ikrâm u hürmetdir

20. Çün olmuşdur ameller dînimizde niyyete râci‘
Bu pâkize amel de şüphesiz hayr u ibâdetdir

21. Bu gûne hayr-i pâke mülhem olmak pâdişâh-ı dîn
Dahı çok nusret u tevfîka çok hayra alâmetdir

22. Bunu fâl eyledim ben bende kim bî-şekk ü bî-şübhe
Bu ma‘nî gaybdan bir nasr-ı a‘lâya beşâretdir

23. Değildir yalnız ehl-i tarîk-i ilme bu in‘âm
Bakılsa cümle ehl-i dîn-i İslâma ziyâfetdir

24. Resûlullahın etmek merkad-ı pür-nûruna ikrâm
Kulûb-ı müslimîne mahz-ı ilkâ-yı meserretdir

25. Hemân Allah Te‘âlâ dâ'im etsin izz ü ikbâlin
Ki zât-ı bî-nazîri revnak-ı taht-ı sa‘âdetdir

26. Şehenşâh-ı hümâyun-pâye kim tâk-ı felek onun
Muhayyemgâh-ı ikbâlinde bir kasr-ı adâletdir

27. Cihân içre nazîri gelmemişdir nükte-danlıkda
Hüner kadrin bilir bir şehriyâr-ı pür-semâhatdir

28. Bu elfâz ile tahrîr eylemiş çarh üzre evsâfın
Utârid kim cihan-sâlâr-ı iklîm-i fesâhatdir

29. Megâzî-pîşe adl-endîşe Sultân Ahmed-i sâlis
Ki Rüstem hançerinden lerze-nâk-i bîm ü dehşetdir

30. Fenâ-yı sâyebân-ı ser-bülend-i lutf u cûdunda
Ser-â-pây-ı cihan der-hâb-ı emn ü istirâhatdir

31. Onun bezm-i hümâyûnunda gûyâ kim duran saf saf
Celâl ü câh u izz ü devlet ü ikbâl ü şevketdir

32. Süvâr oldukça rahşa san yemîninde yesârında
    Olan pûyan vakâr u satvet ü iclâl ü heybetdir

33. Ne âlâyişdir âlâyındaki âlâyiş ü tertîb
    Ya dîvân-ı hümâyûnundaki haşmet ne haşmetdir

34. Ya ol dîvân-ı âlînin firâz-ı sadrına el-hak
    Cenâb-ı sadr-ı a'zam verdiği ziynet ne ziynetdir

35. Cenâb-ı âsaf-ı Cem-câh İbrâhîm Pâşâ kim
    Vücûdu mâye-bahş-ı intizâm-ı dîn ü devletdir

36. Hidîv-i muhterem dâmâd-ı ekrem dâver-i efham
    Ki Hâtem yâd olunmak cûduna nisbet kabâhatdir

37. Cihanda Hâtem-i Tay kıssası tahkîkı budur kim
    Heman şâ'irlerin beyninde çıkmış bir hikâyetdir

38. Hakîkatde bu Hâtem çölde bir begdir ki ol yerler
    Kemâl-i kaht ile ma'rûfdur bî-nân u ni'metdir

39. Pes ol yerlerde bir beğ lutf ederse aç urbandan
    Birine bir çanak kısrak südü vermek semâhatdir

40. O düstûrun ise bir bendesine etdiği ihsân
    Hezâran Hâtem ü Mu'ne vefâ eyler bızâ'atdır

41. Hudâ sadrında dâ'im eylesin ol sadr-ı zî-şânı
    İşi sultân-ı dîni dâ'imâ hayra delâletdir

42. Şehenşâhâ senin kendi çerâğın abd-i nâçîzin
    Nedîmâ bende kim bir şâ'ir-i nâzük-tabî'atdır

43. Değildir öyle pek üstâd şâ'ir gerçi kim ammâ
    Yine eş'ârı tab'a hoş gelir bilmem ne hâletdir

44. Efendim söyleten onu kemâl-i i'tibârındır
    Kalem lutfunla gûyâ bülbül-i bâğ-ı belâğatdır

45. Cenâb-ı Hak hatâdan saklasın zât-ı hümâyûnun
    Bi-hamdillah cihân ahdinde cümle emn ü râhatdır

46. Nice hayra muvaffak eylesin Bârî seni dâ'im
    Senin zât-ı şerîfin âleme mahz-ı inâyetdir

15
Kasîde-i Bahâriyye Der-Sitâyiş-i Sadr-ı a'zam Dâmâd İbrahîm Pâşâ

1. Nâz u şîveyle ki âgûşuma cânâne gelir
   Sîneyi kalbi geçüp tâ harem-i câna gelir

2. O bütün hânemi teşrîfini gûş etdi meger
   Şevk-ı şûrîdeyi gördüm gelir ammâ ne gelir

3. Çekse bir câm eger ol gonca-dehen hem çün gül
   Çâki dâmânının âgûş-ı girîbâna gelir

4. Dâd bilmez misin ey düşmen-i îman ki tabîb
   Kâfir olursa da bir hasta müselmâna gelir

5. Gelmedin görmedin ahvâlimi dâd eylemedin
   Görse kâfir benim ahvâlimi îmâna gelir

6. Açılırsın güzelim sen dahı sabr eyle hele
   Şimdicek şerm gidüp meclise peymâne gelir

7. Âşıkın ağzına bir gün düşer ey gonca lebin
   La'ldir elbet o âgûş-ı nigîndâna gelir

8. Fasl-ı gül geldi mi âyâ deyü pürsân olarak
   Bülbülü kûçede gördüm ki gülistâna gelir

9. Fasl-ı gül dahı heman bir iki günden sonra
   Hâk-bûs-ı der-i düstûr-ı cihanbâna gelir

10. Ya'ni hem-nâm-ı şeref-zâ-yı Halîl İbrâhîm
    Geldi ne âleme onun gibi dânâ ne gelir

11. Sadr-ı Cem-mertebe kim zât-ı şerîfiyle onun
    Zümre-i Bermekiyan kıssası pâyâna gelir

12. Âsaf-ı ahd ki ikbâl ü celâlin görene
    Cem ü Dârâ sözü Şehnâme-veş efsâne gelir

13. O keremkâr ki gördükçe kef-i dür-pâşın
    Harf-i tahsin gibi gevher leb-i ummâna gelir

14. Zer ü gevher gibi tâ bûs ede dest-i cûdun
    Mihr inüp evc-i felekden harem-i kâna gelir

15. Yapışup el ele ilhâm ile te'yîd ikisi
    Âsmandan harem-i kalbine yan yana gelir

16. Bulup elbette öper pâyini her gün ikbâl
    Odada kasrda bulmaz ise dîvâna gelir

17. Ebr-i cûdunda var ol feyz ki reşhinden onun
    Gül olup kûre-i haddâd gülistâna gelir

18. Dest-i kahrında var ol tâb ü tüvan kim çarhı
    Etse efşürde hamel noktası mîzâna gelir

19. Lutfu bir bağçedir k'anda hayât-ı ebedî
    Çün tebessüm dehen-i gonca-i handâna gelir

20. Vardır ol bâğda bir neş'e-i câvîd ki ger
    Lâlenin tohmunu eksen dolu peymâne gelir

21. Kimseler yaklaşamaz yanına illâ nusret
    Berk-ı şemşîri ki bir arsada cevlâna gelir

22. Berde şâgirdi bulunmağla ne yapsın mirrîh
    San'at öğrenmeğe lerzan ser-i meydâna gelir

23. Hâme-i pâki alem-dârıdır ol ceyşin kim
    Kal'a-ı mahbereden arsa-i irfâna gelir

24. Âsafâ bâb-ı refî'inde duran derbânın
    Ayağı küngüre-i efser-i keyvâna gelir

25. Zihn-i vekkâdının evsâfını yazdıkça senin
    Geceler kilkimin etrâfına pervâne gelir

26. Şâdmân ol ki adûnun dil-i sad-çâkinden
    Pîş-keş yâl ü düm-i rahşın içün şâne gelir

27. Âsman meclisine gelse öpünce pâyin
    Bir iki def'a cebîni ser-i dâmâna gelir

28. Sensin ol nûr-ı mülahhas ki eger bulsa cevâz
    Şem'-i hurşîd senin bezmine pervâne gelir

29. Sensin ol akl-ı müşahhas ki Felâtûn-ı hıred
Pîşgâh-ı dil-i âgâhına tıflâne gelir

30. Zer-i hurşîdini mîzân ile sarf eyler çarh
Nice yanında onun bahşişi meydâna gelir

31. Lîk sen âleme ey ma‘den-i ifzâl zeri
Şöyle verdin ki ne kantara ne mîzâna gelir

32. Sen gibi kân-ı kerem bir dahı billahi kasem
Hele benden diyemem âlem-i imkâna gelir

33. Mislinin geldiği yok şimdiye dek sonra dahı
Zannım oldur ki ne İrâna ne Tûrâna gelir

34. Sadr-ı dîvan ne görür mislini bir dahı ne hod
Sühanım gibi sühan defter ü dîvâna gelir

35. Âsafâ hak bu ki bakdıkça Nedîmâ kulunun
Bana her bir sözü bir gevher-i yek-dâne gelir

36. Her sadefde dürr-i yek-dâne bulunmaz el-hak
Gerçi kim her biri deryûze-i nîsâna gelir

37. Her sadefde dür-i yek-dâne bulunmaz demeden
Ne demek istediğim hâtır-ı yârâna gelir

38. Benim ol gûy-rübâ kim ser-i meydânımda
Ser-i Örfî vü Nazîrî ham-ı çevgâna gelir

39. Her sözüm gülşen-i ma‘nâya gönül bezminden
Gül gibi renkli nergis gibi mestâne gelir

40. Kad-i güftârıma evvel biçilüp câme-i reng
Sonra fersûdesi bâzâr-ı bahârâna gelir

41. Tab‘ım ol nâdire-zâdır ki cihâna veledi
Cümle bircis ü utârid gibi ferzâne gelir

42. Var beyânımda o hâlet ki sarîr-i kalemim
Gûş-ı idrâke sarîr-i der-i meyhâne gelir

43. Yeter ey hâme yeter gayrı du‘â demleridir
Ki çok oldukça güher kıymeti noksâna gelir

44. Cemreler her sene tâ birbirinin ardınca
    Nev-bahâr erdiği müjdeyle gülistâna gelir

45. Göreyim şöyle kef-i cûdunu kim ebr-i bahâr
    Ana yüz şerm ile deryûze-i bârâna gelir

46. İzz ü devlet ola çün nâme-i kadrinle fahûr
    İzz ü devlet sözü tâ nâmede unvâna gelir

47. Her günün 'yd u bahâran ola tâ kim a'yâd
    Geh bahârâna gehî fasl-ı zemistâna gelir

16
Der-Medh-i Tuğrâ-yı Sultân Ahmed-i Sâlis

1. Zihî pâkîze tuğrâ-yı hümâyûn-ı mülûkâne
   Ki vâcib mûcebince âmil olmak cümle şâhâna

2. Zihî vâlâ hümâ-yı evc-pervâz-ı celâlet kim
   Düşer bâl açdığınca sâyesi İrân u Tûrâna

3. Zihî sîmurg-ı zerrin-pençe-i Kâf-ı mehâbet kim
   Gelir hem-çün piristû heybetinden lerze hâkâna

4. O perçem zülfeler kim dönmüş onun pîşgâhında
   Ser-i Kisrî ham-ı çevgâna düşmüş gûy-ı galtâna

5. Ya ol âlî sütûnlar kim onun her birisi gûyâ
   Birer vâlâ alemdir leşker-i te'yîd-i Sübhâna

6. O dil-keş beyzâyı arz etseler tâvûs-ı kudsîye
   Gelirdi sad meserret ile etrâfında cevlâna

7. O hançer şeklini gösterseler Sührâba başlardı
   Aman şevketlü hünkârım deyü feryâd u efgâna

8. Değil tuğrâ bu bir sâhib-kırân-ı mülk-i satvetdir
   Ki cây etmiş miyan-bendin iki şemşîr-i bürrâna

9. Te'âlâllah ne tarz-ı hûb u şekl-i dil-güşâdır bu
   Ki her bir şîvesi hayret verir bakdıkça insâna

10. Nedir bu resm-i hâsü'l-hâs kim hiç olmadı manzûr
    Nazîri dîde-i müşkil-pesend-i ehl-i irfâna

11. Bu gûne bir hüner arz eylemiş sultân-ı âlî-şân
    Cihanda var sanır var ise gelsin işte meydâna

12. Cenâb-ı hazret-i Sultân Ahmed Hân-ı sâlis kim
    Olur ser-pençe-i hurşîd yâl-ı esbine şâne

13. Şehenşâh-ı cihân-ârâ ki tâc u tahtı yanında
    Serîr-i Husrev ü taht-ı Ferîdun köhne efsâne

14. Bu tuğrâsı olaydı İrecin bâzûsuna ta'vîz
    Elinden hançerin Tûrun alup atardı yabana

15. Eger İsfendiyâr etmiş olaydı hâk-i pâyin kuhl
    Ururdu dest-i red müjgânı tîr-i pûr-ı Destâna

16. Ser-i râha ederdi çehresin güsterde çün hurşîd
    Düçâr olsa Minûçihr ol şehenşâh-ı cihanbâna

17. Onun hattına lâyıkdır demek hatt-ı şerîf ancak
    Mecâzen derler idi onu evvel hatt-ı şâhâne

18. Sülüs olmuş müyesser Şeyhe ancak sonra ammâ kim
    Onun sülsânın ihsan kıldı Hak Sultân-ı zî-şâna

19. Ki bir âlî murakka' yazdı kim ger bulsa hattâtan
    Midâd-i müşk-bûyun kûhl ederler dîde-i câna

20. Onun her harf-i âlî-şânına olmaz bahâ ancak
    Eger îrâd-ı Hindi katsalar mahsûl-ı İrâna

21. Ele aldıkça kilk-i anber-efşân-ı hümâyûnun
    Döner ser-safha gûyâ nev-bahâr ermiş gülistâna

22. Eger zer hall ile çün şem' kilki bir elif çekse
    Döner rûh-ı Dede üstünde onun hem-çü pervâne

23. Ol şehdir kim cihânın şehleri bâb-ı refî''inde
    Ederler çün gedâ arz-ı niyâz u acz derbâna

24. Eger kim mûceb-i fermânı ile âmil olmazsa
    Ferîdûn ise de tahtından eyler çarh bîgâne

25. Murâdın hükm-i şer'-i Ahmedi tatbîka sâ'îdir
    Pes onun ittibâ'ı farzdır hep ehl-i îmâna

26. Cenâb-ı Hakka sıdk-ı kalbinin âsârıdır el-hak
    Ki kahr etmektedir a‘dâyı seyf-i kahr-ı merdâne

27. Çeküp tîğ-ı cihâdı hamdülillah kıldı efkende
    Adûnun tenlerin hâk-i siyâha serlerin kana

28. Edüp İslâmiyan mülkünde adl âyînini tecdîd
    Yeniden verdi revnak hanedân-ı Âl-i Osmâna

29. Sıtanbulu kılup envâ‘-yı şehr-âyin ile tezyîn
    Meserretler ile döndürdü her sûkun gülistâna

30. Eder İran-zemîni tâ hudûd-ı Belhe dek teshîr
    Eger bir kerre ruhsat verse tîğ-i tîz-i uryâna

31. Alup İrân-zemîni kabza-i teshîrine hâlâ
    Ferîdun gibi oldu şehriyâr İrân u Turâna

32. Nihâvend ü Irak âhengi oldu bâ‘is-i şâdî
    Bu günden sonra nevbet geldi fasl-ı Sıfâhâna

33. Kılar tâ sâhil-i Ceyhûna dek eknâfı gark-ı hûn
    Eger fermân ederse satveti şîrân-ı meydâna

34. İtâ'at etmeden gayri muhâlif n'etmeğe kâdir
    Hemân aklı var ise tavk koysun gerden-i câna

35. Ne gûne kâra âgâz etse avn-i Hakla mümkindir
    Hemân azm eylesin ikbâl ile her yana merdâne

36. Bu gûne kuvvet-i ta‘lîki var anda ba‘îd olmaz
    Felek ta‘lîk ederse na‘l-i esbin gûş-ı hâkâna

37. Nedîmâ destini gayri du‘âya eyle âmâde
    Ne mümkin irmek ol şehenşehin evsâfı pâyâna

38. Heman Hak dâ'imâ ol şehriyârı eyleyüp mansûr
    Ede a‘dâsını üftâde dâ'im çâh-ı hızlâna

39. Olup nâm-ı şerîfiyle müzeyyen sikke vü hutbe
    Vere tuğrâsı ârâyiş berât-ı izzet ü şâna

17

Kasîde Der-Sitâyiş-i Sultân Ahmed Hân u Dâmâd İbrahîm Pâşâ

1. Söyle ey kilk-i sühanver bülbül-i gûyâ gibi
   Böyle hâmûş olma nakş-ı gonca-i dîbâ gibi

2. Iyd vaktinde şeker bahşâyişi mu'tâddır
   Nazmın olsun lezzet-âver kand-i müstesfâ gibi

3. Oldu mu yohsa meger tanbûr-veş târın şikest
   Lüknetin mi var zebânında yahud Bebgâ gibi

4. Sûk-ı isti'dâd germ-â-germ iken böyle neden
   Tutmak enbân-ı sadefde gevherin yektâ gibi

5. Gül-fürûşan bûstânından gül ister sen ise
   Böyle istiğnâ satarsın dilber-i ra'nâ gibi

6. Bâri dûş olsan yine bir aşka zîrâ kim senin
   Nükhetin sûzişle hoşdur anber-i sârâ gibi

7. Gâh düşsen firkate gâhî ümmîd-i vuslata
   Dem-be-dem cûş eylese sînen hum-ı sahbâ gibi

8. Ebr-i nisan-veş ser-i evrâka ol gevher-nisâr
   Tâ ki kad çeksin nihâlân-ı hüner tûbâ gibi

9. Şöyle kim versin tarâvet Rûma şi'r-i dil-keşin
   Kişver-i Tebrîze revnak-bahş olan kâlâ gibi

10. Bezm-i ehl-i tab'da devr eylesin elden ele
    Nazm-ı şûhun tohm-ı pâk-i lâle-i hamrâ gibi

11. Künc-i uzletde çü ankâ âşiyan tutdunsa ger
    Bâri tîğ-ı zer birun kıl beyzâdan tuğrâ gibi

12. Bir iki gün dîdeden oldunsa pinhan bâri gel
    Bir neşât-âver haberle hüdhüd-i bînâ gibi

13. Söyle kim mülk-i Sebânın var mı bir pîrâyesi
    Kasr-ı zerrin-tâk-ı Sa'd-âbâd-ı nev-peydâ gibi

14. Bâ-husûs ârâm ede sadrında bir mihr-i kemâl
    Hazret-i Sultân Ahmed Hân-ı mülk-ârâ gibi

15. Hem onun dahı ola pîşinde bir bedr-i tamâm

Âsaf İbrâhîm Pâşâ-yı cihan-pîrâ gibi

16. Sadr-ı dânâ kim onun her nükte-i sencîdesi
Lâyık-ı tâc-ı şehandır gevher-i yektâ gibi

17. Pençe-i fermân-ı âlî-şânının her devresi
Zîb-i evc-i ma‘deletde gurre-i garrâ gibi

18. Sadr-ı İskender-haşem kim dergehine bir nice
Nâme-ber Tâtârlar var Tuli vü Ökta gibi

19. Âsaf-ı Nûşîrevan-mesned ki bezminde hezâr
Mûbid-i hüşyârlar var hâce-i dânâ gibi

20. Kâmetin ham-geşte kılmakda Direfş-i Gâviyân
Râ'yet-i mansûrunun pîşinde dâ'im râ gibi

21. Peşşeye nîrû-yı bâzû verse te'yîdi alır
Deste gürz-i gâv-sâz-ı Rüstemi elmâ gibi

22. Bahtı verse takviyet nahlin müseddes hânesi
Ma‘den-i elmâs olurdu sîne-i hârâ gibi

23. Şekl-i evvelden bu devlet bir kıyâs olsa onun
Re'y-i pâki şartıdır külliyet-i kübrâ gibi

24. Mülke nâfi‘ nice konun ihtirâ‘ etdi n'ola
Tıbda Kânun yazmadıysa Bû Alî Sînâ gibi

25. Bir vezîr olmaz Nizâmü'l-mülk-veş derdim eger
Dergehi açılmasa illâ-yı istisnâ gibi

26. Nazra-i hışmı dokunsa âhenîn âyîneye
Gird-bâd eylerdi peydâ dâmen-i sahrâ gibi

27. Feyz-i eltâfiyle bulsa terbiyet azm-i ramîm
Hurrem ü ser-sebz olur şâh-ı gül-i zîbâ gibi

28. Âsafâ sadr-ı felek-kadrâ hümâyun-mesnedâ
Ey ki zâtın lafz-ı lutf u cûdda ma‘nâ gibi

29. Râsıdan fark edemezler irtifâ‘-yı kevkebin
Kılsalar bir kaç rasad bünyâd Uluğ Mirzâ gibi

30. Çûb-ı tîrin nesr-i tâ'irle bakılsa görünür

Hem-tulû‘ u hem-cenâh u hem-ser ü hem-pâ gibi

31. Destine alsan tüfengin cây eder her mühresi
Tâ ser-i mirrîhde endîşe-i sevdâ gibi

32. Yağdırır levh-i beyâna hûşe hûşe dürr-i nâb
Hâmeni engüşte alsan ebr-i gevher-zâ gibi

33. Habbezâ nevk-i kalem kim şûhdur her cünbişi
Tarf-ı ebrû-yı cüvânandan geçen îmâ gibi

34. Bendene dersin bırakdın safha-i eş‘ârı sen
Tâk-ı nisyân üzre ser-meşk-i elif bâ tâ gibi

35. Âsafâ meşhûrdur kim söylemez üstâd lîk
Söyleyince böyle söyler gevher-i yektâ gibi

36. Bâ-husûs ol şâ‘irim ki nazmımı bircîs-i çarh
Nâme-i sihr ü beyâna sebt eder imzâ gibi

37. Tâ Cihân-âbâda vardı Isfahan mülkün geçüp
Rûmdan pervâz eden şi‘r-i terim ankâ gibi

38. Nef‘î vâdî-i kasâidde sühan-perdâzdır
Olamaz ammâ gazelde Bâkî vü Yahyâ gibi

39. Mesnevî semtinde geçmişdir Atâyî cümlesin
Hâletî evc-i rubâ‘îde uçar verkâ gibi

40. Hâsılı her biri bir vâdîde bulmuş imtiyâz
Müstezâd u şarkı vü tahmîs-i şevk-efzâ gibi

41. Hâme-i mu‘ciz-beyânım onların her birine
Bir cevâb ibrâz edüp vâzıh yed-i beyzâ gibi

42. Hem dahı Tâzî lisân üzre eder îcâd-ı nazm
Buhterî vü Ahtal u Bû Tayyib ü Bebgâ gibi

43. Lehçe-i Tâtârda kalmaz Nevâyîden pesîn
Fârisî söylerse söyler Sâib ü Rüknâ gibi

44. Himmet olursa eger mümkindir inşâ-yı sühan
Utbî vü Vassâfı meşhûr eyleyen inşâ gibi

45. Lâf derlerse eger işte kalem işte devât

Her sözüm isbât mümkin hendesî da‘vâ gibi

46. Hasma hüccetler nümâyân eyleyim kim her biri
Hatf-ı ebsâr eylesin berk-ı felek-peymâ gibi

47. Âsafâ bu kilki çok söyletmeyim zîrâ onun
Gâlibâ maksûdı çarh-ı dûn ile gavgâ gibi

48. Lîk ümmîdim budur kim lutf u ihsânın hemân
Erişir ihyâ-yı âmâle dem-i İsâ gibi

49. Şöyle leb-rîz-i sürûr eyler dil-i pür-cûşu kim
Hâletinden raksa başlar sâgar-ı sahbâ gibi

50. Saklayım gevherlerim gayri teşekkür vaktine
Tâ kasîdem ola ıkd-ı lü'lü-i lâlâ gibi

51. Var ise bir günde îcâd eyleyen gelsin beri
Bir kasîde bu müsellem nazm-ı bî-pervâ gibi

52. Gâyete erdi Nedîmâ söz du‘â hengâmıdır
Destin aç rûhâniyân-ı âlem-i bâlâ gibi

53. Tâ ki her sâl eyleye ıydın neşât-ı makdemi
Sahn-ı Sa‘d-âbâdı leb-rîz-i ferah me'vâ gibi

54. Şehriyâr-ı âlemin teşrîfi Sadr-ı a‘zama
Mâye-i ikbâl ola ıyd-ı sürûr-efzâ gibi

18
Tazmîn-i Kelâmü'l-Mülûk Mülûkü'l-Kelâm

1. Gel ey fasl-ı bahâran mâye-i ârâm u hâbımsın
Enîs-i hâtırım kâm-ı dil-i pür-ıztırâbımsın

2. Dehân-ı goncayı bâz et zebân-ı sûseni ter kıl
Şikest-i tevbeye dahl edene hâzır-cevâbımsın

3. Gülistandan nümâyan ol çü ma‘nâ-yı bülend ey serv
Bu mevzun kad ile hakkâ ki beyt-i intihâbımsın

4. Açıl ey fasl-ı dey sen gülsitanlardan açılsın gül
Terennüm eyle bülbül mutrıbım çengim rebâbımsın

5. Salındın şöyle kim yıkdın beni ey ar‘ar-ı âzâd
   Seni gördükde sandım dil-ber-i âlî-cenâbımsın

6. Gülüm şöyle gülüm böyle demekdir yâre mu‘tâdım
   Seni ey gül sever cânım ki cânâna hitâbımsın

7. Müdâm ey lâle-i hâtır-güşâ dûr olma gülşenden
   Seninle neş'e tahsîl eylerim câm-ı şarâbımsın

8. Ne hâletdir sana bakdıkça ey cû 'ömrüm eksilmez
   Meger zencîr-bend-i pây-i ömr-i pür-şitâbımsın

9. Bu gün gülşende gördüm kim oturmuş pâdişâh-ı gül
   Durup hidmetde bülbül der ki şâh-ı kâm-yâbımsın

10. Zemin bûs eyleyüp düstûr-ı ekrem izz ü devletle
    Der ol şehenşâh-ı zî-şâna kim mâlik-rikâbımsın

11. Senin lutfun senin feyzinledir hep cümle ikbâlim
    Ki ben bir zerreyim sen devlet ile âftâbımsın

12. N'ola kişt-i ümîdim olsa reşk-i hırmen-i pervîn
    Ki ihsânınla sîr-âb eyledin onu sehâbımsın

13. Cenâb-ı Hân Ahmed kim onun tûğuna der nusret
    Ki tûğ-ı şâhi-i bâğ-ı du‘â-yı müstecâbımsın

14. Hitâb edüp onun eltâfına fasl-ı bahâran der
    Veliyy-i ni‘metim sermâye-bahş-ı reng ü tâbımsın

15. Gil-i râhın alup söyler arûs-ı devlet ü ikbâl
    Benim gîsûlarım sen dil-keş eylersin hızâbımsın

16. Gubâr-ı pâyini dahı sürüp ruhsârına der kim
    Seni ben penbelerde saklarım kim müşk-i nâbımsın

17. Tınâb-ı sâyebânına işâret eyleyüp der hem
    Senin zîrinde pinhandır ruhum bend-i nikâbımsın

18. Görüp eyyâm-ı izz ü câhını der rûh-ı Sikender
    Ki ben pîr olmuşumdur sen benim ahd-i şebâbımsın

19. Ol sultân-ı keremver kim der İbrahîm Pâşâya
    Ki dâmâdım vezîr-i a‘zamım vâlâ-cenâbımsın

20. Nizâm-ı tâze buldu memleket sa'y-i belîğinle
    Tırâz-ı haşmetim zîb-i der-i devlet-me'âbımsın

21. Cihân içre Melikşâhın Nizâmü'l-mülkü var ise
    Benim de sen nizâm-ı devlet-i nusret-me'âbımsın

22. Cilâ vermiş ise âyîne-i İskendere Risto
    Benim sen saykal-ı âyîne-i re'y-i savâbımsın

23. O sadr-ı muhterem kim izz ü şânı âftâba der
    N'ola rif'atda olsan hayme-i zerrin-tınâbımsın

24. Kef-i zer-pâşı dest-i Ca'fere söyler ve hak söyler
    Ki ben sahrâ-yı bî-pâyân-ı cûdum sen serâbımsın

25. Edüp her bendesin memnûn el-hak zerreye der kim
    Seni yanımda tutmam mazhar-ı tard u itâbımsın

26. Der onun âb-ı şâdırvân-ı kasrına gül-i hurşîd
    Seni ben sînem içre perveriş kıldım gül-âbımsın

27. Hidîv-i Baykara-meclis ki târ-ı zülf-i nâhide
    Kemîne mutrıbı der sen benim târ-ı rebâbımsın

28. O düstûr-ı cihan dedikçe ol hâkân-ı devrâna
    Bu izz ü câh u ikbâle medâr-ı iktisâbımsın

29. O şehenşâh-ı âlî-şan dahı der kim benim de sen
    Tırâz-ı râ'yet-i zer-peyker-i hurşîd-tâbımsın

30. Yine sadr-ı mükerrem pây-ı tahtın bûs edüp söyler
    Efendimsin veliyy-i ni'metim gerdun-cenâbımsın

31. Cihan durdukça dur ikbâl ile taht-ı sa'âdetde
    Senin lutfunla dil-şâdım her işte feth-i bâbımsın

32. Hudâ ayırmasın biri birinden izz ile dâ'im
    Du'âma sûz-bahş ol ey kalem çeşm-i pür-âbımsın

33. Gelüp ikbâl ile devlet desin dergâhına her gâh
    Penâhım melce'im ümmîdgâhımsın me'âbımsın

34. Zihî devlet o sadr-ı muhterem derse eger bir kez
    Mu'ammer ol Nedîmâ şâ'ir-i mu'ciz-hitâbımsın

19
Der-Vasf-ı Sa‘d-âbâd-ı Nev-Bünyâd

1. Seherî dünki gün oldukda cihan nûrânî
   Rûşen etdi seherin hâleti çeşm ü cânı

2. Bir aceb neş'e tulû‘ etdi derûnumdan kim
   Bülbül-i şevk u neşât etdi dil-i nâlânı

3. Vardım ol şevk ile bir meclis-i âlî-şâna
   Nice meclis ki onun mecd ü ulâ erkânı

4. Nâ-gehân eyledi bu bende-i nâ-çîze hitâb
   Meclisin sâhibi ol cûd u mekârim kânı

5. Dedi kim ey hüner-âmûz-ı Zahîr ü Örfî
   Ne durursun ele al hâme-i sihr-efşânı

6. Tatlı sözlerle yazup vasfını Sa‘d-âbâdın
   Eyle şîrin yine gel zâ'ika-i irfânı

7. Anda îcâd olan âsâr-ı cemîlin bir bir
   Nâmını yâd kılup şevke getir yârânı

8. Ben de ol emr-i şerîf üzre alup ele kalem
   Böyle vasf eyledim ol nev-eser-i zî-şânı

9. Ne münâsib yere durmuş o tavanlı köprü
   Cümle gözden geçirir seyre gelen hûbânı

10. Pek safâ kesb edecek tekye hele Hayr-âbâd
    Cümle zevk ehli onun zümre-i dervîşânı

11. Görmeyen âdeme el-hak ne kadar vasf etsem
    Nice ta‘bîr olunur çağlağanın seyrânı

12. Yok bu dünyâda hele Kasr-ı Cinânın misli
    Bilmezem var mı cinân içre dahı akrânı

13. Çeşme-i Nûr ise Nûr âyetin eyler tefsîr
    Cedvel-i Sîm ile bulsa n'ola zîb ü şânı

14. Gûyiyâ zevk u safâ dahmesine oldu tılısm
    Şâh-ı mârânı aceb ol cesed-i nûrânî

15. Pek güzel mevki'ine düşdü hele Kasr-ı Neşât
    Gerçi kendi küçük ammâ ki büyükdür şânı

16. Ya o cesrin ki adı kendi gibi Nev-peydâ
    Şüphesiz yokdur ona mülk-i cihanda sâni

17. Ferkadandır adı üstünde olan kasrların
    Ki ederler ikisi âleme nûr-efşânî

18. Hurrem-âbâda karîb olduğ'içün Cisr-i Sürûr
    Etmede hurrem ü mesrûr dil-i nâlânı

19. Kadd-i hûban mıdır âyâ o sütûn-ı bâlâ
    Ki temâşâsının olmakda cihan hayrânı

20. Gör ki başındaki zer tâs ile andırmaz mı
    Peyk-i mevzun-reviş-i pâdişeh-i devrânı

21. Husrev-i rûy-ı zemin Hazret-i Sultân Ahmed
    Âlemin pâdişehi bahr u berin hakânı

22. Şehriyâr-ı azamet-güster-i âlî-himmet
    Ki sipihrin başı üstünde yürür fermânı

23. Arsa-i haşmetinin cûd u himem ferrâşı
    Dergeh-i devletinin lutf u kerem derbânı

24. Var nice bendeleri Argun u Cengîz gibi
    Biri ez-cümle Kırım mülkünün olmuş hânı

25. Nice ser-askeri var Îrec ü Tûr emsâli
    Zabt ederler kimi İrânı kimi Turânı

26. Ahd-i adlinde onun hançer-i bürran görünür
    Çeşm-i şîr-i nere âhû-berenin müjgânı

27. Her ne müşkil işi bitsin deyü fermân etse
    Feleğin yok demeğe var mı meger kim cânı

28. Pâdişâhım seni Hak âleme sultân etmiş
    Eylemiş emrine münkâd cihân-dârânı

29. Âlemin şâhları bende-i fermânındır
    Cümlesi dergeh-i cûdundan umar ihsânı

30. Nerede buldu Ferîdun bu celâl ü câhı
    Nerede gördü ya Kisrâ bu bülend eyvânı

31. Düşde görmüş mü ya Dârâ bu kadar dârâtı
    Husrev etmiş mi tasavvur bu kadar unvânı

32. Kurabilmiş mi Sikender bu kadar dîvânı
    Sürebilmiş mi yahud Cem bu kadar devrânı

33. Sana İskenderi teşbîh edenin aklı mı var
    Olabilmez o senin dergehinin derbânı

34. Gerçi İskender olunmaz sana teşbîh ammâ
    Yine bir vech ile temsîl ederim ben anı

35. Ki o etmişdi Aristoyu zamânında vezîr
    Eyledin sen de vezîr Âsaf-ı âlî-şânı

36. Ya‘ni dâmâd-ı güzînin ki cihanda oldu
    Hüsn-i tedbîri nice derdlerin dermânı

37. Çok du‘â aldırıyor pâdşehim hazretine
    Devletinde edüp erbâb-ı dile ihsânı

38. Hak bu kim Bermekiyan zümresinin destinde
    Zûr-ı bâzûsı ile aldı bugün meydânı

39. Göricek rûh-ı Sikender hele Sa‘d-âbâdı
    Oldu parmak ısırup himmetinin hayrânı

40. Çend mâh içre bu denlü eser-i vâlânın
    Hele bilmem nice tecvîz olunur imkânı

41. Pâdişâhım olasın taht-ı sa‘âdetde mukîm
    Olmaya haşre degin devletinin pâyânı

42. Sen buyur izz ü sa‘âdet ile Sa‘d-âbâda
    Künc-i endûh ola düşmenlerinin zındânı

43. Budur âhir sözü her lahza Nedîmâ kulunun
    Âh ıyd olsa da öpsem yine ol dâmânı

20

Berâ-yı Sitâyiş-i Sa‘d-âbâd

1. Bak Sıtanbulun şu Sa‘d-âbâd-ı nev-bünyânına
   Âdemin canlar katar âb u havâsı cânına

2. Ey sabâ gördün mü mislin bunca demdir âlemin
   Püşt-i pâ urmakdasın İrânına Turânına

3. Ey felek insâf ey mihr-i cihân-ârâ aman
   Bir nazîri var ise söylen konulsun yanına

4. Ben de bilmem böyle rûh-efzâlığın aslın meger
   Hızr tohm-ı ömr-i câvîd ekdi nahlistânına

5. Hey ne feyz-i câvidandır kim olur serv-i sehî
   Sürseler bir katre âbın nâvekin peykânına

6. Şöyledir sahnındaki cûş u hurûş-ı nev-bahâr
   Kim erişmişdir telâtum âsman eyvânına

7. Hey ne hâletdir ki dûdun sünbül-i sîr-âb eder
   Uğrasa bâd-ı sabâsı duzahın nîrânına

8. Turfa reng-â-reng âheng eylemiş sahrâyı pür
   Kûh ses verdikçe şeydâ bülbülün efgânına

9. Sabr u tâkatsız çıkup bir gül dahı peydâ eder
   Hande sığmaz goncanın zîrâ leb-i handânına

10. Arşa dek çıkmakda mânend-i du‘â-yı müstecâb
    Uğrayan âb-ı musaffâ râh-ı şâdırvânına

11. Sizde böyle müşk olur mu deyü hâkinden birâz
    Âh göndersem sabâyile Hoten hâkânına

12. Cedvel-i Sîm içre âdem binse bir zevrâkçeye
    İstese mümkin varılmak cennetin tâ yanına

13. Olsa Kisrîler zamânında ya Firdevsî onu
    Eylemez miydi şeref Şeh-nâmenin unvânına

14. Olsa ger kasrındaki nakş u nigâra bir şebîh
    Anı yazmaz mıydı Gaffârî Nigâristânına

15. Gûş kıl ey rûh-ı Kâvûs ey revân-ı Cem işit

Ben kapılmam ehl-i târîhin sühan-sencânına

16. İkiniz de olmamış mâlik ona aldım haber
    Çarh-ı pîrin and verdim dînine îmânına

17. Derseniz kim çarh-ı pîre yok yere verdin kasem
    Kim o bî-îmandır onun kim bakar eymânına

18. Vaktinizde çarh âmennâ ki bî-îman idi
    Ehl-i dil makrûn idi endûh-ı bî-pâyânına

19. Şimdi ammâ ehl-perverdir müselmandır tamâm
    Olalı mahkûm Sultân Ahmedin fermânına

20. Şehriyâr-ı şer'-perver pâdişâh-ı din-penâh
    Kim erişmez dest-i Husrev dâmen-i derbânına

21. Zûr-ı bâzû-yı celâdet kuvvet-i kalb-i zafer
    Kâflar tâkat getirmez hamle-i şîrânına

22. Şüphesiz Nûşîrevânın tâcı başından düşer
    Baksa tâk-ı ser-bülend-i kasr-ı izz üşânına

23. Âsitân üzre yüzün bir iki def'a ferş edüp
    Sonra ruhsat-yâb olur Cem girmeğe dîvânına

24. Rûy-ı pâk-i enverin gördükçe rûh-ı Enverî
    Medh-i Sencerden utanmaz mı bakup dîvânına

25. Haşre dek olurdu ser-gerdan Hülâgûnun seri
    Düşse pây-i rahşının bir kerrecik çevgânına

26. Oldu devrinde cihân âsûde âlem şâd-kâm
    Verdi istihkâm dîn ü devletin erkânına

27. Pençe-i hurşîd ile müjgânın eyler pençe-zen
    Hâk-i pâyin kuhl edenler dîde-i giryânına

28. Cümle târîh-i selef mazbût nâdirdir hele
    Böyle düşmek taht u efser ehline şâyânına

29. Müddet-i Osmâniyân içre zamân-ı devleti
    Benzemişdir nev-bahârın mevsîm-i nîsânına

30. Şast u destinden ne mümkin düşmene cây-ı girîz

Feth u nusret bâl ü perdir nâvek-i perrânına

31. Şânına nisbet mülûkun şevketi benzer hemân
Peşşenin sîmurga nisbetle ser ü sâmânına

32. Şehriyârâ na'l-i esbinden çıkan berk-ı cehân
Dâğ yakmışdır sipihrin cebhe-i keyvânına

33. Nâvek-i perrânın olsa n'ola ser-germ-i şitâb
Nâme-berdir rây-ı Hindin sîne-i uryânına

34. Re'y-ı pâkin gibi gevher-pâre-i şeffâf u sâf
Gelmemişdir âlemin âgûş-ı bahr ü kânına

35. Saltanat hayrânıdır dâ'im cemâl-i pâkinin
Âşık-ı bî-dil nice hayrân ise cânânına

36. Hânedân-ı saltanat ancak seninle fahr eder
Gevher-i şehvârdır revnak veren ummânına

37. Bin ser-i düşmen fedâ bir peyk-i mevzun-kaddinin
Dûş-ı ikbâlindeki gaddâre-i bürrânına

38. Sâye-i lutfunda vardı halk hâb-ı râhata
Ser-keşân-ı dehr çekdi pâların dâmânına

39. Çok zamândır olmamışdır dûş çeşm-i mihr ü mâh
Böyle çarhın vefk-i dil-hâh üzre bir devrânına

40. Sahn-ı Sa'd-âbâda da sad el-hased sad el-hased
Oldu çün makbûl dehrin husrev-i zî-şânına

41. Şehriyârâ devlet ü ikbâle reşk olsun ki ol
İntisâb etmiş senin gibi şehin derbânına

42. Lutf ile nutk-ı hümâyûnun onu vasf etdi çün
Kim bakar gayri Nedîmin nazm-ı nâ-çespânına

43. Hiç ne mümkindir efendim onu vasf etmek kulun
Top-ı meh düşsün mü bir mûrun ham-ı çevgânına

44. Anı vasf etmek senin eltâfını vasf etmedir
Onun içün kâ'il olmam ben onun imkânına

45. Elde hâmem zabt olunmaz yohsa mümkin mi vusûl

Lâyıkınca vasf-ı zât-ı pâkinin pâyânına

46. Bir gazel tarh edeyim bâri ki kalsın yâdgâr
    Sahn-ı Sa‘d-âbâdda İstanbulun hûbânına

47. El yusun candan düşenler pençe-i müjgânına
    Tel takınsın dûş olanlar kâkül-i pîçânına

48. Bir bahâneyle şikest olmakda pek benzer hele
    Tevbe-i bî-vakt-ı âşık dil-berin peymânına

49. Dil-rübâya bî-vefâlık hak bu kim pek aybdır
    Neyleyim güçdür bunu tefhîm şehr oğlanına

50. Aldı bir sûdâger-i dil-cûy aklım kim henüz
    Şâh-bender nasb olunmuş nâz şehristânına

51. Mey tamâm oldu dirîğâ sâki-i gül-çehrenin
    Doymadık sîb ü turunc u gabgab u pistânına

52. Âh kim hercâyîdir bîgâne-meşrebdir biraz
    Ol perînin söz mü vardır yohsa hüsn ü ânına

53. Olmada hâmem gibi gevher-nisâr ebr-i bahâr
    Kim kerem kılmış bu nev sermâyeyi dükkânına

54. Şüphe yokdur kim bu günlerde o dahı ben gibi
    Dâmen açmışdır veliyy-i ni‘metin ihsânına

55. Ca‘fer-i Hâtem-şiyem kim bî-dil ü bî-hûşdur
    Benzeden bâd-ı bahârı dest-i sîm-efşânına

56. Dest-i cûdundan eger bir gülşen olsa feyz-yâb
    Nev-bahârın bir dahı etmez heves bârânına

57. Zûr-ı satvet şöyledir eyler girîbâniyle bir
    Girse kûhun dâmeni ser-pençe-i fermânına

58. Ya‘ni İbrâhîm Pâşâ-yı Felâtun-re'y kim
    Hızr erişdi lutfu çok bî-çârenin dermânına

59. Hayr-hâh-ı milket ü millet vekîl-i saltanat
    Fâ'ik olmuşdur hezâran vech ile akrânına

60. Bûy-ı hulkuyla dolup oldu müsellem destine

Çarh döndü hâsılı koynunda anberdânına

61. Cânına minnetdir olmak kâtibi İbnü'l-Amîd
Mazhar olsaydı eger bir nîm istihsânına

62. Mihr-i nev-rûzun yüzü yokdur mukâbil olmağa
Kasrı dîvârındaki âyîne-i rahşânına

63. Var iken destindeki şemşîr-i tîz ü âbdâr
Kim bakar âyâ o mâhın gurre-i tâbânına

64. Dûr-bîn-i fikr ile hakkâ ki çeşm-i fıtnatı
Vâsıl oldu âlemin her nükte-i pinhânına

65. Safha-i âyîne içre hatt-ı rûşen-veş olur
Sînenin esrârı zâhir dîde-i itkânına

66. Devlete verdi nizâm-ı tâze re'y-i enveri
Herkesi irgürdi lutfu rütbe-i şâyânına

67. Âsaf-ı pür-haşmet ü pür-cûd kim ona nazar
Hâtem-i Tay benzemişdir bir Arab heccânına

68. Hak hatâsız eyleyüp bağışlasın ikbâl ile
Ol vezîr-i a‘zamı hâkân-ı âlî-şânına

69. Sahn-ı Sa‘d-âbâda lutfu verdiği pîrâyeyi
Vermedi fasl-ı bahâran gülşenin meydânına

70. Şehriyârâ şüphe yokdur böyle bir dânâ vezîr
Olmadı dehrin müyesser husrev ü hâkânına

71. Ey şehenşâh-ı cihan lutfunla Sa‘d-âbâda çün
Eyleyüp teşrîf verdin tâze revnak şânına

72. Lâlezârın da acâib şevkı var hasretdedir
Ol da yüz sürmek diler hünkârımın dâmânına

73. Çünki Sa‘d-âbâdı seyr etdin şehenşâhâ buyur
İzz ü devletle Çırâğânın dahı seyrânına

74. Şâd-kâm olsun safâlarla hemîşe hâtırın
Bin sürûr âmâde olsun vaktinin bir anına

75. Gâh sâhil-hânelerde gâh Sa‘d-âbâdda

Sen safâ kıl düşmenin endûh geçsin cânına

76. Sen otur ikbâl ile taht-ı şehenşâhîde şâd
Mülkler olsun müsahhar askerin şîrânına

21
Der-Vasf-ı Sa'd-âbâd u İstanbul Der-Zımn-ı Medh-i İbrahîm Pâşâ

1. Bu şehr-i Stanbul ki bî-misl ü bahâdır
Bir sengine yek-pâre Acem mülkü fedâdır

2. Bir gevher-i yektâdır iki bahr arasında
Hurşîd-i cihan-tâb ile tartılsa sezâdır

3. Bir kân-ı ni'amdır ki onun gevheri ikbâl
Bir bâğ-ı İremdir ki gülü izz ü ulâdır

4. Altında mı üstünde midir cennet-i a'lâ
El-hak bu ne hâlet bu ne hoş âb u havâdır

5. Her bağçesi bir çemenistân-ı letâfet
Her gûşesi bir meclis-i pür-feyz ü safâdır

6. İnsâf değildir onu dünyâya değişmek
Gülzârların cennete teşbîh hatâdır

7. Herkes erişir anda murâdına onunçün
Dergâhları melce-i erbâb-ı recâdır

8. Kâlâ-yı ma'ârif satılır sûklarında
Bâzâr-ı hüner ma'den-i ilm ü ulemâdır

9. Câmî'lerinin her biri bir kûh-ı tecelli
Ebrû-yı melek andaki mihrâb-ı du'âdır

10. Mescidlerinin her biri bir lücce-i envâr
Kandîlleri meh gibi leb-rîz-i ziyâdır

11. Ser-çeşmeleri olmada insâna revan-bahş
Germ-âbeleri câna safâ cisme şifâdır

12. Hep halkının etvârı pesendîde vü makbûl
Derler ki biraz dil-beri bî-mihr ü vefâdır

13. Şimdi yapılan âlem-i nev-resm-i safânın
Evsâfı hele başka kitâb olsa sezâdır

14. Nâmı gibi olmuşdur o hem sa'd hem âbâd
İstanbula sermâye-i fahr olsa revâdır

15. Kûhsârları bâğları kasrları hep
Gûyâ ki bütün şevk u tarab zevk u safâdır

16. İstanbulun evsâfını mümkin mi beyan hiç
Maksûd heman sadr-ı kerem-kâra du'âdır

17. Dâmâd-ı güzîn-i şeh-i zî-şân-ı felek-câh
Fahrü'l-vüzerâ âsaf-ı ferhunde-likâdır

18. Hem-nâm-ı Halîl olmağ ile zât-ı şerîfi
Ahdinde cihan pür-ni'am-ı cûd u sehâdır

19. Devşirmededir saçdığı ihsânı şeb ü rûz
Pîr-i felegin onun içün kaddi dütâdır

20. Ser-pençesinin nâmı lisân-ı küremâda
Deryâ-yı himem kân-ı kerem bahr-ı atâdır

21. Endîşesinin künyesi tûmâr-ı nesebde
Nûr ibni süheyl ibni reşad ibni zekâdır

22. Bîm-i ser-i şemşîr-i dırahşan güherinden
Sîmâ-yı ehâlî-i sitem kâh-rübâdır

23. Hâtem-sıfatâ tab' u dil ü dest-i kerîmin
Deryâ-yı himem kân-ı kerem ebr-i atâdır

24. Feyz-i eser-i sâgar-ı dest-i kereminden
Şahs-ı felegin çehresi yâkut-nümâdır

25. Ey sadr-ı keremkâr ki degâh-i refî'in
Erbâb-ı dile kıble-i ümmîd ü recâdır

26. Sensin o cihan-sadr felek-pâye ki dâ'im
Dergâhına ikbâl ü şeref perde-güşâdır

27. İhlâs ile bendendir eyâ sadr-ı keremkâr
Kullukdur onun pîşesi dahı neye kâdir

28. Devrinde senin fırka-i erbâb-ı ma‘ârif
    Âsûde-i cevr-i felek-i bî-ser ü pâdır

    Iydın ola ikbâl ü sa‘âdetle mübârek
    Günden güne ikbâlin ola gün gibi zâhir

29. Sadrında seni eyleye Hak dâ'im ü sâbit
    Hep âlemin etdikleri şimdi bu du‘âdır

30. Ey sadr-ı cihanbân ede Hak devletin efzûn
    Kim devletin erbâb-ı dile lutf-ı Hudâdır

31. Ez-cümle Nedîmâ kulun ey âsaf-ı zî-şân
    Müstağrak-ı lutf u kerem ü cûd u atâdır

22
Teşbîb-i Sürûr u Gam Der-Zımn-ı Medh-i İbrahîm Pâşâ

1. Hoşâ ey burc-ı izz ü devletin hurşîd-i tâbânı
   Yine lutfunla pür-nûr eyledin çeşm-i dil ü cânı

2. Egerçi sûretâ kıldın itâb ammâ ki ma‘nâda
   Nevâzişlerle memnûn eyledin bu abd-i nâlânı

3. İtâb ammâ ki şâmildir hezâran himmet ü cûda
   Sitem ammâ ki olmuş müştemil bin lutf u ihsânı

4. Ki ya‘ni bendene lutf-ı hitâb edüp buyurdun kim
   Gel ey bîgâne-meşreb bî-vefâ İstanbul oğlanı

5. Murâdın hâsıl oldu gayri istiğnâya çekdin sen
   Gelüp hiç etmez oldun arz-ı kâlâ-yı sühandânı

6. Meger kim kesret-i şuğl-ı hükûmetden elin değmez
   Kalem alup ele zeyn etmege evrâk-ı dîvânı

7. Hudâvendâ aceb seyr idi ol esnâda görseydin
   Meserretle gamın beyninde tab‘-ı zâr u hayrânı

8. Meserret bir yanında gerçi almış destine destin
   Gam ammâ kim beri yanında devşirmiş girîbânı

9. Nizâ‘ etmekdedir gam kim benimdir şimdilik nevbet
   Garaz ta‘zîr idi bildim murâd-ı sadr-ı zî-şânı

10. Meserret ise feryâd eyleyüp der yok benimdir vakt
    Sözü fehm etmedi yokdur gamın idrâk u iz‘ânı

11. O sözlerden heman düstûr-ı zî-şân-ı keremkârın
    Murâdı bendesin tatyîb idi ben anladım anı

12. Terahhum eyle sultânım meserret âciz oldu pek
    Gamın ser-pençe-i kahrında kaldı ceyb ü dâmânı

13. Gelüp bî-çâre şimdi arz-ı hâl etmiş recâ eyler
    Huzûrunda mürâfi‘ etmek içün emr ü fermânı

14. Efendim lutf edüp da‘vâların gör hakk u adl üzre
    Bu da‘vâda kiminse hak karîn et lutfuna anı

15. Hudâvendâ meserret arz-ı hâl etdikde dergâha
    Bu gûne bir kasîdeyle muvaşşah kıldı unvânı

16. Eyâ ser-mesned-i câh u celâlin sadr-ı zî-şânı
    Güneşle çarha benzetdim seninle sadr-ı dîvânı

17. O yektâ kahramân-ı cûdsun kim dest-i pür-zûrun
    Katar bir birine mahsûl-ı bahri mâye-i kânı

18. O dânâ feylesof-ı hikmet-ârâsın ki âlemde
    Eger var ise ancak akl-ı evveldir sana sâni

19. Keremver bende-perver dâd-güster memleket-pîrâ
    Ne gelmişdir cihâna ne gelir emsâl ü akrânı

20. Hidîvâ her ne dem kim kilk alam vasfın içün deste
    Düşer elbette bu beyt-i dil-ârâ yâda erzâni

21. Metâ‘-ı ma‘rifet geldi revâcın bulduğu demler
    Zer-efşân eylesin nergisler evrâk-ı gülistânı

22. Bana mirâs kalmışdır benimdir şi‘ri Bâkînin
    Aceb mi beytini tazmîn edüp hiç anmasam anı

23. Velîkin devletinde ihtiyâcım yok o mîrâsa
    Dür-i nazmımla pürdür hâmemin ceyb ü girîbânı

24. Senin gibi veliyy-i ni‘metim varken cihân içre
    Gelüp Nef‘î vü Bâkî benden umsun lutf u ihsânı

25. Zamân ahdinde hoş-demdir zemin lutfunda hurremdir
Sanırlar meclis-i Cemdir görenler her gülistânı

26. Ehâlî izz ü devletde re'âyâ emn ü râhatda
Hüner erbâbı rif'atda cihan yek-pâre nûrâni

27. Yeter ey hâme tasdî' etme ol zât-ı keremkârı
Du'â eyle heman bulmaz onun evsâfı pâyânı

28. İlahî dâim et Dâmâd İbrâhîm Pâşâyı
Hemîşe eylesin devlet derinde vaz'-ı pîşânî

29. Hudâ hıfz eylesin zât-ı şerîfin sadr-ı dîvânda
Müsahhar eylesin fermânına İrân u Turânı

30. Celâl ü câh ile sadrında Mevlâ ber-devâm etsin
Nedîmâ bendesi olsun hemîşe menkabet-hânı

23
Iydıyye Der-Vasf-ı Sadr-ı a'zam İbrâhîm Pâşâ

1. Iydın mübârek olsun eyâ âsaf-ı cihân
Gelsin edeble pâyini bûs etsin âsmân

2. Tutsun cihânı debdebe-i tabl-ı haşmetin
Olsun felekde devlet ü câhın cihan cihân

3. Tebrîk eylemek sana ıydı mecâzdır
Sen ıyda ol mübârek eyâ Ca'fer-i zamân

4. Teshîr edüp cihânı kul etdin kapında hep
İkbâl ü izz ü devlet ü câhı yegan yegân

5. Aldın o rütbe lutf u keremle cihanda nâm
Medhinde gayri söz bulamaz oldu şâ'irân

6. Lutf u mürüvvet eyle biraz dahı bizlere
Mazmun bağışla bâri efendim amân amân

7. Feyzinle oldu bezm-i cihan sicn iken behişt
Lutfunla oldu çarh-ı felek pîr iken cüvân

8. Bir çetr kurdu himmet ü cûdun cihanda kim

Kâm aldı sâyesinde cihân u cihâniyân

9. Bir dahme açdı dest-i zuhûrun felekde kim
   Nâmın işitmemişdi ne Sâm u ne Kahramân

10. Devletle sen o sadra ki teşrîf eyledin
    Bir yana durdu fitne cihandan hemân o ân

11. Âhir bilirdi kendüyi ma'zûl çarh-ı dûn
    Devletle ibtidâda vezîr olduğun zamân

12. Vasfın müzeyyel eyledi bir nev-kumâş ile
    Nessâc-ı kilk-i nâdire-perdâz-ı nüktedân

13. Iydıyye câmelerle çıkup seyre dil-berân
    Uşşâkın etdiler yeniden hâlini yaman

14. Bir bûse verdi bana ağız miskidir deyü
    Bir tatlı dilli câna yakın tıfl-ı dilsitân

15. Kasr-ı cinâna azm edelim sevdiğim dedim
    Ol hûr-veş dedi ne durursun aman hemân

16. Görmüş mü kimse Cedvel-i Sîmin nazîrini
    Dil-berler atsa seyrine onun aceb mi cân

17. Havzın safâsını edemem hiç sana beyân
    Düşdük bu gün o şûh ile zevrakda yan-be-yan

18. Besdir ki geçdi cânımıza rûzenin gamı
    Cisr-i Sürûrdan geçelim bâri bir zamân

19. Ey sadr-ı muhterem ede Hak ıyd her günün
    Vasfında ola böyle Nedîmâ şeker-feşân

24
Kasîde Der-Sitâyiş-i İbrâhîm Pâşâ ve Zikr-i Teşrîf-i Kapudân Pâşâ

1. Hoşâ mübârek ü mes'ûd rûz-ı ferruh-dem
   Zihî güşâde vü dil-keş zamâne-i hurrem

2. Bu rûz odur ki revâdır makâm-ı hidmetde
   Sipihr-i pîr-i kühen-sâlin ola kâmeti ham

3. Bu rûz odur ki sabâhında sad safâ muzmer
   Bu rûz odur ki mesâsında bin ferah müdgam

4. Bu rûz odur ki sezâdır olursa bir demine
   Fedâ zamâne-i sad Baykara vü müddet-i Cem

5. Bu rûz odur ki bu sâlin içinde rif'atla
   Bakılsa şöyle nümâyan durur misâl-i âlem

6. Bu rûz odur k'anı takvîm-i âsmân içre
   Nişanladı yine bircis alup eline kalem

7. Bu rûz odur ki yazup nâmını felek ikbâl
   Dü nokta-veş kodı kâf üzre ferkadânı be-hem

8. Bu rûz odur ki onun subhu tal'at-ı cânân
   Şebi o tal'at-ı zîbâda zülf-i ham-der-ham

9. Bu rûz odur ki revâdır onu muhâsib-i çarh
   Celâle mebde'-i târîh edüp kıla mu'lem

10. Bu rûz odur ki bu sâl içre sadr-ı zî-şâna
    Keremle eyledi teşrîf âsaf-ı a'zam

11. Tılısm-ı mülk ü milel hırz-ı cân-ı heft iklîm
    Penâh-ı devlet ü ikbâl âsaf-ı ekrem

12. Semiyy-i pâk-i nebiyy-i kerîm İbrâhîm
    Ki dest-i cûduna dil-dâde cümle-i âlem

13. Vezîr-i devr-i zaman kim hameldeki hurşîd
    Celâl ü câhına nisbetle bir emîn-i ganem

14. Nizâm-ı mülk değil bak hele Melikşâhın
    Derinde oldu mu peydâ bu rütbe hayl ü haşem

15. Yahud ki haşmeti yanında İbn-i Abbâdı
    Anar mısın ki fakat mülkü bir Irâk-ı Acem

16. Bilâ-mübâlağa isterse ol hidîvü'l-yevm
    O denlü mülk ile bir bendesin eder mükrem

17. Nüfûz-ı emri cihân içre şöyle şâmildir
    Ki bezl ü men'ine vâbestedir vücûd u adem

18. Düşerse pertev-i eltâfı bir gülistâna
Dür-i yetîm ola ceybinde goncanın şeb-nem

19. Yanında hâ'ib ü maksûr yok meger ki bahîl
Derinde hâsir u matrûd yok meger ki direm

20. Felekde dikdi alemler ki her biri meşhûr
Cihanda koydu eserler ki her biri mu‘zam

21. Bu mesned olsa n'ola âsmân ile hem-dûş
Bu mihr-i burc-ı vezâret çü basdı ona kadem

22. Aceb mi buldu ise sıhr-ı hâsı feyz-i hayât
Değil mi sîneye can gelme gibi bu makdem

23. Eyâ vezîr-i kerem-pîşe sadr-ı âlî-şân
Ki zât-ı pâkine mahsûsdur sunûf-ı himem

24. İnâyetin ile âsûdedir yedi iklîm
Himâyetin ile manzûmdur umûr-ı ehem

25. Aceb midir kefine dense burc-ı zû-cesedeyn
Ki zâhir olmadadır anda hükm-i seyf ü kalem

26. Umûr-ı memleket-i Rûmu şöyle nazm etdin
Ki oldu mısra‘ının müstezâdı mülk-i Acem

27. Sen ol vezîr-i keremkârsın ki âlemde
Kemâl-i cûd ile zât-ı kerîmin oldu alem

28. Nigîn halkası âsâ güşâde kılmışdır
Kef-i kerîmine hasretle dîde-i Hâtem

29. Sen ol hidîv-i cihansın ki iftihâr eyler
Kapında olmağ ile lutf u cûd müstahdem

30. Nevâziş-i kereminle zamâne olmuşdur
Misâl-i hâtır-ı gülşen güşâde vü hurrem

31. Gürûh-ı ehl-i hüner re'fetinle sîr oldu
Kemâl-i lutfun olup cümleye veliyy-i ni‘am

32. Bu abd-i kemteri hod fart-ı lutf u ihsânın
Miyân-ı ehl-i sühan içre eyledi âdem

33. Karîn-i re'fet ü eltâfın olmada her rûz
Rehîn-i minnet ü ihsânın olmada her dem

34. Tamâm tab‘ u cilâ verdi feyz-i mekremetin
Ki kalmadı ser-i mû hâtırında gerd-i elem

35. O rütbe garka-i bahr-i mekârim etdin kim
Te‘âkub-ı keremin kıldı bendeni ebkem

36. Egerçi şimdi de var arz-ı hâlim ammâ kim
Hücûm-ı şerm ile dem-besteyim beyân edemem

37. Meger ki arz ede hâk-i der-i inâyetine
Nühufte râzımı ihsân edüp bir ehl-i himem

38. Nedîm çün ni‘amın rîze-çînidir dâ'im
Sezâ budur ki efendim cevâbı ola na‘am

39. Hemân sa‘âdet ü devletle şâd u handân ol
Hemîşe feyz ola tab‘-ı şerîfine mahrem

40. Hemîşe devlet ü haşmetle ber-devâm olasın
Celâl ü câh ola bâb-ı sa‘âdetinde hadem

25
Kasîde Berâ-yı Teşrîf-i Sultân Ahmed Be-Serây-ı İbrâhîm Pâşâ

1. Hey ne şâdîdir ki dil bâğın gülistân eyledi
Tab‘ı mânend-i gül-i şâd-âb handân eyledi

2. Hey ne şevk-ı dil-güşâdır kim kemâl-i feyz ile
Bu şitâ eyyâmını fasl-ı bahârân eyledi

3. Habbezâ hurrem behâr-ı zevk u şâdî vü tarab
Kim bu helvâ bezmini reşk-i çırâğân eyledi

4. Habbezâ şâdî ki bu rûz-ı tarab-zânın şebin
Zülf-i anber-rîz-i cânân ile yeksân eyledi

5. Böyle bir rûz-ı sa‘îdin mislini az gördü çarh
Gerçi kim çokdan zemîn üstünde devrân eyledi

6. Az erişdi Hak budur kim böyle nûrânî şebe
Gerçi kim gerdun hezâran mâhı tâbân eyledi

7. Böyle bir vakt-i mübârekdir bu kim bu sâlde
   Hak onu eyyâm-ı ıyd-âsâ nümâyân eyledi

8. Böyle bir rûz-ı hümâyundur kim ikbâli onu
   Nûr-bahş-ı cebhe-i mihr-i dırahşân eyledi

9. Âftâb âmâde-i tahvîl iken döndü geri
   Şehriyâr andan mukaddem azm-i cevlân eyledi

10. Ya'ni ikbâl ü sa'âdetle vezîr-i a'zamın
    Sohbet-i helvâsına teşrîfin erzân eyledi

11. Şehriyâr-ı bahr ü ber ferman-revâ-yı şark u garb
    Kim yedi iklîme dek hükmün nigehbân eyledi

12. Hak Te'âlâ zât-ı âlî-şânın edüp intihâb
    Çün Sikender heft iklîm içre sultân eyledi

13. Sürre-i Bathâdan ol dem kim doğup mihr-i kemâl
    Kâ'inâtı garka-i envâr-ı îmân eyledi

14. Ehl-i İslâma nasîb etdi Hudâ çok memleket
    Nice şehler geldi bast-ı adl ü ihsân eyledi

15. Vâkıf olduk cümlenin ahvâline bildik ki Hak
    Vüs'at-i mülkü rehîn-i Âl-i Osmân eyledi

16. Hak bu kim ancak bu rütbe imtidâd-ı vüs'atı
    Bu hümâyun devlet-i ulyâya ihsân eyledi

17. Devlet-i ulyâda üç hâlet ki vardır onları
    Hak fakat bir fırka-i vâlâya erzân eyledi

18. Biri istiklâl ü biri mülk ü biri imtidâd
    Bu üçü bu devleti mümtâz-ı akrân eyledi

19. Âl-i Abbâs u Ümeyye öyledir kim her birin
    Berk-i bîd-âsâ rakîban bîmi lerzân eyledi

20. Âl-i Sâsân u Büveyh ü onlara emsâl olan
    Bir nice devlet ki mülke tarh-ı bünyân eyledi

21. Müstakil olmadı kimi kiminin vakti kalîl
    Kimisi âzâdelik ısdâr-ı fermân eyledi

22. Gerçi Cengîziyye haylî memleket zabt etdi lîk
    Anları az demde Hak makrûn-ı hızlân eyledi

23. Hâsılı hakk-ı sühan budur ki devlet demeğe
    Hak heman bu devlet-i ulyâyı şâyân eyledi

24. Bâ-husûs kim içlerinde asrımız şehenşehin
    Husrev-i Rûm u Arab hâkân-ı İrân eyledi

25. Memleketler kıldı ihsân ona kim her birinin
    Hasreti çok şehleri nâlân u giryân eyledi

26. Mülk-i Pûristân u Gürcistân u Azerbaycân
    Her biri sad şehriyârı sâhib-i şân eyledi

27. Şirvân u Erdebil ü dahı İrân u Irak
    Dehr her birini taht-ı şehriyârân eyledi

28. Şimdi ammâ cümlesin baht-ı sa‘âdet cem‘ edüp
    Hutbe-i Sultân Ahmed ile şâdân eyledi

29. Her birin zabt etdirüp bir bendesine onları
    Mâye-i tedmîr-i ehl-i rafz u tuğyân eyledi

30. Ol şehi Bârî kılup hurşîd-i evc-i ma‘delet
    Heft evlâdın çü heft ahter fürûzân eyledi

31. Saltanat tâcında mânend-i güher her birisin
    Mâye-i ârâyiş ü zîb-i firâvân eyledi

32. Sadr-ı a‘zamla kılup te'yîd izz ü şevketin
    Anı mülk ü millete ta‘vîze-i cân eyledi

33. Dîn ü devlet hidmetinde bezl edüp makdûrunu
    Mülkünü ziynet ile reşk-i gülistân eyledi

34. Pâdişâhım Hak Te‘âlâ haşmetin kılsın füzûn
    Hâne-i düstûru teşrîfin bahârân eyledi

35. Her ne rütbe iftihâr eylerse lâyıkdır ki baht
    Sen gibi bir şehriyârı ona mihmân eyledi

36. Meclis-i helvâsına teşrîf edüp ikbâl ile
    Lutfun onun şem‘-i ümmîdin dırahşân eyledi

37. Böyle bir şebdir bu kim te'sîr-i yümn ü behceti
    Şevk ile böyle Nedîmi menkabet-hân eyledi

38. Şem‘e karşı kilki nazm-ı tâzeye bünyâd urup
    Nağmesin reşk-i nevâ-yı andelîbân eyledi

39. Dâ'imâ böyle efendim şevk u şâdîlerde ol
    Nazmı bu sözle kalem makrûn-ı pâyân eyledi

26
Ta‘rîf-i Teşrîf-i Pâdişâh-ı Cihân Be-Serây-ı Sadr-ı a‘zam Der-Akab-ı Müjde-i Feth-i Revân

1. Mansûr ede Allah şehenşâh-ı zamânı
   Râm eyleye fermânına ser-cümle cihânı

2. Ol şeh ki sözün Husreve îmâ ile söyler
   Bir yekke sipâhîsinin ebrû-yı kemânı

3. Perverde-i ihsânı olan kişver ü mülkün
   Hâkinde biter lâle-veş eyyâm-ı cüvânî

4. Dursun der-i vâlâsı eger gelse olur lâl
   Bir âsafının bezmine Kâvûs-ı Keyânî

5. Ez-cümle o düstûr-ı dırahşende-âlem kim
   Sahbân olamaz meclisinin menkabe-hânı

6. Demdir ki yine kilk-i bedî‘im kıla unvân
   Evsâfına bu matla‘-ı hurşîd-nişânı

7. Hoş geldin eyâ mülkün ümîd-i dil ü cânı
   Ey sîne-i dâd ü dihişin hırz-ı amânı

8. Hoş geldin eyâ bâ‘is-i ârâyiş-i âlem
   Ey lutf u kerem gülşeninin lâle zamanı

9. Hoş geldin eyâ peyker-i hurşîd-i mefâhir
   Mahsûd-ı sipihr etdi nişestin bu mekânı

10. Bir şekl ile geldin ki gelir maşrıka hurşîd
    Yahud ki sehergeh çemenin bâd-ı vezânı

11. Pâ-bûsun ile şâd gönüller o kadar kim
    Gül faslına döndürdü senâ tarf-ı zamânı

12. Şîrîn o kadar vasfın ile kâm-ı temennâ
    Kim söz açamaz bahsine kannâd dükânı

13. Bu meclis-i pür-meymenetin verdiği feyzi
    Bahş eyleyemez âleme sa'deyn kırânı

14. Tezkîr içün feth-i Revan ni'meti şükrün
    Meclisde gerek kim gele helvâ-yı revânî

15. Bir vakt ü zamandır bu zaman kim değişilmez
    Bin Baykara bezmine her lahzâ vü ânı

16. Bir bezm-i tarabdır ki eger vasfına gelse
    Firdevsî-i Tûsînin olur lâl zebânı

17. Ey âsaf-ı Cem-rütbe eden hep keremindir
    Zîbende meserretler ile böyle cihânı

18. Hep lutfun ile tâze-edâdır bu kalemler
    Hep cûdun ile nağme-serâdır bu mesâni

19. Ber-kâm olasın mesned-i devletde hemîşe
    Münkâd ola fermânına çarhın deverânı

20. Hem-vâre olup hîş ü tebârınla mü'eyyed
    Ahdın ola zâtın gibi bî-misl ü müdâni

27
Teşrîf-i Sadr-ı âlî İbrahîm Pâşâ Be-Serây-ı Mustafâ Pâşâ Be-Şeb-i Helvâ

1. Hamdülillah yine ikbâl ile düstûr-ı güzîn
   Geldi bu meclise mânend-i meh-i ferverdîn

2. Makdem-i meymenet-âmizi şitâ faslında
   Nev-bahâran gibi bu sâhayı kıldı tezyîn

3. Geldi bir debdebe vü haşmet ü unvân ile kim
   Kıldı bircis-i felek yolda durup sad tahsîn

4. Bezm-i âlisi içün kurta-i meh rûy-nümâ

Müjde-i makdemine ıkd-ı süreyyâ pîşîn

5. Sadr-ı pür-kevkebe kim bağçe-i lutfunda
Pençe-i mihr gibi ser-zede tohm-ı zerrîn

6. Perveriş bulmağ içün çarh-ı şafak lâlesini
Bağına dikmeği çokdan beri eyler tahmîn

7. Lâleyi bir iki gün anmayalım şimdi hele
Kâmlar sohbet-i helvâ ile olsun şîrîn

8. Hâk-i iclâl-i veliyyü'n-ni'ama yüz sürelim
Bir iki beyt ile çün girdi ele böyle zemîn

9. Habbezâ meclis-i pür-feyz ki hüddâmından
Cem ü Kâvûs gerek öğrene resm ü âyîn

10. Habbezâ bezm-i safâ-bahş ki lâyık kılsa
Baykara saff-ı ni'alinde onun vaz'-ı cebîn

11. Tâ ki her sâlda sad meymenet ü devlet ile
Ede kânûnu felek pey-rev-i mâh-ı teşrîn

12. Kande azm eyler ise sadr-ı cihandârın ola
Pey-revi yümn ü şeref hem-rehi izz ü temkîn

13. Baht pâyende felek bende vü tevfîk refîk
Kevkeb-i tâli'i mes'ûd u sa'âdâta karîn

28
Teşrîf-i Sadr-ı a'zam Be-Hâne-i Dâmâd-ı Hîş Muhammed Kethudâ Be-Resm-i Helvâ

1. Safâ geldin eyâ düstûr-ı zî-şân-ı kerem-perver
Hemîşe hazret-i Hak izz ü şânın eylesin ber-ter

2. Kaddimi âşiyân-ı devlet ü iclâline hâlâ
Konup sîmurg-âsâ eyledin güsterde bâl ü per

3. Aceb hâlet verir insâna el-hak mesned-i dirîn
Gelüp yâda geçen ferhunde demler eskiâlemler

4. Kıyâs eyler tabi'at kim onun her bir leb-i bâmı
Du'â edüp lisân-ı hâl ile arz-ı hukûk eyler

5. Husûsâ ola anda bir çerâğ-ı hâs-ı mukbil kim
   Hulûs-ı niyyet ü sıdk-ı derûnu mihrden enver

6. Cenâb-ı sıhr-ı hâs-ı muhterem kim yümn ile oldu
   Veliyy-i ni‘metinin re'fet-i teşrîfine mazhar

7. Sezâdır her ne rütbe iftihâr u ibtihâc etse
   Ki kıldın hânesin teşrîf-i eltâfınla pür zîver

8. Sen ol sadr-ı mu‘azzamsın ki vasfın kılmağa tahrîr
   Çeker ser-safha-i gerdûna râh-ı kehkeşan mıstar

9. Vezîrân-ı selef bi'l-cümle etbâ‘-ı kirâmındır
   Senin zât-ı kerîmin cümleye ser-dâr u ser-defter

10. Efendim hak bu kim bu meclis-i vâlâya hiç söz yok
    Nişestinle husûsâ sadr-ı meclis buldu zîb ü fer

11. Zamân-ı devletinde kulların hep hurrem ü handân
    Hakîkat böyle meclisde gönüller pür sürûr ister

12. Kulun dahı zarûrî ba‘zı ahbâb-ı kirâmından
    Biraz nakd-i ferah karz aldım ey sadr-ı himem-güster

13. Ki ya‘ni ben dahı mesrûrum ahbâbın sürûriyle
    Çerâğ olsun hemîşe hidmetinde var ise kimler

14. Unutma bende-i nâ-kâmı da vakt ü zamâniyle
    Kemâl-i lutf u ihsânınla kadrin eyle bâlâter

15. Efendim âsmâna hiç bahâne bulma ihsân et
    Senin lutfun olursa âsman dahı olur yâver

16. Heman Hak dâ'imâ mahfûz edüp zât-ı keremkârın
    Açılsın böyle meclislerde dâ'im hâtır-ı enver

29
Teşrîf-i Sadr-ı a‘zam Be-Helvâ-yı Hazret-i Muhammed Kethudâ

1. Şâd geldin ey vezîr-i a‘zam-ı mihr-iştihâr
   Yümn-i teşrîfin ile oldu bu mesned kâmkâr

2. Şöyle pür-zîb eyledin bu bezmi kim ancak eder

Gülsitan bezmin kudûm-ı hurrem-i fasl-ı bahâr

3. Hamdülillah kim yine oldu bu devlet-hâneye
Sâye-i ikbâl ü câhın tâc-ı fark-ı iftihâr

4. Hamdülillah kim yine ey ebr-i nisân-ı kerem
Sahâ-yı ümmîde oldu dâmenin gevher-nisâr

5. Hamdülillah kim yine ey âftâb-ı ma‘delet
Ferr ü tâbın saldı bu me'vâya nûr-ı i‘tibâr

6. Şöyle mesrûr eyledin dâmâd-ı âlî-şânını
Kim safâdan oldu tab‘ı tâbdâr âyînedâr

7. Oldu teşrîfin ona sermâye-i izz ü şeref
İltifâtın kıldı kadrin mihr-i burc-ı iştihâr

8. Her ne rütbe şâd olursa hak bu kim şâyestedir
Her ne gûne fahr ederse hak bu kim ol rütbe var

9. Kim olup mihman müşerref eyledin kâşânesin
Sen gibi bir âsaf-ı pür-haşmet-i gerdun-vakâr

10. Bir hidîv-i muhterem bir dâver-i âlî-himem
Bir cihandâr-ı mu‘azzam bir vezîr-i nâmdâr

11. Bir vezîr-i kâm-rân kim pâsbân-ı dergehi
Âşinâlık etmege keyvân-ı çarha eyler âr

12. Sadr-ı âlî gevher-i sîr-âb kân-ı izz ü câh
Mihr-i gerdûn-ı ma‘âlî iftihâr-ı rûzgâr

13. Kâr-ı mülk ü millete her re'yi bir sedd-i sedîd
Her sözü tâc-ı isâbet üzre dürr-i şâhvâr

14. Âsaf-ı gerdun-haşem kim câme-i ikbâline
Dest-i eyyâm eylemiş medh ü senâdan pûd u târ

15. Ya‘ni İbrâhîm Pâşâ kim nigâh-ı re'feti
Jengdâr âyîneyi eyler dokunsa sebzezâr

16. Âsafâ sen sohbet-i helvâda şîrîn-kâm olup
Her şebin kılsın nice şevk u meserretle güzâr

17. Düşmenin helvâsı da burnunda kokdu gâlibâ

Zannım oldur kim zamân-ı sayfa dek etmez karâr

18. Hak Te‘âlâ devlet ü ikbâlin efzûn eyleyip
    Olasın sadr-ı sa‘âdetde hemîşe ber-karâr

19. Böyle her sâl eyleyüp teşrîf izz ü şân ile
    Vasfına olsun Nedîmin hâmesi gevher-nisâr

30
Teşekkür Kudûm-ı Be-Hâne-i Kapûdân Mustafâ Pâşâ

1. Sa‘âdetle gelüp ey âlemin düstûr-ı zî-şânı
   Nişestin dûş-ber-dûş-ı sipihr etdi bu eyvânı

2. Bezendi makdemin çün sâha ezhâr ü fevâkihle
   Unutdu hâtır-ı âzâde bostân u gülistânı

3. Hayât-ı câvîdanîsin ki geldin cism-i bîmâra
   Bahâransın ki kıldın gülşene teşrîf erzânî

4. Tabîb-i illet-i âlemsin ey düstûr-ı mülk-ârâ
   Bulur her kande varsan illet ü endûh pâyânı

5. Açıldı hâtır-ı eyyâm tefrîh-i kudûmunla
   Bahâr etdin eyâ ebr-i kerem fasl-ı zemistânı

6. Hemân âmededir kim cedye tahvîl eyleyüp hurşîd
   Bu dem şükrâne-i teşrîfine kurbân ede anı

7. Bu helvâ bezminin hakkâ ki olmaz vasfına kâdir
   Nice garrâ kasîdeyle sitâyiş kılsa Hâkânî

8. Sen ol sadr-ı mu‘azzamsın ki görse haşmetin Örfî
   Ederdi çün girîban çâk vasfı hân u hâkânı

9. Gelüp iclâl ile sıhr-ı güzînin eyledin ihyâ
   Terakkî buldu yümn-i makdeminle devlet ü şânı

10. Bu lutfun ona verdi ol kadar feyz-i meserret kim
    Pür oldu handeden mânend-i gül ceyb ü girîbânı

11. Sürûr u şevk ile buldu güşâyiş şöyle kim hâlâ
    Derûnu subh-ı ıyda bahş eder envâr-ı pîşânî

12. Efendim iltifâtında aceb te'sîr vardır kim
    Eder sîr-âb-ı şevk âb-ı hayât içmişce insânı

13. Aceb âb-ı hayât-ı ehl-perverdir müdâm olsun
    Ki ihyâ eyledi bir reşhasiyle bu dil ü cânı

14. Ubûdiyyetde ibkâ eyleyüp bu bendeni ya‘ni
    Yine şevk u tarabla eyledin pür tab‘-ı nâlânı

15. Efendim ol kadar memnûn-ı lutfundur tabî‘at kim
    Hezâran beyt ile arz eylemek mümkin değil anı

16. Hudâ hem-vâre kılsın ömrünü iclâlini efzûn
    Şeref-yâb eyleye sad sâl zâtın sadr-ı dîvânı

17. Hemîşe böyle sâ'ir kullarınla sıhr-ı zî-şânın
    Gören sâyende mu‘tâd olduğu eltâf u ihsânı

31
Der-Sitâyiş-i Vezîr-i a‘zam İbrâhîm Pâşâ ve Ta‘rîf-i Teşrîf-i Şeb-i Helvâ-yı Kapûdân Mustafâ Pâşâ

1. Eyâ vezîr-i kerem-pîşe sadr-ı âlî-şân
   Müşerref oldu kudûmunla bu bülend-eyvân

2. Bu burca eyledi tahvîl mihr-i âtıfetin
   Bu menzili yine meh gibi eyledin tâbân

3. Nüzûl edüp yine bu âşiyâna ankâ-veş
   Derûnu şevk ile sâyende oldu âbâdan

4. Görünce revzeninin çeşmi tal'at-i pâkin
   Sürûr-ı nûr ile oldu sitâre-veş rahşân

5. O rütbe feyz ü safâ verdi makdemin ona kim
   Verür o gûne safâyı girince sîneye cân

6. Ne gûne şükr edelim Hakka kim bu vakte irüp
   Yine nasîbimiz oldu o bûse-i dâmân

7. Nice beyân edelim vasfını bu lutfun kim
   Kapında her birimiz oldu fâyikü'l-akrân

8. Gelüp bu meclise fasl-ı bahâr-veş kıldın

Misâl-i gül dil-i sıhr-i güzînini handân

9. Ne câya varsan edersin onu sürûr-âbâd
Cenâb-ı Hak sana bir hâlet eylemiş ihsân

10. Olur fezâsı medâr-ı sa‘âdet-i câvîd
O bezmgâha ki teşrîfin ola feyz-resân

11. Şitâ zamânı da olursa açılır ezhâr
Nesîm-i âtıfet ü cûdun olduğunca vezân

12. Ferâz-ı çarha eger mihr-veş güzâr etsen
Sezâ budur hamel ü cedyin eyleye kurbân

13. Hudâ hemîşe edüp ömr ü devletin efzûn
Celâl u câhına eyyâm-ı haşr ola pâyân

14. Bu gûne sad şeb-i helvâya edesin teşrîf
Hemîşe vefk-ı murâdınca devr ede devrân

15. Cihanda devlet ü izzetle pâydâr olasın
Bula devâmın ile rûzgâr emn ü amân

32
Medh-i Sadr-ı a‘zam İbrâhîm Pâşâ ve Ta‘rîf ü Tenezzül-i Şeb-i Helvâ

1. Hoş geldin eyâ âsaf-ı zî-şân-ı keremver
Her semte ki azm edesin Allah ola yâver

2. Nâmınla ola nâme-i ikbâl müşerref
Zâtınla bula sadr-ı şeref zîynet ü zîver

3. Teşrîfin ile hâne-i iclâl müzeyyen
Eltâfın ile çehre-i âmâl münevver

4. Mümkin ki senin reşh-ı sehâb-ı kereminden
Gül-gonca-i sîr-âb ola mangaldaki ahker

5. Bir bezme ki teşrîfin ola mâye-i ikbâl
Tâ küngüre-i çarha olur mesnedi hem-ser

6. Bir çeşmi ki dîdâr-ı şerîfin kıla pür-nûr
   Müjgânı olur pençe-i hurşîde berâber

7. Sensin o cihan-bahş ki imdâdın olursa
   Deryâlara sermâye verir mûr-ı muhakkar

8. Fenn-i keremin fâzıl-ı allâmesi sensin
   Billah sana şâkird olamaz fazl ile Ca‘fer

9. İhsânın umar râh-güzârında durup çarh
   Mâh-ı nevi mânende-i keçkûl-i kalender

10. Behrâma olur mâye-i teb-lerze-i dehşet
    Destindeki şemşîr miyânındaki hançer

11. Havrânın eder ceyb ü girîbânını ta‘tîr
    Bağındaki gül meclis-i hâsındaki micmer

12. Bir tâze gazel zeyl edüp evsâfına sadrâ
    Bir vâdi-i nev buldu yine kilk-i sühanver

13. Hattın gelicek âşıkına bûse mukarrer
    Helvâ gecesidir hatın ey lebleri sükker

14. Helvâlara söz yok hepsi nâzük ü şîrîn
    Hoş cümlesi ammâ ki efendim leb-i dilber

15. Yüz dürreye aldım gece ol dürr-i yetîmi
    Havfım bu ki yâran karışırsa dahı artar

16. Köy göçdüde destârın alup destine kasdâ
    Öldürdü beni dâl arak-çînle o kâfer

17. Sen beg gibi sadr üzre otur nâz ile cânâ
    Hâcib ola kapında Nedîmâ-yı muhakkar

33
Der-Sitâyiş-i Sadr-ı a‘zam İbrâhîm Pâşâ

1. Sadr-ı eyvâna ki ol sadr-ı cihanban geldi
   Meclisin sînesine sanki heman can geldi

2. Mevc mevc olsa n'ola lücce gibi nûr-ı surûr
   Bezme ikbâl ile ol mihr-i dırahşan geldi

3. Andelîbânım kıldı yine leb-rîz-i neşât
   Gülerek devlet ile gül gibi handan geldi

4. Dîdeler muntazır-ı devlet-i didârı idi
   Şükr kim ıyd-veş ol âsaf-ı devran geldi

5. Câme-i fasl-ı bahârânı alup âriyeti
   Dest-bûsuna o şekl ile zemistan geldi

6. Ya‘ni kim öyle şitâ oldu ki gûyâ nevrûz
   Geriye avdet edüp bezme şitâban geldi

7. Zeyn olup tâze şükûfeyle sarây-ı âlî
   Hak bu kim hâtıra eyyâm-ı bahâran geldi

8. Gülsitan seyrine evvel gidilirdi ammâ
   Şimdi bu debdebeyi seyre gülistan geldi

9. İşidüp makdem-i âlîsini pûyân olarak
   İzz ü ikbâl der-i devlete şâdan geldi

10. Rahşdan kıldığı dem izz ü sa‘âdetle nüzûl
    Dâmenin tutmak içün haşmet ü unvan geldi

11. Hak Te‘âlâ kıla ikbâlini efzun ki onun
    Devlete himmeti ile ser ü sâman geldi

34
Medhiyye Der-Zımn-ı Niyâbet-i Mahmûd Pâşâ

1. Ey himem-perver vezîr-i Cem-haşem
   V’ey bülend-ahter hidîv-i muhterem

2. Devletinde himmetin kadri bülend
   Hidmetinde âsmânın kaddi ham

3. Rûzgâr-ı pîri kıldın nev-cüvan
   Nâ-tüvân etmişken a‘zâsın hırem

4. Âlemi bi'l-cümle terfîh eyledin
   Gitdi dillerden bütün efkâr-ı vehm

5. Şimdi hep halkın du‘âsı böyledir

Kim eyâ hallâk-ı ervâh u nesem

6. Eyle sadr-ı a‘zamı sen ber-karâr
   Devletin te'yîde makrûn eyle hem

7. Âsafâ sadrâ mekârim-perverâ
   Ey vezîr-i a‘zam-ı gerdûn-âlem

8. Dergehindir melce-i erbâb-ı câh
   Hidmetindir mefhar-ı ehl-i ni‘am

9. Âsitânındır bize ancak penâh
   Senden olur cümleye cûd u kerem

10. Re'fetindir mâye-i fevz ü felâh
    Himmetindir asl-ı eltâf-ı himem

11. Lutfuna mağrûr iken hâtır müdâm
    Cûduna me'lûf iken dil dem-be-dem

12. Âhir ayda gelmemek mümkin değil
    Tab‘ına nâ'iblerin endûh u gam

13. Hak Te‘âlâ ömrün efzûn eyleyüp
    Görmeye tab‘-ı şerîfin hiç elem

14. Dâ'imâ mesrûr u handân olasın
    Şöyle kim mensî kala eyyâm-ı Cem

35
Der-Menkabet-i Vezîr-i Âsaf-şiyem İbrâhîm Pâşâ Berâ-yı Tebrîk-i Iyd-ı Sa‘îd

1. Sabâh-ı ıyd ufukda yine bedîd oldu
   İzâr-i şâhid-i baht-ı cihan sa‘îd oldu

2. Zihî neşât ki esbâb-ı ayş-ı bây u gedâ
   Misâl-i câme-i kadd-i bütan sefîd oldu

3. Güm oldu encüm-i tâbende âsmanda sipihr
   O dem ki cilvegeh-i âftâb-ı ıyd oldu

4. Zamân-ı neş'e-i habb-ı mürevvak oldu tamâm
   Revâc-ı gerdişi câm-ı Cemin mezîd oldu

5. Açıldı kufl-ı der-i arzû-yı rûze-keşân
   Hilâl-i ıyd ona sîmden kilîd oldu

6. Olup atâsına mazhar o sadr-ı zî-şânın
   Bu ıyd herkese şevk-âver ü sa'îd oldu

7. Zamân-ı devlet-i adlinde ol keremkârın
   Kulûb-ı halk-ı cihan gussadan ba'îd oldu

8. Hudâ vücûdunu hıfz eylesin hatâlardan
   Ki zâtı âleme sermâye-i ümîd oldu

36
Der-Medh-i Sayd u Şikâr-ı Sultân Ahmed

1. Efendim dâimâ ikbâl ü câhın pâydâr olsun
   Değil ukkâb u âhû sana ankâlar şikâr olsun

2. O rütbe şâh-bâz-ı himmetin evc üzre çıksın kim
   Hirâsından felekde nesr-i tâ'ir bî-karâr olsun

3. Künâmında yatup ser şîr-âsâ şark u garb içre
   Adûlar dilkilensin heybetinden hâr u zâr olsun

4. Nigâhın düşdügü yerlerde açılsın gül-i şâdî
   Sa'âdetle hırâmân olduğun yer nev-bahâr olsun

5. Binersen zevraka deryâda cûş etsin dür ü gevher
   Süvâr olursan esbe deşt ü sahrâ lâlezâr olsun

6. Efendim hak budur kim devletinde âlem etdik pek
   Neşât u şevk u şâdî böyle dâ'im bî-şümâr olsun

7. Edüp hem seyr-i deryâ geşt-i sahrâ hoş havâlarla
   Safâ kesb etdin âlem re'fetinle kâmkâr olsun

8. Hele Allaha şükr olsun güzel sayd u şikâr oldu
   Hemîşe bendenin böyle hulûsu âşkâr olsun

9. Efendim hidmetinden cümleyi dûr etmesin Bârî
   Celâl ü haşmetin ârâyiş-i hîş ü tebâr olsun

37

Ta‘rîf-i Nüzhet-fezâ Der-Sitâyiş-i Tevkî‘-i Mustafâ Pâşâ

1. Kasr-ı rûh-efzâ değil hüsn ü bahâ me'vâsıdır
   Cennet-i a‘lâ bunun ferş-i cihân-ârâsıdır

2. Seyr edüp tarh-ı cedîd-i sakf-ı âlîsin dedim
   Var ise bu rûy-ı arzın âlem-i bâlâsıdır

3. Rûh-ı Eflâtun dedi yok yok hatâ etdin hatâ
   Âlem-i câh u celâlin bu yeni dünyâsıdır

4. Dâr-ı huldun bir musanna‘ beytidir yahud dedim
   Dedi Rıdvan yok bu beyt-i cennetin ma‘nâsıdır

5. Dâr-ı mihnetdir cihân ammâ bunun hâk-i deri
   Ol kıyâsın sûret-i illâ-yı istisnâsıdır

6. Tâk-ı Kisrî Kasr-ı Şîrindir peder mâder ona
   Bu ikisinin dahı bir tıfl-ı nev-peydâsıdır

7. Kûh u deryâ iki cânibden der-âgûş eylemiş
   Sanki deryâ dâyesi kûhsâr ise lâlâsıdır

8. Kûh sakınmakda ruhsârın doğar günden onun
   Bahr ise âyînedâr-ı tal‘at-ı garrâsıdır

9. Habbezâ sâhil-serâ kim reng ü bûy-ı nev-bahâr
   Gülşen-i pür-feyzinin bir gonca-i ra‘nâsıdır

10. Tıynet-i hâkindeki dil-cûy bûy-ı âşinâ
    Milket-i bâğ u bahârın hazret-i İsâsıdır

11. Habbezâ gülzâr-ı pür-feyz-i temâşâ-yı garîb
    Kim behişt-i heşt onun bir gûşe-i tenhâsıdır

12. Ana tenhâ gûşe ta‘bîr etmek ey kilk-i sakîm
    Hak bu kim gâyet hatânın zirve-i a‘lâsıdır

13. Hiç tenhâ yer kalır mı ol celâlet-hânede
    Kim cenâb-ı âsafın menzilgeh ü me'vâsıdır

14. Öyle âsaf kim muhît-i çarh ile mahdûddur
    Ol mesâfet kim sarây-ı câhının pehnâsıdır

15. Âsaf-ı ferman-revâ kim heft ahter nüh felek

Gûşe-i ebrûsunun âvâre-i îmâsıdır

16. Mustafâ Pâşâ-yı tevkî'i o gerdun-pâye kim
 Mâh-ı nev seng-i fesân-ı hançer-i tuğrâsıdır

17. Bahr-ı zehhâr-ı mürüvvet kim kef-i dür-pâşının
 Her benânı neyl-i ifzâl ü atâ mıkyâsıdır

18. Yekke-tâz-ı arsa-i haşmet ki mihrin pençesi
 Şâne-i yâl ü düm-i rahş-ı cihan-peymâsıdır

19. Ana rif'at kâbiren-an-kâbirin mevsûldur
 Nüh felek gûyâ misâl-i nisbet-i âbâsıdır

20. Hazret-i der ibn-i gays ibn-i sahâb ibni'l-bahir
 Kim necâbet lem'a-i nûr-ı cebin pîrâsıdır

21. Mâh hâcib mihr micmerdâr keyvan pâsbân
 Cündü Behrâm olmak el-hak elyak u ahrâsıdır

22. Neyleyim ammâ ki keyvânın buhul mâhın nifâk
 Âftâbın gamz mirrîhin sefeh evlâsıdır

23. Âsafâ âlî-cenâbâ Cem-şükûhâ dâverâ
 Ey ki gerdun kaddinin bir câme-i yektâsıdır

24. Maskat-ı re's-i himemdir dûdmân-ı devletin
 Dergehin ehl-i kemâlin melce vü me'vâsıdır

25. Maşrık-ı ikbâle fass-ı hâtemin bedr-i tamâm
 Hançerin burc-ı celâlin gurre-i garrâsıdır

26. Ol cihân-ı mekremetsin kim senin dest ü dilin
 Lutf u ihsan kânıdır cûd u himem deryâsıdır

27. Mekremet sende nevâziş sende himmet sendedir
 Zâtın ifzâlin heman dünyâ vü mâ-fihâsıdır

28. Şekl-i evvelden bu devlet bir delîl-i muntazam
 Re'y-i pür-nûrun onun külliyet-i kübrâsıdır

29. Âsafâ çâker-nevâzâ abd-i nâ-kâmın Nedîm
 Gerçi kim nazm-ı kemâlin beyt-i müstesnâsıdır

30. Sektedâr olmak velîkin azl-i bî-hengâm ile

Rûzgâr-ı süfle-tab'ın vaz'-ı nâ-bercâsıdır

31. Lîk lutfun şöyle mağrûr eylemişdir onu kim
Lekke-i meh zahm-ı dest-i redd-i istiğnâsıdır

32. Gitdiğince perde-birûn oldu nâz u nahveti
Mülk-i ma'nâ sanki hâs-ı hâme-i gûyâsıdır

33. Kilkinin da'vâsı tâ ol haddedir kim gûyiyâ
Sîne-i bircis onun müsvedde-i inşâsıdır

34. Gayri sen ey hâme meşgul ol du'â-yı devlete
Kim du'âsı ehl-i tab'ın gâyet-i kusvâsıdır

35. Tâ ki mi'mâr-ı hüner-pîrâ-yı feyz-i nâmiye
Kasr-ı la'lîn-i dil-ârâ-yı gülün bennâsıdır

36. Kasr-ı câh u haşmetin hem-vâre olsun ber-karâr
Kim sabâh-ı ıyd o kasrın perde-i dîbâsıdır

37. Mülk-i cûd olsun müsellem kabza-i teshîrine
Zerre mihrin tâ zebûn-ı pençe-i kübrâsıdır

38
Der-Vasf-ı Kasr-ı Muhammed Efendi Emîn-i Defter-i Hâkânî

1. Ey âlem-i misâlin seyyâh-ı hûşyârı
Hiç kasr sûretinde gördün mü nev-bahârı

2. Gel görmedinse seyr et ammâ sakın galatdan
Tâbende gurre sanma ol cüft-i zer-nigârı

3. Ebrûların zer-endûd etmiş arûs-ı feyzin
Meşşâta-i kemâlin kilk-i hucestekârı

4. Bak ol zemîn-i hûb u dil-cûy u müşk-bûya
Seyr et o sakf-ı pâki pür-nakş u pür-nigârı

5. Gûyâ edüp tabî'at gûy-ı zemîni tastîh
Tübbet aşağı düşmüş Çîn ü Hoten yukarı

6. Ol denlü sahâsında feyz ü neşât var kim
Olsaydı ger zamânın âsâyiş ü karârı

7. Derdim ki gelmiş anda tarh-ı ikâmet etmiş
   Cemşîd-i kâmkârın eyyâm-ı hoş-güvârı

8. Dîvâr-ı tâbdârın zann eyleme münakkaş
   Düşmüş behiştin ona aks-i şükûfezârı

9. Oldu aceb aceb kim terkîb-i hulde kâbil
   Biz böyle bilmez idik bu unsûr-ı çehârı

10. Bir yana lâlezârı keşt-i piyâle-i Cem
    Bir yana gülsitânı kânın hazînedârı

11. Bir yana çeşme-sârı etmiş beyâna âgâz
    Evsâf-ı tab'-ı sâf-ı Vassâf-ı rûzgârı

12. Ol hâce-i cihan kim zâtiyle oldu pür-zîb
    Menşûr-ı izz ü câhın unvân u iftihârı

13. Hem-nâm-ı fahr-ı âlem kim nâmı ile oldu
    Mihrin felekde mensûh İncîl-i iştihârı

14. Gûyâ gelir utârid teslîs-i müşterîye
    Aldıkça geh benâna kilk-i sühan-güzârı

15. Ol kilk-i ter-zeban kim güftârı bahşiş eyler
    Dünyâya hûşe hûşe lü'lü-i şehvârı

16. Tîrin zeban-şinâsı mahdûmu üstâdı
    Bircisin akl u fikri hem-râzı müsteşârı

17. Hem-vâre tâ ki kasr-ı çarhın ola müzeyyen
    Hışt-ı zer-i mihirden dîvâr-ı üstüvârı

18. Nazm-ı Nedîm gibi yümn ü sa'âdet ile
    Mısrâ'-ı bâbın ede dâ'im güşâde Bârî

19. Cârûbu zülf-i havrâ ferrâşı bâd-ı cennet
    Derbânı izz ü devlet ikbâl perdedârı

39
Târîh-i Dîvân-hâne Der-Tersâne-i Âmire[2]

---

[2] Bu şiir, sadece Ü nüshasında vardır. Sıralı noktalarla gösterilen mısralar metnin orijinalinde de boş bırakılmıştır.

1. Şehriyâr-ı zamâne zıll-ı Hudâ
   Halledallahu mülkehu ebedâ

2. Ya'ni Sultân Ahmed-i Sâlis
   Tâc-bahş-ı Sikender ü Dârâ

3. Zîr-i destindedir yedi iklîm
   Taht-ı hükmündedir yedi deryâ

4. Pâdşâh-ı cihan ki asrında
   Oldu ma'mûre ser-be-ser dünyâ

5. Pâsbân-ı sarâyı mecd ü şeref
   Perdedârân-ı kasrı izz ü ulâ

6. Pîşesi dîn-i Ahmede nusret
   Kârı şer'-i Muhammedi icrâ

7. Çâker-i dergeh-i sa'âdetidir
   Sad hezâran Sikender ü Dârâ

8. Husrev-i pür-himem ki subh-ı bahâr
   Der-i kasrında perde-i dîbâ

9. Kevkeb-i tâli'-i sa'âdetinin
   Pîşgâhında âftâb sühâ

10. Leme'ân-ı rikâb-ı ikbâli
    Mâha sermâye mihre hüsn ü cilâ

11. Mehçe-i râ'yet-i hümâyûnu
    Âftâb-ı münîre çehre-güşâ

12. Ol şehenşâh-ı âlem-ârâyı
    Nice hayra muvaffak ede Hudâ

13. Bâ-husûs eyleye ona düstûr
    Sadr-ı zî-şânı Hazret-i Mevlâ

14. Ya'ni hem-nâm-ı pâk-i İbrâhîm
    Sıhr-ı rûşen-dil ü Felâtun-râ

15. Sıhr-ı zî-şân-ı pâdişâh-ı güzîn
    Felek-i câh âftâb-ı zekâ

16. Zîb-i dîbâce-i kitâb-ı himem
    Vâzi‘ü'l-asl-ı fenn-i cûd u sehâ

17. Bir gün ol şehriyâr-ı âlî-şân
    Oldu tersâneye şeref-bahşâ

18. Sadr-ı a'zam dahı sa'âdet ile
    Sâye-veş hem-reh olmuş idi ona

19. Anda bir kûh-pâre kalyona
    ... ne olmuşlar idi sa‘y-nümâ

20. Seyr edüp pâdişâh-ı âlî-câh
    Eylediler esâsını inşâ

21. Şenlik oldu kesildi kurbanlar
    Olunup devlete du‘â vü senâ

22. Kıldı dîvân-hâneyi teşrîf
    Ba‘dehu ol hidîv-i mülk-ârâ

23. Gördü kim olmuş idi erkânı
    ....

24. Olmuş iken o câygâh-ı şeref
    Melce-i dost mazhar-ı a‘dâ

25. Nâ-sezâ idi kim kala vîrân
    Öyle dîvan-hâne-i vâlâ

26. Hâtır-ı eşref-i hümâyûnu
    Gördü tecdîd olunmasını revâ

27. ....
    Kıldı ferman ki oluna ihyâ

28. Pes cenâb-ı vezîr-i pâk-nihâd
    Sadr-ı Cem-câh Mustafâ Pâşâ

29. Halef-i dûdmân-ı mecd ü şeref
    Vâris-i câh u mesned-i âbâ

30. Feylesof-ı dakîkadân-ı hikem
    Mû-şikâf-ı hakâyık-ı eşyâ

31. Sıhr-ı âlî-nijâd-ı sadr-ı güzîn
    Ced-be-ced âsaf-ı cihan-pîrâ

32. Kapudân olmağ ile devletle
    Oldu me'mûr o âsaf-ı dânâ

33. Pes edüp himmet ona hasbe'l-emr
    Kıldı bu tarhı böyle müstesnâ

34. Habbezâ tarh-ı dil-pesend ü latîf
    Habbezâ resm-i dil-keş ü zîbâ

35. Bârekallah zihî huceste eser
    Bârekallah zihî bülend bînâ

36. Sakfı sakf-ı sipihr ile hem-dûş
    Temeli gâv-ı arz ile hem-pâ

37. Sahnının pâsbânı fasl-ı bahâr
    Kasrının perdedârı dest-i sabâ

38. Reng ü tâbı muhassal-ı evhâm
    Hüsn-i tarhı netîce-i hülyâ

39. Secdegâh eyler idi mihr onu
    Sâyebân olmasaydı perr-i hümâ

40. Anda kışlardı mevsîm-i nev-rûz
    İzz ü devlet verildi ona be-câ

41. Dâ'imâ izz ile olup âbâd
    Sâhibine mübârek ede Hudâ

42. Sâl-i târîhini bu pâk eserin
    Etdi bu beyt ile Nedîm imlâ

43. Cûd-ı Sultân Ahmed-i Gâzî
    Yapdı dîvan-hâneyi hâlâ[3]

---

[3] Tarih mısraını hesaplayamadım. Tersanedeki kasr için Dürrî'nin düşürdüğü tarihin ebced değeri 1115'dir. Dürrî'nin kıta nazım biçimiyle düşürdüğü tarihin ilk beyti şöyle: Pâdişâh-ı zamâne zıll-ı Hudâ / Ya'ni Sultân Ahmed-i zî-şân [Bkz. *Dürrî Divânı*, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi No: 3409/1, v.3a].

40
Târîh-i Tekye-i Gülşenî Der-Edirne

1. Zihî kâşâne-i nev-mehbıt-ı esrâr-ı rûhânî
   Verir sâhib-dilân-ı aşka feyz-i kasr-ı irfânı

2. Hoşâ ferhunde cây-ı feyz-bahşâ-yı dil-i âşık
   Derûnunda olur tahsîl-i isti‘dâd-ı Rabbânî

3. Gıdâ-yı rûh ederler bunda bûy-ı gonca-i zikri
   Cenâb-ı Gülşenînin andelîbân-ı gülistânı

4. Derûn-ı ehl-i şevki rûşen eyler Hazret-i Pîrin
   Tecelli etmede zikr-i celîden sırr-ı pinhânı

5. Çerâğ-ı kurb-ı akdes şem‘-i fânûs-ı hayâl olmaz
   Müberrâdır riyâdan ehl-i tevhîdin dil ü cânı

6. Recâ-yi feyz ile ben de Nedîmâ intisâb etdim
   Görünce mecma‘-ı ehl-i ma‘ârif çün bu eyvânı

7. Sudûr etdi lisân-ı mürşîd-i ilhâmdan târîh
   Bu cây-ı pâkde kırklar makâmı buldu unvânı [1114]

41
Târîh-i Berâ-yı Sulh-ı Afgâniyân

1. Pâdişâh-ı heft-kişver şehriyâr-ı bahr u ber
   Ya‘ni Sultân Ahmed-i Sâlis o İskender-siyer

2. Avn-i Rabbânî ile oldukda şark iklîmine
   Mehçe-i râyâtı mihr-i âlem-efrûz-ı zafer

3. Cümle a‘dâ ser-fürû etdi hirâs-ı cân ile
   Berk-ı tîğ-i can-güdâzı her tarafdan cilveger

4. N'ola tûfan-hîz olup kesse urûk-ı Şi‘ayı
   Âb-ı şemşîri rızâ-cûy-ı Ebû-bekr ü Ömer

5. İnkıyâd etse becâ hâver-zemînin ser-keşi
   Âftâb-ı âlem-ârâdır cihâna ser-be-ser

6. Düşmen-i bed-hâhının sâkıt hemîşe kevkebi

Etdi dolâb-ı felek tâli‘lerin zîr ü zeber

7. Rûzgârın dest-i bürdünden emîn etsin Hudâ
   Sidre-âsâ şark u garba dâ'im olsun sâyever

8. Eyleyen tedbîrin ârâm u salâh-ı âlemin
   Sadr-ı âlî-kadr İbrâhîm Pâşâdır meger

9. Tîr-i re'y-i sâ'ibi etdi güzer sad merhale
   Urdu âmâc-ı merâmı yine gösterdi hüner

10. Kâr-ı zârın etdi encâmın nizâm-ı âştî
    Âkıbet verdi nihâl-i arzû şîrin semer

11. Akd-ı sulhu gûş edüp hatîf dedi târihin
    Oldu İrân ehli Sultân Ahmede ferman-ber [1141]

42
Târîh-i Berâ-yı Mu‘allâ-hâne-i Kapûdân Mustafâ Pâşâ

1. Zihî beyt-i musanna‘ habbezâ cây-ı neşât-efzâ
   Ki her bakdıkça andan zâhir olur bir güzel ma‘nâ

2. Felekde evc-i ayyuk üzre bir yer var mı derlerse
   Leb-i bâmı tebessüm gûne der kim *innehu hâzâ*

3. Cihanda gülşen her dem bahâr olur mu derlerse
   Eder cüfti budur ancak deyü ebrû ile îmâ

4. Ferâzında eger kim rif‘at-âbâd olmasa derdim
   Ki olmaz bundan a‘lâ bir müferrih mevki‘-i vâlâ

5. Akıntı sanma tevfîk eyleyen zevrakları bunda
   Kalırlar bir zaman hüsnün görenler vâlih ü şeydâ

6. Bu sâhil-hâne bir nazm-ı müsellemdir bahâriyye
   Ana beytü'l-kasîd oldu bu dil-cû tarh-ı müstesnâ

7. Zihî beytü'l-kasîd-i bî-bedel kim hüsnü âfâka
   Eder sadr-ı güzînin lutf-ı tab‘-ı pâkini inhâ

8. Kapûdân-ı mükerrem Mustafâ Pâşâ-yı zî-şan kim
   Verir lutfiyle saykal gevher-i sîr-âbına deryâ

9. Vezîr-i muhterem düstûr-ı dânâ-yı mühezzeb kim
   Edeb ser-meclis-i hâsında mukbil çâker-i ber-pâ

10. Asâlet pertev-i ruhsâre-i devlet-siriştinde
    Cebîn-i subh-ı nurânîdeki hurşîd-veş peydâ

11. Nigâh-ı re'fetinde şöyle feyz-i terbiyet var kim
    Olur mir'ât-ı jeng-âlûda baksa sebz-gun dîbâ

12. Bu sâhil-hâne bir cây-ı harâb iken edüp rağbet
    Bu gûne eyledi her gûşesin hem-hâlet-i me'vâ

13. Dil-ârâ kasrlarla zîr ü bâlâsı bulup revnak
    Ferah-zâ dil-güşâ matbû' u zîbâ oldu ser-tâ-pâ

14. Kemâl-i hüsnü bu beyt ile dahı müstezâd oldu
    Söz olmaz hiç heman hem-vâre mes'ûd eylesin Mevlâ

15. Nedîmâ söyledi şâpâş edüp târîh-i itmâmın
    Be-câ yapdı bu vâlâ beyti hakkâ Mustafâ Pâşâ [1138]

43
Târîh-i Berâ-yı Defterdâr-şoden-i Mîr İzzet

1. Utârid-menkabet bircîs-fıtnat Bû Alî-tıynet
   Cenâb-ı Mîr İzzet ya'ni mektûbî-i bü'l-himmet

2. Hünerde ma'rifetde hüsn-i ahlâk u tabî'atda
   Değildir misli mektûb-ı debîr-i defter-i fıtnat

3. Meger kim darb u taksîm-i rakam der-kâr ola yohsa
   Ne mümkindir lisânen cümle-i evsâfına tâkat

4. O merdüm-zâde-i sulb-i asâlet emr-i şâhiyle
   Vekâlet eyledi sıdk üzre defterdâra bir müddet

5. Görüp hâkân-ı âlem ba'd-ezân ehliyyetin bizzât
   Anı ol mansıb-ı vâlâya îsâl etdi bî-minnet

6. Eger makrûn-ı ihlâs olsa hidmet böyledir işte
   Sadâkatdir muhakkak âdeme sermâye-i devlet

7. Dedim târîhini sadr-ı güzîne harf-i mu'cemle
   Ali Begle efendim buldu defterdârlık izzet [1141]

KIT‘ALAR

1
Medhiyye-i Sadr-ı a‘zam İbrâhîm Pâşâ Der-Zımn-ı Hâfız-ı kütüb-şoden-i Kütüb-hâne

1. Ey kudsiyân aman bana imdâd vaktidir
   Bir hayret aldı nâtıkamın tâb u tâkatin

2. Billah kilk-i şûhuma imdâd edin biraz
   Vasf eyleyim efendimin ihsân ü himmetin

3. Lutfun ne gûne vasfedeyim ben ne söyleyim
   Bilmem nice edâ edeyim şükr ü ni‘metin

4. İhsân edüp kerem buyurup himmet eyleyüp
   Lutf etdi bendesine kütüb-hâne hidmetin

5. Ol hidmet-i celîlin efendim Hudâ bilir
   Çokdan çekerdi hâtır-ı âzâde hasretin

6. Fikri hemîşe bu idi kim cümle sarf ede
   İlm-i şerîf hidmetine kâbiliyyetin

7. Ammâ kitabsız nice mümkin deyü müdâm
   Derd ile çâk ederdi girîban-ı mihnetin

8. Yanlış bir iki cüz'-i perâkende cem‘ edüp
   Anlarla eyler idi izâ‘at tabî‘atin

9. Girmezdi pâk nüsha ele âriyet dahı
   Herkes bilir kitâbının elbette kıymetin

10. Allah bilir ki etmiş idim hâk-i pâyine
    Bir iki def‘a arz-ı merâm etme niyyetin

11. Lâkin yine te'eddüb ederdim ki denmeye
    Küstâh imiş Nedîm ki artırdı sıkletin

12. Vaktâ ki erdi gûşuma bu müjde eyledim
    İmzâ efendimin keremin hem kerâmetin

13. Ma‘lûmun olsun imdi efendim ki bendene
    Lutfun mürüvvetin keremin buldu gâyetin

14. Oldu zülâl-i mekremetin bana rûh-bahş
    Lutfunda buldum âb-ı hayâtın halâvetin

15. Benden Nedîm bir güher-i kem-revâc idi
    Artırdı i‘tibârın onun kadr ü kıymetin

16. Çün böyle bir defîneye kıldın onu emîn
    Seyr eyle gayri tâb ü tüvan-ı tabî‘atın

17. Allah nahl-i devletini ber-karâr edüp
    Dünyâdan eksik etmeye zıll-i himayetin

18. Zât-ı şerîfin eyleye efzûn ile'l-ebed
    Sadr-ı vezâretin zîb ü ziynetin

19. Hurşîd-i zâtın eyleye reşk-i felek müdâm
    Dîvân-hâne-i şerefin sadr-ı rif‘atin

2
Sitâyiş-i Sultân Ahmed-i Sâlis

1. Ya‘ni Sultân-ı felek-mertebe Hân Ahmed kim

Çarh mechûlünü re'yinden eder isti‘lâm

2. Gelmedi âleme gelmek dahı olmaz mümkin
Ma'rifet kadri bilir böyle şeh-i zî-in‘âm

3. Dâ'imâ âdetidir dîn-i mübîne i‘zâz
Her zaman pîşesidir şer‘-i metîne ikrâm

4. Sayd eder beççe-i simurg-ı celâl ü câhı
Tûğunun mâhçesi bî-meded-i dâne-i dâm

5. Gülsitân olsa sehâb-ı kereminden sîr-âb
Çemen-i ter bitirir havzdaki ferş-i ruhâm

6. Âsmân olsa lehîb-i sühanından pür-tâb
Âb olup damlar idi âhen-i tîğ-ı Behrâm

7. Kuvvet-i kâhire-i hıfzı mühim-sâz olsa
Çehre-i duht-ı rezin olur idi perdesi câm

8. Zîver-i hutbesine ancak olurdu şâyân
Olsa bir minber-i nüh-pâye eger nüh ecrâm

9. Revnak-ı sikkesine ancak olurdu lâyık
Lekedâr olmamış olsaydı eger bedr-i tamâm

10. Mehçe-i tûğuna mümkin idi teşbîh etmek
Ârız olmasa gehî cebhe-i hurşîde gamam

11. Rahş-ı iclâline kâbil idi tanzîr etmek
Şîr-i gerdunda eger olsa idi zeyn ü licâm

12. Şehriyârâ sen ol sultân-ı mu‘azzamsın kim
Fahr eder bûs-ı rikâbınla senin Rüstem ü Sâm

13. Tîğın olsaydı miyânında eger Behrâmın
Rüstemin hançerine sînesi olmazdı niyâm

14. Himmetin olmamış olsaydı mededkârı onun
Murga kapdırmış iken bulmaz idi Pûrunı Sâm

15. Sensin ol şeh ki Sikender der-i iclâlinde
Kâbiliyetlice bir hidmete şâyeste gulâm

16. Sensin ol nükte-şinâs-ı harem-i ma‘nî kim

Sana bezminde Felâtûn edemez redd-i kelâm

17. Sıdk-ı niyyetle du‘âmız budur Allah bilir
Her dem ü her nefes ü her seher ü her akşam

18. Câvidân arsa-i haşmetde tek ü tâz edesin
Şöyle kim gûy ola çevgânına çarh-ı hod-kâm

19. Baht pâyende vü ikbâl ü sa‘âdet câvîd
Düşmen efkende felek bende vü hurşîd gulâm

20. Sen bu haşmetle serîrinde ser-efrâz olasın
Kâm ala sâye-i lutfunda Nedîm-i nâ-kâm

21. Her şebin devlet ile kadr ola yahûd kim ıyd
Her günün zevk ile nevrûz ola yahûd bayrâm

3
Der-Sitâyiş-i İbrâhim Pâşâ

1. Hıdîvâ âsafâ Hâtem-nihâdâ serverâ sadrâ
Ki zâtın gibi âsaf bir dahı gelmez bu dünyâya

2. Mürüvvet kânısın sâhib-keremsin dâd-perversin
Kulak tut bir nefes feryâd ü efgân-ı Nedîmâya

3. Benim bir düşmenim vardır ki elbet yılda bir kerre
Gelüp eyler hezâran cevr cân-ı nâ-şekîbâya

4. Ne verdi alamaz bilmem o kâfir mâcerâ benden
Ki habs ile eder âzâr tab‘-ı nâ-tüvânâya

5. Temâşâ-yı cemâl-i yâra mâni‘ olduğu dursun
Komaz rû-mâla ruhsat hâk-i dergâh-ı mu‘allâya

6. Yine geldi bu dem kıldı efendimden beni mehcûr
Elinden çekdiğim derd ü meşakkat sığmaz imlâya

7. Karîrü'l-ayn ede dâim seni Allah sultânım
Gamından görmeye sıhhat yüzün hasm-ı fürû-mâye

8. Fütûhat ile mesrûr eyleyüp kalbin Cenâb-ı Hak
Çırâğandan heman nakledesin seyr-i donanmaya

9. Hudâvendâ remed dedikleri zâlimdir ol düşmen
   Sığındım bir dahı görmekden onu Hak Te'âlâya

10. Zamân-ı devletinde sürdüğüm zevk u safânın hep
    Alır benden hesâbın bir bir ol hasm-ı sitem mâye

11. Hele el-hamdülillah kurtulup dest-i cefâsından
    Kaçup geldim efendim dergeh-i adlinde şekvâya

12. Budur Hakdan ümîdim çünki sürdüm hâk-i pâye yüz
    Şifâ-yı mahzdır lutfun Nedîm-i zâr ü şeydâya

13. Beni mesrûr u handân eyle bir dem iltifâtınla
    Ki çok ağlatdı mihnet ey hidîv-i âsman-pâye

14. Mekârim-perverâ çünkim remed def' oldu aynımdan
    N'ola Târîh-i Aynî ile gelsem bâb-ı vâlâya

4
[Kıt'a][4]

1. Şehenşâha sen ol sultân-ı âli- şân-ı devransın
   Ki lâyıkdır der-i lutfunda derbân olsa hâkanlar

2. Nigâh-ı şefkatindir mülk-i İslâma veren revnak
   Senin lutfunladır hep böyle zeyn olmuş gülistanlar

3. Bütün erbâb-ı devlet abd-i hâsındır çerâğındır
   Senindir cümle hep şevketlü hünkârım çırâğanlar

4. Sen ol sâhib-kıran-ı arsa-i feth ü zafersin kim
   Çü mûm-ı nerm olur nîrû-yı destinden Nerîmanlar

5. Hücûm-ı satvetinden şimdi hem-çün lâlezâr etdi
   Acem iklîminin hâk-i siyâhın kanlı peykanlar

6. Henüz evsâfının binde biri söylenmeden kaldı
   Efendim gerçi kim medhinle leb-rîz oldu dîvanlar

7. Görülmek olmamışdır böyle demler ahd-ı Husrevde
   Sürülmek olmamışdır devr-i Cemde böyle devranlar

8. Ne semte azm edersen izz ü şevket hem-rikâbındır

---

[4] Bu şiir, sadece T nüshasında vardır.

Değildir dâ'imâ dest-i şerefden dûr dâmanlar

9. Ne gülzâra olursan nûr-bahşâ âftâb-âsâ
   Olur pür lem'a râh-ı kehkeşan-âsâ hıyâbanlar

10. Vezîr-i a'zamın Allah kılsın mazhar-ı te'yîd
    Elinden düşmen etsin dâimâ feryâd u figanlar

11. Nice nusretler olup rû-nümâ re'y-i rezîninden
    Ola ham memleket mevârisine nice İranlar

12. Olup mesrûr u hândan sâyesinde ser-be-ser âlem
    Açılsın gülşen-i hâtır içre verd-i hândanlar

13. Bu demde işte târîh-i meserret bezm-i âlemde
    Bu kavle müttefik târîh-danlar nükte-sencanlar

14. Bu şeb tezyîn ederse kayyım-ı câmi' kanâdili
    Ne âlemdir görülmek zîr ü bâlâda çırâğanlar

15. Hemîşe böyle bezm-i midhatinde nağme kılsınlar
    Nedîmâ bendene pey-rev ola murg-ı hoş-elhanlar

5
Târih-i Hatt-ı Sultân Ahmed Hân

1. Şehenşâhâ sana bir kâbiliyyet etmiş ihsan Hak
   Dilersen var Aristolarla tarh-ı müdde'â eyle

2. Bu isti'dâd-ı zâtî kim senin vardır nihâdında
   Okut İskenderi evvel elifden ibtidâ eyle

3. Felâtunlar gelüp bûs eylesin dâmân-ı iclâlin
   Edüp arz-ı hüner her birisin bî-dest ü pâ eyle

4. Ferîdun tâc ile fahr eyler ise ger bu âlemde
   Ana bir peykini gönder de sen zevk u safâ eyle

5. Kerem kıl gösterüp Dârâya bir kaç bende-i hâsın
   Lisânın bi'z-zarûre vakf-ı şâbâş u senâ eyle

6. Eger tîr ü kemân bahsin açarsa Rüstem-i destân
   Kemânın al ele cânını cisminden cüdâ eyle

7. Şihâb-ı âsman boy gösterirse rezmgâhında
   Tüfengin mühresiyle kâmet-i ömrün dütâ eyle

8. Utârid lâf ururmuş hüsn-i hattan âsmân üzre
   Kalem al deste onun nây-ı kilkin bî-sadâ eyle

9. Edüp azm-i sefer geldi murakka‘ seyrine şimdi
   Dedi çarh ona kim var nûr-ı çeşmin rû-nümâ eyle

10. O vâlâ satrlar kim bir kalemde eyledin tahrîr
    Sezâdır her birin âvîze-i tâk-ı semâ eyle

11. Edüp izhâr onun bir şemse-i cild-i mutallâsın
    Felekde mihr ü mâhın çeşm-i cânın rûşenâ eyle

12. Eger Şehzâde Sulgur sağ olsaydı ona derdim
    Bunu seyreyle de var hâmeni eşkeste-pâ eyle

13. Elifler var ki lâyık her biri serv-i sehî-âsâ
    Diküp bâğ-ı behişte mâye-i hüsn ü bahâ eyle

14. Nezâket şîve istihkâm ise ancak olur hakkâ
    Efendim sen bunu ta‘vîz-i bâzû-yı ulâ eyle

15. Eger bir harfini taklîde kâdir var ise gelsin
    Gürûh-ı ehl-i hatda cümle hünkârım salâ eyle

16. Cihânın şâhısın hattın da hatlar pâdşâhıdır
    Edüp arz-ı hüner dâ'im cihânı pür sadâ eyle

17. Sehâb-ı adl ü dâdın eyleyüp âfâka feyz-efşan
    Hemîşe gülsitan-ı dehri pür neşv ü nemâ eyle

18. Bu mısra‘la Nedîmâ bendene hâtif dedi târîh
    Bu nâzük hatt-ı Sultân Ahmede bak da du‘â eyle [1136]

6
Târîh-i Sâl-ı Cedîd

1. Hakân-ı zaman Hazret-i Hân Ahmed-i devrân
   Oldu şeh-i şâhân-ı cihan şimdi bilâ-şek

2. Sultân-ı felek-pâye ki ger bulsa ederdi
   İskender onun nakşını tâc-ı ser ü târek

3. Gül püser-i iclâli içün micmer olurdu
   Sîmin küre-i mâh eger olsa müşebbek

4. Ser-levha-i âfaka emin lafzını yazdı
   Âşûb u fiten nâmını şemşîri edüp hak

5. Bâtıl görünür ehl-i basîret nazarında
   Bed-hâhının endîşesi çün mezheb-i Mazdek

6. Tebrîkine Sa‘dî nice manzûme yapardı
   Derbanlığını bulsa Ebû-bekr-i Atabek

7. Ahbâr nakil etse idi râya berehmen
   Bahşeyler idi müjdesine bir nice bin lek

8. Dergâhına Dârâ olamaz çâker-i kemter
   Pîşinde Ferîdun olamaz bende-i kûçek

9. Hak üzre yürür tab‘-ı hümâyûnu hemîşe
   Te'yîd-i Hudâdır işi ne hîle vü ne dek

10. Fart-ı azametle görüp ikbâl ü celâlin
    Pür-zahm-ı haseddir ten-i şâhandaki her rek

11. Etvârı pesendîde vü erkânı güzîde
    Hem kâmil ü ferzâne vü hem âkil ü zîrek

12. Bünyâd edicek dest-i kader devlet-i kasrın
    İkbâl ile iclâlden etmiş gil ü âhek

13. Menşûr-ı celâlin yazıcak kilk-i utârid
    Bircîse sunup dedi ki tuğrâsını sen çek

14. Taht üzre cülûs eyleyeli fikrini bir dem
    Tanzîm-i umûr eylemeden etmedi münfek

15. Bir dahı Acem tahtına etmezdi tenezzül
    Cârûb-keş olsaydı eger bâbına Bâbek

16. Behrâmı biçer dest-i celâlindeki şemşîr
    Sîmurgı kapar dest-i celâlindeki nâvek

17. Bir bendesin ıtbâ‘ edemez hâsıl-ı Keşmîr
    Bir cündüne tîmâr olamaz milket-i Özbek

18. İsterse eder âlemi tedbîr ile teshîr
    Bî-tîğ-i giran-satvet ü bî-tîr-i belâ-rek

19. Ol şâh-ı cihânın eser-i fazl u kemâli
    Bu nüktenin îrâdı ile zâhir olur pek

20. Kim oldu hezâr u sad u çil sâl-i cihan çün
    Şâ'irler ararken ona târîh yek-â-yek

21. Buldu o şehin hâmesi bir beyt-i hümâyûn
    Bir dürre müşâbih ki sadef içre ola tek

22. Bir gevher-i şeffâf ki âlemde nazîrin
    Görmüş var ise dahı katı nâdir ü seyrek

23. Hakkâ ki zihî beyt-i giran-kadr-i cihan-gîr
    Bin beyt ile mümkin olamaz vasfını etmek

24. Evsâfını dil her ne kadar eylese şâyân
    Medhinde kalem her ne kadar söylese gerçek

25. Bir pâdişehin hâmesine olmadı meskûk
    Vâdî-i sühanda bu bihin menhec ü meslek

26. Şâyeste ki âvîze ola târem-i çarha
    İclâl ile ol beyt-i şerîf-i müteberrek

27. Teng olmağ ile kâfiyesi semt-i du'âyâ
    Nâ-çâr kalem atf-ı inân eyledi tîzcek

28. Ömrün o şehin ede o târîhe muvâfık
    İclâl ile Allahu Te'âlâ ve Tebârek

29. Gerdun ki ona rehn kodı izz ü celâli
    Ol rehne dem-i haşre degin olmaya fek

30. İşte budur ol beyt ki âvâz-ı bülendin
    Ey gurre sipihr üzre işit sen de kulak çek

31. Târîhi çıkup Ahmed-i Sâlis kaleminden
    Hân Ahmede bu sâl-ı cedîd oldu mübârek [1143-3:1140]

7

Kıt‘a Berâ-yı Kâim-makâm-şoden-i İbrâhîm Pâşâ

1. Bi-hamdillah yine bir gerdişinden sâki-i dehrin
   Hilâl-i câm-ı âmâl-ı cihan bedr-i tamâm oldu

2. Bi-hamdillah yine bir cünbişinden kilk-i takdîrin
   Dehân-ı dâl-ı devlet gonca-veş pür-ibtisâm oldu

3. Neşât u şâdmânîden cihânın kâse-i nûnu
   Misâl-ı câm-ı mey leb-ber-leb-i sahbâ-yı kâm oldu

4. Dil-i sengîni çarh-ı keç-nihâd ü kîne-mu‘tâdın
   Bu dem seng-i fesân-ı hançer-i mîm-i nizâm oldu

5. Olup âmâde-i ıslah kâr-ı derhem-i âlem
   Umûr-ı dîn ü devlet müsta‘idd-i intizâm oldu

6. N 'ola şimdi salâh ümmîdin etsem kâr-ı âlemden
   Ki bir dergâh-ı âlî-şan melâz-ı hâs u âm oldu

7. N 'ola âsan desem azm eylemek ser-menzil-i kâma
   Ki bir zât-ı kerîme eblâk-ı ecrâm râm oldu

8. Cihan-sadr-ı mu‘allâ-kadr İbrâhîm Pâşâ kim
   Süreyyâ edhem-i ikbâline zerrin sinâm oldu

9. Vezîr-i muhteşem kim enderûn-ı hâsına hurşîd
   Müzerkeş câmeli altun külehli bir gulâm oldu

10. Tırâz-ı sadr-ı haşmet zîver-i dîvân-ı devlet kim
    Leb-i ikbâl dergâhında vakf-ı iltisâm oldu

11. Hidîv-i âsman-mesned cihanbân-ı mü'eyyed kim
    Rikâbı âftâb-ı burc-ı izz ü ihtişâm oldu

12. Şehenşâh-ı cihânın mîr iken ıstabl-ı hâsında
    Rikâbından çıkup üç tûğ ile kâ’im-makâm oldu

13. Zihî ikbâl-i şâhî iltifât-ı pâdişâhî kim
    Zuhurundan ser-â-ser halk-ı âlem şâd-kâm oldu

14. Nice şâd olmasınlar kim bu ikbâl-i dil-ârânın
    Misâl-i ebr-i nisan lutfu şâmil feyzi âm oldu

15. Ki böyle bir tabîb-i hâzıkın te'sîr-i tedbîri

Nice zahm-ı derûna kâr-sâz-ı iltiyâm oldu

16. Cihanda böyle bir ıyd olmadı çok sâl ü meh geçdi
    Felekde böyle bir gün doğmadı çok subh u şâm oldu

17. Budur ümmîdimiz kim düşmenin bünyâd-ı sâmânı
    Bu günden sonra bî-şek rahne-yâb-ı inhizâm oldu

18. Budur me'mûlümüz kim ba‘d-ezin mahtûbe-i nusret
    Edüp te'hîri terk âmâde-i keşf-i lisâm oldu

19. Refîk etsin Hudâ tevfîkini hem-vâre hakkâ kim
    Du‘â-yı devleti farz-ı berâyâ-yı enâm oldu

20. Şeh-i âlem-penâhın da ola ikbâli rûz-efzun
    Ki ol sadr-ı güzîne mâye-bahş-ı ihtirâm oldu

21. Bu beyti gûş kıldım bir kemîne çâkerinden kim
    Bu nasb-ı dil-keşe her mısra‘ı târîh-i tâm oldu

22. Verüp meydânın İbrâhîm Pâşâ edhem-i azmin
    Rikâba yümn ü câh u şân ile kâ’im-makâm oldu [1128]

8
Târîh Der-Sitâyiş-i Pâdişâh-ı Cihân Sultân Ahmed Hân ve Vasf-ı Sadr-ı a‘zam İbrâhîm Pâşâ vü Âsaf-ı Kapûdân Mustafâ Pâşâ Bağçe-i Fenâr-ı Üsküdâr

1. Şehenşâh-ı mu‘allâ-pâye Sultân Ahmed-i Gâzî
   Ki oldu sâye-i adlinde âbâdan bütün dünyâ

2. Leb-â-lebdir cihân ahdinde envâ‘-yı meserretle
   Heman her bir günü bir ıyd-ı nevdir âlemin gûyâ

3. Şeh-i a‘zam veliyyü'n-ni‘met-i âlem ki olmuşdur
   Sımât-ı cûdu âfâka keşîde kehkeşân-âsâ

4. Hulûs-ı kalb ile Hakka tazarru‘dur işi dâ'im
   Fütûhat ile onunçün onu te'yîd eder Mevlâ

5. O sultân-ı cihanbandır ki İbrâhîm Pâşâyı
   Vezîr-i a‘zam edüp verdi revnak dehre ser-tâ-pâ

6. Cihân-ı köhneyi lutf u keremle eyledi ta‘mîr

Sipihri kıldı sa‘y ü ihtimâmı pîr iken bernâ

7. Sıtanbulun hele her cânibin reşk-i behişt etdi
   Bu da‘vâya delîl olur mu Sa‘d-âbâddan a‘lâ

8. Çubuklu Göksu sâir gûşe gûşe müntezihler hep
   Zamân-ı devletinde oldu her biri cihan-pîrâ

9. Eger seyr etmedinse her birinin tarh-ı dil-cûsun
   Bu cây-ı dil-güşâyı gör de anla onları nev‘â

10. Ki evvel olmuş idi hüsn ü ân u işvesi mestûr
    Kabâ-yı köhnede bir dil-rübâ-yı mâh-rû âsâ

11. Pes ol düstûr-ı zî-şan nâib-i hoş-tab‘-ı dânâya
    Buyurdu tâ ki tarh-ı dil-firîbin ede müstesnâ

12. O mi‘mâr-ı hüner de eyleyüp sad şevk ile hidmet
    Güzel pâkize ma‘nâ ihtirâ‘ etdi hele hakkâ

13. Zihî pâkize nüzhetgâh kim şâh-ı nihâlinde
    Konup murg-ı çemen erbâb-ı tab‘a böyle der gûyâ

14. Şu havz-ı pâke bak da sîne-i yârı getir yâda
    Şu nahli gör de bârî n'iydügün bil kâmet-i bâlâ

15. Bunu seyr etmeden gitdi cihandan neyleyim Örfî
    Ki Keşmîriyyesin bâri edeydi âteşe ilkâ

16. Dirîğâ Hâfız-ı Şirâzî dahı kılmadan gitdi
    Musallâ nâmını yâd etmege tövbeyle isti‘fâ

17. Ya Sâ'ib görmüş olsa Çâr-bâğ-ı Isfahan faslın
    Ne gûne rahne-i dîvâra eylerdi nihân âyâ

18. Hele Hak dâ'im etsin Hazret-i sadr-ı cihandârı
    Mü'eyyed eylesin ikbâl ü câhın Hâlık-ı yektâ

19. Muvaffakdır her işde Hak budur kim re'y ü tedbîri
    Görür her müşkili bir gûne külfet çekmeden aslâ

20. Bu rütbe akl u rüşde mâlik olmak nice mümkindir
    Bir âdem Bû Alî yâhud Aristo olsa da farzâ

21. Bu âb-ı dil-güşâ oldukça cârî havz-ı dil-cûya

Cihân içinde kılsın emrini fermânını icrâ

22. Bu mısra‘la Nedîmâ dedi tahsin birle târîhin
Bu nüzhetgâhı İbrâhîm Pâşâ eyledi ihyâ [1140]

9
Târîh-i Velâdet-i Şehzâde Abdü'l-hamîd Hân

1. Şehenşâh-ı mülk-i Arab hakân-ı iklîm-i Acem
Kim bende-i dergâhıdır Kisrî vü Hârûn-ı Reşîd

2. Her semte kim azm eyleye âlem meserretle dolar
Bir gurre olmuş rahşının alnında gûyâ subh-ı ıyd

3. Sultân Ahmed Han kim dâ'im rikâbında yürür
Bir yana ferr-i saltanat bir yana da baht-ı sa‘îd

4. Bu sâl-ı ferruh-fâlde hurşîd-i zîbâ-peykerin
Burc-ı hamelde yümn ile ruhsârı oldukda bedîd

5. Sülbünden ol şâhenşehin izz ü celâl ü mecd ile
Geldi cihâna nâ-gehan bir âftâb-ı nev-resîd

6. Fasl-ı bahâr-âsâ gelüp nâ-geh meşâm-ı âlemi
Kıldı mu‘attar ser-be-ser ol gonca-i bâğ-ı ümîd

7. Nevrûz nevrûz olalı böyle sa‘âdet görmedi
Onunla hiç şimden girü bahsedemez eyyâm-ı ıyd

8. Şehzâdeden evvel meger kılmış te'eddüb gelmege
Bu sâl oldu lâlenin te'hîrinin sırrı bedîd

9. Ammâ ki şimden sonra hep feyz u neşât u şevk ile
Tebrîk içün gelmekdedir hil‘at giyüp surh u sefîd

10. Hiç bakmadan takvîme ben hükm eyledim ki bu sene
Olur sa‘âdet nev-be-nev şâdî cedîd-ender-cedîd

11. Avn-i Cenâb-ı Hak ile düşmen olur hâr u zelîl
Feth ile şehenşâhımız mesrûr ede Rabb-i mecîd

12. Bu mısra‘a târîhini derc eyleyüp dedi Nedîm
Dünyâyı pür-nûr eyledi şehzâde-i Abdü'l-hamîd [1137]

10
Târîh-i Berâ-yı Sâl-i Cedîd

1. Hudâvend-i cihan şevketlü Sultân Ahmed-i Gâzî
   Ki gâlibdir Ferîdûna sunûf-ı izz ü haşmetle

2. Mu‘allâ-menzilet Behrâm-savlet Kahraman-heybet
   Ki şehler fahr eder dergâh-ı âlîsinde hidmetle

3. Tutup âfâkı ser-tâ-ser fürûğu âftâb-âsâ
   Cihânı kıldı pür sıyt u sadâ-yı kûs-ı şevketle

4. Şehenşâh-ı cihan hakân-ı devran fâtih-i İrân
   Eder medhûş u hayran Rüstemi fart-ı mehâbetle

5. O hakân-ı güzînin gûş edenler nazm-ı dil-cûsun
   Sanır kim Şeh Selîm eş‘ârıdır tarz-ı belâğatle

6. Husûsâ tab‘-ı pâki mısra‘-ı târîh bulmakda
   Eder dem-beste şâ‘ir kulların şerm ü hacâletle

7. Müzehheb levhada nazm-ı hümâyûn-ı dil-ârâsı
   Müzerkeş câmeli mahbûba benzer hüsn ü behcetle

8. N'ola altun ile yazılsa nazmı sikke-i zer-veş
   Ki şi‘r iklîminin de şehriyârıdır fesâhatle

9. Hele şevketlü hünkârım bu sözde hiç riyâ yokdur
   Ki zâtın şehlerin mümtâzıdır her gûne hâletle

10. Hüner sende mekrârim sende lutf u merhamet sende
    Müzeyyen bâğ-ı câh u haşmetin sad zîb ü ziynetle

11. Efendiler o bâğa her biri bir gonca-i zîbâ
    Vezîrin servidir onun kemâl-i istikâmetle

12. Cenâb-ı Hak bu zîb ü ziyneti her dem kılup efzûn
    Ede ikbâlini dâ'im mü'eyyed feth ü nusretle

13. Yeni sâli edüp mes‘ûd sana Hazret-i Feyyâz
    Dahı sad sâle de erişdire zevk u meserretle

14. Cedîd oldukda iclâl u şerefle sâl-i hurrem-fâl
    Ana şâyeste bir târîh ararken hâme dikkatle

15. Nedîmâ bende tebrîk eyleyüp onu dedi târîh
    Mübârek ola Sultân Ahmede bu yıl sa'âdetle [1141]

11
Târîh-i Velâdet-i Şehzâde Sultân Nu'mân

1. Âlemin pâdişehi bahr u berin sultânı
   Ya'ni Hân Ahmed-i zî-şân-ı Sikender-unvân

2. Şehriyâr-ı azamet-güster ü âlî-şan kim
   Olamaz dergeh-i ikbâline Dârâ derbân

3. Emr ü fermân-ı şerîfine felekler münkâd
   Re'y-i pâkine feleklerde melekler hayrân

4. Bağının bir gül-i neşküftesi gülzâr-ı behişt
   Lutfunun bir şekerin handesi âb-ı hayvân

5. Gelmedi âleme hiç zât-ı hümâyûnu gibi
   Ma'rifet kadri bilir pâdişeh-i nâdiredân

6. Gülşen-i devletinin bağçe-i haşmetinin
   Tâze bir lâle-i nâzendesi Sultân Nu'mân

7. Ya'ni Şehzâde-i zî-şân-ı hümâyun-peyker
   Ki doğup kıldı güneş gibi cihânı tâbân

8. Gûş edüp müjde-i teşrîfini *ta'zîmen leh*
   Çarh-ı gerdun hamel ü cedyini kıldı kurbân

9. Âleme velvele saldı yine kûs-ı şâdî
   Yine âvâze-i ikbâl ile pür oldu cihân

10. Doldu nağmeyle felek kâse-i tanbûr gibi
    Oldu her gûşe yine şevk ile nâhidsitân

11. Zevk u şâdî satılır şimdi bedestanlarda
    Şimdi hep şevk metâ'ıdır olan zîb-i dükân

12. Donanup tâze arûsan gibi şehr ü bâzâr
    Oldu âlem yine pür zîb çü rûy-ı hubân

13. Hak Te'âlâ edüp ikbâlini efzûn olsun

Böylece sûr-ı hıtânında da âlem şâdân

14. Devleti dâ'im ola pâdişeh-i devrânın
    Devletinde ola hem-vâre gönüller handân

15. Dedi şevk ile Nedîmâ kulu târîhin onun
    Geldi izzetle bu dem âleme Sultan Nu‘mân [1135]

12
Târîh-i Çeşme-i Sultân Ahmed Der-Üsküdâr

1. Semiyy-i fahr-i mevcûdât Sultân Ahmed-i Gâzî
   Şeh-i sâhib-me'âsir zıll-ı pâk-i Hazret-i Vehhâb

2. Emîn-i Yesrîb ü Bathâ mu‘în-i millet-i beyzâ
   Ebâ-an-ced şeh-i dânâ hidîv-i tâhirü'l-ensâb

3. O hâkân-ı keremkârın bu arz-ı cennet-âsâda
   Olup gufrân ile ümm-i safiyye-hasleti der-hâb

4. Onun rûh-ı şerîfin hayr ile yâd eylemek kasdın
   Derûn-ı pâkine ilhâm edince hâliku'l-esbâb

5. Vezîr-i a‘zamı Dâmâd İbrâhîm Pâşânın
   Gül-i kâmın hıtâb-ı müstetâbıyla edüp şâdâb

6. Şeref-âbâdı bünyâd eyledikden sonra emriyle
   Bu ayn-ı zemzemin çün kıldı icrâsın ona işrâb

7. Türâb-ı kabrine merhûmenin ikrâm içün yapdı
   Reh-i Hakda diyâr-ı Üsküdâra çeşme-i pür-âb

8. O hâkân-ı cihânı dâ'imâ Hak eyleyüp te'yîd
   Ne kâra azm ederse hükm-i takdîr etsin istisvâb

9. Bu mısra‘la Nedîmâ söyledi târîh-i itmâmın
   Bu şehri mâ ile Sultân Ahmed eyledi sîr-âb [1141]

13
Târîh-i Çeşme-i Şehzâde Sultân Bâyezîd Der-Üsküdâr

1. Şehriyâr-ı yem-himem Sultân Ahmed kim onun
   Hidmet-i dergâhına şâyeste Hârûnü'r-Reşîd

2. Üsküdârı eyledi iğnâ sehâb-ı re'feti
   Eyleyüp icrâ onun her sûyuna cûy-ı cedîd

3. Hak Te‘âlâ cümle evlâdiyle ol şâhenşehin
   Eyleye günden güne ikbâl ü iclâlin mezîd

4. Böyle tahrîr eyledi târîhini onun Nedîm
   Pâk rûşen çeşme-i zîbâ-yı Sultan Bâyezîd [1141]

14
Târîh Berâ-yı Tevsî‘-i Mahfel-i Şâhî Der-Ayasofiyye-i Kebîr

1. Mutî‘-i emr-i Hak Sultân Ahmed Hân Gâzî kim
   İmâm-ı mülk ü millet muktedâ-yı halk-ı dünyâdır

2. Hatîb-i minber-i feth u zafer kim tîğının şimdi
   Niyâmı cism-i hasm-âvîze gâhî arş-ı a‘lâdır

3. Salâdır söylesin varsa nazîrin gördügi âfak
   Ki hem zıll-ı Hudâ hem tâbi‘-i fermân-ı Mevlâdır

4. Edelden ol imâmü'l-müslimîne iktidâ âlem
   Nizâm-ı dîn ü erkân-ı sa‘âdet pây-ber-câdır

5. Bu mahfil ma‘bed-i pür-nûr-ı hâs-el-hâsı olmağla
   Murâd etdi binâsın hak bu kim şâyân-ı ihyâdır

6. Biraz teng idi evvel şimdi tevsî‘in edüp fermân
   Müvekkil kıldı düstûrun ki sadr-ı kâr-fermâdır

7. O gûne verdi ziynet buldu tarh-ı pâki behcet kim
   Ziyâret eden ashâb-ı ukûle hayret-efzâdır

8. Bu mahfil câmi‘-i pâk-i Ayasofiyyede gûyâ
   Harîm-i ravza-ı cennetde bir kasr-ı mu‘allâdır

9. Zer-ender-zer ya bir ser-levha-i dîvân-ı şevketdir
   Yahud kudretle menşûr-ı sa‘âdet üzre tuğrâdır

10. N'ola mihr ü kamer şem‘ olsa tâk-ı pür-safâsında
    Ki rûz u şeb matâf-ı sâkinân-ı arş-ı a‘lâdır

11. Gören şâhâne tarh u tarz-ı resm-i cennet-âsâsın
    Du‘â-yı ömr-i hâkân-ı cihanbân ile gûyâdır

12. Hudâ tâ haşre dek cârî kıla emr-i hümâyûnun
    Çü dâ'im kasdı şer'-i Ahmed-i Muhtârı icrâdır

13. Edüp arz-ı ubudiyyet Nedîmâ dedi târîhin
    Kılan bu mahfili âbâd İbrâhîm Pâşâdır [1141]

15
Târîh-i Nüzûl-ı Kalyon-ı Üç Anbarlı

1. Bahr u ber hâkânı Sultân Ahmed-i gerdun-haşem
   Yokdur ednâ bendesinin şevketi Behrâmda

2. Bir solağında olan haşmet sözün sağı budur
   Olmamışdır rû-nümâ ne Zâlda ne Sâmda

3. Saltanat tahtın dahı zeyn etmedi bir şehriyâr
   Bu celâletde bu şevketde bu nâm u kâmda

4. Şem'-i ikbâline fânûs olmadan gayri meger
   Var mıdır bir maslahat çarh-ı bilûrin-fâmda

5. Emr ü fermâniyle yapıldı bu üç anbarlı kim
   Yokdur onun misli zîr-i çarh-ı nüh-ecrâmda

6. Pîl-ten gûş eyleseydi ger sadâ-yı topunu
   Haşre dek kalırdı başı illet-i sersâmda

7. Hamdül'illah kim edüp sa'y-ı belîğ oldu tamâm
   Dîv-destân-ı binâ her kârını itmâmda

8. Sonra fenn-i cerr-i eskâli bilen üstâdlar
   Koydular ol kûhu deryâ üstüne bayrâmda

9. Himmetiyle ol şehenşâh-ı hümâyun-pâyenin
   Dâ'imâ mansûr olsun düşmene ikdâmda

10. Alıcak kilkin Nedîmâ bende şevk ile ele
    Oldu târîh ona her mısra' bu beyt-i tâmda

11. Âba üç anbarlı kıldı meymenet ile nüzûl [1134]
    Şükr İlaha indi üç anbarlı sa'd eyyâmda [1134]

16

Târîh-i Nüzûl-ı Kalyon-ı Hümâyûn

1. Şehenşâh-ı cihan ya‘ni ki Sultân Ahmed-i Sâlis
   Ki salmışdır cihâna nâm u şân ikbâl ü şevketle

2. Ferîdunlar rikâbın bûs eder bindikçe rahş üzre
   Şerefle haşmet ü dârât ile izz ü sa‘âdetle

3. Zamân-ı devletinde çün tamâm oldu üç anbarlı
   Temâşâsına teşrîf eyledi iclâl u haşmetle

4. Hemân ol demde ol kûh-ı girân-ı âlem-i heycâ
   Revân oldu misâl-i âb deryâya salâbetle

5. Giderken gördü kim bir başka kalyonun ferâzında
   Oturmuş ol şehenşâh-ı cihan şîrâne heybetle

6. Kemâl-i heybetinden ol hizebr-i kûh-ı temkînin
   Yol üzre irkilüp kaldı hezâran bîm ü dehşetle

7. Önünden geçmeğe gûyâ te'eddüb eyledi durdu
   Görüp ol şevket ü dârâtı bakdı kaldı hayretle

8. Hele sonra du‘âsiyle şehenşâh-ı cihanbânın
   Yürütdüler o kûh-ı Kâfı zûr u sıdk-ı himmetle

9. Nedîmâ bendesi dedi ona bir bî-bedel târîh
   Bi-hamdillah kim indi üç anbarlı selâmetle [1134]

17
Târîh-i Çârsû-yı İbrâhîm Pâşâ Der-Nezd-i Câmi‘-i Şehzâde

1. Şerî‘at sâliki Sultân Ahmed Hân Gâzî kim
   Hemîşe kârı te'yîd-i esâs-ı şer‘-i garrâdır

2. Cihânın mâliki hâkân-ı emced kim hemân gûyâ
   Vücûd-ı pâki menşûr-ı hilâfet üzre tuğrâdır

3. Vezîr-i a‘zam u dâmâdı ol hâkân-ı zî-şânın
   Ki fenn-i himmet ü cûd u sehâda hayret-efzâdır

4. Veliyyü'n-ni‘metine sıdk ile ihlâsdır kârı
   Onunçün yâveri onun hemîşe lutf-ı Mevlâdır

5. Gelelden devlet ü iclâl ile ol sadr-ı vâlâya
   Şeb u rûz ihtimâmı nazm-ı ahvâl-i berâyâdır

6. Cihanda arzûsu dil-harâb olmuşları ta‘mîr
   Hemîşe pîşesi hayrât ile dünyâyı ihyâdır

7. Sitanbul içre vü etrâfda âsârı pek çokdur
   Birisi dahı işte bu müzeyyen sûk-ı vâlâdır

8. Kemâl-i ziynet ile oldu gûyâ bir sarây-ı pâk
   Ki her dükkânı bir maksûre-i dil-cûy-ı ra‘nâdır

9. Zihî nev-çârsû-yı pâk-i İbrâhîm Pâşâ kim
   Kemâl-i sûd ile hân-ı Halîle gıbta-fermâdır

10. Bu sûk-ı bî-bedel durdukça dâ'im ola bânisi
    Ki onunla nızâm-ı dîn ü devlet pây-ber-câdır

11. Nedîmâ böyle tahrîr eyledi târîh-i itmâmın
    Yapan bu çârsûyı cûd-ı İbrâhîm Pâşâdır [1141]

18
Târîh-i Çeşme-i Çâr-Erkân Der-Pîşgâh-ı Bâb-ı Hümâyûn

1. Âlemin hâkânı Sultân Ahmed-i âlî-himem
   Kim sadâ-yı şevket ü şâniyle pürdür şeş cihât

2. Görmemişdir dîde-i tâc u serîr-i saltanat
   Böyle sultân-ı melek-hû husrev-i kudsî-sıfat

3. Hakka hamd olsun ki hep âsâyiş ü râhatdadır
   Sâye-i insâf u adl ü re'fetinle kâinât

4. Rûh ol hâkân-ı kâmildir cihan mânende-i ten
   Hâfızı ol şâh-i âdildir ra‘iyyet hem-çü şât

5. Eyledi İrânı pâk irfâzdan şimdi bütün
   Kılınır câmi‘leri içre cemâ‘atla salât

6. Ol hizebr-i nâmver kim savlet-i şîrânesi
   Eylemişdir zümre-i A‘câmı darben fîl-i mât

7. Ol şeh-i âlem binâ kıldı bu âlî çeşmeyi
   Kim zülâl-ı sâfının evsâfıdır azb-i Fırât

8. Habbezâ ser-çeşme-i dil-cû ki bahş etmekdedir
   Lûlesi leb-teşnegâna şerbet-i kand-i nebât

9. Habbezâ ayn-ı hayât-ı pâk kim şâyestedir
   Kılsalar İskenderi su yolcu ona bâ-berât

10. Kefçesi mânende-i dest-i kerîman pür-atâ
    Lûlesi hem-çün zebân-ı ehl-i dil şîrin-nikât

11. Medhini takrîre âciz miknet-i nutk u zebân
    Vasfını tahrîre kâsır kudret-i kilk ü devât

12. Hıfz edüp dâ'im o şehenşâhı hayy-i lâ-yezâl
    Devlet ü ikbâli rûz-ı haşre dek bulsun sebât

13. Söyledi târîh-i itmâmın bu mısra‘la Nedîm
    Çeşme-i vâlâsı Sultân Ahmedin mâ-i hayât [1141]

19
Evsâf-ı Pâdişâh-ı Cem-câh u Sa‘âdet-refîk ve Târîh-i Kasr-ı Hümâyûn u Mekân-ı Teberdârân-ı Sarây-ı Atîk

1. Mekârîm-pîşe adl-endîşe Sultân Ahmed-i Gâzî
   Ki şehenşâh ta‘bîrinden ancak zâtıdır maksûd

2. Ferîdûn u Sikender fahr ederlerdi cihân içre
   Eger kim olsalardı bendegânından onun ma‘dûd

3. Zamân-ı devleti ıyd-ı neşât u şâdmânîdir
   Meserretdir nümâyan her tarafdan rûy-ı gam nâ-bûd

4. Hilâfet burcunun hurşîdidir zât-ı hümâyûnu
   Ki şark u garba feyz-i pertevi olmakdadır memdûd

5. Vezîr-i a‘zam u dâmâdı ol hâkân-ı zî-şânın
   Ki kemter çâker-i dergâhıdır ihsân u lutf u cûd

6. Cihan-sadr-ı mu'allâ-pâye İbrâhîm Pâşâ kim
   Kemâl-i re'fetinden olmada bây u gedâ hoşnûd

7. Semâhatda keremde hilmde cûd u mürüvvetde
   Nazîr-i zât-ı âlî-şânı el-hak dehrde mefkûd

8. Zamânında teberdâran yeri sûzân olup oldu
   Bu hâlet sûretâ ona ziyan ma‘nâda ammâ sûd

9. Ki zîrâ emredüp ol sadr-ı ekrem kendü mâlından
   Yapıldı şöyle kim ziynetle oldu gülşene mahsûd

10. Bu mevkî‘de bu kasrı dahı bünyâd etdi kim gâhî
    Ede teşrîf-i hâkân ile kesb-i izz-i nâ-mahdûd

11. Zihî kasr-ı mu‘allâ habbezâ nev-mesned-i vâlâ
    Zihî matbû‘ u nâzük resm-i dil-cû tarh-ı hüsn-âlûd

12. Gezilse sâhasında her taraf rûy-ı safâ zâhir
    Nigâh olunsa her bir gûşesinde bin ferah mevcûd

13. Sa‘âdetle şerefle yümn ile ma‘mûr olup dâ'im
    Der-i vâlâsını hak kılmaya tâ haşre dek mesdûd

14. O şehenşâh-ı zî-şân ile düstûr-ı cihanbânı
    Hemîşe kıla makrûn-ı sa‘âdet hazret-i ma‘bûd

15. Bu mısra‘la Nedîmâ eyledi tahrîr târîhin
    Bu vâlâ kasr-ı nev-tarh ola Sultân Ahmede mes‘ûd [1139]

20
Medh-i Pâdişâh-ı Şefîk ve Târîh-i Kasr-ı Şahîk ü Mekân-ı Teberdârân-ı Sarây-ı Atîk

1. Şehenşâh-ı cihân şevketlü Sultân Ahmed-i Gâzî
   Hemîşe taht-ı âlî üzre iclâli mezîd olsun

2. Cenâb-ı fâtih-i İran ki dâ'im reh-güzârında
   Beşâret peyk-i pûyan müjde-i nusret nüvîd olsun

3. Cihânın mâliki hâkân-ı âlî-şan ki lâyıkdır
   Ferîdûn u Sikender bâb-ı lutfunda abîd olsun

4. Salup pertev rikâbı âleme dâ'im hilâl-âsâ
   Zamânında cihânın her günü bir rûz-ı ıyd olsun

5. Dolup şevk u tarabla ser-be-ser dünyâ gam u endûh
   Adem-âbâd mülkünden de sad menzil ba‘îd olsun

6. Edüp sîr-i ni‘am halkı sımât-ı lutf u ihsânı

Misâl-i kehkeşân âfaka hem-vâre medîd olsun

7. Olup hurşîd menşûr-i celâl u câhına tuğrâ
Verâsında hilâl-i âsmân nakş-ı resîd olsun

8. Hidîv-i mülk-perver kim sezâdır andan İskender
Nizâm-ı saltanat ta‘lîmin alsın müstefîd olsun

9. Ne mümkindir edâ-yı vasf-ı pâkin eylemek tekmîl
Gerekse şâ‘irin her beyti bir beytü'l-kasîd olsun

10. Ne kâbil vasfına şâyeste ma‘nî bulmak isterse
Sühan-sencân-ı asrın her biri reşk-i Lebîd olsun

11. Şehenşâh-ı cihânın vasfı dursun hâme kâildir
Medih-i sadr-ı âlî-şânına lâyık neşîd olsun

12. O sadr-ı merümet-güster ki evsâfında âcizdir
Gerekse İbn-i Abbâd u gerek İbnü'l-Amîd olsun

13. Vezîr-i a‘zam İbrâhîm Pâşâ-yı cihân-ârâ
Her işde re'y-i pâki reşk-i Hârûnü'r-Reşîd olsun

14. Benân-ı hâme-i müşkil-güşâsından olur meftûh
Gerekse devletin her müşkili kufl-ı hadîd olsun

15. Zamânında teberdâran mekânı yanup emr etdi
Ki istihkâm ile bünyâd olup sedd-i sedîd olsun

16. O esnâda buyurdu tâ ki şehenşâh içün dahı
Bu zîbâ mevkı'-i dil-cûda bir kasr-ı cedîd olsun

17. Yapılsın şöyle kim feyz-i safâda dil-güşâlıkda
Meserretde ferahda rûy-ı âlemde vahîd olsun

18. Onun dîvârı üzre nakş olan nâzük nihâlânın
Bahârı reng-i şâdî mîvesi sîb-i ümîd olsun

19. Olup şâyeste-i şân-ı hilâfet tarh-ı vâlâsı
Onun her revzeninden haşmet ü şevket bedîd olsun

20. Sezâ gül-gonca-i şâdî ile bâd-ı sabâ-yı feyz
Birisi dergehinde kufl u birisi kilîd olsun

21. Tamâm oldukda dedi seyr edenler tarh-ı dil-cûsun

Hudâyâ devlet-i bânisi dâ'im ber-mezîd olsun

22. Şehenşâh-ı cihânın feyz-i mihr-i iltifâtından
    Cebîn-i necm-i bahtı subh-ı ıyd-âsâ sefîd olsun

23. Du‘â edüp Nedîmâ söyledi bu mısra‘ı ol dem
    Bu kasr-ı pâk Sultân Ahmede yâ Rab sa‘îd olsun [1139]

21
Târîh Berâ-yı Câmî‘-i Fâtıma Sultân Der-Nezd-i Pâşâ Kapusı

1. Şehenşâh-ı hümâyun-pâye Sultân Ahmed-i Gâzî
   Fürûğ-ı şem‘-i mihrâb-ı hilâfet sâye-i yezdân

2. İmâm-ı milket ü millet hatîb-i minber-i şevket
   Mu‘în-i dîn ü devlet muktedâ-yı cümle-i şâhân

3. Aceb mi mültecâ-yı pâdişâhân-ı cihân olsa
   Nigehdârende-i beyt-i Hudâdır himmeti her ân

4. Duâ-yı hayrı halka beş vakitde farz-ı zimmetdir
   Ki oldu devletinde şeş cihet ma'mûr u âbâdân

5. O hâkân-ı kerîmin duhter-i pâkîze-ahlâkı
   Semiyy-i Hazret-i Zehrâ cenâb-ı Fâtıma Sultân

6. O sultân-ı mu'allâ-şan ki olmuşdur onun zâtı
   Gül-i evvel-zuhûr-ı bâğ-ı sulb-i husrev-i devrân

7. Nezâhat sâha-i ismet-sarây-ı hâsına cârûb
   Sa‘âdet haclegâh-ı devlet ü iclâline derbân

8. Geçerken devlet ü izzetle bir gün gördü kim olmuş
   Sarâya muttasıl mescid mürûr-ı dehr ile vîrân

9. Karîn-i izdivâcı âsaf İbrâhîm Pâşâya
   Buyurdu kasdım etmekdir bunu bir câmi‘-i zî-şân

10. Bu sıdk-ı niyyetinden sadr-ı âlî-şân olup memnûn
    Edüp tergîb u teşvîk eyledi gâyetle istihsân

11. O sâ‘at emr edüp bu ma‘bed-i zî-şânı yaptırdı
    Ki olur tarh-ı matbû‘un temâşâ eyleyen hayrân

12. Te‘âlallah zihî vâlâ ibâdetgâh-ı rûşen kim
    İçinde berk urur envâr-ı rahmet pertev-i îmân

13. İlâhî olalar iclâl ü izz ü câh ile dâ'im
    Şehenşâh-ı cihan sultân-ı zî-şân âsaf-ı devrân

14. Bu mısra‘la Nedîmâ söyledi târîh-i itmâmın
    Ne a‘lâ câmi‘ ihyâ etdi el-hak Fâtıma Sultân [1140]

22
Târîh-i Çeşme-i Başkadın Der-Üsküdâr

1. Hazret-i Sultân Ahmed Hân-ı gerdun-pâye kim
   Âlemi eltâf u ihsâniyle ihyâ eyledi

2. Fâtih-i İran şeh-i devran ki cûd u re'feti
   Üsküdârı âb-ı şîrîn ile iğnâ eyledi

3. Suyu başından edüp icrâ o hâkân-ı kerîm
   Ehl-i devlet ol sudan çok çeşme peydâ eyledi

4. Başkadın hazretleri dahı bu zîbâ çeşmeyi
   Kendü mâlıyla yapup bir hayr-ı vâlâ eyledi

5. Bu mahalle âb-ı sâfîye katı muhtâc idi
   Hakka şükr olsun bu mâ atşânı irvâ eyledi

5. Nûr-veş cârî olup bu âb-ı sâf u dil-pezîr
   Teşnegânın dillerin eşvâka me'vâ eyledi

6. Pek mu'allâ çeşme-sâr-ı bî-âdil oldu hele
   Tarhını üstâd hakkâ kim dil-ârâ eyledi

7. Hak Te‘âlâ ol şehin ikbâlini efzûn ede
   Kim der-i lutfun cihan halkına me'vâ eyledi

8. Çeşmenin bânîsinin dahı kıla ömrün füzûn
   Kim hulûs-ı kalb ile bu hayrı inşâ eyledi

9. Söyledi târîh-i itmâmın onun kilk-i Nedîm
   Başkadın bu çeşme-i vâlâyı icrâ eyledi [1141]

23
Târîh Berâ-yı Maksem-i Sadr-ı a‘zam İbrâhîm Pâşâ Der-Üsküdâr

1. Şeh-i Dârâ-haşem şevketlü Sultân Ahmed-i Gâzi
   Ki dest-i lutfu hem-çün ebr-i nisan feyz-bahşâdır

2. Cihanbân-ı muzaffer şehriyâr-ı ma‘delet-güster
   Ki dâ'im himmeti masrûf-ı terfîh-i berâyâdır

3. Kılan ol şehriyârın devlet ü ikbâlini te'yîd
   Vezîr-i a‘zamı Dâmâd İbrâhîm Pâşâdır

4. Kemâl-i cûd u ihsânına ol sadr-ı keremkârın
   Delîl-i rûşen ü makbûl bu âb-ı musaffâdır

5. Şeref-âbâd içündür aslı ammâ kim bu maksemden
   Bu şehr-i Üsküdâra dahı küllî hisse peydâdır

6. Hele hakkâ şehenşâh-ı cihâna sadr-ı zî-şâna
   Bu cârî hayr-ı pâk u bî-bedel tevfîk-i Mevlâdır

7. Hudâ ikisinin de ömr ü ikbâlin kıla efzûn
   Ki dest-i re'fet ü ihsanları eltâfa mecrâdır

8. Nedîmâ âb-ı cârîsin görünce söyledi târîh
   Bu maksem vâye-mend-i cûd-ı İbrâhîm Pâşâdır [1144-3:1141]

24
Târîh-i Çeşme Berâ-yı Vezîr-i a‘zam Dâmâd İbrâhîm Pâşâ

1. Zihî ser-çeşme-i dil-cûy-ı pâk-i rûh-perver kim
   Onun reşkiyle âteşdir derûnu âb-ı hayvânın

2. Zihî mâü'l-hayât-ı can-fezâ kim akdığı yerde
   İçinden gül çıkar âteş yerine seng-i harânın

3. Bu âb u tâbını gördükçe onun derd-i hasretle
   Gözünden âb akar ser-çeşme-i mihr-i dırahşânın

4. Nedendir anda böyle feyz-i cûdu mekremet bilsem
   Meger bânîsi sadr-ı pür-keremdir var ise onun

5. Vezîr-i a'zam İbrâhîm Pâşâ kim dil ü desti
   Verir sermâyesin kân-ı Bedahşın bahr-i ummânın

6. İşi lutf u mürüvvet pîşesi bî-keslere şefkat

Vücûd-ı pâki mahz-ı lutfudur dünyâya Mevlânın

7. Olup hem-vâre sadr-ı devlet ü ikbâlde kâim
   Ola hıfzında dâ'im zât-i pâki Hak Te'âlânın

8. Nedîm-i bende onun dedi tahsin birle târîhin
   Gel âb iç çeşme-i pâkinde İbrâhîm Pâşânın [1140+1:1141]

25
Târîh Berâ-yı Sebîl-i İbrâhîm Pâşâ

1. Zihî dil-keş sebîl-i bî-bedel kim lezzet-i âbı
   Hemân ancak ola dârü'l-cinânın selsebîlinde

2. Eder rûha vekâlet tende olur mâye-i sıhhat
   Komaz âsâr-ı illet hastanın cism-i alîlinde

3. Ki yapdı onu İbrâhîm Pâşâ-yı felek-mesned
   Bu şehr-i bî-nazîrin böyle cây-ı bî-adîlinde

4. O sadr-ârâ ki bir eşkeste tohm-ı penbedir kalmış
   Kamer şem‘-i harîm-i cûdunun çîn-i fetîlinde

6. Olup günden güne ikbâli berter hem bu hayr-ı pâk
   Ola ser-levha-pîrâ defter-i hayr-ı cezîlinde

5. Dedi târîh-i itmâmın Nedîmâ hatîf-i gaybî
   Zülâl-ı nûr iç İbrâhîm Pâşânın sebîlinde [1132]

26
Târîh-i Câmi‘-i İbrâhîm Pâşâ Der-Nev-şehir Nâm-ı Diger Muşkara

1. Sadr-ı a‘zam âsaf-ı âlî-cenâb-ı muhterem
   Ya‘ni İbrâhîm Pâşâ ma‘den-i cûd u atâ

2. Ol vezîr-i bende-perver kim zamânında onun
   Buldu âlem feyz-i eltâfıyla nev hüsn ü bahâ

3. Hazret-i dâmâd-ı ekrem kim kemâl-i re'feti
   Kılmada her gün nice muhtâcı makrûn-ı gınâ

4. Bâ-husûs işte bu Nev-şehr-i mu‘allânın dahı
   Etdi her bir gûşesin âsârı hûb u dil-güşâ

5. Bu münevver câmi‘-i âlîyi bünyâd eyleyüp
   Buldu bu şehr-i latîfin kadri hakkâ i‘tilâ

6. Habbezâ cây-ı mukaddes sâha kim şâm u seher
   Kudsiyan gelmekdedir kasd-ı ziyâretle ona

7. Habbezâ nev-câmi‘-i enver ki her bir revzeni
   Nûr-ı tevfîk-i hidâyet ile olmuş rûşenâ

8. Her mü'ezzin kim menârı üzre olur nağme-sâz
   Şâh-ı gülde bülbül-i gûyâya benzer gûyiyâ

9. Bu mu‘azzam câmi‘ oldukça mekân-ı kudsiyân
   Eyleye mahfûz bânîsin cenâb-ı kibriyâ

10. Dedi bu mısra‘ ile târîh-i itmâmın Nedîm
    Kıldı İbrâhîm Pâşâ câmi‘-i enver bînâ [1140]

27
Târîh-i Medrese-i İbrâhîm Pâşâ Der-Nev-şehir

1. Pür-himem Dâmâd İbrâhîm Pâşâ-yı kerîm
   Lâyıkınca lutf u ikrâm eylemekde herkese

2. Cûd u ihsânında vardır şöyle feyz-i terbiyet
   Gül biter dokunsa dâmânı eger hâr u hâsa

3. Yapdı neşr-i ilm içün böyle mahall-i bî-bedel
   Kim fezâsı döndü ziynetle bahâr-ı nev-rese

4. Habbezâ bu bık‘a-i nâzük binâ kim ferşine
   Perr-i tâvûs-ı cinandan olsa lâyık miknese

6. Dedi itmâmına tahsin birle târîhin Nedîm
   Tarh-ı İbrâhîm Pâşâ pâk u zîbâ medrese [1138+1:1139]

28
Târîh-i İmâret-i İbrâhîm Pâşâ Der-Nev-şehir

1. Vezîr-i a‘zam İbrâhîm Pâşâ-yı kerem-güster
   Getirmez bir dahı misl ü nazîrin gerdiş-i eflâk

2. İmâret yapdırup bunda kemâl ü cûd u re'fetle
   Gürûh-ı ehl-i cû‘ u fakre vakf etdi nice emlâk

3. Olup sadr-ı sa‘âdetde mukîm ol sadr-ı âlî-şân
   Hasedle dilleri a‘dânın olsun dâ'imâ sad çâk

4. Nedîmâ harf-i menkût ile târîhin hesâb etdim
   İmâret yapdı sâhib-devlet İbrâhîm Pâşâ pâk [1140]

29
Târîh-i Kârbân-sarây Der-Nev-şehir

1. Mu‘allâ-pâye İbrâhîm Pâşâ kim odur şimdi
   Şehenşâh-ı cihanbâna vezîr-i a‘zam u dâmâd

2. Gelelden sadr-ı a‘lâya kemâl-i cûd u re'fetle
   Cihânı eyleyüp ma‘mûr halkı eyledi dil-şâd

3. O düstûr-ı güzînin mevlid-i vâlâsı olmağla
   Bu Nev-şehri dahı kıldı kemâl-i lutf ile âbâd

4. Onun sükkânına lâzım olan eşyâyı bi'l-cümle
   Edüp cûdu kemâl-i ziynet ile bî-kusûr i‘dâd

5. Misâfir zümresin de etmek içün lutf ile terfîh
   Bu hân-ı pâki dahı kıldı bunda himmeti bünyâd

6. Kemâl-i ziynet ile oldu gûyâ bir sarây-ı pâk
   Ki her bir soffa bir maksûre-i dil-cûy-ı ayş-âbâd

7. Ne âlî vü bülend olmuş binâ-yı dil-keşi el-hak
   Ne istihkâm ile vaz‘ eylemiş bünyâdını üstâd

8. Dedi menkût ile târîh-i itmâmın Nedîm onun
   Bu hân-ı pâki İbrâhîm Pâşâ kıldı nev-bünyâd [1140]

30
Târîh-i Hammâm-ı Nüh-kıbâb Der-Nev-şehir

1. Şehriyâr-ı bahr u ber sâhib-kırân-ı şark u garb
   Husrev-i Cem-pâye Sultân Ahmed-i âlî-cenâb

2. Ol şehenşâh-ı hümâyun-kadr vâlâ-rütbe kim
   Fahr eder dergâhına İskender etse intisâb

3. Zât-ı âlî-şânıdır hurşîd-i evc-i ma‘delet

Ana nisbet gayri şehler zerre-veş olmaz hesâb

4. Şöyle kuvvet buldu devlet ahd-i iclâlinde kim
   Avdet etdi gûyiyâ bir pîre eyyâm-ı şebâb

5. Ol şehin dâmâd-ı âlî-şânı sadr-ı a‘zamı
   Ya‘ni İbrâhîm Pâşâ-yı kerîm ü kâm-yâb

6. Ol vezîr-i muhterem kim dest-i cûd u re'feti
   Günde bin dervîş-i muhtâcı eder mâlik-nisâb

7. Ol müşîr-i pür-himem kim himmet-i merdânesi
   Perverişle beççe-i pervâneyi eyler ukâb

8. Âlemi leb-rîz kıldı cûdunun âvâzesi
   Belki çıkdı çarha mânend-i du‘â-yı müstecâb

9. Hidmetinde her zaman izz ü şeref kesb eyleyen
   Bir dahı görmez cihanda ihtiyâc-ı iktisâb

10. Lutf u ihsânıyla yapıldı nice vîran gönül
    Devletinde oldu âbâdan nice cây-ı harâb

11. Çokdur ihyâ-kerdesi ez-cümle bu şehr-i latîf
    Oldu eltâfıyla bir ma‘mûre-i devlet-me'âb

12. Nice ma‘mûr olmasın kim çün sadef andan felek
    Eyledi ol gûne bir dürr-i giran-kadr intihâb

13. Maskat-ı re'si olup ya‘ni o sadr-ı ekremin
    Doğdu ol burc-ı şerefden zâtı hem-çün âftâb

14. Himmetin tahrîk edüp hubbü'l-vatan kıldı onu
    Lutf u ihsânından el-hak lâyıkınca hisse-yâb

15. Her ne lâzım ise tertîb etdi ber-vech-i kemâl
    Hiç hatâ yok birinin tarhında hep ayn-ı savâb

16. Çarsû vü câmi‘ vü hân u imâret medrese
    Çeşme-sâr-ı pâk cümle bî-bedel hayr u sevâb

17. Bâ-husûsâ böyle hammâm-ı münevver kim onun
    Rûşenâ her mermer-i sâfı misâl-i mâh-tâb

18. Kubbesi eyler ferâz-ı çarha arz-ı irtifâ‘

Mevc-i âbı âb-ı hayvâna satar çîn ü itâb

19. Rûz u şeb bânîsinin engüşt-i dest-i cûdu veş
    Olmada rîzân onun her lûlesinden sîm-i nâb

20. Girse bir dil-hasta bir demde bulur bür'-i tamâm
    Etmiş olsa cismini âzürde sad renc ü azâb

21. Ol kadar berrâk u rûşendir onun her câmı kim
    Ferr ü tâbından eder hurşîd-i nûrânî hicâb

22. Tarh-ı hûbu ol kadar matbû‘ u dil-cû oldu kim
    Her tarafdan seyrine şevk u tarab eyler şitâb

23. Sâhibin Hak eyleyüp sadr-ı sa‘âdetde mekîn
    Eylesin böyle nice âsâr-ı hayr-ı müstetâb

24. Eyledim çün vakt-i itmâmın Nedîmâdan su'âl
    Böyle iki mısra‘-ı târîh ile verdi cevâb

25. Cûd-ı İbrâhîm Pâşâ germ edüp bâzârını [1140]
    Buldu bu hammâm ile bu şehr-i zîbâ âb u tâb [1140]

31
Târîh Berâ-yı Tecdîd-i Çeşme-i İbrâhîm Pâşâ Der-Üsküdâr

1. Bârekallah bârekallah bî-bedel zîbâ eser
   Kim onu sadr-ı mekârim-pîşe teşyîd eyledi

2. Sadr-ı gerdun-pâye kim bir tek rikâbın âsman
   Maşrık-ı izz ü celâle gurre-i ıyd eyledi

3. Ya‘ni İbrâhîm Pâşâ kim fezâ-yı âlemi
   Mâtem-âbâd olmuş iken bezm-i Cemşîd eyledi

4. Bî-garezdir merhamet-perverdir onunçün onu
   Hazret-i Allah her kârında te'yîd eyledi

5. Dehre oldu mâye-i râhat zamân-ı devleti
   Lutf ile halk-ı cihânın her günün ıyd eyledi

6. Dost dursun düşmenin dahı ukûbet yerine
   Avf ile ihsân ile ta‘zîr ü tehdîd eyledi

7. Lutf u cûd u himmeti âlemde çok bî-kesleri
   Zerre-i güm-nâm iken hem-nâm-ı hurşîd eyledi

8. Cümleden biri bu zîbâ çeşmeyi çarh-ı denî
   Nice dem gözden misâl-i eşk teb'îd eyledi

9. Her vezîre arz edüp derdin lisân-ı hâl ile
   Âb-ı rûyun sarf edüp ihsânın ümmîd eyledi

10. Her birine derdi kim ey âsafan lâyık mıdır
    Baht-ı dun böyle beni me'yûs u nevmîd eyledi

11. Ben ocağın âb-ı rûy-ı merdüm-i çeşmi iken
    Hayf kim gerdun beni tahrîb ü tebdîd eyledi

12. Her gelen düşmen edüp bu yerleri bir kerre seyr
    Bana bakdıkda esâs-ı ta'nı te'kîd eyledi

13. Dost düşmen hem kulağım burmada ta'yîb ile
    Şerm ü hacletse zebânım bend ü ta'kîd eyledi

14. Cümle etrâfım olup ma'mûr ben kaldım harâb
    Aramız erbâb-ı himmetle ne teb'îd eyledi

15. Bunca demler ağladı yaşın yaşın ammâ çi sûd
    Birisi ne iltifât etdi ne tecdîd eyledi

16. Âkıbet ol âsaf-ı zî-şân edüp şefkat ona
    Kâse-i deryûzesin pür nakd-ı ümmîd eyledi

17. Selsebîl-i cennet-âsâ eyleyüp ta'mîr onu
    Zîb ü zîverle misâl-i huld câvîd eyledi

18. Şöyle pür-zîb oldu kim resmin alup Rıdvân onun
    Turrâ-yı havrâyı ona ser-nigun bîd eyledi

19. Buldurup şimdi suyun ikbâl ü devletle tamâm
    Ferr ü tâbı çeşme-i hurşîde taklîd eyledi

20. Sakf-ı âlîsin hacil-sâz-ı revâk-ı âsmân
    Kefçesin reşk-i kef-i pür-tâb-ı hurşîd eyledi

21. Şemse-i zer-dûz-ı sakfın çarha sordum bilmeyüp
    Mihrdir yahud kamerdir deyü terdîd eyledi

22. Vasf-ı pâkinde Nedîm onun bu beyti söyleyüp
    İki mısra'dan iki târîh tevlîd eyledi

23. Pür-himem Dâmâd İbrâhîm Pâşâ-yı vezîr [1133]
    Bu dil-ârâ çeşme-i dil-cûyu tecdîd eyledi [1133]

32
Târîh Berâ-yı Müftî-şoden-i İsma'îl Efendi

1. Rükn-i bâlâ-hâne-i devlet imâd-ı saltanat
   Destgâh-ı mülk ü millet kuvvet-i bâzû-yı dîn

2. Vâzı'u'l-asl-ı kerem sadru's-sudûr-ı muhterem
   Mesned-ârâ-yı himem pîrâye-i dîn-i mübîn

3. Nakd-i vakt-i ilm ü irfan kâr-bîn ü kârdân
   Hırz-ı cân-ı fazl u itkan kurretü'l-ayn-ı yakîn

4. Ya'ni Bû İshak İsma'il Efendi kim eder
   Sâha-i dergâhına İbnü'z-Zekâ vaz'-ı cebîn

5. Hazret-i mevlâ'l-mevâlî kim ulüvv-i şân ile
   Oldu zâl-ı çarha mâlik lîk bâ-mülk-i yemîn

6. Mihr-i gerdûn-ı celâlet kim sezâ gerdûnuna
   Olsa her biri bir çarhı reşkin-sâz-ı çarh-ı çârümîn

7. Zü-fünûn-ı asr kim mecmû'a-i ahlâkının
   Görmedi mislin halâyık belki görmez ba'd-ezîn

8. Müctemi' zâtında haysiyyât-ı eslâf-ı kirâm
   Münderic tab'ında mâhiyyât-ı ahlâk-ı güzîn

9. Zîver-i mülk-i cihan belki cihân-ı izz ü şân
   Müftî-i devr-i zamân alleme-i rûy-ı zemîn

10. Cevv-i idrâkinde kemter zerredür Şems-i Serahs
    İbn-i Hâcib dergeh-i fazlında derbân-ı kemîn

11. Nutkunun her lafzı fer'-i şer'e bir asl-ı asîl
    Lafzının her harfi ilm ü dîne bir metn-i metîn

12. Zıdd-ı kâmil hâtır-ı derrâkine fikr-i sahîf
    Lâzım-ı beyyin nihâd-ı pâkine re'y-i rezîn

13. Nutku etse sahra-i sammâya ger ithâf-ı rûh
    Zihni olsa bakla-i hamkaya ger feyz-âferîn

14. Ol kılar cezr-i asammın şübhesin mahz-ı vuzûh
    Bu eder kutr-ı muhîtin nisbetin ayn-ı yakîn

15. Mesned-i fetvâya zîver-bahş olup ikbâl ile
    Bang-ı el-hamd etdi gûş-ı çarha îrâs-ı tanîn

16. Hak budur kim öyle bir kavvâl-bi'l-hak dâverâ
    Hayliden muhtâc idi ol mesned-i vâlâterîn

17. Hamdülillah kim hele tevfîk-i Hak yârî kılup
    Şimdi buldu sâhibin hakkâ ki ol sadr-ı güzîn

18. Rûz u şeb budur du‘âmız kim heman her hâlde
    Hayra tevfîk eyleye zâtın İlâhü'l-âlemîn

19. Masdar-ı birr eyleye hem-vâre kalb-i pâkini
    Eyleye zât-ı keremkârın hatâlardan emîn

20. Böyle tahrîr etdi târîhin Nedîm-i bendesi
    Oldu İsma'îl Efendi müjde kim müftî-i dîn [1128]

33
Târîh-i Tüfeng-endâhten ü Sebû-şikesten-i Sadr-ı a‘zam İbrâhîm Pâşâ

1. Cenâb-ı hazret-i sadr-ı müfahham dâver-i ekrem
   Vezîr-i a‘zam İbrâhîm Pâşâ-yı kerem-perdâz

2. Cihan-sadr-ı hümâyun-pâye düstûr-ı hümâ-sâye
   Cihan-pîrâ-yı kân-sermâye ankâ-yı felek-pervâz

3. Sımât-ı haşmetinde âsman meşgûl-ı hurd ü bürd
   İrem gülşen-sarây-ı devletinde düzd-i berk ü sâz

4. O denlü lutf u cûdundan cihan sîr oldu kim şimdi
   Sehânın sîni doldu güldü dendân-ı dehân-ı âz

5. Tüfengi mühresi eyler şikeste beyza-i mâhı
   Kapar nesr-i sipihri nâveki mânende-i şeh-bâz

6. Hatâ etmez tüfeng-i desti ger târiki-i şebde
   Nişangâh olsa ona sîne-i mûr içre olan râz

7. Tüfeng-i âsafın kurşun kulağına der oldukça
   Gehî sîmurg-ı kâfın beççesi âmâde-i pervâz

8. Varup tırnakcı yalısında bir gün ol hidîv-i ahd
   Celâl ü câh ile olmuşdu zîb-i mesned-i i'zâz

9. Ederken suffa-i sâhil-serâdan âlemi seyrân
   Leb-i deryâda nâ-geh oldu bir câya nigeh-endâz

10. Ne cây ammâ ba'îd ol rütbe kim takrîb olunmaz hiç
    K 'ede esb-i nezâre ona bir dizginde türk ü tâz

11. Aceb kurşun erişmek ona mümkin mi denildikde
    Bakan kıldı ne mümkin deyü inkâr etmeğe âğâz

12. Buyurdu sadr-ı devran kim ne var halletmeğe onu
    Nişângâh-ı sebû hâzır tüfeng-i âhenin dem-sâz

13. Hemân emr etdi ol dem mehterân-ı çâpük ü çâlâk
    O câyı etdiler bir desti ile mu'lem ü mümtâz

14. Kola alup tüfeng-i zer-nişânın âteş etdikde
    Felekden kopdu sad tahsin deyü hengâme-i âvâz

15. Behey çarh-ı müzevvir ben sana dâ'im demez miydim
    Cihâna az geldi böyle düstûr-ı mü'eyyed az

16. Hudânın mahz-ı te'yîdi değildir ya nedir söyle
    Bu gûne pür hüner kim vasl-ı ser-menzil-i i'câz

17. Hudâ hem-vâre tevfîk eyleyüp her kârda böyle
    İsâbetle ola re'y-i rezîni dâ'imâ enbâz

18. Zamân-ı devletinde fitneyi der-hâb gördükçe
    Ola müjganları a'dâya nîş-i akreb-i Ehvâz

19. Cihanda yâd olunmağ içün ol kâr-ı pesendîde
    Diküp seng-i nişân ol câyı çünkim kıldılar mümtâz

20. Nedîm-i bende dedi tarz-ı Nef'î üzre târîhin
    Sebûyu urdu hakkâ dikdi taş sadr-ı *tüfeng*-endâz
    [1683-550:1133]

34
Târîh Berâ-yı Vezâret ü Dâmâd-ı Şehriyârî-şoden-i Mehmed Beg İbn-i İbrâhîm Pâşâ

1. Bi-hamdillah yine feyz-i nesîm-i şevk ü şâdîden
   Hezâran gonca-i ümmîd handân oldu bir günde

2. Sehâb-ı şâdmânî şöyle sîr-âb etdi dünyâyı
   Ki diller sîneler yek-ser gülistân oldu bir günde

3. Yine peyk-i ferah mahmîz urup şeb-dîz-i akdâma
   Ferâz-ı çarha varınca şitâbân oldu bir günde

4. Bahâra dahı doksan gün var ammâ kim bi-hamdillah
   Meserret gülşeni fasl-ı bahârân oldu bir günde

5. Yeter bu sâla bu sermâye-i ikbâl kim anda
   Hilâl-i izz ü devlet bedr-i tâbân oldu bir günde

6. Ki ya'ni necl-i âlî-şânı İbrâhîm Pâşânın
   Vezâret burcuna mihr-i dırahşân oldu bir günde

7. Vezâretle olup dâmâd mir'ât-ı sa'âdetden
   İki ruhsâre-i şâdî nümâyân oldu bir günde

8. Debîr-i âsmanın nice yıllar yazdığı inşâ
   Onun menşûr-ı ikbâline unvân oldu bir günde

9. Vezîr ibn-i vezîr ol gevher-kân-ı asâlet kim
   İki şem'-i emel bezminde sûzân oldu bir günde

10. Düşüp at boynuna hurşîd tâ çarh-ı çihârumdan
    Erişdi geldi dergâhında derbân oldu bir günde

11. Bütün efvâh-ı erbâb-ı celâl ü câh şükrâne
    O zât-ı pâke vakf-ı bûs-ı dâmân oldu bir günde

12. O rûşen gevher-i âlem-bahâ-yı devlet ü ikbâl
    Müzeyyen-sâz-ı tâc u devlet ü şân oldu bir günde

13. Hudâ sadrında dâ'im kılsın İbrâhîm Pâşâyı
    Ki lutfundan cihânın halkı şâdân oldu bir günde

14. O nahl-ı tâzeyi bâd-ı elemden saklasın Allah

Ki âlem sâyesinde şâd u handân oldu bir günde

15. Nedîmâ bendesi bu mısra‘ ile dedi târîhin
    Muhammed Beg vezîr ü sıhr-ı sultân oldu bir günde [1136]

35
Târîh-i Çeşme-i Hadîce Sultân Der-Üsküdâr

1. Âsman-mertebe Sultân Ahmed
   Heft iklîmde oldur hâkân

2. Üsküdârı edüp ihyâ lutfu
   Âb-ı şîrîn ile kıldı reyyân

3. Kırk çeşme gibi bu şehri hele
   Eyledi çeşmeleri âbâdân

4. Ol şehin duhter-i vâlâ-güheri
   Kıldı bu ayn-ı dil-ârâyı revân

5. Eyleye Hazret-i Bârî müzdâd
   Ol şehin şevket ü şânın her an

6. Bî-bedel dedi bu târîhi Nedîm
   Çeşme-i pâk-i Hadîce Sultân [1143-2:1141]

36
Târîh-i Sâl-i Ferruh-fâl Der-Zımn-ı İktibâs-ı Âyet-i Kerîme-i Fethün Karîb

1. Ey şehenşâh-ı hümâyun-pâye vü Dârâ-haşem
   Eyleye mansûr dâ'im ceyşini Rabb-i mucîb

2. Mülk-i İranda ne denlü şehr var ise onun
   Câmi‘in tezyîn ede elkâb-ı pâkinle hatîb

3. Dâ'imâ kılmak tefe'ül hayr ile mesnûndur
   Vâkı‘â bu bâbda gördük nice emr-i acîb

4. Avn-ı Hakla sâl-i âtîde olur nice fütûh
   Oldu zâhir bendene zîrâ ki bir sırr-ı garîb

5. Hâme-i mu‘ciz-rakamla eyledim bir bir hesâb
   Geldi bin yüz kırk lafz-ı *nasr* ile *fethün karîb* [1140]

37
Târîh-i Sâhil-serây-ı Kapûdân Mustafâ Pâşâ

1. Cenâb-ı hazret-i sadru's-sudûr-ı mesned-haşmet
   Vekîl-i saltanat dâmâd-ı Sultân Ahmed-i dânâ

2. Şifâ-yı sadr-ı devlet kuvvet-i bâzû-yı emniyyet
   Esâs-ı ma‘delet rükn-i rekîn-i devlet-i uzmâ

3. Vezîr-i pür-himem sadr-ı mu‘azzam âsaf-ı ekrem
   Veliyy-i ni‘met-i âlem hidîv-i mekremet-fermâ

4. Semiyy-i cedd-i pâk-i fahr-ı âlem zübde-i âdem
   Vezîr-i a‘zam İbrâhîm Pâşâ-yı Felâtun-râ

5. O dâmâd-ı şehenşâh-ı cihandâr-ı keremkârın
   Huceste sıhr-ı zî-şânı Kapûdan Mustafâ Pâşâ

6. Vezîr ibn-i vezîr-i muhterem kim zât-ı âlîsin
   Kemâl-ı fazl u hüsn-i hulk ile halk eylemiş Mevlâ

7. Kerem-güster cihandâr-ı güzîn-i ehl-perver kim
   Derinde olsa lâyıkdır utârid kâtib-i inşâ

8. Ulâda mehçe-i râyâtı hurşîd ile hem-pehlû
   Şerefde şîr-i şâdırvânı şîr-i çarh ile hem-pâ

9. Cenâb-ı Hazret-i Feyyâz-ı mutlak nahl-i ikbâlin
   Edelden yümn ü devletle tırâz-ı gülşen-i dünyâ

10. Nice âsâr-ı uzmâyı nice cây-ı dil-ârâyı
    Vüfûr-ı himmet-i tab‘-ı bülendi eyledi ihyâ

11. Husûsâ böyle bir sâhil-serâyı sadr-ı devrânın
    Ümîd-i makdem-i feyz-âveriyle eyledi inşâ

12. Bu kasr-ı pâk bir beyt-i dil-ârâ-yı ferahdır kim
    Vezîr-i a‘zamın teşrîfidir ancak ona ma‘nâ

13. Bu vâlâ mevki‘i ni‘me'l-bedel edince istishâb
    Sa‘âdetle şeref-bahş oldu bir gün sadr-ı mülk-ârâ

14. Gelüp tab‘-ı ferah-peymâsına âb u havâsı hoş

Pesend etdikde tarz u resmine ol âsaf-ı yektâ

15. Buyurdu nâmına Bâğ-ı Ferah denmek münâsibdir
    Çü kalmaz mevki'-i pâkin gören dillerde gam aslâ

16. Nice Bâğ-ı Ferah denmez nice evsâfı söylenmez
    Cihan-zîb oldu çünkim böyle nüzhetgâh-ı gam-fersâ

17. Sudûr ede husûsâ kim lisân-ı sadr-ı a'zamdan
    Tefe'ül-gûne bu nâm-ı tarab-bahş u meserret-zâ

18. O bahr-ı re'fet ü ihsân içün bu kasr-ı dil-cûnun
    Bi-hamdillah muvaffak oldu tarh-ı pâkine hakkâ

19. Girelden dest-i nakkâş-ı hayâle hâme-i efkâr
    Nümûdâr olmamışdır böyle dil-keş peyker-i zîbâ

20. Vezîri kıt'a-ber-mecmû'adır fenn-i letâfetde
    Nazar kıldıkca sad ma'nâ-yı hüsn ü ân olur peydâ

21. Hıyâbanzârına doğru nigâh eden kıyâs eyler
    Sehî-kadler kabâ-yı sebz ile saf bağlamış gûyâ

22. Gören bu suffateynin imtidâdın iki cânibde
    Sanır kim perr ü bâlin eylemiş güsterde bir ankâ

23. Fezâsı kârbân-ı nev-bahâra mesken-i vâsi'
    Fenâ-yı revzeni bâd-ı sabâ seyyâhına me'vâ

24. Temâşâ kıl şu havzın vüs'atine bak bu kasr-ı nev
    Muhât olmuşdur iki cânibden bahr ile gûyâ

25. Biri deryâ-yı şûr u birisi deryâçe-i şîrîn
    Bu kasr ol iki bahrin arasında gevher-i yektâ

26. Egerçi nâmı havz ammâ yapup deryâçe-i zîbâ
    Ruhâm-ı sâfını mir'ât-ı endâm etdi ser-tâ-pâ

27. Yeridir cilvegâh-ı şâhidân-ı zevk u şevk olsa
    Şitâba teşnedir her rûz u şeb hurşîd ü meh zîrâ

28. Şu dil-cû selsebîli gör kim anda semt-i eşvâka
    Eder her bir şiken bir gûşe-i ebrû ile îmâ

29. Beyân-ı inbisât u zevk içün her lahzada onun

Leb-i fevvâresi sad ma‘ni-i bârîk eder peydâ

30. Değil tavsîfine kâdir ne yapsın n'işlesin şâ‘ir
    Ne ta‘bîr ıle kılsın andelîb-i hâmesin gûyâ

31. Kılup ol sadr-ı zî-şânın celâl u devletin efzûn
    Bu sâhil-hânesin hem-vâre mes‘ûd eylesin Mevlâ

32. Bu mısra‘la Nedîmâ söyledi itmâmına târîh
    Bu nev-sâhil-serâyı kıldı ihyâ Mustafâ Pâşâ [1141]

38
Târîh-i Kasr-ı Müstesnâ Der-Sahil-serây-ı Mustafâ Pâşâ

1. Hidîv-i pür-himem dâmâd-ı ekrem âsaf-ı efham
   Vezîr-i a‘zam İbrâhîm Pâşâ-yı Felâtun-râ

2. Keremde ma‘deletde merhametde cûd u re'fetde
   Nazîrin görmemişdir bâz olaldan dîde-i dünyâ

3. Dırahş-ı şemse-i eyvânı rûy-ı şemsden lâmi‘
   Ferâz-ı târem-i iclâli tâk-ı arşdan bâlâ

4. Edüp deryâ-yı surh İran zemîni hûn-ı düşmenden
   Kızılbaşı garîk-i lücce-i hûn etdi ser-tâ-pâ

5. Gelüp bir gün o nûr-ı bîniş-i devlet sa‘âdetle
   Dü çeşmi iftihâr-ı sıhr-ı hâsın kıldı nûr-efzâ

6. Temâşâ ederek sâhil-serây-ı nüzhet-âbâdın
   Bu mevki‘ oldu manzûr-ı nigâh-ı âsaf-ı dânâ

7. Buyurdu sıhr-ı âlî-şânına ol dâver-i âlem
   Revâ mı olmamak bu müntezehde kasr-ı müstesnâ

8. Hevâsı bî-bedel mevki‘ güzel âbı hayât-âver
   Hemân ancak kusûru bir mu‘allâ kasr-ı bahr-ârâ

9. Çü ta‘yin kıldı resm ü mevki‘in tab‘ı keremkârı
   Olundu mûceb-i fermânı üzre ser-be-ser inşâ

10. Nice artırmasın bu kasr-ı vâlâ âdemin ömrün
    Ki bâ‘isdir onun bünyâdına ol nutk-ı rûh-efzâ

11. Nice matbû‘ u dil-cû olmasın tarh-ı dil-ârâsı
    Ki kıldı ihtirâ onu o tab‘-ı mekremet-pîrâ

12. Te‘alallah zihî kasr-ı bülend ü âsman-mesned
    Ki lâyık subh-ı ıyd olsa derinde perde-i dîbâ

13. Sanırsın tâk-ı Kisrî kasr-ı Şîrindir peder mâder
    Ki onlardan tevellüd eylemiş bu tıfl-ı nev-peydâ

14. İki cânibden almışlar o tıfl-ı şûhu âgûşa
    Ana gûyâ ki deryâ dâye olmuş kûh ise lâlâ

15. Kafâsında güneşden sakınup lâlâsı endâmın
    Tutar pîşinde dâ'im dâyesi âyîne-i zîbâ

16. Bülend ü pâk ü nâzük ol kadar kim ona âlemde
    Nazîr olmaz meger kim tab‘-ı düstûr-ı cihân-ârâ

17. Kapûdan Mustafâ Pâşâ-yı gerdun-kadr-ı âlî-câh
    Müşîr-i muhterem düstûr-ı âlî-şân-ı bî-hemtâ

18. Vezâret hânedân-ı devletine ced-be-ced mevrûs
    Fazîlet zâtına lutf-ı Cenâb-ı Hazret-i Mevlâ

19. Kitâb-ı medhinin bir lafzını takrîr müşkildir
    Bütün erbâb-ı nazma hâs olunsa milket-i ma‘nâ

20. Ola makrûn-ı envâ‘-ı inâyât-ı Hudâ zâtı
    Hemîşe hânedân-ı devletin ma‘mûr ede Mevlâ

21. Bu mısra‘la Nedîmâ söyledi târîh-i itmâmın
    Leb-i yemde bu nâzük kasrı yapdı Mustafâ Pâşâ [1138]

39
Târîh-i Beyt-i Kapûdân Mustafâ Pâşâ Der-Leb-i Yemm

1. Mu‘allâ-pâye sadr-ı bî-mu‘âdil Mustafâ Pâşâ
   Ki yokdur zâtı gibi gevher-i nâ-yâb âlemde

2. Gelüp görsün münevver peykerin seyr etmemiş varsa
   Nümâyân olduğun rûh-ı kiyâset şekl-i âdemde

3. Nesîm-i hulk-ı pâki rûy-ı deryâda vezân olsa
   Gül-i ra‘nâ biterdi şâh-ı mercandan bün-i yemde

4. Kemâl-i hilmi bir gâyetdedir kim nutk-ı pâkinde
   Görünmez sûret-i teşdîd illâ harf-i müdgamda

5. Nigehbân olsa pâs u hıfzı peydâ eylemek mümkin
   Nihâl-i şu'leden gül âdem âb-ı bahr-ı hulzemde

6. Karîn oldukça fetk-ı mülke tedbîri olur zâhir
   O hâlet kim nümâyandır miyân-ı zahm u merhemde

7. Mükerrem zâtına Hak üzre ıtlâk olmadan gayri
   Ne ma'nî var dahı unvân-ı düstûr-ı mükerremde

8. Hele hakkâ ki lutf -ı tab'-ı mevzûn-ı keremkârın
   Tamâm izhâr kılmışdır bu zîbâ beyt-i hurremde

9. Zihî beyt-i musanna' tarh-ı rengin kim değil mümkin
   Edâ-yı vasf-ı pâki nice bin beyt-i müsellemde

10. Zihî cây-ı müferrih kim hayâl-i tarh-ı dil-cûsu
    Eder îcâd-ı şâdî hâtır-ı mahzûn ü pür gamda

11. Zihî cây-ı meserret-vâye kim bünyâd-ı sûr eyler
    Hayâli eylese câ hâtır-ı erbâb-ı mâtemde

12. Kenâr-ı mevce-i deryâda el-hak şekl-i matbû'u
    Müşâbih tal'at-ı hûbâna tarf-ı zülf ü pür-hamda

13. Ne mümkindir bu rütbe dil-rübâ vü dil-nişîn olmak
    Tenâsübden hemân bir nâm vardır fass-ı hâtemde

14. Nigâr ü nakşı bir resm üzre kim bulmak değil mümkin
    Safâsın lâle-i tasvîrinin peymâne-i Cemde

15. Birer mensûc-ı dil-keşdir der ü dîvârı kim gûyâ
    Dokunmuş her biri bir dest-gâh-ı zevk-ı âlemde

16. Görünse dîdeye gül-mîh-i bâb-ı âftâb-âsâ
    Misâl-i şîr-i berf âsâyişe tâkat komaz gamda

17. Midâd ile ne mümkin kim yaza tasvîrini Bihzâd
    Meger hall ede hüsnü hokka-ı nûr-ı mücessemde

18. Olup bânisi dâim mesned-i iclâle ziynet-bahş
    Görünsün tab'-ı pâkinde hezâran şevk her demde

19. Nedîmâ kıldı bu mısrâ‘ ile tahrîr târîhin
    Ne zîbâ beyt yapdı Mustafâ Pâşâ leb-i yemde [1138]

40
Târih-i Sâhil-hâne-i Muhammed Kethudâ

1. Hıdîv-i bende-perver kâr-fermâ-yı felek-çâker
   Muhammed Kethudâ Pâşâ o zât-ı âsaf-isti‘dâd

2. Gelelden devlet ü iclâl ile ol sadr-ı vâlâya
   Nihâd-ı pâki olmuşdur sehâ vü himmete mu‘tâd

3. Cenâb-ı dâver-i zî-şan ki olmuşdur dil ü desti
   Kemâl-i akl ile hem-râz lutf ü cûd ile hem-zâd

4. Onun mi‘mâr-ı tab‘ı bir mübârek sa‘d sâ‘atde
   Bu sâhil-hâne-i hâtır-güşâyı eyledi bünyâd

5. Yaparsa böyle yapsınlar binâyı ehl-i izz ü câh
   Olursa böyle olsun bâri tarh-ı pâk-i nev-îcâd

6. Adîlin görmemişdir belki rü'yâsında da gerdûn
   Nazîrin yapmamışdır malihulyâsında da üstâd

7. Hele ben bildiğim bu resm-i pâki seyreden âdem
   Cihanda bir dahı kasr-ı Havernak nâmın etmez yâd

8. Ser-â-pâ pâk ü ra‘nâ bir kusûrun bulamaz hakkâ
   Ne denlü arasa her gûşenin nezzâre-i nekkâd

9. Mübârek eyleye Hak sâhibine izz ü devletle
   Ola erbâb-ı ihlâsa du‘â-yı devleti evrâd

10. Bu mısra‘la Nedîm ol nev binânın dedi târîhin
    Zihî pâkîze sâhil-hâne-i dil-cû mübârek-bâd [1135]

41
Târîh-i Sâhil-hâne-i Muhammed Kethudâ Pâşâ

1. Muhammed Kethudâ Pâşâ o zât-ı âkil ü dânâ
   Ki olmuşdu serây-i câhına perr-i hümâ câ-rû

2. Onun her kârını te'yîd eden ihlâs-ı niyyetdir

Ne zûr-ı tîg u hançerdir ne kahr-ı kuvvet-i bâzû

3. Ne hâcet pâsbâna devlet ü ikbâli kim besdir
   Onun hısn-ı celâl ü câhına hıfz-ı Hudâ bârû

4. Kemâl-i zîb ü ferle yapdı bu sâhil-serâyı kim
   Hevâsı dil-güşâ âbı musaffâ hâki anber-bû

5. Onun her kasrı gûyâ nev-arûs-ı hüsn ü behcetdir
   Ki olmuşdur ona cüft-i müzehheb zer-feşan ebrû

6. Görünmez sâhasında hâr u hâşâk-i melâl u gam
   Görünen sûret-i zevk u safâdır her taraf her sû

7. Dil-ârâlıkda ra‘nâlıkda bulmaz bir nazîrin
   Ne denlü âlemi peyk-i nesîm eylerse cüst ü cû

8. Edüp zevk u safâlar dâimâ sâhil-serâyında
   Helâk olsun hasedden düşmen-i bed-tıynet ü bed-hû

9. Bu mısra‘la Nedîmâ bende tahrîr etdi târîhin
   Leb-i deryâda pek oldu bu sâhil-hâne-i dil-cû [1135]

42
Târih-i Sâhil-hâne-i Muhammed Kethudâ

1. Vücûd-ı muhterem Pâşâ-yı ekrem dâver-i efham
   Cenâb-ı Kethudâ Beg ya‘ni ol zât-ı kerem-pîrâ

2. Vücûd-ı pâkidir ârâyiş-i eyvân-ı izz ü câh
   Nihâd-ı sâfıdır âyîne-i mihr-i cihân-ârâ

3. Esâs-ı kasr-ı ikbâli binâ-yı çarhdan muhkem
   Firâz-ı râ'yet-i câhı firâz-ı sidreden bâlâ

4. Binâ kıldı bu sâhil-hâneyi izz ü sa‘âdetle
   Edüp resmin bu gûne dil-güşâ vü dil-keş ü ra‘nâ

5. Cihanda olmamışdır böyle cây-ı bî-bedel bünyâd
   Dahı yapılmamışdır böyle tarh-ı pâk ü müstesnâ

6. Sanırsın kendisi bir nev-arûs-ı çehre-pîrâdır
   Önünde gûyiyâ âyîne-i şeffâfdır deryâ

7. Havâsı dil-güşâ tarhı dil-ârâ mevki'i dil-keş
   Nazîrin görmemişdir âlem içre dîde-i bînâ

8. Firâz-ı mesnedinden kûha bakmak başka bir âlem
   Dönüp revzenlerinden bahri seyr etmek hayât-efzâ

9. Revâ zülf-i arûsân olsa sahn-ı kasrına cârûb
   Sezâ subh-ı bahâr olsa derinde perde-i dîbâ

10. Hurûf-ı sâdesi bu beyt-i garrâ-yı dil-ârânın
    Nedîmâ ol sarây-ı dil-keşe târîhdir hakkâ

11. Hezâran zîb ü ferle sad hezâran zîb ü ziynetle
    Bu sâhil-hâneyi yapdı Muhammed Kethudâ Pâşâ [1135]

43
Târîh-i Diger Berâ-yı Sâhil-sarây-ı Kapûdân Pâşâ[5]

1. Vezîr ibn-i vezîr-i pür-himem düstûr-ı dânişver
   Ki zât-ı pâkidir lutf u mekârim lafzına ma'nâ

2. Yemîn-i saltanat bâzû-yı himmet melce-i izzet
   Emîn-i dîn ü devlet âb-ı rûy-ı millet-i beyzâ

3. Cenâb-ı Mustafâ Pâşâ-yı âlî-şan ki fahr eyler
   Der-i iclâline Vassâf olsa kâtib-i inşâ

4. Zebân-i kilk-i gevher-bârı âgâz etse tahrîre
   Kılar rûh-ı me'ânîden mürekkeb bir sühan peydâ

5. Lisân-ı pâki gâhî başladıkça hüsn-i ta'bîre
   Eder bin nükte-i ser-besteyi bir harf ile inhâ

6. Mekârim âstân-ı devletinde bende-i mevrûs
   Nevâziş bezm-i âlîsinde mukbil çâker-i ber-pâ

7. Meh-i nev kasr-ı izz ü câhına cüft-i zer-ender-zer
   Der-i iclâline subh-ı bahâran perde-i dîbâ

8. Kılup tahmîr cism-i pâkini iksîr-i fıtnatdan
   Nihâdın lübb-i isti'dâddan halk eylemiş Mevlâ

9. Eder sad kişverin tertîbini engüşt ile ta'yîn

[5] Bu kıt'a, sadece HE nüshasında vardır.

Kılar sad müşkilin tedbîrini ebrû ile îmâ

10. Olur sammûr-ı nerm-âsâ mülâyim kışr-ı şeh-bellût
Eger bir kûhsâra lutfu olsa terbiyet-fermâ

11. Kad-i evsâfına kûteh kabâdır câme-i tâ'bîr
Hümâ-yi medhine teng âşiyandır âlem-i ma'nâ

12. Bu sâhil-hâne-i dil-cû o sadr-ı mekremet-kîşin
Kadîmî olmuş idi zât-ı âlî-şânına me'vâ

13. Katı çokdan tefâhur eyler idi intisâbıyla
Nişesti eylemişdi mesnedin gerdun gibi vâlâ

14. Zemîn ü tarhı aslından da müstevfî idi lakîn
Edüp tecdîdine himmet o düstûr-ı kerem-pîrâ

15. Yıkup hâke berâber arsasın dahı edüp tevsî'
Bu gûne sonra kadrin kıldı tâk-ı çarhdan bâlâ

16. Yapıldı şimdi bir resm üzre kim bâlâ vü zîrinde
Benân-ı i'tirâza kalmadı nâhun kadar bir câ

17. Bu sâhil-hâne bir menşûr-ı iclâl ü sa'âdetdir
Ki olmuş pîşgâhında bu kasr-ı dil-nişin tuğrâ

18. Zihî kasr-ı müsellem habbezâ nev-mesned-i hurrem
Bahâr ammâ ki her dem gülsitân ammâ ki pâ-ber-câ

19. Boyanmış gûyiyâ reng-i tebessümden leb-i bâmı
Neşât u zevk ile dolmuş derûnu ıyd-gâh-âsâ

20. Ferah dîvârı üzre nakş olunmuş gonca-i tasvîr
Terennüm tâkına âvîze olmuş bülbül-i gûyâ

21. Ser-â-pâ feyz ü hâlet gûşe gûşe âlem-i behcet
Husûsâ bu gülistân-ı meserret kasr-ı müstesnâ

22. Eger şeklin temâşâ kılsa Oklîdîs okur ahsent
Ve ger Bihzâd nakş-ı dil-pezîrin görse der hakkâ

23. Ya bu fevvâre vü bu selsebîl-i rûh-perver kim
Nisâr etmekdedirler bezme kef kef gevher-i yektâ

24. Olaldan câm-ı sâf-ı revzeni tâbende kurtuldu

Niyâz-ı pertev-i meh-tâbdan âyîne-i deryâ

25. Bu sâhil-hâneye mahsûs vardır ba‘zı kasr-ı pâk
Ki çekmez âftâbın sıkletin şâm u seher aslâ

26. Hele ancak olur böyle sarây olursa âlemde
Müferrih dil-güşâ matbû‘ u fâhir nâzük ü zîbâ

27. Nedîmâ böyle tahrîr eyledi târîh-i itmâmın
Mu‘allâ yapdı bu sâhil-sarâyın Mustafâ Pâşâ [1138]

44
Târîh-i Serây-ı Muhammed Kethudâ Pâşâ

1. Sâhib-i izz ü ulâ ya‘ni Muhammed Pâşâ
Fahr eder zâtı ile dâire-i devlet ü câh

2. Kethudâ-yı şeref-efzâ-yı vezîr-i a‘zam
Cümle hep medh ü senâsiyle leb-â-leb efvâh

3. Eyleyüp kendüye dâmâd onu düstûr-ı güzîn
Felek-i devlete oldu ikisi mihr ile mâh

4. Bu serâyın dahı in‘âm edüp ol sadr-ı kerîm
Kıldı dâmâdına ikrâm be-vefk-ı dil-hâh

5. Ne serây irgüremez bâmına ser-pençesini
Ne kadar sa‘y-i nigâh eylese bâzû-yı nigâh

6. Ne serây vüs‘atına dâiresi huldun teng
Ne serây rif‘atına kaddi sipihrin kûtâh

7. Dil-güşâdır o kadar sahnı ki bakdıkça eder
Gûyiyâ bâsıra deryâ-yı neşât içre şinâh

8. Devletinde çü veliyyü'n-ni‘am-ı zî-şânın
Etdi tevsî‘ine himmet o hidîv-i âgâh

9. Şimdi bir şekle dahı girdi ki tâ cennetden
Gelüp etmekde temâşâ onu Rıdvan her gâh

10. Dil-rübâdır o kadar tarhı ki câizdir onun
Cezb ede kâh-rübâyı gil-i tâkındaki kâh

11. Ser-be-ser âlemi geşt eylese seyyâh-ı nesîm
    Bulamaz bağçe-i pâki gibi nüzhetgâh

12. Hele hammâmını bir vech ile tavsîf edemem
    Görmeden gitdi cihandan onu Cemşîd eyvâh

13. Yek-be-yek kasrları odaları suffaları
    Hep nısâbında hemân ede mübârek Allah

14. İki mısrâ'-ı tamâm ile onun târîhin
    Söyledi böyle Nedîmâ kalem-i devlet-hâh

15. Eyleyüp yümn ile tevsî' muhammed Pâşâ
    Şibhî nâ-yâb sarây oldu ki mâ-şâ'allah [1136]

45
Târîh Berâ-yı Devlet-serâ-yı Beşîr Ağâ Ağâ-yı Dârü's-sa'âde

1. Zihî vâlâ sarây-ı nev-bînâ kim tarh-ı matbû'u
   Ser-â-pâ bî-nazîr ü dil-keş ü rûh-âşinâ oldu

2. Zihî nev-âşiyân-ı şâh-bâz-ı izz ü devlet kim
   Firâzı bâmının hem-sâye-i bâl-i hümâ oldu

3. Zihî bâlâ ruvak u tâk-ı pür-zîb ü tekellüf kim
   Der-i âlîsi ikbâl ü sürûra mültecâ oldu

4. Münakkaş kasrlar kâşânelerle zeyn olup gûyâ
   Onun her gûşesi bir gülşen-i hüsn ü bahâ oldu

5. O rütbe kasrının işrâkı var kim zanneder âdem
   Ki her bir câmı bir âyîne-i âlem-nümâ oldu

6. Onun her beyti dil-cû tarh-ı nev-bünyâdı hakkâ kim
   Edâ-yi ma'nî-i yümn ü meserretde resâ oldu

7. Harâb olmuş iken âsâr-ı himmetle olup âbâd
   Binâ-yı dil-keşi bu sâhile ziynet-fezâ oldu

8. Temâşâsı derûnu hurrem eyler şübhe yokdur kim
   Esâsı bir mübârek sa'd sa'âtde binâ oldu

9. Hudâ sâhiblerinin devlet ü câhın kıla efzûn
   Aceb makbûl ü pâk ü dil-güşâ devlet-serâ oldu

10. İçinde sâhibi âsâyiş etdikde sa‘âdetle
    Temâşâ eyleyenler diye kim el-hak be-câ oldu

11. Onun bânisi bir zât-ı keremverdir ki âlemde
    Nice bî-keslere sermâye-i izz ü ulâ oldu

12. Vüfûr-ı himmet ile nâmı âlemde olup meşhûr
    Der-i vâlâsı dâ'im melce-i ehl-i recâ oldu

13. Aceb mi bu serâyın tarh-ı hûbu dil-pesend olsa
    Ki öyle zât-ı âlî-kadr ona himmet-nümâ oldu

14. Bi-hamdillah tamâm olup kemâl-i zîb ü ziynetle
    Fezâ-yı pâki âsâyişgeh-i sûr u safâ oldu

15. Bu mısra‘la Nedîmâ söyledi itmâmına târîh
    Söz olmaz tarhına bâlâ sarây-ı dil-güşâ oldu [1141]

46
Târîh-i Çeşme-i Ağâ-yı Dârü's-sa‘âde

1. Şehenşâh-ı hümâyun-pâye Sultân Ahmed-i Gâzi
   Ki şâmildir cihâna re'feti ebr-i bahâr-âsâ

2. O hâkân-ı kerîmü'ş-şan ki dest-i lutf u ihsânı
   Misâl-i çeşme-i hurşîd mülkü etmede ihyâ

3. O İskender-haşem kim eyledi teshîr İrânı
   Cüyûş-ı satveti cûş eyleyüp mânende-i deryâ

4. Eder çün Ka‘betüllahı hirâset ol şeh-i âlem
   Onunçün dâimâ te'yîd eder her kârını Mevlâ

5. Hulûs ile eder çünkim tevâzu‘ hırka-i pâke
   Kılar rûh-ı resûlullah feyziyle onu i‘lâ

6. O hâkân-ı cihânın mazhar-ı eltâf u ihsânı
   Beşîr Ağâ o zât-ı bî-adîl-i mekremet-pîrâ

7. Ki olup bir zaman şeyhü'l-harem izz ü sa‘âdetle
   O dergâh-ı refî‘in hidmetiyle buldu isti‘lâ

8. Mücerreb olmağ ile her cihetden sıdk u ihlâsı

Anı kurbuyla ihyâ eyledi hâkân-ı mülk-ârâ

9. Edüp dârü's-sa'âde mansıb-ı âlîsini ihsan
Nice demdir eder zâtıyla fahr ol mesned-i vâlâ

10. Melek-haslet muallâ-menzilet Ağâ-yı âlî-şân
Kemâl-i hüsn-i hulkuyla nihâd-ı pâki müstesnâ

11. Reşîd ü kâr-dân ü hûş-merd ü sâhib-i temkîn
Fezâil-perver ü kâmil-pesend ü âkil ü dânâ

12. Duâ-yı hayr celb etmekdedir hâkân-ı devrâna
Edüp hayrâta meyl ol zât-ı vâlâ-şân-ı bî-hemtâ

13. Bu dil-cû çeşme-i pâkîze-tarhı eyledi bünyâd
Ne zîbâ eyledi cûd u himem kânûnunu icrâ[6]

14. Bu mevki' çârsû vü mecma'-ı nâs olmağın bunda
Kemâl-i mertebe muhtâc idi bir çeşme-i zîbâ

15. Bu âb-ı pâki icrâ eyleyüp atşâna lutf etdi
Aceb tevfîka mazhar oldu ol sâhib-himem hakkâ

16. Aceb matbû' u vâlâ oldu el-hak tarh-ı dil-cûsu
Görenler ez-dil ü cân etdiler tahsîn-i müstevfâ

17. Kılup bânîsinin ömrün füzûn izz ü sa'âdetle
Kabûl ede bu hayrâtın cenâb-ı hâlıku'l-eşyâ

18. Beyân etdi Nedîmâ gayr-ı menkût ile târîhin
Bu ra'nâ çeşme-i pür-nûru yaptırdı Beşîr Ağâ [1140]

Târîh-i Berâ-yı Çeşme-i Mezbûr

İçinde ta'miyeyle dedi târîhin Nedîm onun
Beşîr Ağâ sebîli yapdı andan akdı hep kevser
[1873-733:1140]

47
Târîh Berâ-yı Han-ı Kapudân Mustafâ Pâşâ Der-Bâzâr-ı Hacıoğlu

---

[6] Bu mısra, çeşmenin kitabesinde "Ne zîbâ kıldı ihsân u kerem âyînesini icrâ" şeklindedir. Bkz. Hatice Aynur-Hakan T. Karateke, *III. Ahmed Devri İstanbul Çeşmeleri*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 1995, 173.

1. Vezîr-i pür-himem düstûr-ı ekrem âsaf-ı efham
Kapûdân-ı mu‘azzam sıhr-ı hâs-ı âsaf-ı dânâ

1. Rıbât-ı köhne-i dünyâyı kıldı lutf ile tecdîd
Olup re'y-i rezîni kâr-sâz-ı millet-i beyzâ

2. Fürûg-ı ma‘delet re'yinden oldu dehre güsterde
Esâs-ı dîn ü devlet himmetiyle buldu isti‘lâ

3. Emel gülzârını hem hâlet-i dîbâ-yı Çîn etdi
Olup zîrinde dest-i cûdu ebr-i nev-bahâr-âsâ

4. Gerekdir kim süveydâ-yı dil-i Risto midâd olsun
Ederken hâme vasf-ı dâniş ü temyîzini imlâ

5. Felâtûnun zamânından berü hiç kimde cem‘ oldu
Bu gûne hûş-ı vâfir fehm-i kâmil akl-ı müstevfâ

6. O düstûr-ı mekârim-pîşe kim ecdâd-ı zî-şânı
Çü ecrâm-ı felek biri birinden eşref ü a‘lâ

7. Husûsâ cedd-i âlî-şânı İbrâhîm Pâşâ kim
Tamâm etmişdi asrında mekârim resmini icrâ

8. Cihânı eylemişdi ni‘met ü ihsâna müstağrak
Onun ahdında nâm-ı Bermekî olmuşdu nâ-peydâ

9. Şecâ‘atla şehâmetle keremle cûd ile meşhûr
Vezîr-i bî-nazîr-i müşterî-tedbîr idi hakkâ

10. Cihânı gûşe gûşe eyleyüp ma‘mûr u âbâdan
Bu şehr-i pâki dahı eylemişdi lutf ile ihyâ

11. Hazâ'in sarf edüp sular getirdüp sûk u bâzâra
Dekâkîn ü bedestân ile tezyîn etdi ser-tâ-pâ

12. Kazâ-yı âsmânî sonra bir âteş düşüp nâ-geh
Bedestan yandı mânend-i derûn-ı âşık-ı şeydâ

13. Bu söz meşhûrdur kim bir binâ tâ olmaya vîrân
Olup ma‘mûr bulmaz cüft ü tâkı rütbe-i ulyâ

14. Pes ol sadr-ı kerîmin lutf u cûdu görmedi lâyık
Kala âsâr-ı pâk-i ceddi böyle pest ü nâ-ber-câ

15. Buyurdu tâ ki ebnâ-yı sebîli kılmağa terfîh
    Bedestânın yerine ola bir hân-ı bülend inşâ

16. Hakîkat reh-güzâr üzre olan büldân-ı etrâfa
    Bedestandan ziyâde han yapılmak elyak u ahrâ

17. Husûsâ böyle hân-ı bî-bedel kim dil-güşâlıkda
    Onun her suffası gûyâ ki bir nev kasr-ı müstesnâ

18. Esâs-ı pür-şükûhu sedd-i Zü'l-karneynden muhkem
    Firâz-ı âstânı çarh-ı vâlâ-tâkdan bâlâ

19. Cihanda böyle hâtır-güşâ cây-ı latîf olmaz
    Yolundan alıkor İbnü's-sebîli neyleyim ammâ

20. Ki böyle me'men-i pâkîzeye vâsıl olan âdem
    Ne mümkindir ki bir kaç günde kâmın ede isti'fâ

21. Hele pek mevki'inde hayr-ı pâk oldu mübârek bâd
    Hudâ bânisinin iclâlin etsin gün-be-gün a'lâ

22. Nedîmâ ona târîh oldu menkûtu bu mısra'ın
    Bu âlî hânı muhkem yapdı bunda Mustafâ Pâşâ [1138]

48
Târîh-i Defterdâr-şoden-i Mîr İzzet Ali Beg

1. Mübeccel âyet-i nûr-ı kiyâset mîr İzzet kim
   Berâberdir kitâba nüsha-i âdâbının harfî

2. Emîr-i kişver-i endîşe kim hall-i me'ânîde
   Eger bir nokta koysa hâmesi bircis der yekfî

3. Ser-i mûdan dahı bârîk olursa nükte vü ma'nâ
   Şikâf eyler onu bir nice def'a gûşe-i tarfı

4. Cüvân-merd ü mekârim-pîşe zât-ı bî-mu'âdil kim
   Değildir mümkin el-hak hâme-i Vassâf ile vasfı

5. Ana mevrûs idi bu mansıb-ı vâlâ-yı istîfâ
   Yahud kim zât-ı âlî-kadrine meşrûta bir vakfı

6. Bu câh u menzilet kim olmuş idi bir zaman mu'tel
   Bi-hamdillah gelüp kilkinden oldu şimdi müsteşfî

7. Meserretle ser-â-ser vaktimiz nevrûz u ıyd oldu
   Hudâya hamd kim bahtın görüldü böyle bir lutfu

8. Kılup mahfûz Bârî gevher-i zât-ı keremkârın
   Murassa‘ efser-i ikbâlin olsun mâye-i rasfı

9. Nedîmâ dedi fart-ı sıdk u ihlâs ile târîhin
   Alî Beg oldu müjde mecd ile bi'l-fi‘l müstevfî [1141]

49
Târîh-i Berâ-yı Mehâsin-i Sabîhî Çelebi

1. Beytü'l-gazel-i işve Sabîhî Çelebi kim
   Her cünbişi hem-hâlet-i eş‘âr-ı sabîha

2. Bakdıkça olur tûti-i eşkeste-zeban lâl
   O la‘l-i nemek-rîze o güftâr-ı melîhe

3. Gül-berk-i izârında biten sebze-i hattın
   Târîhini cûyende iken kilk-i karîha

4. Bu mısra‘-ı garrâyı Nedîmâdan işitdik
   Nûr âyetini yazdılar o vech-i sabîha [1122]

50
Târîh-i Kasr-ı Vezîr-i Mükerrem Kapudân Mustafâ Pâşâ Der-Bağçe-i Vefâ

1. Şehenşâh-ı cihan Sultân Ahmed Hân Gâzî kim
   Der-i devlet-me'âbı mültecâ-yı Husrev ü Dârâ

2. Hudâvend-i Ferîdun-şevket ü İskender-ârâyiş
   Sezâ olsa selâtîn âstânında cebin-fersâ

3. Varup tâ dûş dûş u rû-be-rû olmuş dü-peykerle
   Çıkup ser-mehçe-i râyâtı tâk-ı çarhdan bâlâ

4. Fürûğ-ı re'yi âfak-ı cihâna saldı bir pertev
   O pertevdir o kim subhun cebîninden olur peydâ

5. Sehâb-ı keffi kim bir feyz bahş etmişdi deryâya
   Onun âsârıdır ceyb-i sadefde gevher-i yektâ

6. Olurdu mu‘terif taksîrine şerm ü hacâletle
   Edeydi hidmet-i bâb-ı refî‘in hâce-i dânâ

7. Müsahhar emrine emlâk-ı şâhân-ı Arab cümle
   Hem iklîm-i güzîn-i Rûm u hem mülk-i Acem hâlâ

8. Kemâl-i rüşdüne erkânı mümtâz olduğu şâhid
   Husûsâ kim vezîr-i a‘zamı düstûr-ı mülk-ârâ

9. Cenâb-ı Hazret-i Dâmâd İbrâhîm Pâşâ kim
   Vücûduyla yeniden buldu revnak devlet-i ulyâ

10. Gülistan gibi mülkü eyledi hâşâkden tathîr
    Edüp ebr-i bahâr-ı re'feti seylin cihan-peymâ

11. Nice bî-keslere her lahza lutfu olmada yâver
    Nice dil-mürde-i nâ-kâmı cûdu kılmada ihyâ

12. Mekârim hidmet-i tab‘ında dâmen der-miyan bende
    Edeb ser-meclis-i hâsında mukbil çâker-i ber-câ

13. Ederse ittikâ devletle dîbâ-kerde bâlîne
    Nesîm-i hulkunun feyzinden olur gülleri bûyâ

14. Ne mümkin lâyıkınca medh zât-ı âlem-ârâyı
    Tutalım kim onu vasf eyleyen Vassâf imiş farzâ

15. Sadâret mesnedin teşrîf edelden yümn ü devletle
    Cihanda eyledi hakkâ vezâret şânını i‘lâ

16. Şehenşâh-ı cihan kim âftâb-ı burc u şevketdir
    Şuâ‘ıdır o şemsin ol vezîr-i mekremet-pîrâ

17. Ki feyzi eylemişdir ol şuâ‘ın gevher-i kân-veş
    Cenâb-ı sıhr-ı zî-şânın kemâl-i terbiyet hakkâ

18. Kapûdan Mustafâ Pâşâ-yı deryâ-dil ki olmuşdur
    Kemâl ü fazl ile zât-ı hümâ-pervâzı müstesnâ

19. Melek-haslet mu‘allâ-menzilet düstûr-ı pür-himmet
    Kamer-tal‘at Aristo-menkabet sadr-ı Felâtun-râ

20. Hıtâb-ı müstetâbından ibâret nükte vü ma‘nâ
    Nigâh-ı mû-şikâfından kinâyet gamze vü îmâ

21. Letâfet lehçesinde şöyledir kim nerm ü nâzükdür
    İtâb-ı telhi de mânende-i hâr-ı gül-i zîbâ

22. Olurdu zât-ı vâlâ-kadrine teşbîh şâyeste
    Kabûl etse eger akl-ı mücerred peyker ü sîmâ

23. Vefâ bâğı o sadra maskat-ı re's olup olmuşdur
    Kadîmî dürr-i zât-ı pâkine hem-çün sadef me'vâ

24. Edüp dîrîne hubbun hüsn-i mevki‘ dem-be-dem te'yîd
    Nice dil-keş binâlarla onu zeyn etdi ser-tâ-pâ

25. O bâğ ancak şeh-i zî-şân u sadr-ı a‘zama lâyık
    Heman bir kasr-ı vâlâ-mesnede muhtâc idi gûyâ

26. Ki teşrîf eyledikçe izz ü devletle geh ü bî-gâh
    Ola tarh-ı nevi tab‘-ı hümâyûna ferah-efzâ

27. Heman dem ol mühimmin eyleyüp itmâmına himmet
    Yapıldı yümn ü iclâl ile bu nev-kasr-ı müstevfâ

28. Zihî nev-mesned-i şâhâne vü tarh-ı vezîrâne
    Ki cârûb olsa lâyık hâki üzre şeh-per-i ankâ

29. Zihî himmet ki koymuş nev-bahârı sûret-i kasra
    Zihî san‘at şebâb eyyâmın etmiş âb-veş icrâ

30. Döşenmiş ferşine kalîçe-âsâ pertev-i meh-tâb
    Çekilmiş farkına çün sakf-ı bâlâ sâye-i tûbâ

31. Sürûr u inbisât u şevkı etdi kendüye teshîr
    Olup gûyâ müselles vefk bu üç suffa-i vâlâ

32. Ya bu fevvâre-i dilcû ki ger sakf olmasa âbı
    Çıkar tâ âsmânın tâkına medd-i nigâh-âsâ

33. Ya bu havz-ı musaffâ karşısında kasr-ı zîbânın
    Tutar âyîne bir mahbûb-ı ra‘nâ pîşine gûyâ

34. Onun dahı verâsında o nâzük kasr-ı nev-bünyâdın
    Ki tarh-ı pâk-i dil-cûsuna dil meftun hıred şeydâ

35. Husûsâ kim o fâhir selsebîl-i rûh-perver kim
    Safâsı gerden-i hoy-kerde-i hûban gibi ra‘nâ

36. Ser-â-pâ feyz-i hâlet zîr ü bâlâ bâğ-ı pür-behcet
    Ki olmuş zîri bâlâsına hayran zîrine bâlâ

37. Mübârek eyleyüp Bârî Te‘âlâ izz ü devletle
    Hemîşe sâhası şevk u tarabdan kalmasın tenhâ

38. O şehenşâh-ı vâlâ kadri hem dâmâd-ı zî-şânı
    Onun da sıhr-ı hâsın dâ'imâ mahfûz ede Mevlâ

39. Nedîmâ böyle tahrîr eyledi târîh-i itmâmın
    Vefâda yapdı bu nev kasrı zîbâ Mustafâ Pâşâ [1140]

51
Târîh-i Çeşme-i Kapûdân Mustafâ Pâşâ Der-Üsküdâr[7]

1. Şehenşâh-ı hümâyun-pâye Sultân Ahmed-i Gâzî
   Ki şâmildir cihâna lutfu ebr-i nev-bahâr-âsâ

2. Mu‘azzam şehriyâr-ı ma‘delet-perver ki fahr eyler
   Ferîdun bâb-ı iclâlinde olmağla cebin-fersâ

3. O hâkân-ı cihânın sıhr-ı hâs-ı mekremetkârı
   Vezîr-i a‘zam İbrâhîm Pâşâ-yı Felâtun-râ

4. Şeref-âbâdı kıldıkda o şâhenşâh içün bünyâd
   Ana bir cûybârı menba‘ından eyledi icrâ

5. Firâvân olmağ ile âb-ı lutf-ı şehriyârîden
   Ricâl-i devlet etdi Üsküdârı sû-be-sû irvâ

6. Kapûdân-ı mükerrem sıhr-ı efham kim semâhatda
   Kef-i cûdundan alır feyz-i cûşu lücce-i deryâ

7. Vezîr-i bî-mu‘âdil sadr-ı kâmil kim fezâ'ilde
   Değil hem-ser ona İbnü'l-Amîd ü Bû Alî Sînâ

8. Melek-haslet mu‘allâ-menzilet düstûr-ı pür-himmet
   Ki zât-ı pâkidir kân-ı cihanda gevher-i yektâ

9. Şehenşeh devletinde ol vezîr-i âsman-mesned
   Yapup bu çeşme-i pâki güzel hayr eyledi hakkâ

10. Hemîşe şehriyâr-ı âlem ü sadr-ı cihanbânı

[7] Bu kıt‘a, sadece Ü nüshasında vardır.

Hem ol düstûr-ı zî-şânı mü'eyyed eylesin Mevlâ

11. Nedîmâ böyle tahrîr eyledi târîh-i itmâmın
    Bu dil-cû çeşmeyi yapdı Kapûdan Mustafâ Pâşâ[1142]

52
Târîh-i Berâ-yı Çeşme-i Şeyhü'l-islâm-ı Sâbık Dâmâdzâde Ebu'l-hayr Ahmed Efendi Der-Karye-i Südlüce

1. Cenâb-ı Hazret-i Dâmâdzâde yümn ü devletle
   Hemîşe ziynet-i sadr-ı bülend-i izz ü şân olsun

2. Ser-engüşt-i keremkârındaki kilk-i himem-perdâz
   Zülâl-i saf-ı tahkîke hemîşe nâvdân olsun

3. Mededkârî-i ebr-i himmet ü cûduyla hem-vâre
   Dil-i erbâb-ı isti‘dâd u dâniş gülsitân olsun

4. Zebân-ı pâki dâ'im çeşme-i âb-ı hayât-âsâ
   Fezâ-yı mekremetde rûh-bahş-ı teşnegân olsun

5. Bu zîbâ çeşmesârı eyledi ihyâ ki şâyandır
   Denirse âbı cism-i teşneye rûh-ı revân olsun

6. Aceb muhtâc idi âb-ı revâna bu mahal hakkâ
   Hayât-ı tâze verdi halka lutfu câvidân olsun

7. Muvaffak oldu çünkim böyle vâlâ hayr-ı câriye
   Sezâdır kim du‘âsı cümleye vird-i zebân olsun

8. Dahı böyle nice hayrâta tevfîk eylesin Bârî
   Ki her birisi mezkûrü'l-lisân-ı ins ü cân olsun

9. Heman zât-ı kerîmi dâ'imâ izz ü sa‘âdetle
   Makâm-ı câh u ikbâl üzre şâd u kâm-rân olsun

10. Nedîmâ söyledi târîh-i itmâmın bu mısra‘la
    İçin nev-çeşme-i pâkîzeden mâ nûş-ı cân olsun [1142]

53
Târîh Berâ-yı Tiflîs ü İ‘tizâr

1. Şehriyârâ ben kulun Tiflîs imlâsın meger
   Hak bilir yâsız da câ'izdir sanırdım bî-gümân

2. Yapılan târîhlerde sonra gördüm kim onu
   Cümle hep yâ ile yazmışlar gürûh-ı şâ'irân

3. Ben de yazup yâ ile nâ-çâr târîhin dedim
   Dâd-ı Sultân Ahmedî Tîflîse dek oldu revân [1139-4:1135]

54
[Târîh-i Çeşme Der-Nev-şehir][8]

1. Âsaf-ı gerdun-haşem düstûr-ı İskender-alem
   Ya'ni İbrâhîm Pâşa ol vezîr-i bî-misâl

2. Hazret-i Hân Ahmedin dâmâd-ı âlî-şânıdır
   Görmemişdir mislini bu mesned-i câh u celâl

3. Cûdu isrâ eyleyüp bu çeşme-i pâkîzeyi
   Eyledi leb-teşnegâna feyz-i sad-birr ü nevâl

4. Habbezâ ser-çeşme-i pür-ferr ü tâb u bî-nazîr
   Kim temâşâsı gönüllerde komaz gerd-i melâl

5. Tarh-ı pâki ol kadar hâtır-firîb ü dil-güşâ
   Seyr edenler onu tahsîn etmemek emr-i muhâl

6. Vasfını etmek murâd üzre ne mümkindir onun
   Kim görenler tarh-ı hûbun oldular hayretle lâl

7. Hak ede bânîsinin ikbâl ü iclâlin füzûn
   Âftâb-ı devletine ermeye hergîz zevâl

8. Yazdı bu mısrâ'-ı pâkîzeyle târîhin Nedîm
   Oldu bîrûn ayn-ı İbrâhîm Pâşâdan zülâl [1133]

55
[Târîh Berâ-yı Hammâm Der-Nev-şehir][9]

1. Vezîr-i a'zam İbrâhîm Pâşâ-yı kerem-mu'tâd
   Ki yokdur himmet ü cûd u mekârimde ona hemtâ

---

[8] Ahmed Refik, "Nedîm'in Gayr-i Matbû Bir Kitâbesi", *Milli Mecmua*, Sene IV, No:75, VII, 1215; *Âlimler ve Sanatkârlar*, İstanbul 1924, 290.
[9] Ahmed Refik, "Nedîm'in Gayr-i Matbû Bir Kitâbesi", *Milli Mecmua*, Sene IV, No:75, VII, 1215.

2. Cenâb-ı Hazret-i Hân Ahmedin dâmâd-ı zî-şânı
   Du‘â-yı devletin eyler gerek a‘lâ gerek ednâ

3. Vezîr-i âkil ü kâmil müşîr-i bî-mu‘âdildir
   Zamân-ı devletinde oldu âsûde bütün dünyâ

4. Cihânı eyledi cûd u sehâsı şöyle âbâdan
   Ki reşk eyler zemîne şimdi ehl-i cennetü'l-me'vâ

5. Husûsa Muşkara şehrin edüp ma‘mûr u âbâdan
   Bu hammâm-ı latîf ol şehre verdi zîb ü fer hakkâ

6. O denlü pâk ü rûşendir letâfetle nezâfetle
   Ki câmı dîde-i hurşîde olmuşdur ziyâ-bahşâ

7. Ana bir hasta âdem girse derdinden bulur sıhhat
   Değil hammâm bu dârü'ş-şifâ-yı feyzdir gûyâ

8. Gelüp bir şevk vasfından Nedîme dedi târîhin
   Bu nev hammâmı İbrâhîm Pâşâ eyledi inşâ [1134]

56
[Târîh-i Çeşme Der-Ürgüp][10]

1. Vezîr-i a‘zam İbrâhim Pâşâ-yı keremver kim
   Anılmaz ona nisbet nâm-ı Ca‘fer mülk-i dünyâda

2. Cenâb-ı Hazret-i Hân Ahmedin dâmâd-ı zî-şânı
   Ki yokdur görmemiş ihsânını a‘lâ vü ednâda

3. Pes ol düstûr-ı zî-şân eyledi on çeşmesâr icrâ
   Ki her birinin âbı sîme benzer hüsn-i sîmâda

4. Nedîm-i bende ol âsâr-ı pâkin dedi târîhin
   Su iç gel çeşme-i dil-cûy-ı İbrâhîm Pâşâda [1133]

57
[Târîh-i Kütüb-hâne Der-Nev-şehir][11]

1. Şerî‘at sâliki Sultân Ahmed Hân Gâzî kim

---

[10] Ahmed Refik, “Nedîm’in Hayatı”, *Nedîm Divânı*, haz. Halil Nihad, İstanbul 1338-40, 8; *Âlimler ve Sanatkârlar*, İstanbul 1924, 286.
[11] Ahmed Refik, *Âlimler ve Sanatkârlar*, 288-89; Arif Bilge, *Nevşehir ve Lâle Devri Tarihi*, Konya 1966, 60-62.

Hemîşe kârı temhîd-i esâs-ı şer‘-i garrâdır

2. Cihânın mâliki hâkân-ı emced kim celâletle
Vücûdu rûy-ı arz üstünde zıll-ı Hak Te‘âlâdır

3. Şeh-i sâhib-zafer sâhib-kırân-ı heft-kişver kim
Gubâr-i pâyine şâhân-ı âlem çehre-fersâdır

4. Nigîninden misâl-i mihr ferr-i saltanat zâhir
Rikâbından çü izzet pertev-i şevket hüveydâdır

5. Vezîr-i a‘zam u dâmâdı ol hâkân-ı zî-şânın
Ki fenn-i himmet ü cûd u sehâda hayret-efzâdır

6. Gelelden devlet ü ikbâl ile ol sadr-ı vâlâya
Şeb u rûz ihtimâmı nazm-ı ahvâl-i re‘âyâdır

7. Cihanda arzûsu dil-harâb olmuşları ta‘mîr
Hemîşe pîşesi hayrât ile dünyâyı ihyâdır

8. Nümâyandır yanında herkesin esrâr-ı pinhânı
Zamîr-i enveri gûyâ ki mir'ât-ı mücellâdır

9. Sitanbul içre vü etrâfda bî-haddır âsârı
Husûsâ kim bu beytü'l-kütb-i âlî âlem-ârâdır

10. Derûnu gûne gûne nüsha-i dil-cû ile memlû
Birûnu zîb ü ârâyiş ile bî-misl ü hemtâdır

11. İçinde var nice cüzler kitâb-ı bî-mu‘âdil kim
Onun her birisi hayret-fezâ-yı İbn-i Sînâdır

12. Hele ihyâ-yı ilm ü fazl içün böyle eser yapmak
Cenâb-ı sadr-ı âlî-himmete tevfîk-i Mevlâdır

13. Bununla hak bu kim âsâr-ı hayrın eyledi tekmîl
Ki neşr-i ilme bâ‘is hayr-ı vâlâ-şân-ı zîbâdır

14. Hudâ hem-vâre tevfîk eylesin hayrâta bânîsin
Nice âsâr ola lutfundan onun nev-be-nev sâdır

15. Nedîmâ harf-i menkût ile tahrîr etdi târîhin
Bu beytü'l-kütb-i âlî tarh-ı İbrâhîm Pâşâdır [1140]

58

[Târîh-i Çeşme Der-Nev-şehir][12]

1. Hazret-i Hân Ahmedin dâmâd u sadr-ı a'zamı
   Ya'ni İbrâhîm Pâşâ-yı güzîn-i saf-şiken

2. Cebhe-i âhbâbına peyvestedir nûr-ı sürûr
   Gerden-i a'dâsına vâbestedir tîğ ü kefen

3. Âsaf-ı Cem-pâye düstûr-ı hümâyun-sâye kim
   Tâzelendi'ahd-ı ikbâlinde gerdûn-ı kühen

4. Etdi efzûn âleme in'âm u ihsânın tamâm
   Etsin efzûn izz ü ikbâlin Hudâ-yı zü'l-yemen

5. Böyle bir hâlet-fezâ ser-çeşme bünyâd etdi kim
   Lûlesinden su gibi akmakdadır dürr-i Aden

6. Bârekellah bârekellah çeşme-i âb-ı hayât
   Su değil bu nûrdur ammâ ki olmuş mevc-zen

7. Hak Te'âlâ devletin efzûn ede ömrün mezîd
   Derd-i gamla çâk çâk olsun adüvv-i pür-fiten

8. Söyledi târîhini onun Nedîmâ bendesi
   Al âbın ola bîrûn ayn-ı İbrâhîm Pâşâdan [1137]

59
[Târîh-i Berâ-yı Tavukçu Çeşmesi Der-Nev-şehir][13]

1. Şehenşâh-ı cihan şevketlü Sultân Ahmed-i Gâzî
   Ki zâtı saltanat tâcında olmuş gevher-i yektâ

2. Şeh-i âlem hidîv-i Cem-haşem hâkân-ı a'zam kim
   Müsellem kabza-i teshîrine ser-tâ-be-ser dünyâ

3. Vezîr-i a'zam u dâmâdı ol hâkân-ı devrânın
   Ki lutf u cûduna dil-beste olmuşdur bütün dünyâ

4. Cihanbân-ı mu'allâ-pâye İbrâhîm Pâşâ kim
   Kemâl-i re'feti âfâkı kıldı gülşen-i me'vâ

5. Sadâret mesnedin teşrîf edelden zât-ı vâlâsı

---

[12] Ahmed Refik, *Âlimler ve Sanatkârlar*, 291-92.
[13] Ahmed Refik, *Âlimler ve Sanatkârlar*, 292-93.

Cihanda eyledi hakkâ vezâret şânını i ‘lâ

6. Bu dil-cû çeşmesârı dahı bünyâd eyleyüp bunda
Binâ-yı bî-âdil oldu bu çeşme dil-keş ü vâlâ

7. Hudâ kılsın hemîşe devletin pâyende ol sadrın
Hemîşe re'y ü tedbîri ola âlemde mülk-ârâ

8. Tamâm oldukda târîhin Nedîmâ söyledi onun
Bu aynı cûd-ı İbrâhîm Pâşâdır kılan ihyâ [1139]

60
[Târîh-i Çeşme Der-Nev-şehir][14]

1. Cihânın mâliki şevketlü Sultân Ahmed-i Gâzî
Mükerrem zâtı gûyâ rûhudur bi'l-cümle dünyânın

2. O hâkân-ı mu‘allâ-pâye ol sultân-ı âlî-şân
Ana nisbetle yok mikdâr-ı zerre kadri Dârânın

3. Şehenşâh-ı mu‘azzam kim onun ihsânıdır şimdi
Bu âlemde veliyy-i ni‘meti düstûr-ı zî-şânın

4. Vezîr-i a‘zam İbrâhîm Pâşâ-yı kerem-güster
Ki tecdîd eyledi âlemde resmin lutf u ihsânı

5. Melek-haslet me'âlî-menkabet dâmâd-ı ekremdir
Onun zât-ı kerîmi revnakıdır sadr-ı a‘lânın

6. Lisân ile kalemle dest ile bezl eyleyüp lutfun
Kulûbun ser-be-ser celb eyledi a‘lâ vü ednânın

7. Husûsâ bu müzeyyen çeşme-i dil-cûsunun el-hak
Safâ-yı âb-ı pâki cân katar cânına insânın

8. Kılup Hak dâ'imâ şân-ı şerîfin izz ile âlî
Bu âb-âsâ ola yere yüzü hem-vâre a'dânın

9. Nedîmâ söyledi atşâna bu mısra‘la târîhin
İçen mâ çeşme-i pâkinden İbrâhîm Pâşânın [1139]

61
Târîh[15]

---
[14] Ahmed Refik, *Âlimler ve Sanatkârlar*, 292-93.

1. Nazm-ı pâk-i Riyâzî-i üstâd
   Gül-i gül-bün-tırâz-ı bâğ-ı hayâl

2. Bu müretteb dîvân-ı pâkinden
   Matla‘-ı hâl mâ-sadak sana fâl

3. Oldu her beyt-i âteşîn-lehçe
   Tab‘-ı pür-sûza vâye-bahş-ı zülâl

4. Habbezâ Sâkî-nâme-i rengîn
   Neşve-cûyân-ı nazma bâde-i âl

5. Mest mu‘îni iken kalem elde
   Sehve mümkin mi etmemek ikbâl

6. Erdi pâyâna kilk-i hatt-ı Nedîm
   Bin yüz on dörtde yazdı zeyline sâl [1114]

62[16]

1. Olıcak emr-i Hudâyile Nedîm-i zârın
   Mâder-i müşfikası azîm-i şehrâh-ı bekâ

2. Gelüp iki gözüne yaş dedim târîhin
   Sâliha kadına cây ede behişti Mevlâ [1122+2:1124]

63

Târîh-i Çeşme Der-Kurb-ı İbâdullah[17]

1. Cenâb-ı hazret-i dârü's-sa‘âde
   Nezîr Ağâ ki zâtı reşk-i dârâb

2. Murâd u maksadı hayr olmağ ile
   Du‘âcısıdır onun şeyh ile şâb

3. Âhâlî-i İbâdullaha dahı
   Mücedded çeşme yapup etdi sîrâb

4. Nedîmâ hıfz ede dâ'im hatâdan

---

[15] Namık Açıkgöz, “Nedîm’in Yayınlanmamış Bir Şiiri”, *Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, II, 1(1988), 1-2.

[16] Bu kıtayı, Abdülbaki Gölpınarlı Nedîm’in annesinin mezar taşından istinsah etmiştir. *Nedîm Divânı*, İstanbul, 1972, 222.

[17] Hafız Hüseyin Ayvansarayî, *Mecmûa-i Tevârîh*, haz. Fahri Ç. Derin-Vahid Çabuk, İstanbul 1985, 363-364.

Ol âğâ-yı celîlü'ş-şânı Vehhâb

5. Dedim târîhini lutf u ahadla
   İbâdullah su rahmetdir iç âb [1114]

64[18]

Çeşme-i Şehzâde Abdü'l-hamîd Der-Kurb-ı Câmi'-i Hâcı Bekîr

1. Şâhenşeh-i âli-neseb hâkân-ı pür-mecd-i haseb
   Sultân Ahmed Han ki hep âlem derinden müstefîd

2. Olmuşdu çokdan Üsküdar leb-teşnelikle bî-karâr
   Ol şeh bulup bir cûy-bâr yapdı ona râh-ı medîd

3. Şâhenşeh-i cûd-âzmâ ol sudan etdikde atâ
   Bu çeşmeyi kıldı bînâ şehzâdesi Abdü'l-hamîd

4. Kilk-i Nedîm-i pür-hüner târîhini bu resme der
   Bu çeşme-i vâlâ peder şehzâde-i Abdü'l-hamîd [1141]

65

Der-Vasf-ı Sebîl

1. Nice reşk-i behişt oldu demez âdem gel insâf et
   Nazar kıl selsebîl-i sâfa bak kasr-ı dil-ârâya

2. Revâdır âb-ı can-bahşine dense çeşme-i tesnîm
   Ki oldu mâ-sadak *aynen tüsemmâ selsebîlâ*ya

66

1. Sürin üstündedir dik dik gibi şimdi kemerler hep
   Miyân-ı dil-beranda bir yeni çıkdı kıyâfet var

2. Cihânı bend eder sana o perçem gayri n'eylersin
   Yürü ey serv-i âzâdım başında yürü devlet var

3. Unutdurdu bana serv-i revânı dün gülistanda
   Efendim bir uzun boylu yeşil atlaslı âfet var

4. Henüz on ikiden on üç gün eksik yaşı ammâ kim
   Ayın ondürdünü yâd etdirir bir mâh-ı tal'at var

---

[18] Hafız Hüseyin Ayvansarayî, 46; Hatice Aynur-Hakan T. Karateke, *III. Ahmed Devri İstanbul Çeşmeleri*, 211.

67

1. Meşâgıl-ı edeb erbâb-ı nazma bî-câdır
   Zamânemizde cehl rükn-i şâʻiriyyet iken

2. Bülend olur yine âvâze-i hüner lâbüd
   Adûlar âyîne-i âmâde-i şemâtet iken

3. Henüz geçmedi hûn-hârelikden ol âfet
   Tamâm gamzesi ser-germ-i câm-ı nahvet iken

4. Galat mı nisbeti ol şûh mushaf-ı hüsne
   Sevâd-ı hatt-ı ruhu sûre-i berâ'at iken

68[19]

1. Ey bâd-ı sabâ cân u dile müjdeler eyle
   Ol serv-i revan seyr-i çemenzâra gelir mi

2. Tezyîn edeyim reh-güzerin hûn-ı dilimle
   Ol nûr-ı basar nâz ile gülzâra gelir mi

3. Bir şeb bana vaʻd etdi kudûmün leb-i dil-ber
   Beytü'l-hazâna bilmem o meh-pâre gelir mi

4. Derd-i dile arz etmededir merhem-i vaslın
   Ol rûh-ı mükerrem dil o mekkâre gelir mi

5. Yakdı dil-i virânımı sevdâ-yı mahabbet
   Eyâ bu haber gûş-ı cefâkâra gelir mi

6. Yoklar mı aceb çâkerini ol şeh-i hûbân
   Bir sâde selâmı bu giriftâra gelir mi

69

1. Hep kesb-i yedindir başına ne gelirse
   Resm olmuş ezel hatt-ı cebin nakş-ı kef içre

2. Çarh üzre dırahşan sanırım pençe-i mihri
   Engüştlerin velvele etdikçe def üzre

3. Zulmetkede-i ebri biraz etmeyicek câ
   Lü'lü' bulamaz katre-i nîsan sadef içre

---

[19] Bu şiir, sadece T nüshasında vardır.

4. Tâb-âver-i kettan mı olur aşk-ı sebük-mağz
   Ateş olamaz hâsılı mestûr alaf içre

70
1. Laht-ı ciger mi kaldı dil-i hun-giriftede
   Zahm-âşinâ-yı hançer-i ser-tîzin olmadık

2. N 'etdikse eyledik senin ey çarh-ı dun senin
   Minnet gedâ-yı sâgar-ı nâ-çîzin olmadık

3. Bir kez şu arsagehde dirîğ ey levend şûh
   Pâ-mâl-i eblak-ı haşer-engîzin olmadık

71
1. Ne çâre almış ezel mekteb-i sebâta dili
   Veren bu hassa-i hüsnü dil-sitânımıza

2. Ne derd ise çekelim kavs-ı ebrûvânını lîk
   Cefâ-yı nâvek-i müjgânı geçdi cânımıza

72
1. Biz ol harâb-ı elestiz ki hem-çü tevbe-i rind
   Şikestelik yaraşır destde sifâlimize

2. Tefe'ül etmiş idik şeb hayâl-i hattınla
   Sevâd-ı âyet-i *ve'l-leyl* geldi fâlımıza

73
1. Hamâme-veş harem-i kûyunu tavâfda dil
   Dirîğ bizden o âhû-nigeh remîde henüz

2. Gunûde çeşmi yine bîm-i gamze sabr-şiken
   Cihan kırılmada şemşîr nâ-keşîde henüz

74
1. Ey gönül sahn-ı çemende leb-i deryâ faslın
   Bir sanemle edegör kâm alasın dünyâdan

2. Yohsa bir dişleri dür kâmeti serv olmayıcak
   Ne biter sahn-ı çemenden ne çıkar deryâdan

75
1. Ey gönül duht-ı rezi almak ise maksûdun
   Hele bir kerre de var hâne-i hammârda gör

2. Tâze şâh üzre açılmış gülü seyr etdin ise
   Bir de gel câmı hele dest-i kadehkârda gör

76
1. Zulm etdi hayf tıfl-ı dile dâye-i felek
   Ol bed-mihrden almadılar dâdımız bizim

2. Çıkmaz hayâli dîdeden ol mest-i işvenin
   Mînâda neş'e buldu perî-zâdımız bizim

77
1. Dâğ-ı reşk etdi beni gayre nigâh-ı hışm edüp
   Bü'l-aceb sihr etdi çeşmin şîve-i âzârda

2. Mihrin eyler pençesin pejmürde her müjgânımız
   Sîr-çeşm olsak temâşâ-yı cemâl-i yârda

78
1. Tıfl iken dahı fürûğ-ı hüsnü şehr-âşûb olup
   Yakdı kundakdan o âfet âlemi âteşlere

2. Şîr-mest-i aşka olmaz vâye sad rıtl-ı girân
   Neylesin bir cür‘a-i nâ-çîz deryâ-keşlere

79
1. Şâh-ı gül teşbîh ederdim sana isbât eyledin
   Nev-bahâr ardınca geldin sâgar-ı sahbâ tutup

2. Gördüm ol âhû-nigâh ardınca ser-gerdan gönül
   Gird-bâd-âsâ giderdi dâmen-i sahrâ tutup

80
1. Nerm-ten dil-berlerin âzârı da şîrîn olur
   Lezzetin telh eylemez çîn-i cebin pâlûdenin

2. Gör leb-i la‘l ü dür-i dendânın olmaz mı aceb
   Jâle-hîz olmak derûnu gonca-i negşûdenin

3. Olmasın gâfil zükâmından dimâğ-ı nahveti
   Sâye-perverd-i gül-i bâlîn olan âsûdenin

81
1. Değilmiş kasdı hançer çekmek ol ser-mest-i tannâzın

Hemân âgûş açup zerrin kemer göstermek istermiş

2. Tebessümle nigâhından hayâl etdim senin zâlim
   Bize la‘l-i şeker-bârın güher göstermek istermiş

82
1. Sarây-ı şehriyârî bir aceb bâğ-ı meserretdir
   Kurulmuşdur esâsı izz ü câh-i iftihâr üzre

2. O bâğın her dırahtı mîve-dâr-ı izz ü devletdir
   Atarlar taşı elbette dıraht-ı mîve-dâr üzre

83
1. Sâkî duracak zaman değildir
   Fevt etmeyelim dem-i şebâbı

2. Bir hâlete koy beni ki olsun
   Dûşumdaki sof dahı şarâbî

84
1. Eylesin lebrîz-ı şevk ol dil-rübâ kim dilleri
   Böyle bir vakt-i neşât-efzâ dahı girmez ele

2. Nâzenînim görse işven bezm-i meyde cûş edüp
   Hâletinden raksa başlar sâgar-ı sahbâ bile

85
1. Ey rûh-ı musavver nice teşbîh edeyim ben
   Nahl-i kadinin cünbüşüne serv-i revânı

2. Hep işvelerin eylemede aklımı târâc
   Ey şûh hasen mülkünün âşûb-ı cihânı

86
1. Rü'yet-i kâkülün ey hûr-ı behiştim ki senin
   Dil-i sevdâ-zedeye beste-i zencîr oldu

2. Pek sakil gösterir ol şûh ile ülfet ammâ
   Zahm-ı nâsûrumuza merhem-i iksîr oldu

87
Der-Hakk-ı Karakaş Ali Efendi

1. Görme yüzünü Karakaşın sorma mezhebin
   İman zügürdü fısk u fücûrun ganîsidir

2. Dürzî değil yezîd değil sürhsâr değil
   Kâfir heman dürüst Acem Ermenîsidir

88
Der-Hakk-ı Sadık

1. Kanı Sadıkın o evvelki demleri şimdi
   Zamâne eyledi lahm-ı kadîd-veş lâgar

2. Olalı illet-i bâsûra mübtelâ g....
   Fürûğ-ı şem'-i cemâlin yerinde yeller eser

89
Der-Hakk-ı Sadık

1. Rîh-i hıkkeyle Sadıkın hele sorma hâlin
   Hârhâr ile geçer şimdi bütün evkâtı

2. Tab'-ı murdârı edüp âyende şimdi ta'zîn
   Taşra urdu dem-i fâsid gibi hicviyyâtı

NAZMLAR

1

1. Habbezâ cilvegâh-ı nev-bünyâd
   Habbezâ habbezâ mübârek bâd

2. Her hıyâban dırahtı ayş u tarab
   Her bün-i sahtı nakd-i vakt-i murâd

3. Reşk-i feyz-i nesîm-i sâfından
   Ferruh-âbâd-ı Isfahan ber-bâd

4. Cûy-ı şîr ile âbı hem-şîre
   Hâki hâk-i behişt ile hem-zâd

5. Himmet-i âsaf-ı keremver ile
   Oldı hakkâ bu cây Şevk-âbâd

2[20]

1. Zihî cây-ı safâ-bahşâ ki yokdur misli dünyâda
   Onun her gûşesinde bin sürûr u şevk âmâde

2. Hudâ ömrün ziyâd etsin o sultân-ı cihandârın
   Hemîşe devlet ile zevk ede bu kasr-ı vâlâda

3

1. Çîn-i ebrûdan heman maksûd nâzişdir bize
   Yohsa bilmez mi itâb etmek nevâzişdir bize

2. Râh-ı pür-çehde geçer âhestegan çâpükleri
   Esb-i bahtın germi-i reftârı nâzişdir bize

4

1. Gamze pür-zehr çıkar çeşm-i tenük-hûsundan
   Kişver-i hüsnünün ejder doğar âhûsundan

2. Zevklendik gece tanbûru biraz söyletdik
   Mutrıbın inmedi zâlim ser-i zânûsundan

3. Sanmanız lükneti var harf-i giran cünbiş eder
   Mest olup bûy-ı şarâb-ı leb-i dil-cûsundan

5

1. Yine çü rûd çemenlerde cüst ü cûmuz var

[20] Bu şiir, sadece T nüshasında vardır.

O servin öpmeğe ayağın arzûmuz var

2. Garaz humâr-şikenlik olursa besdir bes
   Bizim gönül gibi eşkeste bir sebûmuz var

6

1. O mest-i işveyi der-hâb edüp bahâne ile
   Hele murâdına erdin gönül fesâne ile

2. Çemende sâzına mızrâb urup yine mutrıb
   Semend-i şevkımı cüst etdi tâziyâne ile

3. Kirişme-sâz edüp ebrûyu çeşm-i gûyâsı
   Nühüfte-savt ile şeh-nâz okur kemâne ile

7

1. Dil fikr-i lebin canda nihân eylemek ister
   Cânım daralır âh u figân eylemek ister

2. Aşk odu yakup sînede bir şem'-i fürûzân
   Esrâr-ı dili halka ıyân eylemek ister

8

1. Mâ'il oldum bir siyeh-çerde cüvân-ı şeb-reve
   Tâk-ı ebrûsun görenler benzedir mâh-ı neve

2. İltifât-ı yâra mağrûr olma dil verme Nedîm
   Gör ne kanlar yutdurur ol meh hele bir kez seve

9

1. Gel ey piyâle hat-ı la'l-i yârdan ne haber
   Sevâd-ı kişver-i bûs u kenârdan ne haber

2. Gel ey nesîm-i sabâ lâlezârdan ne haber
   Selâmı geldi mi peyk-i bahârdan ne haber

10

1. Niçün bu gûne muhâlif cevâb söylersin
   Sana kerem sorarım sen itâb söylersin

2. Nedir lebinde bu terlik bu tatlılık gûyâ
   Şeker tebessüm edersin gül-âb söylersin

11

1. Sînemde olan âteş-i sûzânımı görme
   Bağrımda olan dâğ-ı firâvânımı görme

2. Gamzen gibi âşık-küş-i ayyâr-ı cihan yok
   Rahm etme yine nâle-i efgânımı görme

12

1. Yine ayrı düşeli ol meh-i tâbânımdan
   Hûn-ı eşkim dağılup âleme tûfânımdan

2. Reşk eder Bihzâd aceb görse o rûh-efzâyı
   Böyle bir nûr-ı mücessem âfet-i devrânımdan

13

Nedîm Der-Lisân-ı Çağatayî Fermâyed[21]

1. Közni min cünbiş kılatur ol saf-ı müjgân-ârâ
   Ağnar âhû da nice mundak sıra peykân-ârâ

2. Girye çâğı âşıkından tartılan dûd-ı siyâh
   Ejdehâdır kim çıkarlar gök sarı bârân-ârâ

3. Bar mıdır bir serv sünbüldin urar başığa tâc
   Cüst ü cû kıl ey sabâ barganda servistân-ârâ

[21] Bu şiir, sadece TK nüshasında derkenarda vardır.

MESNEVİLER

1
Mesnevî Der-Evsâf-ı Bâğ-ı Vefâ Der-Zımn-ı Medh-i Kapûdân Mustafâ Pâşâ

1. Kanı sâki ol câm-ı firûze-reng
   Değildir değildir zamân-ı direng

2. Eger ömrüm isen de eyle şitâb
   Ki fursat görürsün ki pâ-der-rikâb

3. Ne sabr u tahammül ne tâb u tüvân
   Yaman oldu hâlim amân el-amân

4. O mest-i tegâfül o hûnî nigâh
   O mahmûr manzar o çeşm-i siyâh

5. Beni kıldı tâ şöyle mest-i harâb
   Ki mest olur işitse bûyum şarâb

6. Seni kim görüp olmadı mübtelâ
   Belâsın â zâlim belâsın belâ

7. Heman dem ki dûş oldu sana gözüm
   Ne desem gerekdi unutdum sözüm

8. Biraz dur efendim ki fikr eyleyim
   Hele câmı sun da işit söyleyim

9. Behey bî-mürüvvet behey bî-vefâ
   Benim gibi âşık bulunmaz sana

10. Kılup çün ferş hâk-i pâyine yüzüm
    Fedâ eyleyim hem yoluna özüm

11. Sirişkim mi eksik figânım mı yok
    Niyâza münâsib zebânım mı yok

12. Ne var bir dem şûh-ı nahl-ı emel
    Beni gark-ı nûr eyle rûyunla gel

13. Gel ey izz ü nâzın ciger-pâresi
    Gel ey derdi dâğ-ı derun çâresi

14. Beri gel ki bir lahza ey şûh u şeng
    Hem-âheng olalım çü tanbûr u çeng

15. Sana bir aceb dâstan söyleyim
    Kulak tut ki sihr-i beyan söyleyim

16. Bu gün bir gülistâna düşdü yolum
    Ki oldu şu‘ûrum tahayyürle güm

17. Ne gördüm ki bulmuş cihan zîb ü fer
    Değil bu cihan bir cihân-ı diger

18. Neşîb ü ferâz u yemîn ü şimâl
    Bütün izz ü ikbâl u câh u celâl

19. Ser-â-ser gül ü sünbül ü yâsemen
    Çemen-der-çemendir çemen-der-çemen

20. Beni aldı hayret bu gülşen nedir
    Bu zîbende ma‘şûk-ı pür-fen nedir

21. Kim etdi bu gülzârı reşk-i behişt
    Kimin hâsılıdır bu kâr u bu kişt

22. Nedir nâmı kimdir tırâzendesi
    Kime açılır rûy-ı nâzendesi

23. Olurken bu fikriyle her sû devân
    Bu ebyâtı gördüm yazılmış ıyân

24. Hoşâ nüzhet-âbâd-ı cennet-sirişt
    Ki hâkinde müdgam mizâc-ı behişt

25. Çemen mi bu yahud gülistan mıdır
    Dükân-ı tebessüm-fürûşân mıdır

26. Hevâsı Mesîhâ-yı tab‘-ı nizâr
    Temâşâsı tiryâk-ı hâb-ı humâr

27. Musaffâdır âbı çü çeşm-i horûs
    Gül-i âli dil-keş çü şerm-i arûs

28. O serv-i bülend o fezâ-yı cemîl

Çü ayş-ı arîz ü çü ömr-i tavîl

29. Eder câmı lâle nemâsı onun
Kebâbı gül eyler hevâsı onun

30. Zemîninde güsterde dîbâc-ı hûr
Fezâsında cârûb gîsû-yı hûr

31. Güneş hâke üftâde bir jâlesi
Mehin hâlesi bir kızıl lâlesi

32. Bahâr öyle etmiş fezâsında cûş
Sanırsın ki gerdûna ermiş hurûş

33. Dizilmiş nihâlân-ı gül sû-be-sû
Katar ile gelmiş meger reng ü bû

34. Biri birin etmiş çü hûban kenâr
Gülistân u bostân u bâğ u bahâr

35. Leb-i havzı mâh-ı nevin pâresi
Süreyyâ-feşân âb-ı fevvâresi

36. Ruhâmında ol denlü var ferr ü tâb
Ki yanında çün şem'-i rûz âftâb

37. Olur âb-ı ber-ceste çarha memâs
Ki üstünde gerdûn asılmış çü tâs

38. Eder tab'ı fevvâresi der-kemend
Urur mevci ömrün ayağına bend

39. Gülistâna fevvâre cedvel çeker
Yahud haddelerden gümüş tel çeker

40. Hoşâ dil-güşâ havz-ı berrâk u sâf
Cüvânanda var mı bu safvetde nâf

41. Ya ol selsebîl-i safâ destgâh
Ki her mevci bir târ-ı nûr-ı nigâh

42. Şikenler yakışmış ona bî-kusûr
    Çü çîn-i cebîn-i büt-i pür-gurûr

43. O târem felekden de berter gibi
    Meh üstünde konmuş kebûter gibi

44. Gülün handesi şöyle pür-velvele
    Ne mümkin ki bülbül de der-hâb ola

45. Hezâr anda gördü gülü der-kafes
    Eder mi dahı âşiyânın heves

46. Takınmış fezâsında serv-i sehî
    Çü ser-gûş başında mihr ü mehi

47. Gül ü lâle bir birine işve-sâz
    Hezâr ile kumrî hem-âvâz-ı râz

48. Göründü çıkup târeme yâsemen
    Tulû‘ etdi sandım Süheyl-i Yemen

49. Dırahşan neden sünbülün turrâsı
    Meger şâne urmuş mehin gurresi

50. Derûnunda var bir tırâzende kasr
    Ki vermiş der ü bâmı eflâke asr

51. Oturmuş o kasr içre sadr-ı güzîn
    Hidîv-i hüner-perver-i kâr-bîn

52. Ebâ-an-ced ârâyiş-i câh u kadr
    Peder-ber-peder mîr ü düstûr ü sadr

53. Cihan-sadr-ı zî-şân-ı gerdun-şükûh
    Muzaffer sipehdâr-ı encüm-gürûh

54. Hidîv-i hıredmend Aristo-gulâm
    Hüdâvend-i dârât u nâmûs u nâm

55. Cebîninde nûr-ı asâlet mübîn
    Nigîninde fer ü celâlet rehîn

56. Kapûdân-ı deryâ sipihr-i alâ
    Semiyy-i Nebiyy-i güzin Mustafâ

57. Harîminde nesr-i felek hiç kes
    Nigâhında sîmurg perr-i mekes

58. Kerem bezm-i hâsında hınâgeri
    Himem evde doğmuş kemin çâkeri

59. Bu gülzârı kıldı o sadr-ı dilîr
    Cihân içre zâtı gibi bî-nazîr

60. Gülü iltifâtı edüp hande-rûy
    Bahârâna ahlâkı bahş etdi bûy

61. Olup perçem-i rahşı sünbül-feşân
    Alemdârı idi bu serv-i revân

62. Bu gülzâr-ı nev-kilki inşâsıdır
    Benefşe o inşânın imzâsıdır

63. Zemîne edüp lutf -ı tab'ı eser
    Bu kaddi nihâl-i gül andan çeker

64. İlâhî be-hakk-ı behişt-i berîn
    Bu gülzârı eyle hazandan emîn

65. Kılup sâhibin dâ'imâ ber-karâr
    Gülistânın eyle hemîşe bahâr

66. Dil-i düşmen olsun hasedle dü nîm
    Edüp vasf-ı zâtın hemîşe Nedîm

2
Mesnevî-i Lugaz-gûne Der-Zımn-ı Sitâyiş-i Sadr-ı a'zam

1. Nedir ol çârsû-yı pür-enver

Anda râyiç metâ‘-ı fazl u hüner

2. Ele girmez metâ‘ı gavgâsız
   Akçe etmez kumaşı tamgasız

3. Ne hıtâyî var anda ne hâre
   Söz satarlar varan harîdâra

4. Bir soğuk yerdir ol bakılsa eger
   Lîk hammâm-veş giren terler

5. Kimi ona varup olur handan
   Kimisi çağırır amân amân

6. Himmet-i âsafa olan mazhar
   Olur ol çârsûya şeh-bender

7. Bunu bir kimse edemez münhal
   Meger ol sadr-ı erşed ü a‘kal

8. Melce'-i bî-kesan melâz-ı cihân
   Kâm-bahşâ-yi cümle âlemiyân

9. Kârı halk-ı cihâna şefkatdir
   Pîşesi lutfdur mürüvvetdir

10. Bendesin lutfuna edüp makrûn
    Komaz elbette hâtırın mahzûn

11. Dâverâ bendene himâyet kıl
    Pek yaman oldu hâli re'fet kıl

12. Bunca demdir ki derdnâk ü melûl
    Kaldı bî-kâr u bî-kes ü ma‘zûl

13. Cümle akrânı mükrem ü mansûb
    Kaldı ancak cihanda ol menkûb

14. Lutfun olmazsa ey huceste-hısâl
    Öldürür bendeni bu derd ü melâl

15. Böyle sıklet mi eyler idi eger
    Benden olmasa dâverâ muztar

16. Kıla Hak devletin ziyâd senin
    Ola âlem gününde şâd senin

3
Mesnevî-i Lûgaz-gûne

1. Nedir ol tîre-rûy u zişt-beden
   Onu var eylemiş Hudâ yokdan

2. Sûretâ gerçi bir heyûlâdır
   Lîk her sûreti pezîrâdır

3. Bulup ona bir iki vech-i vecîh
   Rûh-ı insâna eyledim teşbîh

4. İbtidâsı latîf ü ulvîdir
   Sonu ammâ kesîf ü süflîdir

5. Nâkıs olmaz onunla şânı yine
   Halk elinden bırakmaz onu yine

6. Rûma geldikçe hep o tîre-likâ
   Hem-çü hindû giyer sefîd kabâ

7. Geceler eyler azm-i nahlistân
   Vâsıl olur ona seher-hîzân

8. Kes başın eyle ser-nigun sikke-tâ
   Eylesin kendi kendisini nidâ

9. İsterim sana nâmını diyeyim
   Lîk yok evveli ki söyleyeyim

10. Bilemezsin bu remzi fikr ile sen
    Meger imdâd erişe Mevlâdan

MUSAMMATLAR

1
Terkib-bend Der-Teşekkür-i Sıhhat-i Şehenşâh-ı Âlem
I

1. Bi-hamdillah ki âlem yine mesrûrü'l-cenân oldu
2. Açıldı gül gibi mahzun gönüller şâdmân oldu
3. Efendimiz bulup sıhhat pür etdi âlemi behcet
4. Safâ vü zevk ü sohbet âlem içre râyegân oldu
5. Olup her gecemiz kadr oldu her bir rûzumuz bayrâm
6. Ruh-ı zişt-i keder âyîne-i dilden nihân oldu
7. Küsûf-ı illet olup ber-taraf cism-i şerîfinden
8. Yine çün mihr-i enver âleme pertev-feşân oldu
9. Aman şevketlü hünkârım bu gamla biz neler çekdik
10. Gece gündüz işimiz nâle vü âh u figân oldu

11. Efendim cum‘alarda görmeyüp vech-i hümâyûnun
12. Gözümüz kanlu yaş akıtmada çün erguvân oldu
13. O günlerde koyup yüz yerlere dergâh-ı Bârîde
14. Der idik kim ilahi hâlimiz gâyet yaman oldu
15. Veliyy-i ni‘metimiz pâdişâhımız efendimiz
16. Misâl-i nûr-ı nezzâre gözümüzden nihân oldu

17. Der-i Hakda bi-hamdillah du‘âmız müstecâb oldu
18. Hele cism-i şerîfin sıhhat ile kâm-yâb oldu

II

1. Gidüp el-hamdülillah cism-i pâkinden o illetler
2. Zuhûr etdi sa‘âdetlerle sıhhatler selâmetler
3. Bi-hamdillah kederler geçdi gayri vaktidir olsun
4. Binişlerde safâlar zevkler dil-cûy sohbetler
5. Sefûf u hab yeter vakt oldu gayri ne yensin içilsin
6. Mürebbâlar mu‘anber kahveler pâkîze şerbetler
7. Adûnun bağrı şemşîr-i hasedle çâk çâk olsun
8. Cihanda gösterüp şevketlü hünkârım celâletler
9. Otursun pâdişâhım haşmet ü devletle taht üzre
10. Gelüp kılsın derinde Husrev ü Cemşîd hidmetler
11. Keder eyyâmı gam evkâtı geçdi ba‘d-ezin yâ Rab
12. Ziyâd olsun safâlar dâ'im olsun izz ü devletler
13. İlahî sana hamd olsun yine bu günleri gördük
14. Nice günden beri derd ile tak olmuşdu tâkatlar
15. Olup derd ü gam ile halk-ı âlem bî-dil ü bî-cân
16. Cihânı bî-şu‘ûr etmişdi mihnetler kesâfetler

17. Yerine geldi cânı hamdülillah rub‘-ı meskûnun
18. Efendim buldu sıhhat çok şükür cism-i hümâyûnun

III

1. Cihâna gelmedi bir sen gibi sultân-ı âlî-cenâb
2. Hatâdan saklasın zât-ı şerîfin dâ'imâ Allah
3. Senin nâm-ı şerîfindir tırâz u sikke vü minber
4. Senin zât-ı hümâyûnunla fahr eyler bu izz ü câh
5. Bu kudret ile sen ankâ-menîşsin düşmenin usfûr
6. Bu heybet ile sen şîr-i jiyansın düşmenin rübâh
7. Senin hâk-i derindir Isfahânî sürme âlemde
8. Kör olsun işidüp derd-i hasedle Isfahanda şâh

9. O altun tâs ile meh peykin olmuşdur rikâbında
10. Onunçün dâ'imâ gitmez yüzünden böyle gerd-i râh
11. Bakup tûğ-ı hümâyûnundaki zerrîn mencûka
12. Felek etmektedir hurşîd-i rahşânından istikrâh
13. Fezâ-yı câhın içre muhtasar bir haymedir gerdûn
14. İki altundan topdur onun üstünde mihr ü mâh
15. Senin vakt-i şerîfinde geleydi dehre Keyhusrev
16. Gelüp cârû-keş olurdu der-i ikbâline nâ-hâh

17. Bu ma‘nî cümlenin ma‘lûmudur cümle cihân içre
18. Ki mislin gelmedi dünyâya bu devr-i zamân içre

IV

1. Efendim sen cihanda pâdişâh-ı bende-perversin
2. Hudâ eksikligin göstermesin hurşîd-i enversin
3. Nizâm-ı din ü devletdir senin zât-ı hümâyûnun
4. Bu tâc u tahta ârâyiş bu mülke zîb ü zîversin
5. Şehenşâh-ı muzaffer şîr-i ner sultân-ı sa‘d-ahter
6. Hidîv-i bahr u ber ferman-revâ-yı heft kişversin
7. Olur pür-hîre çeşm-i mihre fart-ı ferr ü tâbından
8. Firâz-ı tâc-ı ıkbâl üzre bir yek-dâne gevhersin
9. Seni gördükçe bu haşmetle der İskendere gerdûn
10. Efendindir senin bu sen onun bâbında çâkersin
11. Dedim ol demde ammâ ben kulun da ona bî-pervâ
12. Behey mecnûn felek sen haddini bilmezsin ebtersin
13. Sikender kim ki onun dergehinde ede çâkerlik
14. Durursun da bu gûne her zaman yabana söylersin
15. O bir sultân-ı a‘zamdır ki sen her şeb gelirsin de
16. Cebîn-i mâh ile onun derinde secde eylersin

17. Şehenşâh ibn-i şehenşâh sultân ibn-i sultandır
18. Ebâ-an-ced hüdâvend-i cihan hakân-ı devrandır

V

1. İlahî sen bilirsin kalbini ol şâh-ı zî-şânın
2. Ki dâim i‘timâd u i‘tikâdı sanadır onun
3. Tevekkül eyleyüp sıdk ile lutf u cûduna dâ'im
4. Recâ eyler hulûs-ı kalb ile ifzâl u ihsânın
5. Pes imdi ey Hüdâ-yı lem-yezel izz ü celâlin çün
6. Vücûd-ı pâkini hıfzet hatâlardan o sultânın

7. Cemâlin dâ'imâ yavuz nazardan sakla yâ Rabbî
8. Gözün hem-çün çerâğ-ı mürde bî-nûr eyle a‘dânın
9. İlâhî dâ’imâ bi'l-cümle evlâd-ı kirâmının
10. Husûsâ kim büyük şehzâdesi Sultan Süleymânın
11. Kılup zât-ı şeref-pîrâların âfâtdan mahfûz
12. Ziyâd eyle safâsın onların sûriyle dünyânın
13. Vekîl-i mutlakı Dâmâd İbrahîm Pâşâyı
14. Karîn et dâ'imâ lutfuna ol sultân-ı zî-şânın
15. Kulûb-ı nâsı celb etmektedir çünkim şehenşâha
16. Ziyâd et dâ’imâ ikbâlin ol sadr-ı cihan-bânın

17. Hatâdan eyle yâ Rab pâdşâh-ı âlemi te'mîn
18. Nedîmâ bendesi kılsın du‘â biz diyelim âmîn

2
Tazmîn-i Beyt-i Sadr-ı a‘zam Berâ-yı Sulh-ı Afgâniyân
I
1. Şâh-ı âlem dâver-i âlî-güher
2. Zîb-bahş-ı mesned-i tâc ü kemer
3. Ya‘ni Ahmed Hân-ı Gâzi kim odur
4. Dâver-i encüm-sipâh-ı bahr ü ber
5. Kam‘-ı ehl-i bid‘at ü tuğyân içün
6. Eyledi iklîm-i İrâna sefer
7. Sebk-i istîlâ ile Afgâniyân
8. Buldulardı nice buldâna zafer
9. Yedlerinden cümlesin nez‘ eylemek
10. Pâdşâh-ı dîne âsan bî-keder
11. Lîk onlar cümlesi bî-i‘tikâd
12. Her tarafdan küşte İslâma zarar
13. Avf u ibkâ ile ihsân eyledi
14. Sulhu tecvîz eyleyüp ol nîk-eser
15. Âsaf-ı Cem-sadrı sıhr-ı ekremi
16. Verdi bu beyt ile halka müjdeler

17. Bundan a‘lâ ola mı fevz ü felâh
18. Gâlibâne oluna sulh u salâh

II
1. Lutf u ihsân ile ol şâh-ı cihân
2. Eyledi âfâkı cümle şâdmân

3. Pâdşehlerde nazîrin görmedi
4. Sad hezâran dîde ile âsmân
5. Dâd-güster ehl-perver pür-hüner
6. Pûr-ı destân-ı diyâr-ı izz ü şân
7. Avfı ile her taraf râhat bulup
8. Verdi halk-ı âleme emn ü amân
9. Şimdi rezmi bezme tebdîl etdiler
10. Çâr-pâre oldu meclisde sinân
11. Hak Te'alâ ede ömr ü devletin
12. Berter-i a'dâd-ı ânât-ı zamân
13. Sâye-i lutfunda her şehzâdesi
14. Ola ber-hurdâr-ı ömr-i câvidân
15. Ma'nî-i *e's-sulhu hayrün* hâsılın
16. Halka tefhîm etdi sadr-ı nükte-dân

17. Bundan a'lâ ola mı fevz ü felâh
18. Gâlibâne oluna sulh u salâh

III

1. Dâimâ şâh-ı cihan mesrûr ola
2. Mîl-i kahr ile adûsu kûr ola
3. Zûr-ı bâzû-yı celâlet-i satveti
4. Kayravan tâ Kayravan meşhûr ola
5. Berk-rîzân-ı havâdis tâ-be-haşr
6. Gülsitân-ı devletinden dûr ola
7. Rây u Kisrî rîze-çîn-i ni'meti
8. Kâse-lîsi Husrev ü Fağfûr ola
9. Etmeyen şehler sipihre ser-fürû
10. Bende-i dergâhı zûr-â-zûr ola
11. Her günü ıyd-ı sürûr u ibtihâc
12. Her şebi kadr ü berât-ı sûr ola
13. Çevresinde serv-veş şehzâdeler
14. Her biri mağbût-ı nahl-i Tûr ola
15. Sadr-ı Cem-câhı lisânından müdâm
16. Böyle rûh-efzâ sühan mezkûr ola

17. Bundan a'lâ ola mı fevz ü felâh
18. Gâlibâne oluna sulh u salâh

IV

1. Habbezâ düstûr-ı âsaf-menkabet
2. Levhaşallah sadr-ı âlî-menzilet
3. Zerre-i nâçîzler hurşîd olur
4. Pertev-i lutfu ederse terbiyet
5. Bermekiyy-i asr-ı ihsân u kerem
6. Hâtem-i iklîm-i lutf u merhamet
7. Ehl-i İslâmı sıyânet eyleyüp
8. Şefkat etdi gördü sulhu maslahat
9. Hak budur kim hüsn-i tedbîri ile
10. Buldu ser-cümle halâyık tesliyet
11. Hak tınâb-ı hayme-i ikbâlini
12. Eyleye merbût-ı yevm-i âhiret
13. Bâğ u râğ-ı devlet ü iclâline
14. Esmesin bâd-ı hazân-ı tefrikat
15. Böyle gevher-pâşî-i tebşîr eder
16. Tab'-ı pâkinden o bahr-ı âtıfet

17. Bundan a'lâ ola mı fevz ü felâh
18. Gâlibâne oluna sulh u salâh

V

1. Hak vezir-i a'zamı dil-şâd ede
2. Himmetiyle âlemi âbâd ede
3. Devlet ü ikbâl ile tâ rûz-ı haşr
4. Mesned-ârâyî-i adl ü dâd ede
5. Her nefes yüz bin esîr-i mihneti
6. Kayd-ı derd ü gussâdan âzâd ede
7. Sarsar-ı kahr-ı Hüdâ bed-hâhının
8. Dûde-i menhûsunu ber-bâd ede
9. Sadr-ı devlet kâh-ı izzetle müdâm
10. Himmetin düşmüşlere imdâd ede
11. Ola eyyâmında âlem müsterih
12. Bir ahad ne âh u ne feryâd ede
13. Hak Te'alâ sadr-ı devletde onun
14. Kâinâtı lutfuna mu'tâd ede
15. Sarf-ı gûş u hûş eden ehl-i hüner
16. Bu makâliyle kemâlin yâd ede

17. Bundan a'lâ ola mı fevz ü felâh

18. Gâlibâne oluna sulh u salâh

VI

1. Ey mu‘azzam husrev-i âlî-makâm
2. Devletin Allah kılsın ber-devâm
3. Dergeh-i vâlâna rû-mâl eyleyüp
4. Dâimâ kılsın adûlar iltiyâm
5. Böyle nice feth-i âlî-şân olup
6. Edesin iclâl ile tahsîl-i kâm
7. Devletinde askeri tanzîm edüp
8. Alırız bir bir adûdan intikâm
9. Hak Te‘alâ haşmetin efzûn ede
10. Maslahatlar oldu ber-vefk-ı merâm
11. Bizden Eşref memleket ister iken
12. Ol bize verdi nice şehr-i benâm
13. Eyledim şevketlü hünkârım hesâb
14. Gâlibâne oldu târîh-i tamâm   [1140]

15. Bundan a‘lâ ola mı fevz ü felâh
16. Gâlibâne oluna sulh u salâh

3
Tazmîn-i Beyt-i Sultân Ahmed Hân
I

1. Şehriyâr-ı tâcver sâhib-kırân-ı bahr u ber
2. Kıldı bu sâhil-serây-ı hâsına bir gün güzer
3. Gam olup ol dem hirâsan deyicek eyne'l-mefer
4. İzz ü devletle buyurdu ol şeh-i sâhib-hüner
5. Biz safâ ile Neşât-âbâdı etdik çün makar
6. Sana da ey gam adem-âbâda lâzımdır sefer

II

1. Oldu çün ahdinde âlem ser-be-ser sûr u sürûr
2. Etdiler her kande vardiyse gam-ı nâ-kâmı dûr
3. Pes ona bir yer bulup hâkân-ı İskender-zuhûr
4. Kıldı bu vech üzre fermân-ı hümâyûnu sudûr
5. Biz safâ ile Neşât-âbâdı etdik çün makar
6. Sana da ey gam adem-âbâda lâzımdır sefer

III

1. Âlemi kıldı tefahhus ol şeh-i âlî-tebâr
2. Gördü kim adliyle hep ma‘mûrdur dâr u diyâr
3. Şunda hâli vü harâb ancak adem-âbâd var
4. Dedi ta‘mirin murâd edüp onun da şehriyâr
5. Biz safâ ile Neşât-âbâdı etdik çün makar
6. Sana da ey gam adem-âbâda lâzımdır sefer

IV

1. Olmağ ile pîşesi nazm-ı umûr-ı mülk ü dîn
2. Fikret-i nazma muvâfıkdır o tab‘-ı nükte-bîn
3. İktizâ eylerse bu da‘vâya burhân-ı mübîn
4. İşte besdir bes bu âlî matla‘-ı pâk ü metîn
5. Biz safâ ile Neşât-âbâdı etdik çün makar
6. Sana da ey gam adem-âbâda lâzımdır sefer

V

1. Ferr ü şevketle gelüp ol husrev-i vâlâ-cenâb
2. Eyledi bu kasr-ı pâkinde safâlar iktisâb
3. Tab‘-ı pâkinde ma‘ani eyleyüp ref‘-i hicâb
4. Kıldı bu matla‘ tulû‘ ol dem misâl-i âftâb
5. Biz safâ ile Neşât-âbâdı etdik çün makar
6. Sana da ey gam adem-âbâda lâzımdır sefer

VI

1. Saltanat bâğında oldu bir gül-i ra‘nâ ıyân
2. Yâ ki bir ahter nisâr etdi zemîne âsmân
3. Yâ ki geldi pîşgâha hâsıl-ı deryâ vü kân
4. Yâ buyurdu izz ü şevketle şeh-i vâlâ-mekân
5. Biz safâ ile Neşât-âbâdı etdik çün makar
6. Sana da ey gam adem-âbâda lâzımdır sefer

VII

1. Eylemiş tertîb-i dîvan gerçi kim Sultan Selîm
2. Anda ammâ kim bu gûne ma‘nî-i nâzük adîm
3. Baykara görse sayardı kendi efkârın akîm
4. Bak bu beyt-i pâke de var bâri şi'r öğren Nedîm
5. Biz safâ ile Neşât-âbâdı etdik çün makar
6. Sana da ey gam adem-âbâda lâzımdır sefer

4
Müseddes
I
1. Gam-ı hâlinle genc-i aşk miskiyyü'l-hıtâm olsun
2. Nigîn-i la'lini yâd etmeyim âlemde nâm olsun
3. Dil câm-ı emel endûh u mihnetsiz harâm olsun
4. Gamın eksilmesin peymâne-i ömrüm tamâm olsun
5. Beni mahrûm-ı bezm-i vasl eden mest-i müdâm olsun
6. Dil-i mecrûhumun kanın içenler şâd-kâm olsun

II
1. Be-câdır serde hem-bezmâne sevdâ-yı hevâ-dârî
2. Habâb-âsâ şikest eylerse de câm-ı dil-i zârı
3. Tırâz-ı meclis-i ahbâb ise ben istemem yârı
4. Humâr-ı gam benim dirîne kârımdır heman bâri
5. Beni mahrûm-ı bezm-i vasl eden mest-i müdâm olsun
6. Dil-i mecrûhumun kanın içenler şâd-kâm olsun

III
1. Bana cevr ü sitem eksik midir baht-ı siyâhımdan
2. Ne hâcet imtinân ol gırra-mest-i keç-külâhımdan
3. Dem-i mestîde bârî sakınup şemşîr-ı âhımdan
4. Edüp câm-ı lebin âsûde zehr-âb-ı nigâhımdan
5. Beni mahrûm-ı bezm-i vasl eden mest-i müdâm olsun
6. Dil-i mecrûhumun kanın içenler şâd-kâm olsun

IV
1. Tarîk-i aşkda pâdâşî-i mihnet sa‘âdetdir
2. O bezm-i hâsda hamyâze-rîz olmak câna minnetdir
3. Neşât-ı tâze-i hûn-ı ciger bir özge hâletdir
4. Humâr-ı ye's ile hod hem-ser olmak câna minnetdir
5. Beni mahrûm-ı bezm-i vasl eden mest-i müdâm olsun
6. Dil-i mecrûhumun kanın içenler şâd-kâm olsun

V
1. Çerâğı kimsenin âhımla bî-nûr olmasın yâ Rab
2. Benim çün subh-ı vuslat şâm-ı deycûr olmasın yâ Rab
3. Alan cânım bu işret-hâneden dûr olmasın yâ Rab
4. Çekenler sâgarım hem-vâre mahmûr olmasın yâ Rab
5. Beni mahrûm-ı bezm-i vasl eden mest-i müdâm olsun

6. Dil-i mecrûhumun kanın içenler şâd-kâm olsun

VI
1. Bu gün gördüm Nedîm-i can-güdâz-ı derd-perverdi
2. Giyâh-ı kûh-ı mihnetgâha dönmüş çehre-i zerdi
3. Zeban çekdikce kânûn-ı cigerden şu‘le-i derdi
4. Dem-â-dem âh edüp bu matla‘-ı dil-sûzu söylerdi
5. Beni mahrûm-ı bezm-i vasl eden mest-i müdâm olsun
6. Dil-i mecrûhumun kanın içenler şâd-kâm olsun

5
Tardiyye Der-Medh-i Sadr-ı a‘zam İbrâhîm Pâşâ
I
1. Hoş geldin eyâ hidîv-i ekrem
2. Lutfunla gönüller oldu hurrem
3. Şâd oldu mekârimінle âlem
4. Her gûne meâ‘sirin dem-â-dem
5. Ârâyiş-i arsa-i cihandır

II
1. Ey sadr-ı güzîn-i pür-celâlet
2. Vaktinde cihan misâl-i cennet
3. Bir çâker-i mukbilin semâhat
4. Çün bende derinde izz ü devlet
5. Perverde-i hâk-i âstandır

III
1. Re'yinle eder zemîni teshîr
2. Gerdûn-ı kuhen dedikleri pîr
3. Kim sendeki pâk re'y ü tedbîr
4. Çarhın eline keşîde şemşîr
5. Bâzûsuna âhenin kemandır

IV
1. Ey âsaf-ı pür-şükûh u dânâ
2. Zâl-ı zer ü Rüstem-i tüvânâ
3. Teşbîh olunur mu sana zîrâ
4. Âlemde eserlerin hüveydâ
5. Anlarsa bir eski dâstandır

V
1. Buldu bu cihân-ı köhne yek-ser
2. Cûd u kereminle zîb ü zîver
3. Tahkîkini ehl-i fehm anlar
4. Bir köhne hikâyedir ki derler
5. Ca'fer kerem ehlidir fülandır

VI
1. Bâb-ı himemin cihâna me'vâ
2. Fahr etmede hidmetinle dünyâ
3. Ey sadr-ı güzîn-i âlem-ârâ
4. Teşrîfin ile bu sadr-ı vâlâ
5. Mağbût-ı ferâz-ı âsmandır

VII
1. Dâmadına lutf edüp firâvân
2. Kıldın onu makdeminle şâdân
3. Çün oldu bu lutf-ı hâsa şâyân
4. Şimden girü necm-i bahtı her ân
5. Hurşîd-i sipihre hem-inandır

VIII
1. Şâyeste önünce çarh-ı gerdân
2. Hurşîdi çü micmer ede sûzân
3. Bircis tuta yanınca dâmân
4. Hem kaldıra perde mâh-ı tâbân
5. Kim perde-güşâlık ona şandır

IX
1. Bunlar edicek edâ-yı hidmet
2. Tîr-i felegin değil mi nevbet
3. Kim ol dahı eyleyüp cesâret
4. Bir tâze zemîn-i nev-ibâret
5. Arz eyler ise heman zamandır

X
1. Geldi yine zühre-i şeker-hand
2. Destine kemânın eyledi bend
3. Bir turfa nevâya urdu peyvend
4. Âgâzesi gerçi kim nihâvend

5. Amma ki kararı Isfahandır

XI

1. Pâyende ola bu bezm ü nâdi
2. Hidmetde dura sürûr u şâdi
3. Her lahzası bin neşâta bâdi
4. İkbâl ü hubûr u ber-murâdi
5. Allaha şükür ki râyegandır

XII

1. Âhir kalemim olup mürahhas
2. Kıldı bu hitâbı bana muhtas
3. Ayrılma bu bâbdan ayak bas
4. Ancak bu cihanda sana mahlas
5. Bâb-ı himem-i hüdâyegandır

6

Tahmîs-i Gazel-i Râzî

I

1. Dehrin âb-ı rûyusun bu hâk-dan durdukça dur
2. Âlem içre mushaf-ı mu‘ciz-nişan durdukça dur
3. Sidre vü Cibrîl ü Tûbâ vü cinan durdukça dur
4. Ey sehî serv-i kerem bâğ-ı cihan durdukça dur
5. Gülşen-i pür-ziynet-i kevn ü mekan durdukça dur

II

1. Çarha ferr ü tâb salsın ra'yet-i meh-peykerin
2. Mihr ü mehden bâc-hâh olsun nigînin hançerin
3. Fevz ü nusret hem-inânın baht-ı yârî yâverin
4. Dâ'im olsun tûğ-ı tevfîk-i inâyet rehberin
5. Ol revan oldukça sen de ol revan durdukça dur

III

1. Târem-i iclâline pervâne vâlâ-yı şafak
2. Hayme-i câhınla gerdûn-ı çihârüm yek-nesak
3. Mihr-i mencûk-ı otağ etmiş sana Rabbü'l-felak
4. Zâtını kılmış sütûn-ı hayme-i ikbâl Hak
5. Bârgâh-ı nüh-kıbâb-ı âsman durdukça dur

IV
1. Zemzem-âsâ âb-ı lutfun herkese icrâdesin
2. Âleme hắn-ı Halîlullah gibi âmâdesin
3. Ka‘be-veş dîn-i mübînin kadrini i‘lâdesin
4. Rûz u şeb kesb-i rızâullah içün istâdesin
5. Mescid-i nüh-târem-i nüh-âsman durdukça dur

V
1. Pertev-i re'yin cihânı döndürüp bezm-i Ceme
2. Lem‘a-pâş olmakdadır şem‘-i vücûdun âleme
3. Ukdeden dönmüşdü diller kâkül-i ham-der-hama
4. Hoş güşâyiş verdi tedbîrin bu kâr-ı derheme
5. Meclis-i gerdûn u şem‘-i ahteran durdukça dur

VI
1. Dâ'im ol ikbâl-i Sultân Ahmed-i Gâzi gibi
2. Çarha hem-dûş ol onun tûğ-ı ser-efrâzı gibi
3. Tâ Nedîmin kumrî-i kilk-i sühan-sâzı gibi
4. Sâye-i cûdunda âlem diyeler Râzî gibi
5. Ey sehî serv-i kerem bâğ-ı cihan durdukça dur

7
Tahmîs-i Mutarref Be-Gazel-i İzzet Ali Pâşâ ki Ez-Zebân-ı Nedîm Gofte-bod
I
1. Ey hoş ol şeb kim bana arz-ı cemâl eylerdi yâr
2. Mâha kendin çarha âgûşum misâl eylerdi yâr
3. Tarh içün ağyârı bin gunc u delâl eylerdi yâr
4. Elleri tağlîtde sihr-ı helâl eylerdi yâr
5. Bî-mecâl idim ben ibrâm-ı visâl eylerdi yâr

II
1. Şâhid-i maksûd âgûşumda ben mahrûm-ı kâm
2. Hiç görünmez bu iki söz arasında iltiyâm
3. Var ise tağlît içün söylenmiş ola bu kelâm
4. Fi'l-hakîka maslahat ger kalmış olsa nâ-tamâm
5. Subha dek teklîf-i vuslatda cidâl eylerdi yâr

III
1. Pîç ü tâbımdan girîz etmek murâd etdikçe ben

2. Gûşe-i ikbâle ikbâlin ziyâd etdikçe ben
3. Ehl-i bezmin ta'nesin ol şûha yâd etdikçe ben
4. Cümlesi bî-hûşdur derdi inâd etdikçe ben
5. Halka-i zülfün kemend-i mekr ü âl eylerdi yâr

IV

1. Nâr-ı gayretle arak-rîz-i hicâb oldukça ben
2. Za'fımı fehm eyleyüp derdi o şûh-ı pür-fiten
3. Bunlara ben eyleyim mekri temâşâ eyle sen
4. Sonra câdûlar gibi ızhâr edüp efsûn-ı fen
5. Dîdesin mecrâ-yı eşk-i infi'âl eylerdi yâr

V

1. Gâh harf-endâz-ı ta'n oldukça yârân-ı safâ
2. Her birin bir tarz ile iskât edüp ol pür-cefâ
3. Âşıkına âkıbet pinhân olup hâcet-revâ
4. Kâmkâr olduğuna dâl olmağ içün gûyiyâ
5. Kâmetin sûret-nümâ-yı şekl-i dâl eylerdi yâr

VI

1. Gayri der-kâr-ı safâ gördükçe reşkinden hemân
2. Aşk-ı pîçan gibi olup âşıka bend-i miyân
3. Rûy-ı pîçîden olunca çehre-i sâki ıyân
4. Râzını bîgânelerden eylemek içün nihân
5. Kelle-pûşun perde-i ruhsâr-ı âl eylerdi yâr

VII

1. Hâsılı İzzet nedîm-i bezm-i hâsü'l-hâsını
2. Eylemiş lutfiyle memnûn anlayup ihlâsını
3. Söyledüp erbâb-ı nazmın hâme-i kassâsını
4. Bulmuş ol gavvâs dürrün dür dahı gavvâsını
5. Tâ seher efsâne-hân-ı kîl ü kâl eylerdi yâr

8

Tahmîs-i Gazel-i Neşâtî

I

1. Çarha peyveste edüp âh ile efgânı bile
2. Firkatin başa getirdi gam u hicrânı bile
3. Bend-i zülfünde götürdün dil-i nâlânı bile
4. Gitdin ammâ ki kodun hasret ile cânı bile

5. İstememem sensiz olan sohbet-i yârânı bile

II

1. Gözüme kasr-ı safâ beyt-i hazen-veş görünür
2. Bu heyûlâ-yı tasavvur da müşevveş görünür
3. Şu'le-i âh-ı dil-sûz ile ser-keş görünür
4. Bâğa sensiz bakamam çeşmime âteş görünür
5. Gül-i handânı değil serv-i hırâmânı bile

III

1. Rûz-ı keyfiyyet-i firkat ne musîbet günsün
2. Gerd-i âlâm u gamım sâha-i arşa konsun
3. Şem'-i meh-tâb dem-i tâb-ı dilimden sönsün
4. Sîneden derd ile bir âh edeyim kim dönsün
5. Aksine çarh-ı felek mihr-i dırahşânı bile

IV

1. Mey-i şâdî keder-âlûd-ı anâdır sensiz
2. Tarâb-ı bezm-i safâ dahı hevâdır sensiz
3. Seyl-i eşkim dahı tûfân-fezâdır sensiz
4. Devr-i meclis bana girdâb-ı belâdır sensiz
5. Mey-i rahşânı değil sâgar-ı gerdânı bile

V

1. Hasret-i hançer ile cism-i felek-zâ-hayf
2. Oldu sad pâre meger gitdi o bî-pervâ hayf
3. Haşre dek vird-i zebân ola Nedîmâ bâ-hayf
4. Hâr-ı firkatle Neşâtî-i hazînin vâ-hayf
5. Dâmen-i ülfeti çâk oldu girîbânı bile

9

Taştîr-i Gazel-i Nedîm-i Kadîm

I

1. Derdin nedir gönül sana bir hâlet olmasın
2. Bîmâr eden bu gûne seni râhat olmasın
3. Bizden tesettür etme abes külfet olmasın
4. Bî-câ tabîbe varmağa hiç hâcet olmasın
5. Sad el-hazer ki sevdiğin ol âfet olmasın

II

1. Gâhî kirişme gâh tegâfül gehî itâb
2. Tarf-ı küleh şikeste vü ebrûda pîç ü tâb
3. Baksan egerçi elde değil sâgar-ı şarâb
4. Ammâ henüz gamze ser-efken nigeh harâb
5. Ol mest-i nâz mest-i mey-i nahvet olmasın

III

1. Dünyâya oldu velvele-endâz-ı rest-hîz
2. Kad çekdi servler gibi âh-ı şerâre-rîz
3. Gül-nahle oldu nahveti sermâye-i sitîz
4. Devşirdi dâmenin yine şimşâd-ı tünd ü tîz
5. Gülzâra azm eden o sehî-kâmet olmasın

IV

1. Bîgâne-meşrebâ bize tâ key tegâfülün
2. Ey nahl-ı nâz yok mu bu hâke temâyülün
3. Açılmaz ise nâhun-ı âhımla kâkülün
4. Yoğ ise bir kelâma bizimle tahammülün
5. Bir âşinâ nigâha da mı ruhsat olmasın

V

1. Ey andelîb nâle-i âteş-feşânı ko
2. Tâ böyle hiffet eyleme âh u figânı ko
3. Terk eyle bî-edebliği eşk-i revânı ko
4. Şeb-nem misâl sen dahı bâr-ı girânı ko
5. Terdir mizâc-ı nâzük-i gül sıklet olmasın

VI

1. Gelmez o şûh meclise ağyâr gelmese
2. Memnûn idik bu kendüye de bâr gelmese
3. Bir pâre havf-ı serdî-i bâzâr gelmese
4. Lutf eylemek değil hat-ı ruhsâr gelmese
5. İster ki arz-ı hâle bile fursat olmasın

VII

1. Merhem-pezîr olmadı zahmım benim Mesîh
2. Teng oldu cism ü câna bu nüh kubbe-i fesîh
3. Vermezse ger şifâ şefe-i dil-ber-i melîh
4. Bihbûd olur mu değme nemekden dil-i cerîh

5. Etme telef ilâcını gel zahmet olmasın

VIII
1. Şâyed eser ede nefes-i âteşîni hayf
2. Olmaz enîn-ı âşıka zîrâ metâ vü keyf
3. Hem-mahlasım ki nazm ile etmişdi sell-i seyf
4. Bu mısra‘ı benim çün okurmuş şitâ vü sayf
5. Söylen Nedîm-i zâr ile germ-ülfet olmasın

10
[Tahmîs-i Gazel-i Tıflî][22]
I
1. Hem subh eder kesb-i sefîdi bedenimden
2. Hem zulmeti şeb perçem-i müşk-i Hotenimden
3. Germiyyeti hurşîd rûh-ı berk-zenimden
4. Meh pertev alır tâbiş-i vech-i hasenimden
5. Cem‘iyyeti öğrendi nücûm encümenimden

II
1. Şol mertebe kim gamzelerim sihr bilirler
2. Yek nazrada her âfeti teshîr kılurlar
3. Mir'âtda benden dahı aks-i dil alırlar
4. Erbâb-ı füsûn ü sihire âciz olurlar
5. Çeşm-i siyeh-i câdû-yı Hârût-fenimden

III
1. Konsa n'ola nahl-ı kadd-i dil-cûyuma tûtî
2. Âvîhtedir kâkül-i hod-rûyuma tûtî
3. İmrense aceb mi leb-i hoş-gûyuma tûtî
4. Bakdıkça benim âyîne-i rûyuma tûtî
5. Meşk-i sühan eyler leb-i şekker-şikenimden

IV
1. Gör bâd-ı nesîmi yine bîhûde gezer mi
2. Bir şûh-ı sitemkâr hevâsiyle yeler mi
3. Nahl-ı kadime mâil olan serve bakar mı
4. Hûbân-ı cihan bârını âlemde çeker mi
5. Bir kerre alan bûsemi sîb-i zekanımdan

[22] Bu şiir, sadece AE nüshasında vardır.

V
1. Cân ile Nedîmâ ruhunun mültehebidir
2. Kâfir hatı beyt-i dilimin bûm-ı şebidir
3. Tahmîse sebeb ol sanemin şevk-i lebidir
4. Tıflî bu gazel ol güzelin müntahabıdır
5. Mecmû'a-i eş'âr-ı selîs-i sühanımdan

11
[Muhammes]
I
1. Ey şeh-i hûbânım eyle ol kad-i mevzûna sen
2. Reng-i gülden câme bûy-ı yâsemenden pîrehen
3. Servsin sana yeşil şâlî gerekdir nîm-ten
4. Reng-i gülden câme bûy-ı yâsemenden pîrehen
5. Bâğa gel ey gül-beden açıl gül ey gonca-dehen

II
1. Devr-i Sultân Ahmed-i Gâzidir ey şûh-ı cihân
2. Müjde-i feth olmada her lahzada şâdî-resân
3. Sana lâyık böyle eyyâm-ı meserretde hemân
4. Reng-i gülden câme bûy-ı yâsemenden pîrehen
5. Bâğa gel ey gül-beden açıl gül ey gonca-dehen

III
1. Mû-miyânım pek güzel yakışdı buldârî sana
2. Hem muvâfık düşdü bu destâr-ı hünkârî sana
3. Goncasın söyle sabâya eylesin bârî sana
4. Reng-i gülden câme bûy-ı yâsemenden pîrehen
5. Bâğa gel ey gül-beden açıl gül ey gonca-dehen

IV
1. Kâkülünden perde çekmişsin ruh-ı tâbânına
2. Âferîn ey gonca-i bâğ-ı edeb irfânına
3. Nâz-perversin ederlerse sezâdır şânına
4. Reng-i gülden câme bûy-ı yâsemenden pîrehen
5. Bâğa gel ey gül-beden açıl gül ey gonca-dehen

V

1. Giymiş ol rûh-ı musavver kırmızı canfes kabâ
2. Lâle-veş gördüm seher açıldı gülşenden yana
3. Cism-i pâkine münâsib gelse olurdu sezâ
4. Reng-i gülden câme bûy-ı yâsemenden pîrehen
5. Bâğa gel ey gül-beden açıl gül ey gonca-dehen

l2

I

1. Oldu teşrîfin bu vâlâ mesnede ziynet-fezâ
2. Sa'd ola kasr-ı Neşât-âbâd hünkârım sana
3. Sâye saldın yümn-i iclâl ile mânend-i hümâ
4. Sa'd ola kasr-ı Neşât-âbâd hünkârım sana

II

1. Heft iklim içre fermân-ı hümâyûnun revân
2. Şimdi sensin pâdişâhım âleme sâhib-kırân
3. Bâb-ı kasrında neşât olsun hemîşe pâsbân
4. Sa'd ola kasr-ı Neşât-âbâd hünkârım sana

III

1. Safha-i âlemde bu kasrın hele misli adîm
2. Kâdir olmaz vasfına bir vech ile kilk-i Nedîm
3. Tarhını hakkâ ki mergûb eylemiş tab'-ı selîm
4. Sa'd ola kasr-ı Neşât-âbâd hünkârım sana

13

I

1. Kimlerin çeşmine ol sîne bu şeb nûr oldu
2. Nereye gitdi o hercâyi o meh-pâre aceb
3. Kimlerin yârasına merhem-i kâfûr oldu
4. Kandedir kande o zâlim o sitemkâre aceb

II

1. Meclis-i Cem kurulaldan olagelmiş elbet
2. Câmdan sonra birer bûse verilmek âdet
3. Bâri sen ey nigeh-i hasret edüp bir cür'et
4. Şunu bir söylesen olmaz mı kadehkâra aceb

III
1. Târ olur görmez isem çeşmime sensiz âlem
2. Gece tâ subha dek ağlatdı beni derd ü elem
3. Fikr ü gam cânıma kâr eyledi bilmem bilmem
4. Âh hercâyi koculdun mu ki ağyâra aceb

IV
1. Nağme-i çenge bedel dinler iken nâle vü âh
2. Hecr-i sâki yetişirken bana derd-i cangâh
3. Bir tarafdan dahı ey seng-dil ey baht-ı siyâh
4. Sen mi urdun bu gece şîşemi dîvâra aceb

V
1. Varup ol derd-şinâs-ı dil ü cânı görsem
2. Hâk-i pâyine Nedîmâ yine yüzler sürsem
3. Gizlice arasam ağzın lebin emsem sorsam
4. Hiç bir çâre bilir mi dil-i bîmâra aceb

14
I
1. Mâh-ı ıyd-âsâ gelüp ey âsaf-ı âlî-cenâb
2. Pertev-i lutfunla Şevk-âbâdı kıldın şevk-yâb
3. Kasrlar oldu neşât ile burûc-ı âftâb
4. Pertev-i lutfunla Şevk-âbâdı kıldın şevk-yâb

II
1. Yüz sürüp dâmânına buldu çemenler matlabın
2. Yümn-i pâ-bûsun müşerref eyledi havzın lebin
3. Kevkeben mes‘ûd-ı ikbâl ede kasrın kevkebin
4. Pertev-i lutfunla Şevk-âbâdı kıldın şevk-yâb

III
1. Germ olup şâm u seher şevk u tarab hengâmesi
2. Bülbül olsun gülsitânında Nedîmin hâmesi
3. Destine hergün sunulsun bir meserret-nâmesi
4. Pertev-i lutfunla Şevk-âbâdı kıldın şevk-yâb

15[23]

---
[23] Bu şiir, sadece T nüshasında var.

I

1. Şehriyârâ ahd-i adlindir cihâna rûz-ı ıyd
2. Kıldı Sa'd-âbâdı teşrîf-i hümâyûnun sa‘îd
3. Şevket ü şân u celâlin dâimâ olsun mezîd
4. Kıldı Sa'd-âbâdı teşrîf-i hümâyûnun sa'îd

II

1. Geldi iclâl ile ey sâhib-kırân-ı bahr u ber
2. Bu hümâyun kasr-ı âlî-şânı çün kıldın makar
3. Eyledi endûh u gam iklîm-i İrâna sefer
4. Kıldı Sa'd-âbâdı teşrîf-i hümâyûnun sa'îd

III

1. Iyddır kıldı yine şevk u tarab cûş u hurûş
2. Eyledi şâdî dil-i âlem de eltâfınla cûş
3. Vaktidir olsa Nedîmin hâmesi sükker-fürûş
4. Kıldı Sa'd-âbâdı teşrîf-i hümâyûnun sa'îd

16

I

1. Vakt-i gül-geşt-i çemen seyr-i kenâr eyyâmıdır
2. Lâle faslı ıyd hengâmı bahâr eyyâmıdır
3. İ‘tidâl u revnak-ı leyl ü nehâr eyyâmıdır
4. Lâle faslı ıyd hengâmı bahâr eyyâmıdır

II

1. Şevk ile meyletmede diller gülistan seyrine
2. İzz ü nâz-ı gül niyâz-ı andelîban seyrine
3. Şâh-ı âlem dahı gelmez mi Çırâğan seyrine
4. Lâle faslı 'ıyd hengâmı bahâr eyyâmıdır

III

1. Şehriyârâ buldu âlem devletinde i‘tidâl
2. Lâlelerle geldi bâğa başka bir hüsn ü cemâl
3. Rûz u şeb kılmakda gülşen lutf-ı teşrîfin hayâl
4. Lâle faslı ıyd hengâmı bahâr eyyâmıdır

IV

1. Sâye-i adlinde ey şehenşâh-ı âlî-nijâd

2. Hamd ü şükr olsun ki âlem ser-te-ser mesrûr u şâd
3. Sahn-ı gülşen dahı teşrîfinle olsun ber-murâd
4. Lâle faslı ıyd hengâmı bahâr eyyâmıdır

V

1. Zât-ı âlî-şânın el-hak rûhudur bu âlemin
2. Bâğ-ı ihyâ eylesin lutf et hümâyun makdemin
3. Muntazır yüz sürmeğe dâmâna sadr-ı a‘zamın
4. Lâle faslı ıyd hengâmı bahâr eyyâmıdır

17

I

1. Iyd gelsin bâ‘is-i şevk-i cedîd olsun da gör
2. Seyr-i Sa‘d-âbâdı sen bir kerre ıyd olsun da gör
3. Gûşe gûşe mihrler mehler bedîd olsun da gör
4. Seyr-i Sa‘d-âbâdı sen bir kerre ıyd olsun da gör

II

1. Anda seyr et kim ne fursatlar girer cânâ ele
2. Gör ne dil-cûlar ne meh-rûlar ne âhûlar gele
3. Tıfl-ı nâzım sevdiğim bir iki gün sabret hele
4. Seyr-i Sa‘d-âbâdı sen bir kerre ıyd olsun da gör

III

1. Gerçi kim vardır onun her demde başka ziyneti
2. Rûze eyyâmında da inkâr olunmaz hâleti
3. Şimdi anlanmaz hele bir hoşça kadr ü kıymeti
4. Seyr-i Sa‘d-âbâdı sen bir kerre ıyd olsun da gör

IV

1. Dur zuhûr etsin hele her gûşeden bir dil-rübâ
2. Kimi gitsin bâğa doğru kimi sahrâdan yana
3. Bak nedir dünyâda resm-i sohbet-i zevk u safâ
4. Seyr-i Sa‘d-âbâdı sen bir kerre ıyd olsun da gör

V

1. Tıfl-ı nâzım cümle gördüm deyü aldatma beni
2. Görmedin bir hoşça sen dahı ol dil-cû gülşeni
3. Serv-i nâzım gel Nedîm-i zâr gezdirsin seni
4. Seyr-i Sa‘d-âbâdı sen bir kerre ıyd olsun da gör

18[24]

I

1. Gel behey bîgâne-meşreb gel yeter nâz eyleme
2. Çık benimle seyr-i Sa‘d-âbâd-ı nev-peydâyı gör
3. Ben niyâz etdikçe lutf et nâza âğâz eyleme
4. Fursat olmuş iken aman gel a‘lâyı gör

II

1. Lutf-ı sultân-ı cihân zîbâyı âbâd eyledi
2. Âlemin kalbin bu tarh-ı dil-güşâ şâd eyledi
3. Gör neler yapdı ne nâzük şeyler îcâd eyledi
4. Himmet-i vâlâ-yı Sultân Ahmed-i dânâyı gör

III

1. Gör biraz gelsin de gör bahr u berin sultânını
2. Bak celâl ü câhına seyreyle izz ü şânını
3. Kıl temâşâ ebr-i cûd u himmetin bârânını
4. Sadr-ı a‘zam zer nisâr etsin hele na‘mâyı gör

IV

1. Eyleyüp yolunda ey meh-rû fedâ cân u teni
2. Arayup gezmekde ümmîdinle bâğ u gülşeni
3. Şimdi Sa‘d-âbâda gelmiş cüst ü cû eyler seni
4. N 'işlemiş aşkın Nedîm-i zâra gör hercâyi gör

19

I

1. Şimdi Sa‘d-âbâda bak evvelkinden a‘lâ mıdır
2. Gör hele dünyâyı eski bildiğin dünyâ mıdır
3. Bu görünen bir müzeyyen kasr-ı müstesnâ mıdır
4. Yohsa nehr-i cennet üzre cisr-i nev-peydâ mıdır

II

1. Ben dedim gitdi behişt-i câvidandır yâ felek
2. Görmüşümdür anda zîrâ nice bin hûr u melek
3. Hurrem-âbâdın önünden havza bak tâ kasra dek
4. Gül-zemîn üzre döşenmiş buz gibi dîbâ mıdır

---

[24] Bu şiir, sadece T nüshasında vardır.

III

1. Gûş kıldım kim bu gün ey dil-rübâ-yı gonca-leb
2. Bir dıraht altında sen etmekdesin zevk u tarab
3. Sıklet olmazsa eğer bir iki sa‘atcik aceb
4. Biz de varsak mı efendim yanınız tenhâ mıdır

IV

1. Oldu bu şarkı hele şarkıların ber-cestesi
2. Dil-güşâdır çün sabâ her nağme-i âhestesi
3. Söz Nedîmindir aceb tarz-ı hasendir bestesi
4. Güftesi ammâ ki bilmem besteden a‘lâ mıdır

20
I

1. Gerçi dil almakda hüsnün hayli isti‘dâdı var
2. Lîk o gîsûnun kafâdan ona çok imdâdı var
3. Çâresiz uşşâkın ancak nâle vü feryâdı var
4. El-aman bilmez nedir bir gamze-i bîdâdı var

II

1. Çeşm-i şûhundur dil-i âşıkda te'sîr eyleyen
2. Kâkülündür âlemi der-bend-i zencîr eyleyen
3. Mihr-i la‘lindir senin dünyâyı teshîr eyleyen
4. Sevdiğim mühr-i Süleymânın cihanda adı var

III

1. Bir perîdir gerçi ammâ yokdur insâniyyeti
2. Âftâbı zerre-i nâ-çîze saymaz tal‘atı
3. Nahl-i tûbâyı salındırmaz nihâl-i kâmeti
4. Gülşen-i hüsn ü cemâlin bir boyu şimşâdı var

IV

1. Meclise bîgâneler geldi nice yâd olmasın
2. Âşıka pek çok cefâya nice mu‘tâd olmasın
3. Şîve fenninde o gözler nice üstâd olmasın
4. Gamze-i fettan gibi yanında bir üstâdı var

V

1. Her gülün şevkıyle bülbül gibi zâr olmaz Nedîm

2. Değme bir zülf-i girih-gîre şikâr olmaz Nedîm
3. Her gülistanda çü şeb-nem hâksâr olmaz Nedîm
4. Değme bir dil-ber beğenmez bir dil-i nakkâdı var

21

I

1. Gel hele bir kerrecik seyr et göze olmaz yasağ
2. Oldu Sa'd-âbâd şimdi sevdiğim dağ üstü bâğ
3. Çâr-bâğ-ı Isfahânı eylemişdir dâğ dâğ
4. Oldu Sa'd-âbâd şimdi sevdiğim dağ üstü bâğ

II

1. Nev-bahâr erişdi oldu ol zemin cennet-misâl
2. Gars olundu kâmetin gibi hezâran nev-nihâl
3. Bağlarla buldu ruhsârın gibi hüsn ü cemâl
4. Oldu Sa'd-âbâd şimdi sevdiğim dağ üstü bâğ

III

1. Andadır seyr-i nihâlistân u tarf-ı cûybâr
2. Andadır gül-geşt-i sahrâ andadır seyr-i kenâr
3. İster isen kûhu seyret ister isen bâğa var
4. Oldu Sa'd-âbâd şimdi sevdiğim dağ üstü bâğ

IV

1. Anda idi dünkü gün hemşîre-i sa'd-ahterin
2. Sen de gel gâhîce hâlî kalmasın cânâ yerin
3. Suç benim olsun beni döğsün duyarsa mâderin
4. Oldu Sa'd-âbâd şimdi sevdiğim dağ üstü bâğ

V

1. Bir Nihâlistan kitâbıdır o sahrâlar meger
2. Kim ona havz-ı dil-âra sîmden cedvel çeker
3. Dâğa çık da bâğlardan eyle bu sırra nazar
4. Oldu Sa'd-âbâd şimdi sevdiğim dağ üstü bâğ

VI

1. Şark u garb-ı âlemi seyrân eden peyk-i nesîm
2. Der ki bî-şübhe cihân içre bunun misli adîm
3. Vasfına bu mısra'-ı garrâ münâsibdir Nedîm
4. Oldu Sa'd-âbâd şimdi sevdiğim dağ üstü bâğ

22
I
1. Bi-hamdillah revân alındı zevk u şevka mu‘tâd ol
2. Meserret vaktidir rûh-ı revânım gül açıl şâd ol
3. Dil-i düşmen harâb oldu safâlarla sen âbâd ol
4. Meserret vaktidir rûh-ı revânım gül açıl şâd ol

II
1. Bu demler mevsim-i zevk u neşât u şâdmânîdir
2. Bu asrın her günü güyâ ki eyyâm-ı cüvânîdir
3. Çıkup gülzâra handân olmanın şimdi zamanıdır
4. Meserret vaktidir rûh-ı revânım gül açıl şâd ol

III
1. Safâdan servler salınmada etrâf-ı gülşende
2. Sehâbın mâyesi olmakda tarf-ı bâğ-efgende
3. Zamân-ı devletinde şehriyâr-ı âlemin sen de
4. Meserret vaktidir rûh-ı revânım gül açıl şâd ol

IV
1. Açıldı bunca muhkem kal‘alar ey şûh-ı meh-pâre
2. Kemer bendin senin feth etmeğe olmaz mı bir çâre
3. Güşâd eyle amân ol düğme-i zerrîni bir pâre
4. Meserret vaktidir rûh-ı revânım gül açıl şâd ol

V
1. Sürûr ile cihan rûyun gibi ferhunde vü hurrem
2. Neşât u şevk u şâdî ile leb-rîz oldu hep âlem
3. Nedîm-i zâr ile bir lahzacık olmaz mısın hem-dem
4. Meserret vaktidir rûh-ı revânım gül açıl şâd ol

23
I
1. Yine tenhâ elime girdi hele cânânım
2. Bûs edince lebini ağzıma geldi cânım
3. Gece yıldız sayar iken bu dil-i nâlânım
4. Doğdu nâ-gâh güneş gibi meh-i tâbânım

II

1. Dün dil-i zâr ile sohbet ederek gitmişsin
2. Va‘de-i lutfu kasemler ile berkitmişsin
3. Deheninden bize bir bûse mi va‘d etmişsin
4. Bizde bir böyle ağız müjdesi var sultânım

III

1. Sen de kendin gibi bir şûha nigehbân oldun
2. Gül iken böyle niçün bülbül-i nâlân oldun
3. Sen nice tâ bu kadar aşk ile hayrân oldun
4. Hele ben sana efendim katı pek hayrânım

IV

1. Çık levendâne dolaş gûşelerin gülzârın
2. Meded ey serv-i revan bozma meded reftârın
3. Pây-mâl olmadır ümmîdi Nedîm-i zârın
4. Ayağın sakınarak basma aman sultânım

24

I

1. Yeniden eski muhabbetleri tecdîd edelim
2. Gel benim kaşı hilâlim bize bir ıyd edelim
3. Seni bir câm-ı musaffâ ile hurşîd edelim
4. Gel benim kaşı hilâlim bize bir ıyd edelim

II

1. İşte hûn oldu dilim gamze-i ayyâşın içün
2. İşte hançerlere düşdüm senin ol kaşın içün
3. Pek recâ ederim unutma güzel başın içün
4. Gel benim kaşı hilâlim bize bir ıyd edelim

III

1. Yeter ağlatdı firakın bu dil-i bîmârı
2. Yeter etdirdi hayâlin bana âh u zârı
3. Kâmkâr et bizi bir gün de efendim bâri
4. Gel benim kaşı hilâlim bize bir ıyd edelim

IV

1. Dil senin sohbetine tâlib ü râgıbdır pek
2. Şevkimiz tal‘at-ı pür-nûruna tâlibdir pek

3. Hele Top-hâne günü olsa münâsibdir pek
4. Gel benim kaşı hilâlim bize bir ıyd edelim

V

1. Bezmimiz rûyun ile reşk-i gülistân olsun
2. Handelerle leb-i la'lin şeker-efşân olsun
3. İ'tizâr etme Nedîmâ sana kurbân olsun
4. Gel benim kaşı hilâlim bize bir ıyd edelim

25

I

1. Sevdiğim cânım yolunda hâke yeksân olduğum
2. Iyddır çık nâz ile seyrâna kurbân olduğum
3. Ey benim aşkında bülbül gibi nâlân olduğum
4. Iyddır çık nâz ile seyrâna kurbân olduğum

II

1. Cümle yâran sana uşşâk olduğun bilmez misin
2. Cümlenin tâkatları tâk olduğun bilmez misin
3. Şimdi âlem sana müştâk olduğun bilmez misin
4. Iyddır çık nâz ile seyrâna kurbân olduğum

III

1. Gâhi Feyz-âbâda doğru azm edüp eyle safâ
2. Âsaf-âbâda gelüp gâhî salın ey meh-likâ
3. Gel hele gör sahn-ı Sa'd-âbâda hiç olmaz bahâ
4. Iyddır çık nâz ile seyrâna kurbân olduğum

IV

1. Kapladup gül-penbe şâlı ferve-i semmûruna
2. Ol siyeh zülfü döküp ol sîne-i billûruna
3. Itr-ı şâhîler sürüp ol gerden-i kâfûruna
4. Iyddır çık nâz ile seyrâna kurbân olduğum

V

1. Sen açıl gül gibi zâr ile hezâr olsun Nedîm
2. Bend bend olsun ham-ı zülfün şikâr olsun Nedîm
3. Sen salın cânâ yolunda hâksâr olsun Nedîm
4. Iyddır çık nâz ile seyrâna kurbân olduğum

26
I
1. Yetmez mi sana bister ü bâlîn kucağım
2. Serd oldu havâ çıkma koyundan kuzucağım
3. Ateşlik eder sana bu sînemdeki dâğım
4. Serd oldu havâ çıkma koyundan kuzucağım

II
1. Sen böyle soğuk yerde niçün yatar uyursun
2. Billahi döğer dur hele dâyen seni görsün
3. Dahı küçücüksün yalnız yatma üşürsün
4. Serd oldu havâ çıkma koyundan kuzucağım

III
1. Yaklaşdı şitâ ebr-i siyâh tutdu cihânı
2. Kalmadı sabânın gezecek tâb u tüvânı
3. Kurbânın olam geçdi boğaz seyri zamânı
4. Serd oldu havâ çıkma koyundan kuzucağım

IV
1. Bir câm çek ey gonca-dehen def‘-i humâr et
2. Çeşmimde hayâlin gibi gel geşt ü güzâr et
3. Nakşın gibi âyîne-i sînemde karâr et
4. Serd oldu havâ çıkma koyundan kuzucağım

V
1. Der sana Nedîmâ bunu tekrâr-be-tekrâr
2. Bîgâne ile etme sakın azm-i çemenzâr
3. Gürgân gibi ağyâr kaparlar seni zinhâr
4. Serd oldu havâ çıkma koyundan kuzucağım

27[25]
I
1. Gülistan lâle-i ahmerle pür-zîb oldu ser-te-ser
2. Çırâğan faslı ıyd eyyâmıdır şevketlü hünkârım
3. Karâr etsin mi İstanbulda şimden sonra hâtırlar
4. Çırâğan faslı ıyd eyyâmıdır şevketlü hünkârım

[25] Bu şiir, sadece T nüshasında vardır.

II
1. Senin çün besledi ezhârı bir yıldan beri gülşen
2. Haber sormakdadır her lahza teşrîf-i hümâyûndan
3. Tebâh olur iki günde eger lutfunla gelmezsen
4. Çırâğan faslı ıyd eyyâmıdır şevketlü hünkârım

III
1. Bilirsin kim efendim lâlenin nâzükdür eyyâmı
2. Tamâm olur heman bir haftada âğâz u encâmı
3. Kerem kıl tizce teşrîf eyle bilsin bâri bayramı
4. Çırâğan faslı ıyd eyyâmıdır şevketlü hünkârım

IV
1. Çemen kıldı yeşil dîbâsını yollarda güsterde
2. Gelüp durdu selâma nev-bahâr u ıyd bir yerde
3. Hele geç kalması şâyan görünmez bu havâlarda
4. Çırâğan faslı ıyd eyyâmıdır şevketlü hünkârım

V
1. O cây-ı nüzhet-efzâya nice meyl etmesin hâtır
2. Ki ol yerlerden olmuşdur nice ehl-i hüner zâhir
3. Zuhûr etmiş husûsâ kim Nedîmâ gibi bir şâʻir
4. Çırâğan faslı ıyd eyyâmıdır şevketlü hünkârım

28
I
1. Gülzâra salın mevsimidir geşt ü güzârın
2. Ver hükmünü ey serv-i revan köhne bahârın
3. Dök zülfünü semmûr giyinsin ko izârın
4. Ver hükmünü ey serv-i revan köhne bahârın

II
1. Bülbüllerin ister seni ey gonca-dehen gel
2. Gül gitdiğini anmayalım gülşene sen gel
3. Pâ-mâl-i şitâ olmadan iklîm-i çemen gel
4. Ver hükmünü ey serv-i revan köhne bahârın

III
1. Sal hatt-ı siyâhkârın o ruhsâre-i âle

2. Semmûrunu kaplat bu sene kırmızı şâla
3. Al deste eğer lâle bulunmazsa piyâle
4. Ver hükmünü ey serv-i revan köhne bahârın

IV

1. Cennet gibi âlem yine her mîve firâvân
2. Sen mîve-i vaslın dahi etmez misin erzân
3. Uşşâka birer bûse edüp gizlice ihsân
4. Ver hükmünü ey serv-i revan köhne bahârın

V

1. Bir mısra‘ işitdim yine ey şûh-ı dil-ârâ
2. Bir hoşça da bilmem ne demek istedi ammâ
3. Ma‘kûl dedi zann ederim onu Nedîmâ
4. Ver hükmünü ey serv-i revan köhne bahârın

29
I

1. Yine oldum esîri âh bir şûh-ı sitemkârın
2. Ki dil-ber sevmemiş bilmez belâsın âşık-ı zârın
3. Ne kâfirliklerin gördüm ben ol zülf-i siyehkârın
4. O ebrûnun o zâlim gamzenin ol çeşm-i mekkârın

II

1. O tıfl-ı nâzı gördüm rûyuna hurşîd eser etmiş
2. Haberdâr olmamışdım sonra bildim n'eylemiş n'etmiş
3. Meğer zâlim kaçup tenhâca Sa‘d-âbâda dek gitmiş
4. Temâşâ eylemiş âlâyını şevketlü hünkârın

III

1. Gezermiş kasrın etrâfında yer yer tâze meh-rûlar
2. Mükahhal gözlü şîrîn sözlü leylî yüzlü âhûlar
3. Hemân alkış sadâsın andırırmış çağlayan sular
4. Ederlermiş du‘âsın pâdişâh-ı ma‘deletkârın

IV

1. Güzelsin bî-bedelsin şûhsun âlüftesin cânâ
2. Söz olmaz hüsnüne gelmez nazîrin âleme hakkâ
3. Senin her cevrine bin cân ile sabr eylerim ammâ
4. Beni pek öldürür ey bî-vefâ ellerle bâzârın

V

1. Bugün bir mahrem-i esrâr yâr-ı nükte-pîrâdan
2. İşitdim kim sayup uşşâkını ey şûh-ı simin-ten
3. Nedîm-i zâra benzer âşıkım yokdur demişsin sen
4. Efendim işte vardır ben esîrin ben giriftârın

30

I

1. Ser-â-pâ hüsn ü ânsın dil-sitansın nâz-perversin
2. Cüvân-ı mihribansın şûhsun nâzende dil-bersin
3. Nazîrin yok cihanda hüsn ile mihr-i münevversin
4. Bahâ olmaz sana cânâ aceb pâkîze gevhersin

II

1. Eyâ gülzâr-ı hüsn ü behcetin nahl-ı ser-efrâzı
2. Kim üstâd etdi fenn-i işvede ol çeşm-i tannâzı
3. Kim öğretdi sana cânâ bu denlü şîve vü nâzı
4. Ki dâ'im böyle nâz ile güler nâz ile söylersin

III

1. Yeter kaldın yeter ey tıfl-ı nâzım hânede tenhâ
2. Yeter karışmasınlar sana gayri dâye vü lâlâ
3. Biraz gel bâğa bülbül dinle seyret açıl cânâ
4. Ki sen dahı henüz açılmamış bir gonca-i tersin

IV

1. Hırâmın dil-pesend ü cünbişin dil-hâhdır cânâ
2. Hayâlinle Nedîmin kârı âh u vâhdır cânâ
3. Atan anan senin var ise mihr ü mâhdır cânâ
4. Ki bir bakışda mihre bir bakışda mâha benzersin

31[26]

I

1. Pâdişâhım dergehinde bendedir şâhan senin
2. Her ne emrin varsa hünkârım buyur ferman senin
3. Âlemin sultân-ı âlî-şânısın devran senin
4. Her ne emrin varsa hünkârım buyur ferman senin

---

[26] Bu şiir, sadece T nüshasında vardır.

II

1. İster isen al Ferîdûnun başından efseri
2. İster isen mülk-i Dârâdan çıkar İskenderi
3. İster isen Husreve bağışla mülk-i hâveri
4. Her ne emrin varsa hünkârım buyur ferman senin

III

1. Zât-ı âlî-şânına şâyestedir bu taht u tâç
2. Gayri şehler lâyık oldur ki versinler harâç
3. Mülk-i Kisrîden alır ednâ kulun isterse bâç
4. Her ne emrin varsa hünkârım buyur ferman senin

IV

1. Iyd yaklaşdı Nedîmâ benden âyâ neylesin
2. Bir kasîdeyle yine arz-ı hüner mi eylesin
3. Yohsa bir nâzük edâ tâze gazel mi söylesin
4. Her ne emrin varsa hünkârım buyur ferman senin

32
I

1. Aceb nâzende tıfl-ı dil-sitansın
2. Güzelsin tâzesin tersin cüvansın
3. Gözümde nûrsun sînemde cansın
4. Heman kalbimdeki râz-ı nihansan

II

1. Neden eşkestedir tarf-ı külâhın
2. Neden mestânedir çeşm-i siyâhın
3. Niçün kanlar döker tîğ-i nigâhın
4. Niçün sen böyle âşûb-ı cihansın

III

1. Varup bîgânelerle ülfet etdin
2. Dil-i zârım esîr-i mihnet etdin
3. Beni mehcûr-ı tâb u tâkat etdin
4. Yamansın mâ-hasal zâlim yamansın

IV

1. Söz açma hızr ile âb-ı bekâdan

2. Efendim sevdiğim ben bildiğim ben
3. Bu şekker-hand ile bu kadd ile sen
4. Hayât-ı tâze ömr-i câvîdansın

V
1. Gönül kim ıkd-ı bend-i kâkülündür
2. Havâdâr-ı şemîm-i sünbülündür
3. Nedîm-i zâr kurbânın kulundur
4. Sen onun cismine rûh-ı revansın

33
I
1. Erişdi nev-bahâr eyyâmı açıldı gül-i gülşen
2. Çırâğan vakti geldi lâlezârın dîdesi rûşen
3. Çemenler döndü rûy-ı yâra reng-i lâle vü gülden
4. Çırâğan vakti geldi lâlezârın dîdesi rûşen

II
1. Açıldı dil-berin ruhsârı gibi lâleler güller
2. Yakışdı zülf-i hûban-veş zemîne saçlı sünbüller
3. Bu mısra‘la nevâ-sâz olmada âşüfte bülbüller
4. Çırâğan vakti geldi lâlezârın dîdesi rûşen

III
1. Gelir deyü cihânın şehriyârı bezm-i gülzâra
2. Temâşâ etmek içün yâsemenler çıkdı dîvâra
3. Tebessümle dedi gül-gonca gûş-ı bülbül-i zâra
4. Çırâğan vakti geldi lâlezârın dîdesi rûşen

IV
1. Olup gülşen çırâğan ile pür-şevk u neşât-efzâ
2. Zemîni lâlezârın nûrdan tâvûsdur gûyâ
3. Hezâran müjde kim açıldı rûy-ı gonca-i ra‘nâ
4. Çırâğan vakti geldi lâlezârın dîdesi rûşen

V
1. Sezâdır kim cihânın pâdişâh-ı mekremetkârı
2. Müşerref ede teşrîf-i hümâyûniyle gülzârı
3. Nedîmin sazlarla okuna bu tâze güftârı
4. Çırâğan vakti geldi lâlezârın dîdesi rûşen

34

I

1. Yakın gel kaçma ey şûh-ı cihan hüsnün ıyân olsun
2. Bana her bir nigâhın mâye-i ârâm-ı cân olsun
3. Ruhu gül lebleri mül kâmeti serv-i revân olsun
4. Olursa bâri dil-ber böyle şûh-ı nükte-dân olsun

II

1. Seni pinhan sevüp ey nev-nihâl-i bâğ-ı istiğnâ
2. Biraz müddet seninle zevk u sohbet edelim tenhâ
3. Eğer sen gelmez isen sana ben azm ederim ammâ
4. Sakın kendin bu râz ağyârdan dâim nihân olsun

III

1. Bu ahd-i zevk u şâdînin gerek kadrin bile âdem
2. Ki diller her zamân olmakdadır bir şevk ile hurrem
3. Nedîmâ vakt-i Cemde olmamışdır böyle hurrem dem
4. Du‘â-yı devlete meşgûl olup dil şâdmân olsun

35

I

1. Sâkiyâ meclise gel cismime gelsin cânım
2. Ahdler tevbeler ol sâgara kurbân olsun
3. Ayağın sakınarak basma aman sultânım
4. Dökülen mey kırılan şîşe-i rindân olsun

II

1. Merhabâ etdiğin ellerle revâ mı göreyim
2. Eller emsin o şeker lebleri de ben durayım
3. Bâri lutfeyle â zâlim biricik yüz süreyim
4. Pâyin olmazsa eğer gûşe-i dâmân olsun

III

1. Şûhsun neyleyim ammâ ki yalan söylersin
2. Her zamân böyle Nedîmâyı firîb eylersin
3. Hamdır mîve-i vaslım sana olmaz dersin
4. Olsun ey tâze nihâl-i çemen-i cân olsun

36

I
1. Andırır kasr-ı cinânı bu dil-i nâ-şâda
2. Nice akmaya gönül su gibi Sa‘d-âbâda
3. Düşürür kevseri ol havz-ı dil-ârâ yâda
4. Nice akmaya gönül su gibi Sa‘d-âbâda

II
1. Sürmeli gözlü güzel yüzlü gazâlân anda
2. Zer kemerli beli hançerli cüvânân anda
3. Bâ-husûs aradığım serv-i hırâmân anda
4. Nice akmaya gönül su gibi Sa‘d-âbâda

III
1. Görüp ol tarh-ı dil-ârâyı Nedîm-i şeydâ
2. Vasfını eyler iken levh-i sipihre imlâ
3. Dedi bu mısra‘ı bir şâ‘ir-i pâkîze-edâ
4. Nice akmaya gönül su gibi Sa‘d-âbâda

37
I
1. Vasf-ı hüsn ü behceti bir vech ile sığmaz dile
2. Gel Şeref-âbâdı gör şevketlü hünkârım hele
3. Anlanılmaz hak bu kim ârâyişi takrîr ile
4. Gel Şeref-âbâdı gör şevketlü hünkârım hele

II
1. Her nefes âb u havâsı câna canlar katmada
2. İntisâbınla cihâna nâz u nahvet satmada
3. Kangı gün teşrîf eder şâhım deyü cân atmada
4. Gel Şeref-âbâdı gör şevketlü hünkârım hele

III
1. Anı ziynetler ile yaptırdı sadr-ı a‘zamın
2. Tâ ki açılsın temâşâsiyle tab‘-ı ekremin
3. Lutf u ihsan kıl dirîğ etme efendim makdemin
4. Gel Şeref-âbâdı gör şevketlü hünkârım hele

IV
1. Ben kulun sordum Nedîmâdan onun evsâfını
2. Vasf u medh etdi be-gâyet tarhını eşrâfını

3. Rûha teşbîh eyledi hattâ havâ-yı sâfını
4. Gel Şeref-âbâdı gör şevketlü hünkârım hele

38[27]

I

1. Aceb reşk eyledi tab‘ım nevâ-yı andelîbâne
2. Olur mu bülbül olsak biz dahı bir verd-i handâne
3. Açıldı lâleler güller güzeller çıkdı seyrâna
4. Açılsak biz de bir kaç gonca-leblerle gülistâna

II

1. Sana dil-dâdeyim ey şûh istersen dil-âzâr ol
2. Eğer yoğ ise de uşşâka rahmin sevdiğim var ol
3. Ne çâre kâil olduk hep cefâ-cûy u sitemkâr ol
4. Ne olur sen heman lutf eyle bizden olma bîgâne

III

1. Çeküp bir iki sâgar şîşe-i nâmûsu sındırsak
2. Dil-i serdin biraz uşşâka germ etsek ısındırsak
3. Seni ağyârdan bir iki gün alsak salındırsak
4. Ne var bir turfa satsak serv-i nâzım biz de yârâna

IV

1. Aman pek yaralandım ol nigâh-ı şûh-ı evbâşa
2. Kapıldım doğrusu ol yâl ü bâle ol güzel kaşa
3. Geçersen semtimizden yolun uğrarsa Beşiktâşa
4. Efendim gel mürüvvet kıl senindir bende vü hâne

V

1. Seni gördüm ki ol şûhun tutup tenhâca dâmânın
2. Meğer kim azm ederdin aşk-ı müşkil râz-ı pinhânın
3. Şetâretlerle gâhî güldürürdün la‘l-i handânın
4. Ne sihr eylerdin ol şûha ne söylerdin Nedîmâne

39

I

1. Cemâl-i bâ-kemâlin buldu revnak nûr u behcetle
2. Tırâş oldun efendim âfiyetler izz ü devletle

---

[27] Bu şiir, sadece T nüshasında vardır.

3. Şükürler kim yine buldun kemâl icrâ-yı sünnetle
4. Tırâş oldun efendim âfiyetler izz ü devletle

II

1. Değişmem müşk-i Çîne hâk-i pây-i anber-âmîzin
2. Bütün dünyâya vermem ben senin bir mûy-ı nâ-çîzin
3. Hemîşe şevklerle geçsin evkât-ı tarab-rîzin
4. Tırâş oldun efendim âfiyetler izz ü devletle

III

1. Sütürre reşk kim devletlü başından bulur devlet
2. Hased mıkrasa kim eyler seninle leb-be-leb sohbet
3. Cebîninden gelir âyînenin ruhsârına ziynet
4. Tırâş oldun efendim âfiyetler izz ü devletle

IV

1. Zamânında ser-â-pâ resmi nevdir çünki dünyânın
2. Okunsun bu yeni şarkısı da bâri Nedîmânın
3. Hemîşe olsun efzûn ömrün ile zât-ı zî-şânın
4. Tırâş oldun efendim âfiyetler izz ü devletle

40

I

1. Bir safâ bahş edelim gel şu dil-i nâ-şâda
2. Gidelim serv-i revânım yürü Sa'd-âbâda
3. İşte üç çifte kayık iskelede âmâde
4. Gidelim serv-i revânım yürü Sa'd-âbâda

II

1. Gülelim oynayalım kâm alalım dünyâdan
2. Mâ-yı tesnîm içelim çeşme-i nev-peydâdan
3. Görelim âb-ı hayât akdığın ejderhâdan
4. Gidelim serv-i revânım yürü Sa'd-âbâda

III

1. Geh varup havz kenârında hırâmân olalım
2. Geh gelüp kasr-ı cinan seyrine hayrân olalım
3. Gâh şarkı okuyup gâh gazel-hân olalım
4. Gidelim serv-i revânım yürü Sa'd-âbâda

IV
1. İzn alup cuma namâzına deyü mâderden
2. Bir gün uğrılıyalım çarh-ı sitem-perverden
3. Dolaşup iskeleye doğru nihan yollardan
4. Gidelim serv-i revânım yürü Sa'd-âbâda

V
1. Bir sen ü bir ben ü bir mutrıb-ı pâkîze-edâ
2. İznin olursa eğer bir de Nedîm-i şeydâ
3. Gayrı yârânı bu günlük edüp ey şûh fedâ
4. Gidelim serv-i revânım yürü Sa'd-âbâda

41
I
1. Yine bezm-i çemene lâle fürûzan geldi
2. Müjdeler gülşene kim vakt-ı çırağan geldi
3. Bülbül ateş saçarak bezme gazel-hân geldi
4. Müjdeler gülşene kim vakt-ı çırağan geldi

II
1. Çıkup ikbâl ile gülzâra şehenşâh-ı cihân
2. İltifâtiyle eder gülleri şâd u handân
3. Lâlezâra gelir elbet yine sultân-ı zaman
4. Müjdeler gülşene kim vakt-ı çırağan geldi

III
1. Seyr olup raksı yine dil-ber-i mümtâzların
2. Yine eflâke çıkar nâleleri sâzların
3. Câna âteş bırakır şu'lesi âvâzların
4. Müjdeler gülşene kim vakt-ı çırağan geldi

IV
1. Ney ü santûr u rebâb ü def ü tanbûr ile çeng
2. Nağme-i bülbül ü kumrîye olup hem-âheng
3. Pür eder âlemi şevk u tarab-ı reng-â-reng
4. Müjdeler gülşene kim vakt-ı çırağan geldi

V
1. Can-fezâ turra-i hûban gibi zülf-i sünbül
2. Dil-güşâ nazm-ı Nedîmâ gibi ruhsâre-i gül

3. Dün gülistanda işitdim ki der idi bülbül
4. Müjdeler gülşene kim vakt-ı çırağan geldi

42
I
1. Sînemi deldi bu gün bir âfet-i çâr-pâreli
2. Gül yanaklı gülgüli kerrâkeli mor hâreli
3. Çifte benli sîm gerdenli güneş ruhsâreli
4. Gül yanaklı gülgüli kerrâkeli mor hâreli

II
1. Bir cüvan kâşî sarık sarmış efendim başına
2. Sürme çekmiş ıtr-ı şâhîler sürünmüş kaşına
3. Şimdi girmiş dahı tahmînimde on beş yaşına
4. Gül yanaklı gülgüli kerrâkeli mor hâreli

III
1. Şeh-nişinler ziyneti âgûşlar pîrâyesi
2. Dahı bir yıldır yanından ayrılalı dâyesi
3. Sevdiğim gönlüm sürûru ömrümün sermâyesi
4. Gül yanaklı gülgüli kerrâkeli mor hâreli

IV
1. Şîvesi nâzı edâsı handesi pek bî-bedel
2. Gerdeni püskürme benli gözleri gâyet güzel
3. Sırma kâkül sîm gerden zülf tel tel ince bel
4. Gül yanaklı gülgüli kerrâkeli mor hâreli

V
1. Ol perî-rûyun cefâ-yı çeşm-i cellâdın demem
2. Derd-i aşkıyla Nedîmin âh u feryâdın demem
3. Tarz u tavrın söylesem mâni‘ değil adın demem
4. Gül yanaklı gülgüli kerrâkeli mor hâreli

43[28]
I
1. Bahâr eyyâmıdır zevk-i gülistan vaktidir şimdi
2. Açıldı lâleler seyr-i çırâğan vaktidir şimdi
3. Çemen faslı nevâ-yı andelîban vaktidir şimdi

[28] Bu şiir, sadece T nüshasında vardır.

4. Açıldı lâleler seyr-i çırâğan vaktidir şimdi

II

1. Getirdi nükhetin bâd-ı sabâ gülzâr-ı dil-cûnun
2. Açıldı ukde-bendi yâsemînin verd-i şeb-bûnun
3. Efendim işte olsun gayr ....hümâyûnun
4. Açıldı lâleler seyr-i çırâğan vaktidir şimdi

III

1. Umar teşrîfini gülşen efendim sad hacâletle
2. Derûnu gonca-i şükûfenin hûn oldu hasretle
3. Kerem kıl lutf u ihsân et buyur izz ü sa'âdetle
4. Açıldı lâleler seyr-i çırâğan vaktidir şimdi

IV

1. Ümîd-i makdeminle goncalar oldu ser-efkende
2. Selâma durdular serv-i sehîler râh-ı gülşende
3. Bu mısra'la terennüm etmede hânende sâzende
4. Açıldı lâleler seyr-i çırâğan vaktidir şimdi

V

1. Haber almak içün gülzâra gönderdim sabâyı dün
2. Bakardım kim bahârın cünbüşünden bir haber gelsün
3. Nedîmâ geldi tahkîk olmak üzre söyledi bu gün
4. Açıldı lâleler seyr-i çırâğan vaktidir şimdi

44[29]

I

1. Var mı bir yer sahn-ı Sa'd-âbâd-ı nev-peydâ gibi
2. Evce çıkmış bir müferrih kasr per-i ankâ gibi
3. Kad çeküp her bir nihâl-i tâzesi tûbâ gibi
4. Nâz eder uşşâkına mahbûb-ı müstesnâ gibi

II

1. Açılup gül-goncalar esdi nesîm-i nev-bahâr
2. Lâle etdi dâğ-ı pinhânın derûnundan âşikâr
3. Seyr-i Sa'd-âbâda bir kaç def'a vardık bî-karâr

---

[29] Bu şiir, sadece T nüshasında vardır.

4. Gelmedin ey bî-vefâ maksûdun istiğnâ gibi

III

1. Nev-bahâr artırmış onun şöyle hüsn ü behcetin
2. Kim bulur sahnında insan rûy-ı cânan hâletin
3. Cedvel-i sîmin hele görsek kemâl-i ziynetin
4. Mevcler ham-der-ham olmuş zülfe-i tuğrâ gibi

IV

1. Zevkine aslâ doyulmaz seyrine gelmez gınâ
2. Ana dil-ber gibi dil bakdıkça olur mübtelâ
3. Seyr-i mehtâbı husûsâ pek temâşâ dil-güşâ
4. Ketm olur havz-ı musaffâ şîrden deryâ gibi

V

1. Resm-i tarhı bî-nazîr ü hayret-efzâdır onun
2. Gûyiyâ her cânibi bir başka dünyâdır onun
3. Olamaz hakkâ ki vasf-ı medhine kâdir onun
4. Gelse bin şâ‘ir Nedîmâ-yı sühan-pîrâ gibi

KOŞMALAR

1
I
1. Sevdiğim cemâlin çünkim göremem
2. Çıkmasın hayâlin dil-i şeydâdan
3. Hâk-i pâye çünki yüzler süremem
4. Alayım peyâmın bâd-ı sabâdan

II
1. Kebûd çeşmi bî-rahm etdi nigâhın
2. Âşıkların göğe çıkardı âhın
3. Sordum gerdeninden zülf-i siyâhın
4. Bir cevâb vermedi akdan karadan

III
1. Sevdiğim bendene düşerse hidmet
2. Kapında kul olmak cânıma minnet
3. Göre idim sende bûy-ı mahabbet
4. İstediğim budur sen bî-vefâdan

IV
1. Nedîmâ hüsnüne olmuşdur âşık
2. Öyle bir âşık kim kavlinde sâdık
3. Kereme ne kadar değilse lâyık
4. Âr etmez efendim şehler gedâdan

2[30]
I
1. Tutasın cihânı Sikender gibi
2. Şevket ile dünyâ dola hünkârım
3. Kapına Ferîdun bir çâker gibi
4. Her ne emredersen n'ola hünkârım

II
1. Cihânda lutfunla anıldı adım
2. Senin ihsânınla dâ'imâ şâdım
3. Kapında kullukdur ancak murâdım
4. Almam bu cihânı pula hünkârım

III
1. Râm edüp dünyâyı emrine Hudâ
2. Hem-vâre süresin zevk ile safâ
3. Hor u hakîr olup düşmen dâ'imâ
4. İzz ü şânın efzûn ola hünkârım

---
[30] Bu şiir, sadece T nüshasında vardır.

IV
1. Dâimâ devletin ber-karâr olup
2. Her zamân müsâ'id rûzgâr olup
3. Gülşenin hemîşe nev-bahâr olup
4. Türlü türlü ziynet bula hünkârım

V
1. Ber-karâr olasın izz ü devletle
2. Nedîmâ kulundur istikâmetle
3. Efendisin dâimâ sıdk-ı niyyetle
4. Medh eylemek düşer kula hünkârım

GAZELLER

1

1. Bîgâne gamzen âşıka nâdâna âşinâ
   Tâ-key tegâfül ey büt-i bîgâne âşinâ

2. Zülfün hayâli cây edeli çeşmim olmadı
   Gîsû-yı hâb şâne-i müjgâne âşinâ

3. Ser-der hevâ-yı aşkı idi diller olmadan
   Bâd-ı sabâya kâkül-i cânâne âşinâ

4. Ey nüsha-i kemâl idi manzûme-i vücûd
   Lafz-ı dil olsa ma‘ni-i irfâne âşinâ

5. Kırdı geçirdi tîğ-i nigâhiyle âlemi
   Çeşmi ne yâd bakdı Nedîmâ ne âşinâ

2

1. Haddeden geçmiş nezâket yâl ü bâl olmuş sana
   Mey süzülmüş şîşeden ruhsâr-ı âl omuş sana

2. Bûy-ı gül taktir olunmuş nâzın işlenmiş ucu
   Biri olmuş hoy birisi dest-mâl olmuş sana

3. Sihr ü efsûn ile dolmuşdur derûnun ey kalem
   Zülf-i Hârûtun demek mümkin ki nâl olmuş sana

4. Şöyle gird olmuş Firengistân birikmiş bir yere
   Sonra gelmiş gûşe-i ebrûda hâl olmuş sana

5. Ol büt-i tersâ sana mey nûş eder misin demiş
   El-aman ey dil ne müşkilter su’âl olmuş sana

6. Sen ne câmın mestisin billah kimin hayrânısın
   Kendin aldırdın gönül n'oldun ne hâl olmuş sana

7. Leblerin mecrûh olur dendân-ı sîn-i bûseden
   La‘lin öpdürmek bu hâletle muhâl olmuş sana

8. Yok bu şehr içre senin vasf etdiğin dil-ber Nedîm
   Bir perî-sûret görünmüş bir hayâl olmuş sana

3

1. Gör kadd-i yâri serv-i çeman söylerim sana
   Bak ol dehâna râz-ı nihan söylerim sana

2. Sorma peyâm-ı la‘lini peymâne duymasın
   Ey dil tehâlük etme aman söylerim sana

3. Ben şâ‘irim o kâmet-i mevzûnu doğrusu

Sevmem desem de belki yalan söylerim sana

4. Vardır huzûra söyleyecek bir sözüm onu
   A'da kaçan uyur o zaman söylerim sana

5. Söylenmez ol perî ile seyr-i Hisârımız
   Zann etme ey dil onu heman söylerim sana

6. Hamdır dü zülfi zülfe-veş onunla bil hemân
   Ey bâd-ı subh işte nişan söylerim sana

7. Eylerse bana dahı nazar ol hidiv-i ahd
   Hem-çün Nedîm sihr ü beyan söylerim sana

8. Seyr eyledikçe dâiresin der sipihre mihr
   İzz ü vakâr u haşmet ü şan söylerim sana

9. Feyz-i nesîm-i lutfu ile gülsitanda gül
   Gûyâ deyüp durur ki heman söylerim sana

10. Tâ cebhen üzre nakş ederim vasfın âkıbet
    Ey âftâb işte ıyan söylerim sana

11. Mirrîh heybetini görüp der pesend ile
    Şekl-i melekde şîr-i jiyan söylerim sana

12. Ey meh rikâbı ol da gör ikbâli ben bunu
    Her vakt u her zamân u her an söylerim sana

13. Hiç bir nişâne yok o miyân u dehandan
    Âgâh olursam ey dil ü can söylerim sana

14. Bir kaşı yaya çille-keş-i âh imiş Nedîm
    Ammâ o şûhu bâri cüvan söylerim sana

4[31]

1. Dile mahabbet-i gîsû-yı yâr olur peydâ
   Garîbe hâhiş-i dâr u diyâr olur peydâ

[31] Bu gazel, sadece AE nüshasında vardır.

2. Nedir bu germi-i bâzâr-ı nev-bahâr-ı arûs
   Açılsa bir gül-i ter bin hezâr olur peydâ

3. Hat-âver olmaya mâdâm o hüsn-i pertev-sûz
   Yanınca çok eyi gün dostu yâr olur peydâ

4. Güm etse şefkat-i hüsnü şükûh-ı nev-hatlar
   Siyeh haberde belî iştihâr olur peydâ

5. Düşürme kendini gird-âb-ı inkılâba Nedîm
   Zaman olur sana da bir kenâr olur peydâ

5

1. Ne aceb eylese feryâd-ı derûnun ifşâ
   Goncadan söz getirir bülbül-i şeydâya sabâ

2. Yelerek çın seherden geliyor bâd-ı nesîm
   Gâlibâ zülfü elinden edecekdir şekvâ

3. Oldu murgân ile ezhâr-ı çemen hem-sohbet
   Sahn-ı gülşende zuhûr etse n'ola vâveylâ

4. Isınup cümle kulûb âb-ı bürûdet gitdi
   Cilve-rîz olsa aceb mi dönerek arz u semâ

5. Nev-bahâr olsa da bî-çâre Nedîmâ nâ-şâd
   Rûz-ı mahşerde meger şâd ola bâ-lutf-ı Hudâ

6

1. Çünki bülbülsün gönül bir gülsitan lâzım sana
   Çünki dil koymuşlar adın dil-sitan lâzım sana

2. Nev-cüvanlık âlemin tâ kim getirsin yâdına
   Dahı pek pîr olmadan bir nev-cüvan lâzım sana

3. Çünki şâ‘irsin hayâl-i tâzedir senden murâd
   Pes yeni bir dil-rübâ-yı mû-miyan lâzım sana

4. Bir güzel sev sakın ammâ duymasın zâl-ı felek
   Genc ola amma nihân-ender-nihan lâzım sana

5. Çünki ta‘mîr etdi tali‘ hâne-i virâneni
   Gayri zâhir bir münâsib mihman lâzım sana

6. Âhuvân-ı ma‘ni-i nev saydına hep cümleden
   Şimdi bir gîsû-kemend ebrû-keman lâzım sana

7. Çünki tîr-i hecr ile oldun zahmnâk ey gönül
   Çek çevir kendin ki bir kaşı keman lâzım sana

8. Vasf-ı la‘l-i dilber ise kasdın ey kilk-i beyan
   Tercemân olmaklığa şîrin-zeban lâzım sana

9. Kıl metâ‘-ı nazmını ârâyiş-i sûk-ı kemâl
   Ey Nedîm-i pür-hüner zîb-i dükan lâzım sana

7

1. Hem-vâre humla hoş başı câm ile leb-be-leb
   Ümmü'l-habâyis olsa n'ola duhter-i ineb

2. Sen kim gözümde nûrsun ey şeb-çerâğ-ı nâz
   Meh gayre gamla âyine-i germ olur bu şeb

3. Kaddin ki ceyş-i işveye şâhım alem çeker
   Mushaf komak ferâzına hattın değil aceb

4. Defter-keş-i meâ‘yib-i nâs olma merd isen
   Kıl zâtını nazarlara mecmû‘a-yı edeb

5. Seyret Nedîm o kâmeti kim eylemiş murâd
   Bu mısra‘-ı resâda mezâmîn-i nâzı hep

8

1. Olunca dîde-i mestin leb-â-leb-i âşûb
   Düşer vücûd-ı dile lerze-i teb-i âşûb

2. Be-dest-i gamze nüvazişgehidir ol çeşmin
   Kenâr-ı rûy-ı fezâ tarf-ı gabgab-ı âşûb

3. Aceb münâsib ü çespandır ey büt-i tannâz
   Nigâh-ı mestine vâdî-i mezheb-i âşûb

4. Değil saf-ı müje gâretgerî-i câna gelir
   Gürûh-ı pâ-be-rikâbân-ı eşheb-i âşûb

5. Nedîm-i zâr gibi der-herâs olur âlem
   Olunca dîde-i mestin leb-â-leb-i âşûb

9

1. Aşka düşdüm cân u dil müft-i cüvânân oldu hep
   Sabr u tâkat masraf-ı çâk-ı girîbân oldu hep

2. Açmış oldum sînesin bir kerre ârâm u sükûn
   Sîneden bilmem ne hâletdir girîzân oldu hep

3. Hâl kâfir zülf kâfir çeşm kâfir el-amân
   Ser-be-ser iklîm-i hüsnün kafiristân oldu hep

4. Olmadı tenhâca bir işret çemende yâr ile
   Üstüme göz dikdi nergisler nigehbân oldu hep

5. Gerdeninden sînesinden bûseler etmişdi va'd
   Cümlesinden n'eyleyim kâfir peşîmân oldu hep

6. Bir nezâketle açup fes gûşesinden perçemin
   Şöyle göstermiş ki kim gördüyse hayrân oldu hep

7. Şîve-i güftârı hemşîren mi öğretdi sana
   Her sözün şîrîn-zebânım cânıma cân oldu hep

8. Sen demişsin kim kimin derdiyle giryandır Nedîm
   Hep mürüvvetsiz senin derdinle giryân oldu hep

10

1. Barup kûyınga yığlamak tiledim bir sadâ tartup
   Yügürdi min sârı ol gamze tîğ-i sürme-sâ tartup

2. Alup tîgıngı eliga saçı zırhın salmış arhaya

Mining kasdımga kilmiş üç toluk câm-ı safâ tartup

3. O şol âhû közin kılmağ içün kıymac üze kıymac
Salar dünbâle nahvet sürmesin ol pür cefâ tartup

4. Ser-i kûyınga barmak ihtiyârım birletür sanman
Gönülni iltürüp kuvvet bile zülf-i dütâ tartup

5. Nevâyî rûhı kilkindin Nedîmâ köp tapar lezzet
Terennüm eylekecni yanglıg ün salup nevâ tartup

11

1. Cây edeli sînem büt-i dil-cû-yı mahabbet
Dil oldu perî-hâne-i câdû-yı mahabbet

2. Hattın nazar-ı âşıka elbette girandır
Kıldan ağar ey şûh terâzû-yı mahabbet

3. Ser-mest yatur künc-i dimâğımda safâdan
Mecnûnu serâsîme eden bûy-ı mahabbet

4. Bir hâb-ı perîşâna müjem olmadı mahrem
Güncîde değil şâneye gîsû-yı mahabbet

5. Düşmekde ciger-pâreleri dâmına çün gird
Derkâr gibi sînede cârû-yı mahabbet

6. Eyler kad-i ham-geştemi gerdîde çü dolab
Kûhsâr-ı serimden dökülen cûy-ı mahabbet

7. Aşk ehli alup eylese şâyeste Nedîmâ
Eş'ârımı ta'vîz-i be-bâzû-yı mahabbet

12[32]

1. Güldür çemen-i sînede dâğ-ı gam-ı hasret
Şeb tâ-be-seher eşk-i terim şeb-nem-i hasret

---

[32] Bu gazel, *Nedîm Divânı*'nın taradığımız yazma nüshalarına yoktur. Sadece Halil Nihad neşrinde mevcuttur (s.136).

2. Şundan bir iki çekdiri görsün bize sâkî
   Bî-zevrak-ı sahbâ geçilir mi yem-i hasret

3. Dîvâne-sıfat hasret olur hâb-ı huzûra
   Dil olsa hayâlinle eger hem-dem-i hasret

4. Uşşâk usûlüyle nühüft etdi nevâsın
   Gördü ki çıkış vermedi zîr ü bem-i hasret

5. Gam nuklu melâmet tarabı girye Nedîmi
   Hûn-âbe-i dildir mey-i nâb-ı dem-i hasret

13

1. Sâk u sürîn ü gabgab u leb meşrebimcedir
   Ser-tâ-be-pây hâsılı heb meşrebimcedir

2. Bir câm bir de la‘l-i lebin sundu muğ-beçe
   Pîr-i mugân olası aceb meşrebimcedir

3. Bedr-i tamâmıma nazarın degmesin felek
   Meclisde ayş u nûş bu şeb meşrebimcedir

4. Sâgar gibi bahâne-i nûş-ı şarâb ile
   Bûs-ı dehân-ı yâri taleb meşrebimcedir

5. Bezm-i şarâbdan geçemem doğrusu Nedîm
   İşret tabi‘atımca tarab meşrebimcedir

l4

1. Zannetme duhter-i rezi rind ile gizlidir
   Onunla şeyh efendi de babalı kızlıdır

2. Bintü'l-‘ineb de muğ-beçenin tıpkıdır hemân
   Bir meşrebi güşâdece kızdır Sakızlıdır

3. Zâhid Sakız şarâbını pinhan çeküp demiş
   Bîgâne içmesin bu sudan kim sakızlıdır

4. Bülbül ağırlık etse n'ola nakd-i şeb-nemi
   Ebkâr-ı gonca haylî çemenli çeyizlidir

5. Geçmez yolundan öpmeyicek nakş-i pâyini
   Üftâden ey nihâl-i çemen yollu izlidir

6. Etdi sefîd dîde-i uşşâkı bahr-ı eşk
   Ol kıç levendi şûh meger Akdenizlidir

7. Hâkister olsa ten yine esrâr-ı kâkülün
   Mânend-i cevher âyîne-i dilde gizlidir

8. Bu heşt beyt ile yine hakkâ ki ey Nedîm
   İmzâli-i belâğate kilkin sekizlidir

l5

1. Hasta-yı hecrim ben efgân-ı hazînim tâzedir
   Nev-be-nevdir nâlişim her dem enînim tâzedir

2. Dâğ-ber-dâğ-ı cefâ-yı dehr-i dûnum ben müdâm
   Nâle vü feryâd u âh-ı âteşînim tâzedir

3. Kasdım etmekdir harâb âh ile bünyâdın benim
   Her sitem gördükce zîrâ çerhe kînim tâzedir

4. Gâfil-i feyz-i hayât-ı ülfet-i uşşâkdır
   Dahı ol nev-reste tıfl-ı nâzenînim tâzedir

5. Hâlet-i şevk-ı hayâl-i zülf ile yine Nedîm
   Fikr-i piç-â-piç-i tab'-ı hurde-bînim tâzedir

l6

1. Sabâ ki dest ura ol zülfe müşk-i nâb kokar
   Açarsa ukde-i pîrâhenin gül-âb kokar

2. Ne berk-i güldür o leb çiğnesem şeker sanırım
   Ne goncadır o dehen koklasam şarâb kokar

3. Aceb ne bezmde şeb-zindedâr-ı sohbet idin
   Henüz nergis-i mestinde bûy-ı hâb kokar

4. Nikâb ile göremezken biz onu vâ-hayfâ
   Rakîb o gerden-i simîni bî-nikâb kokar

5. O ten ki hâk ola aşkın güdâz-ı sûzundan
   Biten giyâhı dem-i haşre dek kebâb kokar

6. Seni meger ki gül-efsûn-ı nâz terletmiş
   Ki sîb-i gabgabın ey gonca-leb gül-âb kokar

7. Nedîm sen yine ma‘nî-şikâflıkda mısın
   Ki nevk-i tîğ-ı kalem hûn-ı intihâb kokar

17

1. Gelişin âşık-ı küstâhını âzâre midir
   Yohsa pürsîden-i hâl-i dil-i bîmâre midir

2. Böyle âteşle gelüp âb gibi geçmekden
   Kasdın âzâre mi tatyîb-i dil-i zâre midir

3. Bir geliş geldi ki fark edemedim hayretden
   Haber-i feth mi burc-ı dile hum-bâre midir

4. Ser-fürû gâhi gehi sahtlik eyler bilmem
   Bezmime şîşe mi mînâ-yı dile hâre midir

5. Bü'l-aceb hâleti var bilmedik ol şûhu Nedîm
   Vahşi şâhin mi yahud kumrî-i âvâre midir

18

1. Füsun heman nigeh-i işve-bâza çespandır
   Kirişme gamze-i âşık-nevâza çespandır

2. O nâzenîn vücûd u o kâmet-i bâlâ
   Nesîc-i işve vü eksûn-ı nâza çespandır

3. Olursa Kûh-ken ü Kaysa dil n'ola pey-rev
   Sülûk-ı aşk neşîb ü ferâza çespandır

4. Aceb mi dil o siyeh çeşm-i şûha olsa esîr
   Kebik rübûdegî-i şâh-bâza çespandır

5. Ne gam Nedîm o bütün nâz-ı dil-firîbinden
   Zebân-ı tab‘ çü harf-i niyâza çespandır

19

1. Lebin bûsun zamân-ı hatt-ı anber-fâm içün saklar
   Aceb nâzüklük eyler bâdesin ahşam içün saklar

2. Hudâ olsun nigâhdârı derûn-ı sînede âşık
   Gönül âyînesin bir mâh-ı sîm-endâm içün saklar

3. Dil-i bîmârıma hiç hisse vermez subh gûyâ kim
   Şeker-hâbın hemân ol gözleri bâdâm içün saklar

4. Hezârı sanmanız hâbide zîr-i bâle minkârın
   Hayâl-i gonca-i sîr-âbın istişmâm içün saklar

5. Hem-âgûşî-i fincân-ı arakdan kaçmaz ammâ kim
   Nigîn-i la‘lin ol bâzîçeyi ahşam içün saklar

6. Senindir âkıbet ey dîde-i ter dildeki hûn-âb
   Ki humlar bâdeyi pinhan da etse câm içün saklar

7. Eder îcâd-ı harf u savt mevce-i hande-i gülden
   Anı zîr-i lebinde âşıka düşnâm içün saklar

8. Lebin vasfında bir mazmun demişdim reng ü bû sanma
   Anı ceybinde güller bülbülü ilzâm içün saklar

9. Nedîmâ bu kumâş-ı heft-reng-i âlem-ârâsın
   Tırâz-ı mesned-i vâlâ-yı heft- ecrâm içün saklar

10. Nice mesned ki bâlâ-yı şafakda mihr onu dâ'im
    Edüp pûşîde ol sadr-ı mu‘allâ-nâm içün saklar

20

1. Zerre-veş dil pençe-i mihr-i dırahşânındadır
   Cân u ten çün mevc dest-i kahr-ı ummânındadır

2. Çâk çâk olmazsa destinde girîbân-ı seher
   Rûz-ı haşr ey âh iki destim girîbânındadır

3. Yârin ey âşüfte dil hüsnün nihan tutmaz velîk
   Var ise billah tekâsül çeşm-i irfânındadır

4. Va‘d-i ferdâ tâ-be-key ey hesti-i nâkıs döğün
   Çünki feyz-i vuslat-ı câvîd pâyânındadır

5. Dûr olur mu hiç ey pîr-i mugan dâ'im senin
   Bûy-ı sahbâ-veş dil-i hun-keşte dâmânındadır

6. Sen bat-ı sahbâ değil tâvûs-i kudsîsin Nedîm
   Kim zuhûr-ı hâletin meclisde cevlânındadır

21

1. Hande-i gonca temâşâ-yı nihâlindendir
   Tâbiş-i şu‘le gül-i berk-i cemâlindendir

2. Hâlenin reşk ile hûn olduğu ser-tâ-be-kadem
   O miyâna sarılan kırmızı şâlindendir

3. Deyr-i dil böyle sanem-hâne-i Ferhâr olmak
   Hep senin ey büt-i nâzende hayâlindendir

4. Döndüğü kâleb-i fersûdeye cism-i zârın
   Yine ey rûh-ı revan fikr-i visâlindendir

5. Var ise yine Nedîmâ sana bu feyz-i sühan
   Tûti-i nâtıka-yı şûh-makâlindendir

22

1. Müstezâd-ı işve ol hatt-ı nevin îcâdıdır
   Zülfünün terkîb-bend-i fitne hâtır-zâdıdır

2. Hârişinden el-aman kâbil mi kim ol âfetin
   Girye mevc-efzâ-yı âh-ı hançer-i bîdâdıdır

3. Dil mi koydu âh kim hun-keşte-i cevr etmedik

Gamze-i dil-dûzun el-hak kârının cellâdıdır

4. Bî-sütun Ferhâda hem-âheng ise Kaysın dahı
   Nâle-i zencîr usûl-i nağme-i feryâdıdır

5. Resm-i ebrûsun görüp Mânî n'ola reşk eylese
   Bu Nedîmin nakş-ı nevk-i hâme-i Bihzâdıdır

23

1. Serimde yine bir dâğ-ı heves bağrımda bâşım var
   Cebîni mâha dest-i redd urur bir ser-tırâşım var

2. Bi-hamdillah ki satl-ı dil-keşinden nem kalır hâlî
   O zülfün bend-i zencîrindeyim çeşmimde yaşım var

3. Ne havf eylersin ey dil sırr-ı aşkın inkişâfından
   Benim ol gamze gibi mu‘temed bir râz-dâşım var

4. Keser dermânımı her bir bakışda tîr-i müjgânı
   Aceb kim dürre-i gamla helâk oldum telâşım var

5. Nedîmâ nâmını mümkin mi nakş ey nevk-i tîğ-i âh
   Dil-i yâr adlı bir elmâsdan kıymetli taşım var

24

1. Bu imtidâd-ı cevre ki bahtın şitâbı var
   Mihnet-medâr olan feleğe intisâbı var

2. Mihrin nihân eyledi devran şafak değil
   Benzer ki âteş-i sitemin iltihâbı var

3. Ser-germî-i niyâz ile dil giryenâk olur
   Yine hadîka-yı emelin âb u tâbı var

4. Eyler nesîm-i lutfu bize gird-bâd-ı gam
   Bu rûzgâr-ı bî-mededin inkılâbı var

5. Harf-âşinâ-yı hâl-i dil olmaz leb-i emel
   Bir âh-ı derdnâk ile şâfî cevâbı var

6. Ber-çîde dâmen-i sitem olmuş şitâb ile
   Serv-i revânımın yine benzer itâbı var

7. Varmağa çok niyâz gerek kûy-ı dil-bere
   Ey dil vüsûl-ı bâğ-ı behiştin hesâbı var

8. Yokdur Nedîm-i zârda esbâb-ı ârzû
   Ancak cihanda bir dil-i fırkat-me'âbı var

25

1. Her turrasında bin şiken-i dil-rübâsı var
   Her bir şikenc-i turrada bin mübtelâsı var

2. Bir pür nemek kirişmesi bir tatlı handesi
   Bir şekkerîn tekellümü bir hoş edâsı var

3. Seyret beyaz fesde o zülf-i mu'anberi
   Şeb-bûyu gör ki berk-i semenden kabâsı var

4. Kim vasfını ne ben diyeyim hod ne sen işit
   Ammâ biraz vefâcığı nâkıs şurası var

5. Bir çeşmi var ki bir nice yüz bin lisan bilir
   Bin hem-zebânı hem-demi bin âşinâsı var

6. Bilsen begim ederdi seni eşk bî-karâr
   Şimdi Nedîmin öylece bir mâcerâsı var

26

1. Murâdın anlarız ol gamzenin iz'ânımız vardır
   Belî söz bilmeziz ammâ biraz irfânımız vardır

2. O şûhun sunduğu peymâneyi redd etemeziz elbet
   Onunla böylece ahd etmişiz peymânımız vardır

3. Münâsibdir sana ey tıfl-ı nâzım hüccetin al gel
   Beşiktaşa yakın bir hâne-i vîrânımız vardır

4. Elin koy sîne-i billûra rahm et âşıka zîrâ

Beyaz üzre bizim de pençe bir fermânımız vardır

5. Güzel sevmekde zâhid müşkilin var ise benden sor
   Bizim ol fende çok tahkîkimiz itkânımız vardır

6. Kocup her şeb miyânın cânına can katmada ağyâr
   Behey zâlim sen insâf et bizim de cânımız vardır

7. Sıkılma bezme gel bîgâne yok da‘vetlimiz ancak
   Nedîmâ bendeniz var bir dahı sultânımız vardır

27

1. Nigeh ki sâkî-i ter-dest bezm-dîdesidir
   Füsûn u fitne iki câm-ı der-keşîdesidir

2. Bahâr kim güle bir câm-ı lâle-gûn sundu
   Nihâl-i kaddin onun neş'e-i residesidir

3. O fitne kim onu Hârût uyardı Bâbilde
   Siyâh gözlerinin hâb-ı ârâmîdesidir

4. Lebin ki nâz ile bir hande eylemişdi henüz
   Onun çemende girîbân-ı gül derîdesidir

5. Hilâl sandığın ey gırra-meset Cemşîdin
   Tehî cihanda kalan sâgar-ı keşîdesidir

6. Nedîm reng-i bahârân o lâle-ruhsârın
   Zamân-ı şermde bir katre-i çekîdesidir

28

1. Sâkiyâ hûşum alan zemzeme-i çeng midir
   Yohsa destindeki peymâne-i gül-reng midir

2. Nağmene tîr-i nigeh pîş-rev olmakda meger
   Mutrıb ebrû da kemânınla hem-âheng midir

3. La‘l-i handan mı yahud kûçe-i verd-i terde
   Dest-i târâc-ı sabâdan çözülen deng midir

4. Perde-i şermi giderdin ruh-ı pür-tâbından
   Kasd o gül-çehreye ey duht-ı ineb reng midir

5. Bir nihânîce tebessüm de mi sığmaz cânâ
   Söyle billah dehenin tâ o kadar teng midir

6. Lezzetinden nice âb olmadın ol la'l-i terin
   Meded ey sâgar-ı yâkût dilin seng midir

7. Ne bu nev-nakş-ı tırâzende Nedîmâ yohsa
   Üstâd-ı kalemin hâme-i Erjeng midir

29

1. Ol serv-i hoş-hırâmım aceb kangı sûdadır
   Seyl-i sirişk-i dîdem onu cüst ü cûdadır

2. Görmez hayâl-i hâbda dahı rûy-ı matlabım
   Ta rûz-ı haşr merdüm-i bahtım gunûdedir

3. Bakmaz fürûğ-ı mihr-i cihan-tâba zerrece
   Şâm-ı gam içre kaldı dil ol mâh-rûdadır

4. Dâ'im visâl-i dil-beri yâd etmede gönül
   Mecnun kendi kendi ile güft ü gûdadır

5. Ser-pençe-i gamınla helâk olsa çâre yok
   Şâh-bâz-ı çeşm-i yâra Nedîm dil-rübûdedir

30

1. Biri biriyle müjgan safları gavgâya girmişdir
   Nigâh-ı gamze gûyâ sulh içün araya girmişdir

2. İşitdim dür sadef pîrâhenin çâk eyleyüp çıkmış
   Meger ol dil-ber-i sîmin-beden deryâya girmişdir

3. Dediler şehr-i nâz-âbâd içinde işve sûkunda
   O tâcir-beççe bir dükkân-ı istiğnâya girmişdir

4. Temâşâ eyleyüp âyîne içre aks-i ruhsârın

Kıyâs etdim perîdir sihr ile mînâya girmişdir

5. Fürûğu kûhsâr-ı âheni âb eylemek mümkin
   Ol âteş kim hayâlinle dil-i şeydâya girmişdir

6. Bugün pek ser-firâz u şâdman gördüm Nedîmâyı
   Meger kim meclis-i mahdûm-ı bî-hemtâya girmişdir

31

1. Gamzeler ikbâl u şevka günde bin efsûn okur
   Nikbet-i endûha hattın tebbet-i vârûn okur

2. Kâmetin kûteh sanırlar ayb-bînân-ı heves
   Nâ-sühanver mısra'-ı mevzûnu nâ-mevzûn okur

3. Pîş-i ebrûsunda gûyâ kim o gûyâ çeşm-i şûh
   Bir hicâzî tıfl ki dil-keş-edâdır nûn okur

4. Bilmez âyîn-i şifâ-yı derd-i âşık n'iydügün
   Bî-haber durmuş tabîb Enmûzec ü Kânûn okur

5. Vâ'iz-i çeşm-i gürisne piç ü tâb-ı cû' ile
   Mevsim-i iftârda ve't-tîni ve'z-zeytûn okur

6. İki üç harf ile peydâdır Nedîmâ râz-ı aşk
   Kim onu nâkıs nazarlar geh çirâ geh çün okur

32

1. Mutrıb ki harf-i râzımı gûş-ı rebâba kor
   Târ-ı kemânı nâle-i dil pîç ü tâba kor

2. Âşık ki nakş eder dil-i pür-cûşa la'lini
   Gûyâ kirâs dânesidir kim şarâba kor

3. Reşk-i fürûğ-ı ârızı bir dâğ-ı derddir
   Kim onu çarh tâ ciger-i âftâba kor

4. Attâr şûhu gerden-i pür-hâlin eğdirüp
   Bir kabza habb-ı fülfülü kâfûr-ı nâba kor

33

1. Cefâ-yi tâli‘-i nâ-sâzkârı benden sor
   Amân aman sitem-i rûzgârı benden sor

2. Düşüp ümîde neler çekdiğimi ben bilirim
   Belâ-yı keşmekeş-i intizârı benden sor

3. Bir iki günde ne gaddârlıkların gördüm
   Felek dedikleri nâ-pâydârı benden sor

4. Zamân-ı va‘d-i tahassürde başkadır âlem
   O telh şerbet-i şîrin-güvârı benden sor

5. Henüz neş'esini görmeden humâr çeker
   Nedîm-i dil-şode-i bî-karârı benden sor

34

1. Kad-i bülend mi ömr-i hezâr-sâl midir
   O la‘l-i nâb mı ser-çeşme-i zülâl midir

2. Şafak mı şebde ya hattında rûy-ı âl midir
   Subuh sitâresi mi gerdeninde hâl midir

3. Dehen mi nüsha-i hüsnündeki me'âl midir
   Miyan mı mısra‘-ı kaddindeki hayâl midir

4. İzâr u çeşmine sorsan henüz bilmezler
   Ki reng-i vesme siyeh-rûy gâze âl midir

5. Tamâm hüsnüne söz yok o âfetin ammâ
   Aceb serîre-şinâs-ı lisân-ı hâl midir

6. Ya bir nigâha dahı tâb yok mu çeşminde
   O nâz hastası tâ böyle bî-mecâl midir

7. Heman murâdı tegâfüldür ol bütün yohsa
   Zebânı beste-i nâz ise çeşmi lâl midir

8. Kemal-i hüsnünü derk eyledikde dil-dârın
   Önünde mahv-ı vücûd etmemek kemâl midir

9. Fürûğ-ı gâze mi billah söyle rûyunda
   Bu reng ü tâb Hudâ verdiği cemâl midir

10. Leb ü miyandan idi bahsiniz Nedîm ile hep
    Dahı miyânede ey dil o kîl ü kâl midir

35

1. Zehr-âb çeşmesârı mı bu çeşm-i ter midir
   Bir sîne sûz-ı şu'le mi laht-ı ciger midir

2. Çeksem kenâra yâri bakanlar gümân eder
   Bâzû-yı zer midir görünen zer kemer midir

3. Hurşîd pençesin mi takınmış cebînine
   Ol zülf-i zerdden dökülen terler midir

4. Âşûb düşdü bezme tutuldu o âftâb
   Devr-i piyâle fitne-i devr-i kamer midir

5. Nazm-ı terinde böyle güşâyiş nedir Nedîm
   Tab'ın senin muhibb-i nesîm-i seher midir

36

1. Bir cebînin bir dahı zülf-i siyeh-fâmın bilir
   Dil ne subhun fark eder billah ne ahşamın bilir

2. Günde bin kez tevbe etsem i'itimad etmez yine
   Şeh-levendim kuvvet-i bâzû-yı ibrâmın bilir

3. Değme bir yanmağla meyl etmez dile ol gamzeler
   Mestdir ammâ kebâbın puhtesin hâmın bilir

4. Bildiğim hun-rîz ise çeşmi o çerkes-zâdenin
   Sırf kâfirdir ne îmânın ne islâmın bilir

5. Bûsesinden gayri bir lezzet var öpmekde lebin
   Âşıka sorsan sebeb ol zevke düşnâmın bilir

6. Hadd-i zâtında duyan âşıkdır onun lezzetin

Lebleri düşnâm-ı şîrînin heman nâmın bilir

7. Bezm-i meyde nukle el sunmaz hemân ancak Nedîm
   Dil-berin unnâb-ı la‘lin çeşm-i bâdâmın bilir

37

1. Hattın ki reşk-i fasl-ı bahârân olup gelir
   Sermâye-bahş-ı sünbül ü reyhân olup gelir

2. Yâd-ı hatınla neş'e-i hayret derûnuma
   Çün seyl-i nev-bahâr hurûşân olup gelir

3. Gördüm o serv-kametin ardınca rûz-ı vasl
   Ömr-i fürû-güzeşte şitâbân olup gelir

4. Dûşîne mülk-i hüsne giden kârbân-ı hûş
   Gördüm seher ceres gibi nâlân olup gelir

5. Ma‘nî-i tâze kûçe-i dilden zebânıma
   Yâd-ı lebinle mest-i hırâmân olup gelir

6. Dil hâciyân-ı kûyu miyânında şevk ile
   Hem-çün çerâğ-ı kâfile sûzân olup gelir

7. Cânâ gözüne hasret-i la‘linle âşıkın
   Keyfiyyet-i şarâb kızıl kan olup gelir

8. Çıkmış henüz hâne-i âyîneden o mâh
   Esrâr-ı hüsn ü ânına hayrân olup gelir

9. Uyhuya vardı gözleri dahı o gamzeler
   Gâretger-i metâ‘-ı dil ü cân olup gelir

10. Pâ-bûsuna tekaddüm içün yine bâd-ı subh
    Berk-i gül ile dest ü girîbân olup gelir

11. Vasfında müjde sana ki bir kârban sühan
    Kilk-i Nedîm-i şûhunu cûyân olup gelir

38

1. Takdîr ki mebnâ-yı safâ vü gamımızdır
   Bu bahsde erbâb-ı hikem mülzemimizdir

2. Baş eğmede ancak işimiz tîğ-ı kazâya
   Teslîm-i rızâ yaramıza merhemimizdir

3. Hep onun ile söyleşiriz râz-ı derûnu
   Meclisde bizim duhter-i rez mahremimizdir

4. Çıkmadı dehânından onun va‘de-i vuslat
   El-ân o mu‘ammâ-yı vefâ mübhemimizdir

5. Tarh-efken olan şimdi Nedîmâ bu zemîne
   Mahdûm-ı felek-mertebe-i efhâmımızdır

39

1. Iyd oldu rûze-i gama iftâr vaktidir
   Devr-i piyâle geşt-i çemenzâr vaktidir

2. Doğdu sepîde-i seher-i ıyd ba‘d-ezîn
   Bang-ı horûs-ı tâli‘-i bîdâr vaktidir

3. Germ et fûruğ-ı tâbını ey âftâb-ı nâz
   Çeşm-i niyâza bahşiş-i envâr vaktidir

4. Versin dehân u rûy u lebin bâğ-ı hüsne zîb
   Gül faslı lâle mevsimi gül-nâr vaktidir

5. Câm-ı tehî nevâna kulak tutdu sâkiyâ
   Kul kul terennümâtını tekrâr vaktidir

6. Koy pîş-i ehl-i tab‘a bu şeş beyti ey Nedîm
   Best ü güşâd-ı şeş-der-i eş‘âr vaktidir

40

1. Hatt-ı leb dîvân-ı hüsne mısra‘-ı bercestedir
   Anda gûyâ kim dehânın ma‘nî-i ser-bestedir

2. Zâhir olmaz hiç baht-ı tîrede sîmâ-yı şevk
   Rûyı rengînin şikest-i zengden vârestedir

3. Âşiyan-sâz olmak ister murg-ı dil bir bâğa kim
   Sâhasında nahl-i tûbâ sebze-i nev-restedir

4. Rahne-i âyîne olsun mu pezîrâ-yı kenâd
   Alma ey âfet ele bîhûde dil eşkestedir

5. Şimdi âlemde kef-i efsûsa hâcet yok Nedîm
   Dest-i red dest-i taleb dâ'im be-hem peyvestedir

41

1. Tahammül mülkünü yıkdın Hülâgû Han mısın kâfir
   Aman dünyâyı yakdın âteş-i sûzan mısın kâfir

2. Kız oğlan nâzı nâzın şeh-levend âvâzı âvâzın
   Belâsın ben de bilmem kız mısın oğlan mısın kâfir

3. Ne ma‘nî gösterir dûşundaki ol âteşîn atlas
   Ki ya‘ni şu‘le-i can-sûz-ı hüsn ü ân mısın kâfir

4. Nedir bu gizli gizli âhlar çâk-ı girîbanlar
   Aceb bir şûha sen de âşık-ı nâlan mısın kâfir

5. Sana kimisi cânım kimi cânânım deyü söyler
   Nesin sen doğru söyle can mısın cânan mısın kâfir

6. Şarâb-ı âteşînin keyfi rûyun şu‘lelendirmiş
   Bu hâletle çerâğ-ı meclis-i mestan mısın kâfir

7. Niçün sık sık bakarsın böyle mir'ât-ı mücellâya
   Meger sen dahı kendi hüsnüne hayran mısın kâfir

8. Nedîm-i zârı bir kâfir esîr etmiş işitmişdim
   Sen ol cellâd-ı dîn düşmen-i îman mısın kâfir

42

1. O zâlimde yine dil-dâde-küşlükden nişan vardır
   Görürsün hançer-i ebrûsunun nevkinde kan vardır

2. Ser-â-pâ şöyle pürdür nâz u îmâ vü işâretden

Sanırsın her ser-i mûyunda çeşm ü ebrûvan vardır

3. Dimâğım tutdu bûy-ı sünbül âgûşumda döndükçe
   Meger kim dûşunun üstünde bir sünbül-sitan vardır

4. Aman sabr u karârım eyledi yağma o kâfirde
   Kırık bir ter-zeban ber-ceste nutk-ı bî-aman vardır

5. Nigâhın ebrûvânın görmeden evvel inanmazdım
   Ki derler nâzdan hançer tegâfülden keman vardır

6. Meger fevvâreden âb-ı letâfet sıçramış çıkmış
   O rütbe kâmet-i ber-cesten ey şûh-ı cihan vardır

7. Aceb kim nermdir sînen a zâlim neyleyim ammâ
   İçinde senge benzer bir dil-i nâ-mihriban vardır

8. Nedîmâ hançer-i hun-rîzine sarılmadım derse
   Açup gör kim kef-i destinde zahm-ı hun-çekan vardır

43[33]

1. Metâ‘-ı dil ki nessâc-ı fenâ kâlâlarındandır
   Hüveydâ anda teslîm-i rızâ damgalarındandır

2. Gönül bir bezm-i hâse'l-hâsa mahremdir ki câm-ı Cem
   Sifâlin pâye-i pây-ı hum-ı sahbâlarındandır

3. Şîkest etdi zücâc-ı tevbemi bir âteşin mey ki
   Nâsuh ol bâdenin rind-i kadeh-peymâlarındandır

4. Reh-i âmed-şod-ı dil-dârı nemnâk etmedir kârı
   Sirişk-i dem-be-demler çeşm-i ter sakkâlarındandır

5. Garik-i aşkına çîn-i cebin-i nâzı hubânın
   Nuhustin mevce-i deryâ-yı istiğnâlarındandır

6. O ebrûlar n'ola olsa perestişgâh-ı deyr-i aşk
   Bütânın ol sanem mümtâz ü müstesnâlarındandır

---

[33] Bu gazel, Dr. Abdullah Öztemiz’in özel kütüphanesindeki bir şiir mecmuasında vardır.

7. Niyâz-ı vasl ile nev-devletân-ı mesned-i nâzın
   Gam-ı imrûz-ı âşık va'de-i ferdâlarındandır

8. Rakîbe ruhsat-ı ta‘n-ı telâş-ı âşık -ı şeydâ
   O mâhın gûşe-i ebrû ile imâlarındandır

9. N 'ola tab‘-ı Nedîmi feyz-i ilhâm eylese cûşân
   Dür-i nazm-ı terin mevvâc olan deryâlarındandır

44

1. Belî hemîşe nigeh nâbe-câ-yı nâz ister
   Esîri lîk ser-efkende-i niyâz ister

2. Revâc-ı hüsn-i bütan hatt-ı ruh-tırâzende
   Hemîşe bâl-i hümâ-yı perîde bâz ister

3. Aceb mi âh-keş ü sîne-kûp olursa gönül
   Mezâk-ı tâze-cünun tarh-ı söz ü sâz ister

4. Düşerdi fitneye teb-lerze-i hirâsânı
   Desenki seni çeşme-i sitîze-sâz ister

5. Aceb neşîmen-i insâfa var mı cây-ı güzer
   Mu‘âşirân-ı sühan bezm-i imtiyâz ister

6. Nedîm olmağa şâyân nazra-i tahsîn
   Bu gûne şâhid-i ma‘nî kirişme-bâz ister

45

1. Sabûn-ı meyle gerd-i keder dilde pâk olur
   Çirkâbı dahı lây-şûy-ı vehmnâk olur

2. Olmakda hârı hem-ser-i ağyâr ol mehe
   Bu imtinân ile gül-i ter sîne-çâk olur

3. Bast-ı sımat ederse dahı mîzbân-ı çarh
   Âşık nemek-çeşîde-i hân-ı helâk olur

4. Yârân aceb mi beste-i nâz-ı hulûs etse

Dürhâ-yı nâb rîşte-keş-i insilâk olur

5. Mahsûd-ı sâgar olsa n'ola reng ü tâbişi
   Gül-gonca reşk-i la‘lin ile sîne-çâk olur

6. Sahbâ-keşâna mâye de şevkmiş Nedîm
   Engür-i mey ki ser-zede-i tarfnâk olur

46

1. Çeşmin gibi bir sâhir-i pür-gunc bulunmaz
   Hattın gibi bir nüsha-yı nîrenc bulunmaz

2. Hüdhüd gibi binâ gerek onu arayanlar
   Virâneye bûm olmağile genc bulunmaz

3. On bir yaşına girmiş o meh-pâreyi gördüm
   Kim dedi ki âlemde şeş ü penc bulunmaz

4. Limonî hıtâyîde o pistâna nigâh et
   Hiç böyle celî şa‘şa‘a nârenc bulunmaz

5. Eyyâm-ı hıremde tutalım genc bulunmuş
   Âdem o zaman neyleyeyim genc bulunmaz

6. Âsân değil ol şûhu azâyimle de teshîr
   Te'sîrli nîrenc de bî-renc bulunmaz

7. Arzet güherin âsaf-ı zî-şâna Nedîmâ
   Her bâr bu mesnedde sühan-senc bulunmaz

47

1. Açılmış o gül-çehre olup mest-i ser-endâz
   Olmuş var ise duhter-i rez perde-ber-endâz

2. Yapsa dil-i virânını üftâde-i aşkın
   Gâhî olup eyvân-ı visâle kemer-endâz

3. Sevdâ-yı şikest ol nigeh-i zehre-şikâfa
   Olmak gibidir tîr-i kazâya siper-endâz

4. Çâlâk gerek merd-i reh-i aşk ki vardır
   Her hatvede bir hâ'ile-i pür-ciger-endâz

5. Der kabza edüp kilkini meydân-ı hünerde
   Hakkâ ki Nedîm oldu bugün haylî ter-endâz

48

1. Sürme-i hat nergis-i gûyâyı hâmûş eylemez
   Sâki-i âşûb mahmûrun ferâmûş eylemez

2. Zevk-bahş-ı hâb-ı nûşin fikr-i la'lindir senin
   Gül-şekersiz kahveyi erbâb-ı dil nûş eylemez

3. Edemez kesb-i safâ âyîne-i endâm-veş
   Ol ki bir kez yâri ser-tâ-pâ der-âgûş eylemez

4. Zâhid-i rubeh-firîb eyler riyâ sahbâya lîk
   Etdiği bîdâdı nukl-ı meclise mûş eylemez

5. Mürde diller sensiz ey rûh-ı revan peymâneyi
   Şîre-i cân ile leb-rîz etseler nûş eylemez

6. Şeh-levend-i feyz çıkmaz seyre tâ kim sâkiyâ
   Bâde-i gül-rengi rahş-ı câme zin-pûş eylemez

7. Çok zamandır peyker-i tîğ-i zebânından Nedîm
   Hûn-ı nazm-ı tâze deryâlar gibi cûş eylemez

49[34]

1. Bir dem tegâfül etmez isek bir dem eyleriz
   Izhâr-ı aşkı yâra hem etmez hem eyleriz

2. Sen bî-haber hayâlin ile gûşelerde biz
   Tâ subh olunca her gece ayş u dem eyleriz

3. Nâhidi kasd olunsa şikâr eylemek değil
   Tanbûr-ı bezme zülfünü târ-ı bem eyleriz

[34] Bu gazel, sadece AE nüshasında mevcuttur.

4. Zâhid ölür gider gam-ı havz-ı behiştden
   Biz bir kadeh şarâb ile def '-i gam eyleriz

5. Sûz-ı cigerle nevk-i hâdengin müzâb edüp
   Gül-goncazâr-ı zahm-ı dile şeb-nem eyleriz

6. Bir mısra'-ı resâ deyicek mû-miyânına
   Mânend-i turre kaddi ham-ender-ham eyleriz

7. Bârîk şef' nükteleri cem' edüp Nedîm
   Nâzende şâhid-i sühana perçem eyleriz

50

1. Tamâm olmaz gönül aşk içre geşt-i kûy-ı cânansız
   Kalır tahsîli nâkıs tıfl-ı hod-kâmın debistansız

2. Rakîb-i nâ-müselmânın da yâ Rab olmasın hasmı
   O kâfir-beççe-i İslâm-düşmen gibi îmansız

3. Alâyık-bestelik âlemde mahz-ı resm-i mâtemdir
   Değildir kâbil-i pûşiş kabâ çâk-i girîbansız

4. Nedîmâ bî-vücûduz himmet-i mahdûma muhtâcız
   Görünmez zerre-i nâ-çizler mihr-i dırahşansız

51

1. Yine bugün acabâ kaç cihan harâb olmuş
   Ki gûşe-i nigehin mahşer-i itâb olmuş

2. Murâdı fitnenin ancak bir intisâbındır
   Ya kakülünde şiken ya hatında tâb olmuş

3. Miyan hayâl gibi ince kâmeti mevzûn
   Aceb nişanlayacak beyt-i intihâb olmuş

4. Dahı geçen aya dek bir hilâl idi bârîk
   Bu gün sabâh ile gördüm ki âftâb olmuş

5. O ser kalır mı hevâsız ki mutrıb-ı aşkın
   Elinde bir nice yıl kâse-i rebâb olmuş

52

1. Yazanlar peykerim destimde bir kâşî sebû yazmış
   Aceb meşrebce tahrîr eylemiş el-hak nikû yazmış

2. Miyân-ı yâra dil-cûdur demek kasdeylemiş ammâ
   Yanılmış hâme-i mutlak-inan dil-cûyu mû yazmış

3. Cüvânım bir lûgat gördüm lisânü'l-aşk nâmında
   Belin adın murâd âgûşum adın ârzû yazmış

4. Edüp hû hû deyü feryâdına telmih uşşâkın
   Celî hatla cüvân-ı nâzenînim çifte hû yazmış

5. Nedîmin hak bu kim bu nazmı şevk-âmiz düşdü pek
   Sanırsın kim durup bir dil-ber ile rû-be-rû yazmış

53

1. Bu şeb uşşâkdan ol meh yine rûyun nihan tutmuş
   Ki kûyun ser-be-ser hengâme-i şâhım aman tutmuş

2. Değil çeşm-i kebûd ol ebruvânın zîr-i tâkında
   İki âvâre kumrîdir ki gelmiş âşiyan tutmuş

3. Yürüt peymâneyi cânlar bağışla sen de ey sâki
   Ki mutrıb râhatü'l-ervâh ile devr-i revan tutmuş

4. Dikiş tutsun mu çâk-i gonca seyr etdikde ruhsârın
   Tutalım dikdigin nev-nahl-ı gül ey bâğban tutmuş

5. Aceb mi el ayak tutmazsa rindân-ı kadeh-keşde
   Teb-i endûh-ı hecr ol nâ-tüvânı çok zaman tutmuş

6. O hûn-âşâma etmiş mâcerâ-yı aşkımı işrâb
   Yine ey dil meger bu dîde-i giryânı kan tutmuş

7. Gelir ol şûh-ı nâzende iki desti yine kande
   Bir elde sâgar u bir elde câm-ı erguvan tutmuş

8. Bu gün gördüm Nedîmâ geçdi bin nahvetle dil-dârın

Kirişme dâmenin destin hınâ-yı hüsn ü ân tutmuş

54[35]

1. Gönül gül yüzlerin şevkın görüp candan heman geçmiş
   Meger bir nîm nigâh ile başa haylî duman geçmiş

2. Güzel sevmek bana lâyık tıfılken aşka merdüm ben
   Beni ta'n etmiş ol ağyâr serinden bî-güman geçmiş

3. Saçı leylâ ezelden beri şekker-hîz idi sordum
   Dedi ol va'd ne gündür aradan çok zaman geçmiş

4. Yolunda pâsbân idim o mâh-ı âlem-ârânın
   Gözüm hâb aldı duymadım aman ol bî-aman geçmiş

5. Deler her bakışın âşıkların bağrın geçer taşa
   Hele gayre kıyas etme Nedîme pek yaman geçmiş

55

1. Hayretde koydu hâtır-ı uşşâkı zülf ü hat
   Gösterdi kâr-ı ef 'i-i tiryâkı zülf ü hat

2. Bir bâğdır cemâli ki gül-berk-i rûy-ı âl
   Şeb-bûyu hâl sünbül ü leylâkı zülf ü hat

3. Mu'ciz ki mihr hem şeb-i yeldâ vü hem bahâr
   Cem' oldu tutup ol ruh-ı berrâkı zülf ü hat

4. Can riştesi biri birisi mâh hâlesi
   Tutdu netîce enfüs ü âfâkı zülf ü hat

5. Cedvel-keşîde kıt'a-i yâkuta döndürür
   Aks eyledikçe câmda ey sâki zülf ü hat

6. Gel cüft ü tâk oynayalım bezm-i vaslda
   Olsun velîk cüfti ile tâkı zülf ü hat

7. Takup kemend boynuna döndürdü Ka'beden

[35] Bu gazel, sadece Prof. Dr. Mustafa İsen'in özel kütüphanesindeki bir mecmuada vardır.

Çekdi çevirdi zâhid-i zerrâkı zülf ü hat

8. Çokdan giderdi Çîne yahud Zengibâra dek
Zabt etmeseydi hâtır-ı müştâkı zülf ü hat

9. Birisi şerh yazdı biri etdi tahşiye
Alup miyâna hikmetü'l-işrâkı zülf ü hat

10. Varmaz dil ehli zâbite kâziye onların
Zencîr-i habsi hüccet-i ıtlâkı zülf ü hat

11. Bir nısf dâireyle iki hatt ile tamâm
Gösterdi kâr-ı cümle-i evfâkı zülf ü hat

12. Hem-çün makas dehânını hamyâzegâh edip
Çâk etdi şâne-veş dil-i hallâkı zülf ü hat

13. Vasfet hüdâyegânı **Nedîmâ** yeter yeter
Kıldı siyâh çehre-i evrâkı zülf ü hat

14. Ebrû-yı yârı şimdilik onun rikâbına
Teşbîh kıl da sonra yine bâki zülf ü hat

15. Gûş eyledikde nâmının İbrâhim olduğun
Pûşîde kıldı ka'be-i uşşâkı zülf ü hat

16. Âgûş-ı pençede hat-ı fermânın andırup
Leb-rîz-i hayret eyledi ahdâkı zülf ü hat

17. Esbindeki kutâs ile kalkan gubârının
Ancak olur nümûne vü mısdâkı zülf ü hat

18. Eyyâm-ı satvetinde gönül çalmasın deyü
Güm kıldı ben dedikleri allâkı zülf ü hat

19. Dün tûğı perçemin alemi mushafın görüp
Berketdi can-feşanlığa mîsâkı zülf ü hat

20. Baksak ki şem'-i bezmine benzer mi rûy-ı yâr
Etse güşâde perde-i ığlâkı zülf ü hat

21. Tutsun cihânı haşmeti tâ hüsn ile tuta
    Mülk-i Hıtâyı kişver-i Kıpçakı zülf ü hat

56

1. Rûy-ı meh-tâbın ne dem görsem gelir kalbe neşât
   Tâ ezelden etmiş ey meh-rû seninle irtibât

2. Gamze-i fettânın ile eyleme hergîz nigâh
   Gâh geh uşşâk ile eyle mizâc-ı inbisât

3. Ey süvâr-ı esb-i nâzım senden olmaz can dirîğ
   Kande kaldı rahş-ı râhat-bahş ile râhat bısât

4. Da'vet etdim hâneme ol şehr-i hüsnün şâhını
   Murg-ı cânı sîha sancup özr ile çekdim sımât

5. Yârsiz gülzâr seyri nîşterdir çeşmime
   Yâr ile olunca Okmeydânıdır semm-i hıyât

6. Ol perîyle etdigim âlem gelince hâtıra
   Eşk-i çeşm-i hun-feşânım cûş eder mânend-i Şat

7. İhtiyâr eyle yerin gâyet ile olsun güzel
   Her melek-manzar ile kılma Nedîmâ ihtilât

57

1. Bezm-i tahkîkde can gûş u gönül dîde gerek
   Görünen gûş u çeşm meclis-i taklîde gerek

2. Sâkiyâ bâdeyi sen âşık-ı cûşendeye sun
   Hamdır zâhide ammâ mey-i cûşîde gerek

3. Şöyle pinhan gidesin kûyuna cânânın kim
   Râh ol hem-demin ammâ o da hâbîde gerek

4. Olsa bir bezmde nezzâreye şâyeste kalîl
   Öyle bezme varanın bir gözü pûşîde gerek

5. Der-kemindir sipeh-i hat sakın ey zülf-i dırâz
   Reh-zeni hâr olanın dâmeni ber-çîde gerek

6. Sözü az söyle ağır söyle Nedîmâ ki sühan
   Zer gibi sayılı gevher gibi sencîde gerek

58

1. Hele ıyd oldu ol gül-gonca handân olduğun gördük
   Dimâğ-ı telh-kâmın şekkeristân olduğun gördük

2. O sîm-endâmı aldık halka-yı âgûşa bir kerre
   O elmâsın hele zîb-i nigîndân olduğun gördük

3. Meh ü mihrin senin olsun felek biz ıydgehlerde
   Hilâl ebrûların hurşîd-i tâbân olduğun gördük

4. O kâfir-beççe bir peymâne sundu kim alup
   Derûn-ı lâleden âteş fürûzân olduğun gördük

5. Niyâz u nâz u nûş u bahş u ibrâm-ı kenâr u bûs
   Bu gün meclisde zevkın böyle tûfân olduğun gördük

6. Gülistan görmedik gül kokmadık ammâ ruhun meyden
   Gül-ender-gül gülistan-der-gülistân olduğun gördük

7. Yalan olmaz o şûhun görmedik mey içdiğin ammâ
   Bir iki kerrecik hem-bezm-i mestân olduğun gördük

8. Bi-hamdillah yine kilk-i Nedîmâ-yı sühan-sâzın
   Gazel-perdâz-ı bezm-i sadr-ı zî-şân olduğun gördük

59

1. Düşdü müjen hadîsi zebân-ı sinâna dek
   Gitdi kaşın havâdisi gûş-ı kemâna dek

2. Bir mutrıb olsa bana ki her harfi sînemi
   Çâk eyleyüp zeban komasa el-amâna dek

3. Bir nağme olsa kâse-i tanbûra sığmayup
   Mevc ursa kasr önündeki şâd-ı revâna dek

4. Mıstarlı kâğıd üzre yazup nazmı gûyiyâ
   Teşyî‘ eder edâyı kalem nerdübâna dek

5. Câm-ı lebiyle mest edüp evvel edâların
   Mestâne sonra gönderir âgûş-ı câna dek

6. Deste yine o nây-ı Irâkîyi al Nedîm
   Gitsin nevâ-yı nazm-ı nevin Isfahâna dek

60

1. Fırka-i erbâb-ı dilden zümre-i zühhâda dek
   Hep esîrindir begim hatta dil-i nâ-şâda dek

2. Şöyle mest olmuş ki açılmış girîbân-ı kabâ
   Nâfdan tâ bendgâh-ı hançer-i fûlâda dek

3. Mâ-melek şeyhim bütün hammâra rehn olmuş gibi
   Delk-ı peşminden müzehheb nüsha-i evrâda dek

4. Göksu bir nâ-hoş havâ şimdi Çubuklu pek zihâm
   Sevdigim tenhâca çekdirsek mi Sa‘d-âbâda dek

5. Şöyledir kaht-ı tahammül sîne-i tengimde kim
   Yetmez olmuşdur nefes bir âteşin feryâda dek

6. Kilk-i ayyârın aceb nâ-refte râh açdı Nedîm
   Hâne-i endîşeden gül-zâr-ı isti‘dâda dek

61

1. O tıflı gör ne kıyâmet nigâr olur giderek
   Hırâmı düşmen-i sabr u karâr olur giderek

2. Koyun şarâb-ı mahabbetle kendüden gitsin
   Zaman gelir bu gönül hûş-yâr olur giderek

3. Tarîk-ı aşkda pâ-mâl-i sâlikân ol kim
   Bir iki nakş-ı kadem reh-güzâr olur giderek

4. Hayâl-i serv-i kadinle kalır giderse bu eşk

Fezâ-yı sînede bir cûybâr olur giderek

5. Geçen bu duzah-ı endûhdan selâmetle
   Behişte her kademinde düçâr olur giderek

6. Olursa pey-rev o çâpük-süvâr-ı nazma Nedîm
   Semend-i tab'ı aceb râhvâr olur giderek

62[36]

1. Ne çekmişiz hele def'-i humâr edinceye dek
   Bu gûne tarh-ı gam-ı rûzgâr edinceye dek

2. Ne denlü hidmetimiz geçdi âstânesine
   Fakîre pîr-i mugan i'tibâr edinceye dek

3. Hesâbı var mı düşen hâke dâne-i eşkin
   Felekde murg-ı safâyı şikâr edinceye dek

4. Huzûr-ı izzete yüz yerde arz-ı hâl etdi
   O serv-i dil-keşi dil der-kenâr edinceye dek

5. Neler çeker ramazân içre ıyde dek göresin
   Nedîm terk-i mey-i hoş-güvâr edinceye dek

63

1. Düzdü fasl-ı sayf işret-hânesin bülbüllerin
   Dinlesin gül na'ra-i mestânesin bülbüllerin

2. Bir devât-ı sürhdür tahrîr-i râz-ı firkate
   Sanma hûn-ı eşk ile pür lânesin bülbüllerin

3. Jaj-hâyî zanneder her nâ-şinâs-ı aşk lîk
   Âşıkân efsun bilir efsânesin bülbüllerin

4. Sanma pür-şeb-nem gülü sâki-i ebr-i nev-bahâr
   Etdi lebrîz-i arak peymânesin bülbüllerin

5. Nağmekârî-i sarîr-i nây-ı kilkinle Nedîm

[36] Bu gazel, sadece AE nüshasında vardır.

Şevk-yâb etdin dil-i divânesin bülbüllerin

64

1. Nice teşbîh olunsun erguvâna rûy-ı gül-gûnun
   Onun hüsnü sebük-rev rengi ammâ dâ'imâ bunun

2. Ser-i jûlîdesin bulmazsa bîdin ser-nigûn eyler
   Komaz başın esen bu rûzgâr elbette Mecnûnun

3. Sipihr-i dun siyeh-dil bâde-i nahvetle sen kanzîl
   Humâr-ı gussâdan kan ağlar ey sâki ciger-hûnun

4. Eder sâhib-ayâran bir birinin kadrini tekmîl
   Terâzû-yı digerdir yine mi'yârı terâzûnun

5. Günâhı tevbe etmez şüst ü şû eşk-i nedâmetsiz
   Belî germiyyet-i âb iledir te'sîri sâbûnun

6. Kalır âlemde ehl-i aşkdan bir yâdgâr elbet
   Ser-i jûlîde mûyundan nişandır bîdi Mecnûnun

7. Olur mefhûm her şîrînin olmak telh encâmı
   Kelâm-ı Hakda der-pey gelmesinden tîn zeytûnun

8. Nedîmâ lutf-ı Bârî-i musavverle olur bir gün
   Büt-i âmâle bir ber-geşte müjgan baht-ı vârûnun

65

1. Revâc-ı mihri şikest etdi sîne-i sâfın
   Amûd-ı subha halel verdi sâk-ı şeffâfın

2. Tutar göbek borusu goncayı açıldıkça
   Şikâf-ı pîreheninden o gül gibi nâfın

3. Topukların göricek mest olup safâsından
   Pabuç gibi açılup kaldı ağzı haffâfın

4. Meger lebin sühan-ı tâze meşk eder ki yine
   Şeker-tırâşelerinden pür olmuş etrâfın

5. İçinde bir gümüş âyîne cilve etmeyicek
   Nedir safâsı Nedîmâ kabâ-yı zer-bâfın

66

1. Hasteliklerden aman görmeye çeşm-i siyehin
   Mûmiyâ bulmaya âlemde şikest-i külehin

2. Sen ki âgâz edesin gerdişe çün nûr-ı nigâh
   Perde-i çeşm-i perî-zâde döner cilvegehin

3. Hançeristân-ı müjenden güzer eyler bî-bâk
   Bü'l-aceb düzd-i cigerdârdır el-hak nigehin

4. Âh ile def‛ eder erbâb-ı derun sûz-ı dilin
   Serd olur germ havâlarda suyu çehin

5. Sende ey kilk-i Nedîmâ ne bu sûz-ı takrîr
   Kûçe-i hâne-i âyîne midir şâh-rehin

67

1. Nâz olur dem-beste çeşm-i nîm-hâbından senin
   Şerm eder reng-i tebessüm la‘l-i nâbından senin

2. Açılır elbet nesîm-i nev-bahâr essin hele
   Bend-i dil muhkem değil bend-i nikâbından senin

3. Zâhidâ ma‘zûr tut cildinde sıklet var biraz
   Gılzetin fehm olunur hacm-i kitâbından senin

4. Bezme bir dahı dönüp gelmek değildi niyyetin
   Gitdiğin vakt anladım ömrüm şitâbından senin

5. Zülf-i pür-çîninle hem-dûş oldu cânâ kad çeküp
   Sünbül-i hâb-ı tegâfül câme-hâbından senin

6. Çeh değil sîb-i zenahdânında yer kalmış Nedîm
   Zahm-i engüşt-i nigâh-ı intihâbından senin

68

1. Çokdan ey sâki gelüp sînemde mihmân olmadın

Derdime destindeki sâgarla dermân olmadın

2. Mâhsın mehden güzelsin belki ammâ neyleyim
   Âh bir şeb burc-ı âgûşumda tâbân olmadın

3. Geldi mülk-i hüsnüne hatt-ı siyeh mushaf-be-dest
   Sen dahı ey kâfir-i nahvet müselmân olmadın

4. Hayli demdir kim belin kocmağa kasd etdikçe ben
   Nâz ile benden yine bana girîzân olmadın

5. Kande buldun böyle dil-keş nazmı hayrânım Nedîm
   Câm-ı mey nûş etmedin hem-bezm-i cânân olmadın

69

1. Cûş-ı mey şeydâsıdır keyfiyyet-i güftârımın
   Hande-i gül mestidir peymâne-i ser-şârımın

2. Neşve-i mey dâmen-i destimde bir ser-çeşmedir
   Câm-ı Cem bir lâle-i hod-rûsudur kûhsârımın

3. Vasf-ı kaddinle kıyâmetler kopardım şöyle kim
   Mihr-i mahşer şemse-i dîvânıdır eş‘ârımın

4. Bü'l-aceb kâşâne-i nûrum ki tâb-ı âftâb
   Mevce-i deryâ-fürûğ-ı tâbıdır dîvârımın

5. Vasf eden subh-ı bahârın safvet-i tab‘ın Nedîm
   Görmemişdir cûşiş-i feyzin dil-i bîdârımın

70

1. Sîne-i tengde bend et hele evvel nefesin
   Sonra gör himmet-i vâlâsını feryâd-resin

2. Murg-ı âvâreyi âmâde-i pervâz edegör
   Dest-i eyyâm şikest etmeden evvel kafesin

3. Mekteb-i sînede bir tıfl-ı havâyîdir dil
   Kim henüz anlamamış farkını aşk u hevesin

4. Bunca demdir ki gülün eyledi bülbülden dûr
   Dâd elinden bu şikest olası künc-i kafesin

5. Himmet ey kâfile-sâlâr-ı tarîkat tâ çend
   Dûrdan gûşumu pür-şûr ede bang-ı ceresin

6. Beni tâ şöyle harâb eyle ki sâki dilde
   Neş'e-i mey sayam endûhunu bîm-i asesin

7. Sıdka sarf edegör enfâsını çün subh Nedîm
   Matla‘-ı mihr ola tâ kim nefes-i bâz-pesin

71

1. Olsa da hâmûş la‘l-i işve-perdâzın senin
   Lâl eder Hârûtu çeşmân-ı sühan-sâzın senin

2. Mısra‘-ı mevzundur ammâ nâ-resâdır serv-i bâğ
   Eyleye tazmin meger kadd-i ser-efrâzın senin

3. Âşıka kasdın nümâyân olmamak mümkin midir
   Ol nigâh-ı sad-zebandır çünki gammâzın senin

4. Bir nigâh-ı âşinâ besdir bize muğ-beççeden
   Ba‘d-ezin ey duhter-i rez çekmeziz nâzın senin

5. Bahtı bîdâr etmek âsandır hemân olsun bülend
   Ey harûs-ı nâle-i şeb-gîr âvâzın senin

6. Gûşe-i ebrû-yı dil-berden yaman oldu Nedîm
   Şîve-i dil-dûz-ı nevk-i kilk-i tannâzın senin

72

1. Beççe-i muğ cûş-ı mey mâhiyyetin olmuş senin
   Sen mey olmuşsun tarab hâsiyyetin olmuş senin

2. Nâzı âb etmiş de bir fevvâre resm etmiş hayâl
   İşte ol sudur atılmış kâmetin olmuş senin

3. Tîgı mirrîhin n'ola ser-tîz olursa bunca yıl
   Hidmet etmiş sana nâz u nahvetin olmuş senin

4. Kaddi bârîk ü medîd o rütbe kim sandım Nedîm
   Hem-ser-i medd-i nigâh-ı hasretin olmuş senin

73

1. La'l-i nâbın çâşnî-senc-i itâb etmez misin
   Lutf edüp kahr ile olsun bir hitâb etmez misin

2. Kâmetin seyreyle insâf et o bâlâ mısra'ı
   Zâhidâ sen şâ'ir olsan intihâb etmez misin

3. Perde-pûş oldukda hat ruhsârına fikr et hele
   Etdiğin işlerden ey meh-rû hicâb etmez misin

4. Gâh engüşt-i muhannâsın gehî la'lin emüp
   Dâne-i unnâb ile nûş-ı şarâb etmez misin

5. İşte subh oldu aman mestânesin kâfir yeter
   Ba'd-ezin bir lahza meyl-i câme-h*â*b etmez misin

6. Yok mu bir lutfun Nedîm-i zârına ıyd üstüdür
   Defter-i hicrânı sultânım hesâb etmez misin

74

1. Ey turra bâğ-ı hüsnde sünbül müsün nesin
   Ey hâl-ı fitne yohsa karanfül müsün nesin

2. Ey hâl pâsbânı mısın sen o gerdenin
   Kâfûr içinde habbe-i fülfül müsün nesin

3. Ebrûlar üzre bir dahı sarkup görünmedin
   Ey kâkül âşinâ-yı tekâsül müsün nesin

4. Feryâd ey kirişme amân ey nigâh amân
   Zehr-i hıred belâ-yı tahammül müsün nesin

5. Ey hat seninle hüsn-i ruh u leb güşâdedir
   Sen şârih-i kitâb-ı Gül ü Mül müsün nesin

6. Lutfet yetişsin ol kad-i bâlâya destimiz

Gel gel yetiş aman ki tegâfül müsün nesin

7. Ey reng-i çehre ben hele farkında âcizim
   Gül-penbe yâ ki sürh ya gül gül müsün nesin

8. Hoşdur tekerrürün dile ey lehce-i Nedîm
   Bilmem gülû-yı şîşede kul kul musun nesin

75

1. Müşîr-i hücceti Hak dergehinde nevvâbın
   Kütübde surh ile tahrîr olunması bâbın

2. Ne hâcet etmege bir gayri vech ile teşbîh
   Eli kiri yetişir yüz karası kullâbın

3. Beyâz-ı gerden-i mînâ vü gerden-i sâki
   Safâsın etdi dü-bâlâ bu gece mehtâbın

4. Netîce vermese sevdâ-yı zülfü dilde n'ola
   Güsistedir ser-i kârı hemîşe mûtâbın

5. Ne hoş nümâyiş olur rûy-ı bahre bu zevrâk
   Bat-ı şarâb iledir zevki âlem-i âbın

6. Enîs-i saf-dilân ol dilersen âsâyiş
   Bakup safâsına âyîne içre sîmâbın

76

1. Ol perî-rû âşıka râm olsa da mâni‘ değil
   Gündüzün olmazsa ahşam olsa da mâni' değil

2. Sîne sâf olsun heman rayb ü riyâdan zâhidâ
   Elde tesbîhe bedel câm olsa da mâni‘ değil

3. Hüsnünü seyreyleyim de gördüğüm yer ol gülü
   Gülsitân olmazsa hammâm olsa da mâni‘ değil

4. Bana pistanlar turunc olsun heman-dem neyleyim
   Ruhları gül çeşmi bâdâm olsa da mâni‘ değil

5. Ey büt-i attâr bana hâl-i müşkînin gibi
   Anber olsun da biraz hâm olsa da mâni‘ değil

6. Dil-rübânın hûnu germ olsun heman etvârı nerm
   Mübtelâ-yı câm-ı gül-fâm olsa da mâni‘ değil

7. Sen dolu üç def‘'acık çek câmı da sonra senin
   Vuslatın muhtâc-ı ibrâm olsa da mâni‘ değil

8. Pek umar teşrîfini ıydın ikinci gün Nedîm
   Gündüzün olmazsa ahşam olsa da mâni‘ değil

77

1. Tezerv-i hoş-hırâmım sînem olsun cilvegâhın gel
   Hümâ-veş sâye salsın başıma zülf-i siyâhın gel

2. Güşâd et tügmemi pirâhenim aç sînemi yokla
   Hele gör neylemişdir bana şemşîr-i nigâhın gel

3. Benimdir suç ki vardım bezme verdim sana can nakdin
   Senin yokdur efendim bunda hiç cürm ü günâhın gel

4. Tezerv-i şûhsun bin nâz ile reftâra âgâz et
   Gül olsun nakş-ı pâyin gülşen olsun şâh-râhın gel

5. Şeb-i meh-tâbda ey âftâb-ı burc-ı istiğnâ
   Çıkup tahte's-semâda kadrini pest eyle mâhın gel

78

1. Esdikçe bâd-ı subh perîşansın ey gönül
   Benzer esîr-i turra-i cânansın ey gönül

2. Gül mevsiminde tevbe-i meyden benim gibi
   Zannım budur ki sen de peşîmansın ey gönül

3. Eşkimde böyle şu‘le nedendir meger ki sen
   Çün sûz u tâb giryede pinhansın ey gönül

4. Ben sana bâde içme güzel sevme mi dedim
   Benden niçün bu gûne girîzansın ey gönül

5. Bigânedir mu‘âmeleniz akl u hûş ile
   Gûyâ derûn-ı sînede mihmansın ey gönül

6. Âyîne oldu bir nigeh-i hayretinle âb
   Billah ne saht âteş-i sûzansın ey gönül

7. Hac yollarında meş‘ale-i kârban gibi
   Erbâb-ı aşk içinde nümâyansın ey gönül

8. Feyz âşiyânı mihr-i hüner cilvegâhısın
   Subh-ı bahâr-ı şevke girîbansın ey gönül

9. Peymâne-i mahabbeti sundun Nedîme çün
   Lutf eyle alma câmı biraz kansın ey gönül

79

1. Hücûm-ı nâle-i şeb-gîrden zâlim haberdâr ol
   Beni bîmâr-ı hicrân eyledin sen dahı bîmâr ol

2. Varup bir derdmendi aldayup mekr etme tek kâfir
   Dilersen âdem öldür yara kes kan iç ciğer-hâr ol

3. Çözülmüş tügmeler çâk-i girîban nâfa dek inmiş
   Buna sabr olunur mu zâhidâ sen âşık-ı zâr ol

4. Heman ser-meclis-i rindâna gelmendir senin matlûb
   Gel ey bîgâne-meşreb bâde içmezsen kadehkâr ol

5. Olur bir gün ki sen de yok demezsin tâlib-i vasla
   Heman doğrusu ömrüm hâsılı âlemde sen vâr ol

6. Ola cânâne vü peymâne de el vermeye fursat
   Nedir bu cevrin adı ey sipihr-i dun nigunsâr ol

7. Nedîmânın sözü ancak budur ey âfet-i devrân
   Gözün gibi beni bîmâr kıldın sen de bîmâr ol

80

1. Heman bezm-i cihanda râzdâr-ı dîde vü gûş ol

Misâl-i şu‘le ser-tâ-pâ zebân olsan da hâmûş ol

2. Hod-ârâyî değildir şîve-i rûşen-dilân ey dil
   Safâ-yi kalb ile âyîneye bak da nemed-pûş ol

3. Gönül ser-germi-i câm-ı musaffâ güçdür ammâ kim
   Gehî âlâyiş-i bezmi temâşâ kıl da medhûş ol

4. Olur elbette meftûn-ı çelîpâ ol büt-i tersâ
   Kenâr etmek dilersen dâ'ima be-güşâde-âgûş ol

5. Olur bu rûzgâr elbet müsâ‘id cevherin arza
   Heman sen hem-çü deryâ dâ'imâ âmâde-i cûş ol

6. Ne var sâyende feyz-i âlem-i bâlâyı seyr etsin
   Nedîme ol ser-âmed kadd ile bir kerre hem-dûş ol

81

1. Gel ey esîr-i zülf-i perîşânın olduğum
   Bilmez misin rübûde-i çevgânın olduğum

2. Tâvûslar gibi çemenistâna çık yürü
   Ey men fedâ-yı hâlet-i cevlânın olduğum

3. Gördükçe bendeni bu şeker-handeler nedir
   Bildin mi tûti-i şekeristânın olduğum

4. Âğyâr korhusundan efendim bilir misin
   Meclisde tâ-be-subh nigehbânın olduğum

5. Pek istedi efendimi ıydın üçüncü gün
   Lutf eyle gel Nedîmine kurbânın olduğum

82[37]

1. Tîğ-i ebrû-yı siyehkârına kurbân olayım
   Hançer-i gamze-i ayyârına kurbân olayım

2. Biricik söyle aman nâz ile öldürme beni

[37] Bu gazel, sadece T nüshasında vardır.

Ben senin şîve-i güftârına kurbân olayım

3. Sîneme zahmı sen açdın yine etdin inkâr
   O tebessüm ile inkârına kurbân olayım

4. Desem ol şûha çözerken kemerin mestâne
   Sevdiğim hançer-i gaddârına kurbân olayım

5. Ben de ey şûh Nedîmâ gibi billah senin
   Bend-i gîsû-yı girîh-dârına kurbân olayım

83

1. Ben kimseye açılmaz idim dâmenin olsam
   Kim görür idi sîneni pîrâhenin olsam

2. Şem‘ olmaz isem bezmine bu sûz ile bârî
   Dergâhına bir meş‘ale-i rûşenin olsam

3. Dâ'im arayan bulsa cüvânım seni bende
   Bir gonca gül olsam da senin gülşenin olsam

4. Destîde kadehde doyamam görmeğe bârî
   Ey gevher-i şeffâf senin mahzenin olsam

5. Dögülmeğe sögülmeğe kul olmaga billah
   Hep kâ'ilim ammâ ki efendim senin olsam

6. Çeşmânının öğrensem o kâfirce nigâhın
   Bir lâhza Nedîm-i nigeh-i pür-fenin olsam

84

1. Tâ ki çerb-i leb-i şîrînin ile medhûşum
   Sâkiyâ câm-ı mey-i telhe değişmem nûşum

2. Âh ey kâfir-i nahvet ne kaçarsın bilmem
   Çâk-i mihrâb mıdır yohsa benim âgûşum

3. Beni gird-âba salup yâra bu şeb tenhâca
   Gitdiler zevrak-ı sahbâ ile akl u hûşum

4. Bir dem âh etmesem âteşkede-i derd eyler
   Cûşiş-i laht-ı ciger zîr-i leb-i hâmûşum

5. Neş'e-i hûn-ı ciger gözde gözüm sâgarda
   Gamze reşk etdi görüp cilve-i nûş-â-nûşum

6. Bir siyeh-mesti ser-endahte etmek dilerim
   Bâde-veş geldi Nedîmâ yine vakt-i cûşum

85

1. O düzd-i gamze tutdu işte sad çâk etdi dâmânım
   Amân ey çeşm-i gîrâ bâri sen koyver girîbânım

2. Ne hâlet var o şûhun nahl-i kadd-i can-fezâsında
   Ki reftârın görüp yoldan döner ömr-i şitâbânım

3. Hayâl etdikçe rûyun tâ seher ol dâmen-i zülfe
   Sarıldı rîşe-i reyhan gibi hâb-ı perîşânım

4. Görüp ellerle mey nûş etdiğin lâyık mıdır zâlim
   Ola sîh-i kebâb-ı laht-ı dil her nevk-i müjgânım

5. Nedîmâ şi‘rimi tertîb ederdim korkarım ammâ
   Yaka nazmımdaki sûz u güdâz evrâk-ı dîvânım

86[38]

1. Dil nakdini bir dil-ber-i mümtâza düşürdüm
   Kâlâ-yı visâlin hele pek aza düşürdüm

2. Takrîr edemem zülf-i perişânını yârin
   Dil murgunu ol serv-i ser-efrâza düşürdüm

3. Soydum o mehin câmesini bûsesin aldım
   Vakt oldu müsâ‘id günümü yaza düşürdüm

4. Âzâde iken zülf-i girîh-gîr-i bütandan
   Murg-ı dili ol pençe-i şehbâza düşürdüm

[38] Bu gazel, sadece T nüshasında vardır.

5. Eğdim hele bin nâz ile ol nahl-ı cefâyı
   Aldım ruhı şeftâlisini tâze düşürdüm

6. Eş‘ârımı gördükde Nedîm eyledi tahsîn
   Âfâka bu şarkıyla bir âvâze düşürdüm

87

1. Yine bâlîn-i hâb-ı işve zîr-i ser midir bilmem
   Henüz ol tıfl-ı nâzım nakş-ı gül-bister midir bilmem

2. Perîşân oldu gitdi nağmeler gördükçe gîsûsun
   Meger mutrıb da ol zencîre der-çenber midir bilmem

3. Müdâvâ-yı dil-i mecrûha bür'ü's-sâ‘adır el-hak
   Zülâl-i la‘l-i hatt-âverdi nîlüfer midir bilmem

4. Bilinmez ölmedikçe kadri isbât-ı vücûd etmez
   Mihekk-i nakd-ı âşık âhenin hançer midir bilmem

5. Heman ben meclis-i meyde senin hayrânınam sâkî
   Hazef mi gördüğüm âyîne mi sâgar mıdır bilmem

6. Dimâğ-ı cânı reşk-i bender-i Çîn eyledi cânâ
   Şemîm-i gîsûvânın genc-i bâd-âver midir bilmem

7. Nedîm el-hak aceb şîrîn edâsın vasf-ı la‘linde
   Elinde hâme-i ma‘nî mi ney-sükker midir bilmem

88

1. Ey tıfl-ı nâz bir gece mihmânım ol benim
   Gir câme-hâb-ı sîneme gel cânım ol benim

2. Ey zülf-i ham-be-ham dökülüp sînem üstüne
   Zencîr-i pây-i ömr-i şitâbânım ol benim

3. Göstermiyor felek bize mihri bu nev-bahâr
   Sen ey piyâle mihr-i dırahşânım ol benim

89

1. Ehl-i diliz felekde belâmız budur bizim

Tutduk reh-i savâbı hatâmız budur bizim

2. Dehrin hemîşe çekmedeyiz germ ü serdini
Ancak me'âl-i sayf u şitâmız budur bizim

3. Meftûn-ı habb-ı hâli vü ma‘cûn-ı la‘liyiz
Düşdük belâ-yı keyfe gıdâmız budur bizim

4. Hem-vâre peyk-i âh n'ola olsa rû-be-râh
Kûy-ı nigâra nâme-resâmız budur bizim

5. Nazmım görüp der imiş o müşkil-pesend-i nâz
Tarz-ı Nedîm-i tâze-edâmız budur bizim

90

1. Sen gülersin gül gibi ben bülbül-i nâlânınam
Mest-i medhûş-ı temâşâ-yı gül-i handânınam

2. Bana kul olsun deyü hâcet ne fermân etmeğe
Ben senin çokdan efendim bende-i fermânınam

3. Hâr isem de gülşen-i hüsnünde hârım ben hele
Hâk isem de bâri hâk-i râh-ı müşk-efşânınam

4. Olsam üftâde gubâr-âsâ yine pest olmazam
Çünki ey serv-i bülend üftâde-i dâmânınam

5. Lâleler sâgarların pür kılmak ister sâkiyâ
Ben dahı muhtâc-ı lutf u tâlib-i ihsânınam

6. Sen demişsin kim kimin hayrânıdır bilmem Nedîm
Nâzenînim pek bilirsin kim senin hayrânınam

91[39]

1. Ben senin rûyuna cânâ âşık-ı hayrânınam
Ârzû-yı makdeminle bûse-i dâmânınam

2. Eylerem bülbül gibi şâm u seher feryâd u zâr

[39] Bu gazel, sadece T nüshasında vardır.

Gülşen-i hüsnüne bülbüller gibi nâlânınam

3. Yoluna cânım fedâ'derin ne eğlersin beni
   Öldürürsen gel sen öldür bende-i fermânınam

4. Bâde-i sâkî mi hayret verdi çeşm-i mestine
   Söyle ey şâh-ı cihânım ben senin yârânınam

5. Ömrü var olsun demiş ağyâra bir gün ol perî
   Müjdeler olsun Nedîm ben senin cânânınam

92

1. Âfet-i can dediler gamze-i cellâdın içün
   Nahl-ı gül söylediler kâmet-i şimşâdın içün

2. Yazdı çün kilk-i kazâ fitne vü âşûb emrin
   Ara yerini açık koydu senin adın içün

3. Çeşm ü ebrûya kafâdârsın ey zülf-i siyâh
   Sen de kâfirsin o kâfirlere imdâdın içün

4. Sen ki bülbül gül içün nâle edersin bî-derd
   Seni gülden ayırır nâle vü feryâdın içün

5. Hey nesin sen ki duyup handeni kûhsârda kebk
   Katı âvâz ile tahsîn okur üstâdın içün

6. Çokdan ey kilk-i Nedîmâ niçün oldun hâmûş
   Bizi hasretde kodun nazm-ı nev-îcâdın içün

93

1. Tâ çend gam-ı sübha-i sad-dâne çekilsin
   Sûfî demidir işret-i peymâne çekilsin

2. Tîğ-i nigehi ma‘reke-i fitnede besdir
   Çeksin elini hançeri bir yana çekilsin

3. Her gûşede meclis bezenüp bezm-i çemende
   Geh bâde gehî na‘ra-i mestâne çekilsin

4. Bu nazm-ı müsellem yine âlemde Nedîmâ
   Tuğrâ gibi ser-defter-i dîvâne çekilsin

94

1. Serv eder ders-i hırâm ol kâmet-i nâzendesin
   Meşk eder kû kûy-ı kumrî kâh kâh-ı handesin

2. Cünbiş-i nabza ne hâcet ıztırâbın fehm eder
   Hasta-yı aşkın görenler sâ‘id-i lerzendesin

3. Böyle ibrâm-ı pey-ender-peyle ol sâkî-i şûh
   Korkarım küstâh eyler âşık-ı şermendesin

4. Sanmanız teb-hâledir la‘linde bâd-ı âh-ı serd
   Eylemiş yah-beste âb-ı gevher-i rahşendesin

5. Bana sahbâ kul kulün sâgar tanînin gör Nedîm
   Dinlemem ben meclisin hânende vü sâzendesin

95

1. Siyeh-mağz-ı cünûnum hülyâ-yı hâl-i dil-berden
   N'ola zencîrim olsa halka-yı mıkrâz-ı berberden

2. Olup hem-vâre fikr-i kâkülünle çille ber-gerden
   Geçer şeyh-i kalâşet-pîşe ayyârâne çenberden

3. Siyeh-mestân-ı sahbâ-yı fenânın bezmgâhında
   Nümâyandır sevâd-ı mûy-ı çînî hatt-ı sâgardan

4. Olur mu muztarib deryâ-dilan mevc-i havâdisle
   Zarar gelmez ruh-ı deryâya sîlî-i şinâverden

5. Edâ pâk olsa da mâni‘ yakışmaz rûşen olmazsa
   Görünmez reng-i rûy-ı duhter-i rez sâgar-ı zerden

6. Kalır nâ-puhte zâhid düşse bin yıl âteş-i aşka
   Zuhûr eyler mi hiç hâsiyyet-i âteş semenderden

7. Nedîmâ kendi âyîne tutarken dâ'imâ elde
   Acebdir çarh geçmez şîve-i nâdir-berâberden

96

1. Hayfâ güdâz sîne-i hasret-keşîdeden
   Âb oldu akdı dildeki peykânı dîdeden

2. Der-kâr olursa terbiyet-i aşk-ı nev-bahâr
   Güller biter cigerdeki hâr-ı halîdeden

3. Peyveste ebrûvânını yâd eyleyüp senin
   Gitmez tanîn gûş-ı kemân-ı keşîdeden

4. Temkînin i'tibârını seyr et ki feyz alır
   Peymâne-i şarâb hûm-ı âramîdeden

5. Câm-ı şarâbı gör bize sen şimdilik Nedîm
   Fersûdedir dimâğ gazelden kasîdeden

97

1. Açup revzençesin gâhî ki cânan gösterir kendin
   Ümîd-i vasl ile çâk-ı girîban gösterir kendin

2. Bilir bâzârını germ etmenin resmin ne kâfirdir
   Gelir hem bezme tenhâ hem peşîman gösterir kendin

3. Bana ol gonca dem-serd olduğundan ağlamam ammâ
   Bahâr eyyâmıdır fasl-ı zemistan gösterir kendin

4. Tutalım ebr-i zulmet almış âgûşa şeb-i gamda
   Nedîmâ ol meh-i ferhunde-tâban gösterir kendin

98

1. Gazâl-ı mihr-i felek dâğdârım oldu bu gün
   Ki böyle sürmeli âhû şikârım oldu bu gün

2. Piyâle çekmeden evvel o çeşm-i mahmûrun
   Nigâh-ı mesti ilâc-ı humârım oldu bu gün

3. Hırâm-ı nâz ile hoş hoş gelüp o meh-pâre
   Telâfi-i elem-i intizârım oldu bu gün

4. Sabâdan evvel açup göğsün ohşadım zülfün
   Benim de bir anacak rûzgârım oldu bu gün

5. Göründü sebz hat-ı nev-demîde-i ruh-ı yâr
   Nedîm-i sebze-i bâğ-ı bahârım oldu bu gün

99

1. Sen de bir vakt ola nûş-ı mey-i nâb eyleyesin
   Gülesin açılasın ref'-i hicâb eyleyesin

2. Dest-i cevrinden olan çâki alup sînemden
   Bir zaman zîver-i dâmân-ı nikâb eyleyesin

3. Meded ey âh-ı sehergeh sana kim dedi varup
   Böyle ol âfeti ser-germ-i itâb eyleyesin

4. Deheninden ki gönül eyledi bir bûse recâ
   Sana lâyık mı ki yok deyü cevâb eyleyesin

5. Ey sabâ lutf edüp esnâ-yı tekellümde ona
   Ey Nedîm ağladıcı deyü hitâb eyleyesin

100

1. Rûyun bezmde perde-keş-i haclet olmasın
   Lutf eyle mihre zerre kadar minnet olmasın

2. Göstermez oldu la'lini ol hatt-ı nev sakın
   Tahrîm-i hamra nâzil olan âyet olmasın

3. Ben kûh kûh derd olayım iştiyâk ile
   Bâr-ı nigâh o şûha heman sıklet olmasın

4. Hûn-ı cigerle besleyeyim tek o gamzeler
   Tâ böyle ser-girân-ı mey-i nahvet olmasın

5. Zahm urma bûy-ı gül dahı olursa âşıkın
   Yelmân-ı tîğ-i nâza meded zahmet olmasın

6. Zinhâr bülbülün dahı tağlît-i hüsn ile
   Gülbün tahayyül etdiği ol kâmet olmasın

7. Gîrâ eden o pençe-i müjgânı hep yine
   Dilden rübûde eylediği tâkat olmasın

8. Geh bana nâz u gehi verir ruhsat-ı niyâz
   Nâz eylemek niyâza da bir âdet olmasın

9. Aldı bu nazm-ı nev selefin nâmın ey Nedîm
   Âsâyişinde ol sana hem külfet olmasın

101

1. Âşık ki gördü hatt-ı ruh-ı nev-demîdesin
   Sâyîde etdi sürme-i hayretle dîdesin

2. Hat sanmanız ruhundaki yazmış debîr-i sun‘
   Bir al kâğıd üstüne sünbül kasîdesin

3. Zâhid görünce tarz-ı şeker-hand-ı la‘lini
   İkrâr-ı cevher eyledi bozdu akîdesin

4. Bâd-ı semûm-ı âhıma döymezsin el-hazer
   Sen ey nihâl-i nâz dahı nev-resîdesin

5. Seyr eyle bâğbân-ı galatkârın ey gönül
   Zülf-i nigâr dediği gîsû-bürîdesin

6. Nîreng-hûrdedir o perîden Nedîm-i zâr
   Bî-çâre gamze anladı çeşm-i perîdesin

102

1. Fitne dil-gîr şode gamze-i pür-kîninden
   Şûr haşyet-zede çeşm-i sitem-âyîninden

2. Mey nümâyiş-zede feyz-i leb-i şîrîninden
   Câm tâbiş-kede aks-i ruh-ı rengîninden

3. Gerden-i âşıka tavk-efken olur dest-i kazâ
   Halka-sâzî-i ser-i turra-yı pür-çîninden

4. Şîve-i fitne-perestîde nigâhın ber-pâ

Şekve ey nergis-i hûnî reviş-i dîninden

5. Bir der-âgûş ile yek bûseye dil-beste Nedîm
   Mû-miyânınla heman gerden-i sîmîninden

103

1. Âkıbet gönlüm esîr etdin o gîsûlarla sen
   Hey ne câdûsun ki âteş bağladın mûlarla sen

2. Gamze-i fettânını koydun ki yıkdı âlemi
   Bahse dalmışken çeh-i Bâbilde câdûlarla sen

3. Böyle çâpük geldin ey hatt-ı siyeh ruhsârına
   Var ise pervâza meşk etdin piristûlarla sen

4. Ben mi sâki olayım bezme dururken sevdiğim
   Böyle sîmin saklar billûr bâzûlarla sen

5. Görmeden mecnûnların sahrâdaki cem'iyyetin
   Sevdiğim meşk-i nigâh eylerdin âhûlarla sen

6. Serv-i dil-cûyumdan ayrı geşt-i gülşen istemem
   Var yürü istersen ey eşk-i revan cûlarla sen

7. Nâzdan hâmûşsun yohsa zebânın duymadan
   İstesen bin dâstan söylersin ebrûlarla sen

8. Şûhdur tâ şöyle reftârın ki fark etmez bakan
   Şöyle gitsen serv-i âzâdım akar sularla sen

9. Bü'l-aceb ayyâr-ı efsungersin ey kilk-i Nedîm
   Çok tabi'at ser-hoş eylersin bu dârûlarla sen

104

1. Sar tıfl iken o şûhu dahı nâmın almadan
   Zevk ehlinin büyükleri peygâmın almadan

2. Nâz ile piste-i nemekin sundu lebleri
   Câmı çeküp elindeki bâdâmın almadan

3. Sanır idim ki anberi attârlar satar
   Cânım şemîm-i zülf-i siyeh-fâmın almadan

4. Âyîne gibi sîr olamam hán-ı vuslata
   Âgûşa yârimin bütün endâmın almadan

5. Cânâ sabâh eriştiği hâtır-nişan mıdır
   Senden Nedîm-i zâr dahı kâmın almadan

105

1. Mey midir ruhsârını mihr-i dırahşân eyleyen
   La'lini sâgar mıdır kân-ı Bedahşân eyleyen

2. Her bün-i mûyumda bin zahm-ı nihan derc eylemiş
   Tîg-ı gamzen beyzâ-yı çeşm içre pinhân eyleyen

3. Türk-tâz-ı çeşm-i pür-kârın mıdır zâlim senin
   Böyle mülk-i hüsnü yek-ser kâfiristân eyleyen

4. Şâm-ı gamda hasret-i zülfün değil mi âşıkın
   Hâbını çün turra-yı sünbül perîşân eyleyen

5. Eylemiş sad gerdiş-i gâretger-i sad mülk-i hûş
   Bezm-i hüsne çeşm-i gül-gûnun kadeh-rân eyleyen

6. Yine hem-çün gonca bir pâkîze nazm-ı tâzedir
   Andelîb-âsâ Nedîmâyı gazel-hân eyleyen

106

1. Dirîğ âyîne-âsâ bulmadım yüz ser-tırâşımdan
   Hurûş-ı âb-ı şemşîr-i tegâfül aşdı bâşımdan

2. Girîban çâk olup hayretle sundum destine nâ-gâh
   Dil-i sad-pâreyi ben şâne zannetdim telâşımdan

3. Süvâr ol ey perî gerdişler et gül-gûn-ı çeşmimle
   Ki ben ebrû-yı zîn-âmâde ettim ona kâşımdan

4. Dahı gelmez kelâl ol neşter-i ser-tîz-i müjgâna

Felekler şîşe-i haccâma döndü kanlı yaşımdan

5. Nedîmâ dahı cünbiş gelmedi ol tâk-ı ebrûya
   Nigun-sâr oldu bin kûh-ı tahammül irti'‘âşımdan

107

1. Hatt-ı sebz olmuş bedîd ol gerden-i kâfûrdan
   Ey aceb çıkmış zümürrüd ma‘den-i billûrdan

2. Mey terâviş eyler emdikçe turunc-ı gabgabın
   Şöyle sîr ol mest-i nâzım neş'e-i pür-zûrdan

3. Tâ kemergâhında gördüm mevc ururdu mutrıbın
   Şöyle taşmış nağme-i ter kâse-i tanbûrdan

4. Dün çemende sevdiğim mestâne geçdin bakmadın
   Serv reftârın görüp başın salardı dûrdan

5. Mû-be-mû dikkatler etdim kıl kadar fark etmedim
   Kaşların billah begim dûşundaki semmûrdan

6. Sâ‘idin bûs eyledim gel gel amân ey dil sana
   Tâze şeftâlü kopardım ol nihâl-i nûrdan

7. Nâ-tüvânım şöyle kim mecrûh olur cismim Nedîm
   Geçse zîr-i sâye-i müjgân-ı çeşm-i mûrdan

108

1. Ne mümkin dîde giryân olmak ol ebrû-kemânımdan
   Akarsa âb-ı peykân çeşm-i zahm-ı hun-feşânımdan

2. Giderse cân u dil hayretle cism-i nâ-tüvânımdan
   Perî-zâd-ı hayâlin çıkmaya âyîne-dânımdan

3. Aceb mi kebk-i şâhin-dîde veş dil pîç ü tâb olsa
   Süzüp ol nergis-i pürkârı bir kez geçdi yanımdan

4. Gerekse nîk ü ger bed âşıkım ol Türk-i mağrûra
   Ne söyler zâhide hâsıl ne yahşı ne yamanımdan

5. Beni handân olur zannetme kasd-ı işret etdikçe
   Eder der-yûze-i hun-dîde câm-ı erguvânımdan

6. Çekildim yâ kaşından câm-ı la‘l-i yârdan geçdim
   Beni ta‘n-ı adû billah bîzâr etdi cânımdan

7. Nedîmâ nazm-ı hûnin sanma yâd-ı tîğ-i ebrûsu
   Düşürdü bir ciger pergâlesin tarf-ı zebânımdan

109

1. N 'ola çâlâk olursa merdüm-efkenlikde câdûdan
   O mest-i işvenin çıkmaz hayâli çeşm-i âhûdan

2. Değildir hâl ü hat şeb-bûy bitmiş sihr ile gûyâ
   Düşüp bir iki tohm-ı tâze sünbülzâr-ı gîsûdan

3. Aceb hun-rîz Hindû-beççedir hâl-i siyehkârın
   Ki gitmez desti dâ'im kabza-yı şemşîr-i ebrûdan

4. Olur ser-pençe-i hurşîd lerzan germ olup gâhî
   Levendim âstîn-efşân-ı nâz oldukça bâzûdan

5. Nedîmâ hâme-i mahdûma pey-revlik midir bilmem
   Siyeh-zânû-yı kilkin kasdı bu reftâr-ı dil-cûdan

110

1. Şöyle bî-tâb olmuş ol meh-pâre tâb-ı rûzeden
   Fark olunmaz kâmet-i ham gurre-i yek-rûzeden

2. Turfa sihr etmiş zemîn-i ârız-ı gül-fâmına
   Bir çemenzâr eylemiş peydâ rek-i fîrûzeden

3. Olma cûyâ-yı kerem keff-i li‘âm-ı asrdan
   Neş'e-hâh olmak revâ mı kâse-i deryûzeden

4. Menhec-i ilmin nice hasm olmasın erbâbına
   Çarhı pâ-mâl etmedir kasd âsmânî mûzeden

5. Söyleyin sâkîye öldükde Nedîm-i zârına
   Eylesin tahmîr-i hışt-ı lahd hâk-i kûzeden

111

1. Âsafâ ikbâlini Allah câvîd eylesin
   Sâye-i lutfunda her gün ehl-i dil ıyd eylesin

2. Ehl-i nazmın hâmesi nakş-ı nevâ-yı midhatin
   Cünbiş-âmûz-ı ser-i mızrâb-ı nâhîd eylesin

3. Hâksârân-ı gama mi‘mâr-ı cûd u himmetin
   Gurre-i şevvâli cüft ü tâk-ı ümmîd eylesin

4. Sâgar-ı âmâl-i ehl-i tab‘ı feyz ü re'fetin
   Reşk-sâz-ı sâgar-ı zerrîn-i Cemşîd eylesin

5. Ni‘met-i lutfunla sîr olsun Nedîm-i telh-kâm
   Sâye-i lutfunda erbâb-ı hüner ıyd eylesin

112

1. Tîr-i gam-ı katlime memnûnum ki te'hîr etmesin
   Tek tesellî hâtır-ı vîrânı ta‘mîr etmesin

2. Bana besdir âb-ı şemşîrin hemân ey bî-vefâ
   Gayre la‘lin tâze cân vermekde taksîr etmesin

3. Sunduğun zehr-âba kâtil-i meded ey baht-ı dûn
   Cânıma kâr eyledi ahbâba te'sîr etmesin

4. İstemez mi kendi hüsnün görmegi söylen o şûh
   Sîne-i sâfım gibi mir'âtı tekdîr etmesin

5. El-hazer ey seng-dil bir kerre sîr-âb-ı sirişk
   Âşıkın nezzâresin hem-reng-i şemşîr etmesin

6. Eyleyen nevmîd-i vuslat hâtırı bir mekr ile
   Kâ'ilim bâr-ı gamiyle bâri dil-gîr etmesin

7. Serde bir gül yok mudur yohsa Nedîm-i bî-dile
   Zahm ile lutf eylesin ahbâba tedbîr etmesin

113[40]

1. Cihâna pertev-i mihr-i cemâlin lem'a-tâb olsun
   Sipihre hüsn-i nûr-ı vech-i pâkin âfitâb olsun

2. Güşâde-bend-i sînen inşirâh-ı sadr-ı âşıkdır
   Açıl ey gonca-i bâğ-ı vefâ bir feth-i bâb olsun

3. Dirîğ etme gedâyân-ı derinden nakd-i ihsânın
   Zamân-ı devlet-i hüsnünde âlem kâm-yâb olsun

4. Yapılsın dest-i lutfunla sarây-ı hâtır-ı ahbâb
   Dil-i virâne-i düşmen harâb-ender-harâb olsun

5. Gubâr-âsâ gönül kûyunda pâ-mâl olmadan kaçmaz
   Türâb-ı makdem-i yâra heman bir intisâb olsun

6. Nedîm olmuş işitdim bezm-i kurba tûti-i gûyâ
   Biraz da hem-zebânın hâlis-i şirîn-cevâb olsun

114

1. Güldü güller açılup nergis-i şehlâ-yı çemen
   Çeşm ü gûş oldu ümîdinle ser-â-pây-ı çemen

2. Gavta-engîz-i saf-ı seyl olup bâd-ı sabâ
   Anberin mevc ile doldu yine deryâ-yı çemen

3. Görünür reng-i perîde rek-i yâkût gibi
   Oldu ol denlü havâ reng-pezîrâ-yı çemen

4. Rast geldikçe ham eyler kadini sarsar-ı reşk
   Nahl-i mevzûnun ile serv-i dil-ârâ-yı çemen

5. Dahı gelmez mi Nedîmâ-yı felâket-zedemiz
   Geldi hengâm-ı tarab vakt-i temâşâ-yı çemen

115

1. Nigeh-i gamze değil berk-ı cehân ancak bu
   Âfet-i hırmen-i sâmân-ı cihân ancak bu

---

[40] Bu gazel, sadece T nüshasında vardır.

2. Der görüp cünbüşün ol kaddin ehâlî-yi çemen
   Bâğda gördüğümüz serv-i çemân ancak bu

3. Va‘de-i vasl değil râbıta-i şevk değil
   Dil-i nâ-kâma hırâş ü halecân ancak bu

4. Dil değil tende ümîd-i çemen-i kûyun ile
   Bir giriftâr-ı kafes murg-ı tapân ancak bu

5. Yine ser-levha-i mecmû‘a-yı i‘câza Nedîm
   Tâze tarh-ı kalem-i çîre-zebân ancak bu

116

1. Sîm çep-râstlar ol sîne-i pür-nûr üzre
   Bir lûgaz bağlamış âyîne-i billûr üzre

2. Beni öldür beni kim şu‘lede pervâne-sıfat
   Nice bir ditreyeyim kabza-i sâtûr üzre

3. Doğdu hurşîdi yine subh-ı bahâr-ı hüsnün
   Tügme-i zer değil ol gerden-i kâfûr üzre

4. Tîrin aldıkda dehân zahmdan âh eyleyerek
   Çıkdı dil-pâreleri sîne-i mehcûr üzre

5. Dil-i pür-nâle-i âşıkda hayâl-i rûyun
   Nakş-ı gülşen gibidir kâse-i fağfûr üzre

6. Nigehin vakt ola zülf ü hat arasında Nedîm
   Bürünüp şâl-ı siyâha yata semmûr üzre

117

1. Ben olsam bir de mutrıb bir de tarf-ı cûybâr olsa
   Hoş imdi bir de farzâ bir cüvân-ı şîvekâr olsa

2. Yeter geçdi bu gûne mâlihülyâlarla evkâtım
   Aman bir gün mukaddem âh fasl-ı nev-bahâr olsa

3. Tahassür hadden aşdı lâlenin seyriyle mest olsak

Cemin defn etdiği şeş-hâne sâgar âşikâr olsa

4. Bize geldikde inkâr eyleme ıkrârını zâlim
   Demişsin yok demezdim bâde-i şîrin-güvâr olsa

5. Aceb pistânına benzer mi dikkat üzre bir baksam
   Sen açsan sîneni bâğ içre bir kaç da enâr olsa

6. O şûhun hasretinden çâr-çeşm-i intizâr olduk
   Bize nevbet erişse bârî ebrûsu çihâr olsa

7. Senin vasfında cânâ bir neşât-âver gazel gördüm
   Olursa tâze eş'âr öyle pâk ü âbdâr olsa

118

1. Iztırâb olmaz dil-i dânâ-yı sâfî-sînede
   Ey gönül âsâyiş-i sîm-âba bak âyînede

2. Anmadın bir kerre lutfunla bizi ey bî-vefâ
   Va'd-i vasl-âsâ unutdun meclis-i dûşînede

3. Neş'enin feyz-i sabâhü'l-hayrın idrâk eylemez
   Etmeyen meşk-i siyeh-mestî şeb-i âzînede

4. Kimse anmaz zâhidin âlûde-dâmân olduğun
   Çokluk olmaz nem hüveydâ hırka-i peşmînede

119

1. Riyâsı zâhidin der-kârdır dil-ber husûsunda
   Velîkin zâlimin ârâmı kalmaz zer husûsunda

2. Bugün cânâ mevâ'îdin hesâb ettikde uşşâka
   Yine vâfir nizâ' oldu bizim defter husûsunda

3. Kuşağın tügmesin çözmekde havfım yokdur ammâ kim
   Yürek titrer kemer-bendindeki hançer husûsunda

4. Varırsan hâne-i hammâra sâkî lutf et unutma
   Dil-i zârın recâ-mend olduğu sâgar husûsunda

5. Ne zîbâ ülfet etmiş duhter-i rez beççe-i muğla
   Muvaffak pîr-i mey hakkâ püser duhter husûsunda

6. Ne denlü germ ise bâzârın âhır hâk-ber-sersin
   Bunu ey hâce gör âteşle hâkister husûsunda

7. Dirîgâ olmadık bir dil-güşâ ma'şûkâ dil-dâde
   Hele âyînemiz bî-baht rûşenger husûsunda

8. Nedîmâ sîne vü bâzûnu nerm et yâr geldikçe
   Müsâfir râhat ister bâliş ü bister husûsunda

120

1. Tâ kemergâhına dek gamzesi hâb-âlûde
   Tâ girîbânına dek çeşmi şarâb-âlûde

2. Kangı iklîmi harâb eyledin ey düşmen-i dîn
   Ki yine hûn ile zin-pûş u rikâb âlûde

3. Çekesin sîneye ol şûhu keş-â-keşler ile
   Alasın bûsesin ammâ ki itâb-âlûde

4. Sen dil ü rîşini hûn-âb ile rengîn edegör
   Zâhid-i hâma gerek rîş-i hizâb-âlûde

5. Mîr-i zî-şâna Nedîmâ meger olmuş pey-rev
   Ki siyeh-zânû-yı kilk oldu şitâb-âlûde

121

1. Tarab ne gûne olur tâli' ü sitâre göre
   Sunarsa câm-ı lebin çekdiğim humâra göre

2. Kanı sabâ gibi bir dil-nevâz kim gâhî
   Dil-i nizârımı kûy-ı nigâra vara göre

3. Seherden eyledi yağmâ şemîm-i gîsûsun
   Nesîm bir dahı uğrar mı bu diyâra gör e

4. Hased o rinde ki hâb-ı ademden açsa gözün
   Kabâ-yı sabrı çü nergis hezâr-pâre göre

5. Başında hurd edeyim şöyle kim asâsını şeyh
   Elinde mutrıb-ı bezmin çihâr-pâre göre

6. Görün bu derdi ki tıryâk-ı erba‘ayla tabîb
   Diler ki zahm-ı çihâr-ebruvâna çâre göre

7. Seninle terk-i riyâ denli güçdür ey vâ‘iz
   Şarâba tevbe Nedîm-i günâhkâra göre

122

1. Görünen nakş-ı gam âyîne-i devrâne göre
   Bakalım çeşm-i sitem-dîdemiz âyâ ne göre

2. Sâki-i bahtı tehî-sâgar-ı ümmîd etmiş
   Bu siyeh kâse değil meşreb-i rindâna göre

3. Heft-hân-ı gamı bî-bâk güzer eyler ol kim
   Bî-muhâbâ bir iki câm-ı levendâne göre

4. Aşk ile sığmaz idi cân-ı Züleyhâ cisme
   Sîne-çâk olsa n'ola bu gam-ı hicrâna göre

5. Zülf-i dil-berde sabâ yokla Nedîm-i zârı
   Görünür mü aceb ol nergis-i fettâna göre

123

1. O şâhın iki kolum bend edüp miyânesine
   Piyâde-i emelim çıkdı ferz hânesine

2. Nesîc-i fitneye nakş olmak ister ol tannâz
   Aceb mi zülfünü peyveste etse şânesine

3. Bakup o şûh ile nâz ü niyâz meşk ederiz
   Gülün tebessümüne bülbülün terânesine

4. Benim cünûnuma bilmem ne bahâne bulur
   Bakan perî-veşimin hüsn-i bî-bahânesine

5. Fezâ-yı sînede bir yavru besledim âhır
   Konuşdu eller ile gelmez âşiyânesine

6. Hemîşe ayrılamaz zülfü gird-i hâlinden
   Meger şikâr imiş ol dâm dahı dânesine

7. Kadeh du‘âsını gör de mukayyed olma Nedîm
   Hikâyet-i Key ü Cemşîde Cem fesânesine

124

1. Çün mihr ü kamer sîne vü ruhsâr güşûde
   Dûş etmesin ol şûhu Hudâ çeşm-i hasûda

2. Dil zerre-sıfat şevk ile girse n'ola raksa
   Olduk yine bir pençe-i hurşîde rübûde

3. Kahr eylediler bâd-ı bürût ile cihânı
   Bakmaz mı bu câh ehli aceb Ad ü Semûde

4. Keç-perveri-i mâder-i eyyâmı görün kim
   Ben her gece bîdâr-ı elem baht gunûde

5. Şevk ile yine gevremiş îmânı rakîbin
   Çekmiş gibi kâfir o bütü şürb-i Yahûda

6. Bûs-ı lebin olmazsa çeker kâse-i hûn-âb
   Bakmaz gamın âşûfteleri bûd u nebûde

7. Kasd ol büte dinletmedir efsâneyi yohsa
   Değmez gül ü bülbül bu kadar güft ü şünûde

8. Gûyâlık ederdi gül-i tasvîre Nedîmâ
   Hâmendeki feyz olsa eger hâme-i mûda

125

1. Su verenler nâz ile ol gülbün-i nâzendeye
   Âteş etmişdir niyâzı bülbül-i şermendeye

2. Düşme cânâ dillere sırr-ı dehânın fâş edüp
   Gonca-yı la‘lin açılmasın gül-handeye

3. Hayf kim taksîm-i derd ettikde kassâm-ı kazâ
   Tîr-i gamzen düşdü sehm-i âşık-ı efkendeye

4. Akıbet rif'at verir aşk-ı cüvân-ı dil-nevâz
   Şâhlıkdır hidmet-i sultân-ı âdil bendeye

5. Böyle âteş lehçe lâzımdır sühan tâ kim Nedîm
   Germ-sâz-ı nağme-i tahsîn ola hânendeye

126

1. Şöyle düşmüş tâb-ı rûyun bülbül-i dîvâneye
   Şu'le-i âvâzı berk-ı hırmen olmuş lâneye

2. Eyle bezmi tahta-i meşk-i siyeh-mestî-i nâz
   Gâh ta'lîk et hat-ı la'lin hat-ı peymâneye

3. Kayd-ı işret artırır ehl-i cünûnun vahşetin
   Kul kul-ı mey nâle-i zencîrdir dîvâneye

4. Oldu âhır mâye-i hayret bu lu'betgâhda
   San'at-ı mansûbe-i aşkın dil-i ferzâneye

5. Şu'le-i aşkı hevâ-yı dildir efzûn eyleyen
   Bâd-zen bâl-i semenderdir bu âteş-hâneye

6. Hattının cânâ çıkarmış pertevin âyîne hayf
   Mû-be-mû-yı ukde-i zülfün açılmış şâneye

7. Gördük olmaz şîve-i devlet Nedîmâ biz dahı
   Rağbet ettik âkıbet bu vaz'-ı dervîşâneye

127

1. Görüp pistanların bildim kemâlin gül-bedenlikde
   Turunç ammâ ki bilmem nice bitmiş yâsemenlikde

2. Hayâl ettim ki dîvân içre bir ber-ceste mısra'dır
   Gezerken ol kad-i bâlâya bakdım nârvenlikde

3. Hayâlin gelmez oldu dîde-i fersûde-müjgâna

Meger kim pây-i nâzı yârelenmiş ol dikenlikde

4. O verd-i ter dil-i pür-hûnu leb-rîz-i neşât anlar
   Ne bilsin rûzgârın şiddetin kendi esenlikde

5. Şu zîbâ germesûdı sevdiğim gel al ziyân etme
   Çıkar bir câme sana belki artar nîm-tenlik de

6. Mey ü mahbûba çokdan tevbekâr oldu Nedîm-i zâr
   Niçin ammâ ki bilmem yine yâran ta‘na-zenlikde

128

1. Heves-i ıyd-ı visâle düşüp encâmında
   Oldu dil bir mehe şa‘ban Ramazan nâmında

2. Gurre-i rûzeyi gördüm feleğin bâmında
   Bir kenârî güzele benzer Oruç nâmında

3. Yine bir pençe-i hurşîde esîr oldum kim
   Eğilüp ona bakar gurre felek bâmında

4. Seher-i ıyd celî maşrık-ı ruhsârında
   Leyle-i kadr hafî zülf-i siyeh-fâmında

5. Mu‘tekif perde-i zülfünde gönül hâli gibi
   Rû-be-mihrâb dü ebrû seher ü şâmında

6. Sunmadan sâgarı sâkî düşerim ayağına
   Hasretim bâdeden efzûn iken ibrâmında

7. Can-şikârım nice bend olmayam ol kâfire kim
   Gerdiş-i çeşm-i perî halka olur dâmında

8. Bu tutumla diyemem nakd-i sevâb üzre Nedîm
   Harc-ı yek-rûzeye vâfî ola bayrâmında

9. Bulamam bâğ-ı bahârın gül ü bâdâmında
   Bulduğum feyzi ruh u çeşm-i siyeh-fâmında

10. Ramazandan kim ederdi gile vakt olsa eger

Azacık sohbete ol mâh ile ahşamında

11. Bana bağışla beğenmezsen o şûhun nesi var
    Kadi kûteh mi tenâsüb mü yok endâmında

12. İ'timâd eyler idim tevbesine rindânın
    Ramazânın meh-i ıyd olmasa encâmında

13. Âh efendim seni gördükde Nedîm-i zârın
    Şimdi bildim ki ne vardır dil-i nâ-kâmında

129

1. Ba'zı ahbâb kemer seyrin eder tenhâda
   Bâri biz de kemeri seyr edelim sahrâda

2. Dağda sayd-ı gazâl etmeğe hasret mi çeker
   Hânede gözlerin âhûsun eden âmâde

3. Destide duhter-i rez destde duht-ı merdüm
   Kime el verdi felek böyle beğim dünyâda

4. Serv-kadlerle tekellümde leb-â-leb yârân
   Biz bakıp eğlenelim serve leb-i deryâda

5. Zer-i efrenci gerek sayda büt-i efrenci
   Kim eder onu meger beğ ola ya beğ-zâde

6. Biz topuk çalmada siz zevk u safâda her şeb
   Kaldırup ka'b-ı muhannâ gibi câm-ı bâde

7. Ne gedâyız biz efendim ki sen oldun üstâd
   Tîşe-i aşk ile kân delmede sad Ferhâda

8. Zevkı ahbâb edüp eyvâh Nedîmâ eyvâh
   Adın anılmadı bî-çâre senin arada

130

1. Eylemiş pîçîde târ-ı kâkülün gîsûlara
   Bir sepet gül sanki berhem-bestedir şeb-bûlara

2. Kârzâr-ı fitnede ol âfet-i tersâ yine
   Verdi çün tîg-i firengî pîç ü tâb ebrûlara

3. Ârzû-yı zahm-ı nevk-i tîg-i gamzenle senin
   Teng olur ey şûh vâdî-i harem âhûlara

4. Bî-güman eyler temessül sûret-i ayba hüner
   Fursat-ı güftâr yâ Rab değmesin bed-gûlara

5. Dilden eyler refte çerk-i nahveti pâ-mâl olan
   Hâk-i rehi mübtenâ-yı kârdır câdulara

6. Ye's ile pür-jengdir âyîne-i tûti-i dil
   Kan oturdu sille-i efsûsdan zânûlara

7. Bizde eyler imtihan çeşmânı sihrin hep Nedîm
   Tahta-i meşk-i füsûnuz şimdi biz câdûlara

131

1. Zülf ü külâhı verdi halel Mağrib u Fasa
   Çeşm-i kebûdu saldı akın mülk-i Çerkese

2. Gelmiş hat-ı siyah ruhuna âh ey gönül
   Semmûr hoş yakışmış o gül-penbe atlasa

3. Çâk etmesin mi câme-i sebzin görünce gül
   Bak şu yeşil mukaddeme şol kırmızı fese

4. Ney-zen bezmde mutrıba hem-vâre keç bakar
   Bilmem miyanlarında nedir bu münâfese

5. Ebrûlar üstüne dökülüp kâkülü Nedîm
   Tasvîr-i Çînî yazmış o tâk-ı mukarnasa

132

1. Ol benefşî hat gelir evvelde la'l-i dil-bere
   Kahve der-peydir bezmde âdetâ gül-şekkere

2. Cebhesin tâb-ı şarâb-ı nâz pür-çîn eylemiş
   Gelmiş ebrûlar yine mestâne hançer hançere

3. Seyr edin ârâyiş-i müjgân-ı pür-gerdîdesin
   Her birin bahş eylese ebrû olur bir dil-bere

4. Böyle zûr-ı bûseden kimler kebûd etmiş aceb
   Kim leb-i gül-fâmı dönmüş gonca-i nîlûfere

5. Sâkiyâ nevbet Nedîmindir dedi zanneylerim
   Kul kul-i mînâ ne söyler dinle gûş-ı sâgara

133

1. Mutrıbın feyzini gör la'l-i şeker-hâyında
   Ki nefes kand-ı musaffâ oluyor nâyında

2. Bir tarafdan dahı ey muğ-beçe sen de görünüp
   Bize derd olma mübârek ramazân ayında

3. Bak heman cünbiş-i dünbâline tâvûs gibi
   Etme nezzâre siyeh mûzelere pâyında

4. Mest kendi gülüp altındaki rahş oynardı
   Gördüm ol âfeti dün bir dügün âlâyında

5. Bul Nedîmâyı ararsan o kemân ebrûnun
   Ebruvânında yahud zülf-i semen-sâyında

134

1. N 'ola hem-vâre tab‘-ı sîne-sâfân olsa nâlende
   Tanîn-endâz olur zenbûr gird-i câm-ı revzende

2. Hırâm-ı nâzına çün sâye âlem çünki efkende
   Kul oldum bil efendim kâmet-i âzâdına ben de

3. Güzel gösterdiler âsâr-ı aşkı zîr ü bâlâdan
   İki destim girîbânımda çeşmim tarf-ı dâmende

4. Meh-i nev resmidir destârın ey şûh-ı siyeh-çerde
   N 'ola keşmîr-i ruhsârında meh-tâb olsa tâbende

5. Göründükçe o sîm-âbî kabâdan sîne-i sâfın

Döner âyîne üzre mühre-i sîm-âba can tende

6. Bu ser-gerdanlığa âzâdelik elbette der-peydir
   Nedîmâ seyr kıl bu nükteyi seng-i felahanda

135

1. Gören izârını hatt-ı siyâh-tâb içre
   Nühüfte berk-i gül-i ter sanır kitâb içre

2. Uyutdu nâz ile müjgânın eyleyüp derhem
   Nigâh-ı mestini semmûr-ı câme-hâb içre

3. Şarâb-ı saf kadar keyf verdi ey mutrıb
   Hurûş-ı nağme-i ter kâse-i rebâb içre

4. Bulur mu hiç dil-i serd ehli rûşenî-i güher
   Kalır mı kıymeti buz olsa la'l-i nâb içre

5. Olur mu dil-şikenan hiç hatardan âsûde
   Nühüftedir ta'abın lafzı da itâb içre

6. Çü bûy-ı gonca hezâr-âşinâlığı terket
   Misâl-i reng nihân ol gül-i hızâb içre

7. Nedîm çâre ne âsâyiş-i dil oldu rehîn
   Misâl-i gûdek-i gehvâre ıztırâb içre

136

1. Söz cihân içre ne gülşen ne gülistân almada
   İş hemân âgûşa bir serv-i hırâmân almada

2. La'l-i yâr ağzında ammâ vâpesin olmuş nefes
   Âşık-ı bîmârı gördüm can verüp cân almada

3. Gamze-i cellâdın etdi âşıkın kârın tamâm
   Ey şeh-i bîdâd hattın dahı fermân almada

4. Vâye-bahş-ı bî-kesân olmağa el vermez hemân
   Ey felek çâlâkdır destin girîbân almada

5. Şerbet-i la‘lindeki hâsiyyeti bilmem ve lîk
   Nîşter gamzen aceb üstâd imiş kan almada

6. Arsa-i ma‘nâda el-hak yekke-tâz oldun Nedîm
   Esb-i tab‘-ı çâpükün gitdikçe meydân almada

137

1. Nigâh et âşık-âzârî-i çarh-ı bî-günâh-gîre
   Ki çekmiş bîdi Mecnûn gibi tarf-ı cûda zencîre

2. Dili hem-çün ketan fersûde etdi bir siyeh-çerde
   Ki ta‘n eyler beyâz-ı gerdeni meh-tâb-ı Keşmîre

3. Gören ebrûlar üzre pîçişin ol kâkül-i zerdin
   Sanır zer-hall ile âyet yazılmış rûy-ı şemşîre

4. Hemân âşık tehî mînâ-yı çeşmin eyler âmâde
   Perî-zâd-ı hayâl-i dil-rübâ kâbil mi teshîre

5. Olur pes-mandegî elbet mukarrer hasr-ı matlabda
   Ki bâ‘is mübtedâyı ma‘ni-i hasr oldu te'hîre

6. Temâşâ eyleyelden gülşen-i hüsn-i dil-ârâsın
   Nedîmâ çeşm-i ter hayretle döndü cûy-ı tasvîre

138

1. Lâyık mı güller açıla feyz-i bahâr ile
   Bülbül kafesde zâr u tenük hâr hâr ile

2. Âdem bu kaht-ı sâl-i ma‘ârifde reşk eder
   Tahsîl-i nan-bahâ edene kisb ü kâr ile

3. Emdir leb-i hat-âverin ey sâki sun şarâb
   Ol câm-ı la‘l-fâm-ı zümürrüd-nigâr ile

4. Kâr etdi nakşı ol bütün evvel derûna lîk
   Âhir karârım aldı benim bir karâr ile

5. Mest olmadıkça çeşmi bulunmaz nizâm-ı hüsn
   Bezmin gider tarâveti bir tevbekâr ile

6. Bir gün nesîm-i feyz bulup gülşen-i emel
   Gül-gonca-i murâd açılır rûzgâr ile

7. Âyîneye yüz aklığı sîm-âbdır ey Nedîm
   Sâf oldu sînemizde dil-i bî-karâr ile

8. Şermende eyledin bizi ey tab'-ı bü'l-füzûl
   Tanzîr-i nazm-ı hazret-i fahr-i kibâr ile

9. Nıhrîr-i asr Ârif Efendi ki fahr eder
   Râzî der-i fezâ'iline iftikâr ile

10. Kindî ederdi kendi zebânın bürîde ger
    Kilkin göreydi nazm-ı belâğat-şi'âr ile

139

1. Kaşların bâlâda seyret ruhların gör zîrde
   Kıl temâşâ huldı zîr-i sâye-i şemşîrde

2. Hâbda görseydi ger Şîrin safâ-yı sâ'idin
   Tatlı cânından varup el yurdu cûy-ı şîrde

3. La'l edüp hurşîdi rizân etdi andan dürr-i nâb
   Ey perî sihr etdi şermin san'at-ı taktîrde

4. Gûşe-i ebrûdan ayrılmaz dil-i hun-keştemiz
   Lekke-i hundur ki kalmış dâmen-i şemşîrde

5. Dalmasın deryâ-yı aşka etmeyen serden cüdâ
   Aklı destârından evvel sâhil-i tedbîrde

6. Hâne-i âyînede Leylâyı çokdur seyr eden
   Sen gönül Mecnûnu seyret hâne-i zencîrde

7. Târ u pûdı terk-i târ u pûd-ı hestîdir onun
   Şâl-i dervîşî dokunmaz sevdiğim Keşmîrde

8. Ma'nî-i aşkı sana göstermek olmaz zâhidâ
   Bir perîdir ol ki gezmez kûçe-i ta'bîrde

9. Neyl-i matlab hâtır-ı âzâdeyi der-kayd eder
   Bestedir kârı kemendin gerden-i nahcîrde

10. Gör temâşâyı Nedîmâ sen de Nâmî Han dahı
    Gûy u çevgân oynadırsa arsa-i tanzîrde

140

1. Cilvegerdir ol kamer-hüsnün hayâli sînede
   Gösterir kendin perî-ruhsârlar âyînede

2. Bir hitâb-ı lutf ile hâtır-nevâz olsan desek
   Söz geçer mi bilmem ol la'l-i itâb-âyîne de

3. Fehm olunmazdı neşât-ı âlemin eksikliği
   Görmesek renc-i humârı işret-i dûşînede

4. Zâhidâ âlâyiş dâmânın eyle şüst ü şû
   Yalnız hâlet bulunmaz hırka-i peşmînede

5. Pîr ü üstâd olup buldun Nedîmâ bî-ta'ab
   Dürr-i deryâ-yı fesâhat öyle bir gencînede

141

1. Bin zeban söylersin ol çeşm-i sühan-perdâz ile
   Dâstanlar şerh edersin bir nigâh-ı nâz ile

2. Dün gece cûş-ı safâdan oldu bir deryâ-yı nûr
   Kûçe-i ney mâh-tâb-ı şu'le-i âvâz ile

3. Kâr-ı aşka şol gönül bel bağlasın kim geçmeye
   Lezzet-i encâm-ı meyden telhi-i âgâz ile

4. Sen itâb-ı nâz kasd etsen dahı ol çeşm-i şûh
   Âşıkın memnûn eder bir şîve-i mümtâz ile

5. Dil-keş eyler çeşm-i gûyâsın kemân-ı ebruvan
   Şûh-terdir nağme-i mutrıb muvâfık sâz ile

6. Ben gam-ı imrûzu fikr etmekde ferdâlar geçer

Sen salınca va‘deni ferdâya yüz bin nâz ile

7. Çeşmini hâbîde zanneyler gören ammâ Nedîm
Keşf-i râz etmekdedir her lahza bin gammâz ile

142

1. Dem mi var kim zeban-ı gül derdinle hûnîn olmaya
Hasret-i hâlinle dâğ-ı lâle müşkîn olmaya

2. Çeşm-i gül-gûnun senin mümkin midir nergis görüp
Hûn-ı dilden çün gül-i bâdâm rengîn olmaya

3. Neyleyim ben ol niyâz-ı vaslı kim ebrûların
Her ser-i mûyunda tarh-endâz-ı sad-çîn olmaya

4. Seyredüp rahş üzre ol hurşîdi hiç olsun mu kim
Mâh-ı nev-pertev gedâ-yı hâne-i zîn olmaya

5. Sarsar-ı gamdan rehâ düşvârdır tâ kim kadeh
Şem‘-i bezm-i şevke fânûs-ı bilûrîn olmaya

6. Fasl-ı güldür gül açıl lâyık mıdır dest-i nigâh
Gül-zemîn-i sînen üzre yâsemen-çîn olmaya

7. Gayre sâgar sunduğun sâkî görüp kâ’il midir
Lâle-veş câmım ciger kanıyla rengîn olmaya

8. Lahza geçmez kim beyân-ı nazm-ı şûhundan Nedîm
Mülk-i isti‘dâd reşk-i Deylem ü Çin olmaya

143

1. Hasretinle gül-i ter şerha çeker pehlûya
Şâh-ı gül dâğ yakar şevkın ile bâzûya

2. Bûseden gül gül olup ârız-ı âli dönmüş
Gögerüp sîb-i zenahdan gül-i şeftâlüye

3. Bir küleh başına fağfûr da olsan besdir
Değmez ey hâce cihan mâlı bu cüst ü cûya

4. Cebr ile hâtır-ı maksûrum olur peyveste
   Şiken-i tarf-ı külâhın şiken-i gîsûya

5. Sünbül âşüfte olur hâb-ı perîşânından
   Nergis-i mestî ki gülşende vara uyhuya

6. Ham olur püşt-i keman gayret ile şâ'irler
   Cevher-i tîğ dedikçe girîh-i ebrûya

7. Olmaz el-kıssa pesend etmemek ahbâb Nedîm
   Böyle pâkize edâ bir gazel-i dil-cûya

144

1. Dil sıklet-âver-i gül olur jâle olsa da
   Olmaz sahm-tırâz-ı çemen lâle olsa da

2. Olmaz figânı rütbe-res-i âh-ı saht-ı dil
   Bülbül ne denlü na'ra-keş-i nâle olsa da

3. Aks-i fürûğu dehre yine lem'a-tâbdır
   Mâh-ı ruhun hatınla siyeh-hâle olsa da

4. Olmaz niyâz-mend-i nemek-rîz-i tabîb
   Zahm-ı derun leb-â-leb-i teb-hâle olsa da

5. Geçmez hevâ-yı aşk-ı cüvânandan Nedîm
   Kâmet hamîde pîr-i dü-sad-sâle olsa da

145

1. Bir söz dedi cânan ki kerâmet var içinde
   Dün geceye dâ'ir bir işâret var içinde

2. Mey-hâne mukassî görünür taşradan ammâ
   Bir başka ferah başka letâfet var içinde

3. Eyvâh o üç çifte kayık aldı karârım
   Şarkı okuyup geçdi bir âfet var içinde

4. Olmakda derûnunda hevâ âteş-i sûzan
   Nâyın diyebilmem ki ne hâlet var içinde

5. Ey şûh Nedîmâ ile bir seyrin işitdik
   Tenhâca varup Göksuya işret var içinde

146

1. Geçüp gitmekde ömrüm derd ü mihnet gibi şeylerle
   Müşerref olmadı kasr-ı emel ferhunde-peylerle

2. Figân u nâleler etmekde her dem bağrı yanıklar
   Bu bezm-i mihnete revnak verilmiş sanki neylerle

3. Felek câm-ı neşâtın telh eder Cemşîd-ı vakt olsa
   İlâc olmaz humâr-âlûde-i idbâra meylerle

4. Ferah bîgâne resmin gösterirse etmem istib'âd
   Gönül me'nûs-ı ahzan oldu derd-i tâ-be-keylerle

5. Görünmez bir belâdır aşk-ı hûban-ı cihan şimdi
   Nedîmâ kıl hazer germ-ülfet olma bizden eylerle

147

1. Bûs-ı la'lin şöyle sîr-âb-ı zülâl eyler beni
   Kim gören âb-ı hayât içmiş hayâl eyler beni

2. Şâ'ire söz bulmağa minnet ne ammâ neyleyim
   Âh kim hayret seni gördükçe lâl eyler beni

3. Sevdiğim câm-ı meye hâcet nedir la'l-i lebin
   Bir şeker-handeyle mest-i bî-mecâl eyler beni

4. Bâğda zülf ü ruhun andıkça bu kimdir deyü
   Sünbül ü gül biri birinden suâl eyler beni

5. Nükhet-i zülfünle geldikce nesîm-i nev-bahâr
   Turra-i sünbül-sıfat âşüfte-hâl eyler beni

6. Nâ-tüvânım şöyle çeşmin hasretinden kim gehî
   Sâye-i müjgân-ı âhû pây-mâl eyler beni

7. Gerdişin gördükçe sâkî-i mülâyim-meşrebin

Ârzû ser-geşte-i fikr-i muhâl eyler beni

8. Hasret-i çeşminle ben hâk-i siyâh olsam dahı
Baht âhir sürme-i çeşm-i gazâl eyler beni

9. Arz-ı hâlim çok efendim hâk-i pây-ı devlete
Lutfun ammâ bî-niyâz-ı arz-ı hâl eyler beni

10. Ben kulun lâyık değildir vaslına ammâ yine
İltifâtın arzû-mend-i visâl eyler beni

11. Güldürür yâ ağladır yâ lutf eder yâhud itâb
Hâsılı neylerse ol ruhsâr-ı âl eyler beni

12. Yâridir ol kadd ü haddin kim müdâmâ bâğda
Vâlih-i gül-gonca hayrân-ı nihâl eyler beni

13. Gûyiyâ bilmez efendim bende-i dîrînesin
Kim Nedîmâ bu mudur deyü sual eyler beni

148

1. Dehânı hasreti huşk etmedik dehan mı kodı
Miyânı mihneti ham kılmadık miyan mı kodı

2. Metâ'-ı vaslına canlar verirdim ammâ kim
Aman o gamze-i hun-hâr bende can mı kodı

3. Nice nişanlayabilsin gözüm o mekkârı
Nikâbını açıcak akldan nişan mı kodı

4. Siyâh kaşları mı yohsa Kahramân-ı cemâl
İki kılıç kuşanup adın ebrûvan mı kodı

5. O gûne zâlime arz-ı merâma kim kâdir
Nigâh-ı hışm ile lâl etmedik zeban mı kodı

6. Nedîm hak bu ki bendergeh-i belâgatda
Kumâş-ı nazm-ı terin gezmedik dükan mı kodı

149

1. Sînede evvel ne muhrık ârzûlar var idi
   Lebde ser-keş âhlar âteşli hûlar var idi

2. Böyle bî-hâlet değildi gördüğüm sahrâ-yı aşk
   Anda mecnun bîdler divâne cûlar var idi

3. Ben bu gün bir nev-bahâr-ı hüsn ü ân seyreyledim
   Tarf-ı destârında sünbül gibi mûlar var idi

4. Sen yine bir nev-niyâz âşık mı peydâ eyledin
   Kûyuna yer yer dökülmüş âb-ı rûlar var idi

5. Ey Nedîm ey bülbül-i şeydâ niçün hâmûşsun
   Sende evvel çok nevâlar güft ü gûlar var idi

150

1. Gerden-i sâfı beyâz öyle ki kâfûr gibi
   Çeşm ü ebrûsu siyâh öyle ki semmûr gibi

2. Şu‘le-i hüsnüne gözler kamaşır bakdıkca
   Gâh u bî-gâh gelüp şöyle dura nûr gibi

3. Cism-i pâkin dediler hem ter imiş hem berrak
   Tepeden tırnağa dek gül gibi billûr gibi

4. Nigehin böyle neden hastadır ey şûh senin
   Gözlerin bezm-i ezelden beri mahmûr gibi

5. Sû-yı zanneyleyemem gayrilere ammâ kim
   Derd-ı aşkınla Nedîmâ hele rencûr gibi

151

1. Bezm sensiz görünür lânegeh-i bûm gibi
   Bat-ı mey gam getirir tâ'ir-i meş'ûm gibi

2. Kesb-i yeddir denilir başa gelen insânın
   Safha-i kefde hat-ı cebhesi mersûm gibi

3. Sensiz ey Yûsuf-ı gül-pîrehenim câme-i feth
   Zahm urur cismime pîrâhen-i mesmûm gibi

4. Görse ol barıka-i hüsnü bütân-ı Keşmîr
   Tâb-ı hayretle erirlerdi büt-i mûm gibi

5. Bî-nemekdir leb-i hecrinde bize ey sâkî
   Gerdiş-i sâgar-ı mey lerziş-i mahmûm gibi

6. Yine bu nazm-ı bülend ile Nedîm ümmîdin
   Lahza-i âtıfet-i bâkı'a-i Rûm gibi

152

1. Ser-i zülfünde figan eylemek âyin oldı
   Nâle-i dil ceres-i kâfile-i Çin oldı

2. Âb-ı hayvandan iki cedvel olup efsürde
   Şûh-ı sîmin-tenime sâk-ı bilûrîn oldı

3. Ukde-i hâtırı biz halle şitâb etdikce
   O büt-i ser-keşin ebrûları pür-çîn oldı

4. Safvet-i tab'ımız artırdı gurûr-ı hüsnün
   Mest-i nâzım bakup âyîneye hod-bîn oldı

5. Sûz-ı aşk olmadı derdime devâ hayf Nedîm
   Baht-ı hâbîdeye dâğım gül-i bâlîn oldı

153

1. Gamzen füsûn ile sühan eyler nezâketi
   Çeşmin nigâh şekline kor nâz u nahveti

2. Aldın hadeng-i cevrini sînemde koymadın
   Ey kaşları keman katı cevr eyledin katı

3. Geh sürme gâh vesme vü gâhî piyâle çek
   Ey serv-i nâz çekme yeter gayri kâmeti

4. Deryâ-yı aşka dün beni baştarda eyledi
   Bir dâne al fesli Cezâyirli âfeti

5. Sînemde aşkını tutalım etmişim nihân

Ammâ ki kande saklayayım âh-ı hasreti

6. Aldım kocup miyânını bir tatlı bûsesin
   Ammâ ki yakdı ağzımı sandım harâreti

7. Hep kullarını etdi o kân-ı kerem çerâğ
   Zannım budur ki geldi Nedîmin de nevbeti

8. Düstûr-ı Cem-şükûh keremkâr-ı rûzgâr
   Zâtiyle buldu sadr-ı şeref zîb ü ziyneti

9. Sadr-ı bülend-rütbe ki ben yalnız değil
   Hâk olmadır derinde sipihrin de niyyeti

10. Lutfiyle sîrim öyle ki her mûyumu benim
    Etdikce cüst ü cû bulunur nân u ni‘meti

11. Hakkâ budur ki gökdeki hurşîd bulmadı
    Ben sâyesinde bulduğum ikbâl ü rif‘ati

12. Âvîze kıl du‘âsını tâ arş tâkına
    Ey âh-ı nîm-şeb sana Allah emâneti

154

1. Mest-i nâzım kim büyütdü böyle bî-pervâ seni
   Kim yetişdirdi bu gûne servden bâlâ seni

2. Bûydan hoş rengden pâkîzedir nâzük tenin
   Beslemiş koynunda gûyâ kim gül-i ra‘nâ seni

3. Güllü dîbâ giydin ammâ korkarım âzâr eder
   Nâzenînim sâye-i hâr-ı gül-i dîbâ seni

4. Bir elinde gül bir elde câm geldin sâkiyâ
   Kangısın alsam gülü yâhud ki câmı yâ seni

5. Sandım olmuş ceste bir fevvâre-i âb-ı hayât
   Böyle gösterdi bana ol kadd-i müstesnâ seni

6. Sâf iken âyîne-i endâmdan sînem dirîğ

Almadım bir kerrecik âgûşa ser-tâ-pâ seni

7. Ben dedikçe böyle kim kıldı Nedîmi nâ-tüvân
   Gösterir engüşt ile meclisdeki mînâ seni

155

1. Uşşâkın olsa n'ola fedâ nakd-i canları
   Seyr etmedin mi dünkü fedâyî cüvanları

2. Şevk âteşine sen de tutuşdun mu ey gönül
   Seyr etmedin mi dün tutuşan pehlevanları

3. Ol perçemin nazîrini hâtırda mı gönül
   Görmüş idin geçen sene sünbül zamanları

4. Çeng ü çegâne zevkı biraz dursun el-amân
   Seyr edelim bu seyre gelen dil-sitanları

5. Ma‘lûmdur benim sühanım mahlas istemez
   Farkeyler onu şehrimizin nükte-danları

156

1. Ey kaşı yâ yüzün beri dönmez misin dahı
   Ey gurre-i ümîd görünmez misin dahı

2. Billah ne saht âteş imişsin gönül meger
   Gark oldun eşk-i hûna söyünmez misin dahı

3. Kanı o geceler o tarablar terâneler
   Ey def anup o zevkı döğünmez misin dahı

4. Kâfir kızı tükenmedi mi mâtem-i peder
   Sâgar çeküp kızılca sürünmez misin dahı

5. Dil-berle mâcerânı yeter sakladın Nedîm
   Nakleyleyüp biraz da ögünmez misin dahı

157

1. Kime fâş eylesin dil derdini feryâddan gayri
   Kime yansın yakılsın âh-ı âteş-zâddan gayri

2. Çekerken zevrak-ı sahbâ-yı tûfan-hîzi ey sâkî
   Sadâ-yı dil-keş olmaz her çi bâd âbâddan gayri

3. Getirmiş havza-i teshîre tîg-istân-ı müjgânı
   Gönül mü kurtulur ol gamze-i cellâddan gayri

4. Yürekler mi döyer hiç ey perî ol tâb-ı ruhsâra
   Seni kimler görür âyîne-i pûlâddan gayri

5. Ne vaz‘ eyler Nedîmâ gevher-endûzân-ı irfâna
   Felek dedikleri hârâ-ciger bî-dâddan gayri

158

1. Eyledi bir iki peymâneyle ser-gerdan bizi
   Âh o sahbâ satıcı akl alıcı kâfir kızı

2. Sînesi destindeki peymâneden berrâk u sâf
   Ruhları destîdeki sahbâ-yı terden kırmızı

3. Germ olup oğlun bize bir bûse ikrâr eylemiş
   Dün kızın da çiğnedi ey pîr-i mey ol sakızı

4. Hâne tenhâ elde sahbâ kelle germ ü yâr nerm
   Âh ey sabr u tahammül ba‘d-ezin yâhû sizi

5. Var mıdır bilmem Nedîmâ bir dahı onun gibi
   Dîn ü dil hasmı riyâ cellâdı takvâ hırsızı

159

1. Sînede bir lahza ârâm eyle gel cânım gibi
   Geçme ey rûh-ı revân ömr-i şitâbanım gibi

2. Perde-dâr anlardım el-hak goncayı gördüm seher
   Ol dahı leb-rîz-i çâk olmuş girîbânım gibi

3. Reşk-i Çin olmakda fikrim gelmedi ta‘bîre lîk
   Vasfı ol gîsûların h*á*b-ı perîşânım gibi

4. Geçmem ol gülden gül-âb almazdan evvel mûyunun

Her biri inbîk-i zehr-âb olsa müjgânım gibi

5. Cüst ü cû etdim yine cânâ Nedîmâ bendene
Bir efendi bulmadım devletlü sultânım gibi

160

1. Bahşeden câm-ı safâya sübha-i mercânını
Hiçe saymaz âlemin İskender ü Hâkânını

2. Dîdemin gördükde zûr-ı cûşiş-i tuğyânını
Tutdu kûhun cûylar feryâd edüp dâmânını

3. Ayşa mağrûr olma kim bir iki günde goncanın
Sîne-i sad-çâk eder gerdûn leb-i handânını

4. Sûru ba'zın ba'za mâtem-hîz olur ebrin görün
Hande-i berk eyler efzun dîde-i giryânını

5. Nakd-i ümmîd ile pürdür ceyb-i subh ey dil hemân
Vâm-hâh-ı âhın elden koyma sen dâmânını

6. Seyr eder eşk-i gül-âbı hande-i gül-goncada
Âkıbet-bîn eyleyenler dîde-i irfânını

7. Rûy-ı tâbânın seher hâb içre bir kez seyreden
Pençe-i hurşîdden girâ bulur müjgânını

8. Sînede teng olma ey dil kim seni der-bend eden
Matla'-ı kâm eyleyendir Yûsufun zindânını

9. Neyledin n'etdin Nedîmâ tîşe-i efkâr ile
Bî-sütûn-ı feyz-i aşkın buldun âhir kânını

161

1. Bir şeker handeyle bezm-i şevke câm etdin beni
Nîm sun peymâneyi sâkî tamâm etdin beni

2. Şu'le serv-âsâ çıkar hâkimden ol yerlerde kim
Pây-mâl-i tevsen-i âteş-hırâm etdin beni

3. Nükhet-i gîsû ile geldin bize âh ey sâkî
   Turra-i sünbül-sıfat âşüfte-kâm etdin beni

4. Cilve-i hüsnünle her mûyum perî-hîz olmada
   Aşk ile ser-tâ-kadem âyîne-fâm etdin beni

5. Böyle ser-mest ü harâb etme Nedîm-i zâr-veş
   Nîm sun peymâneyi sâkî tamâm etdin beni

162

1. Dili raks-âver eder sabredemem mâ-hasali
   Yüregim oynadı gördükde o çengî güzeli

2. Al eteklik olalı cûy-ı murâd üzre habâb
   Ber-hevâ etdi dili nağme-i der ten yeleli

3. Şevk ile vâ'iz-i şehr atdı ridâsın çarha
   Böyle şâl oynuna çıkmadı dahı şeyh olalı

4. Bir perî eylemedi çâre dil-i nâ-çâre
   Mutrıbın çâk çâk-ı çâr-pâresine çarpılalı

5. Âsmanda bırakup zühre elinden çengi
   Def gibi kızdı yüzü dâireden çekdi eli

163

1. Aybdır kiri kalır destinde yüzde karesi
   Derhem ü dinâr ile aldanma cânım pâresi

2. Öyle bir dürr-i yetîm-i nâzı eyler perveriş
   N 'ola ol tıflın sadef-kârî ise gehvâresi

3. Gerdiş-i sâgar kadar hâlet verirdi âşıka
   Tıfl iken ol mest-i nâzın nergis-i bîmâresi

4. Etmesin bîhûde diller merhem-i la'lin heves
   Hançer-i müşkîn-ı ebrûnun onulmaz yâresi

5. Gösterir âyîne-i zânûda bir gird-âb-ı hûn
   Hayret-âmuzân-ı aşkın gerdiş-i nezzâresi

6. N'ola gitse kendüden hayretle cân-ı nâ-sabûr
   Yâ seferdir yâ tahammül çünki aşkın çâresi

7. Dil yine ser-keştedir tîr-i hevâyî-veş Nedîm
   Bir kemân-ebrûnun olmuşdur meger âvâresi

164

1. Bir nîm neşve say bu cihânın bahârını
   Bir sâgar-ı keşîdeye tut lâlezârını

2. Dil gerd-i gamsız olma revâ mı ki Ka'benin
   Ey hâce yılda bir süpürürler gubârını

3. Peykân gibi lebinde götür onu tîr-veş
   Aşkın cerîde tayy edegör reh-güzârını

4. Âhı yetişdi bülbül-i zârın ki bâğbân
   Çûb-ı duhân edindi gülün şâhsârını

5. Bir dem mi var ki âh ederek anmaya gönül
   Ey serv-kad seninle geçen rûzgârını

6. Şevk-ı tamâm va'de-i ferdâyı dinlemez
   Reşk ona kim cihanda bu gün buldu yârını

7. İran-zemîne tuhfemiz olsun bu nev-gazel
   İrgürsün Isfahâna Sıtanbul diyârını

8. Düşmen ne denlü saht ise şâd ol ki ey Nedîm
   Seng üzre gösterir zer-i kâmil ayârını

165

1. Cûy gösterdi yine âyîne-veş rûy-ı güli
   Pençe-i mihr açdı hem-çün şâne zülf-i sünbüli

2. Şöyle gülşen pür-tarab kim gûşlar fark eylemez
   Kahkahâ-yı hande-i gülden nevâ-yı bülbüli

3. Eylemiş gûyâ ki Hak îcâd cism-i nâzükün

Eyleyüp âmîhte bûy-ı güle reng-i müli

4. Gülşen-i hüsnün görün sünbül-hevâ-yı gülşenin
Ebr-i müşkin-veş dağıtdıkca nesîm ol kâküli

5. Tâze ma‘nî rû-nümâ nazm-ı selîsinden Nedîm
Cûy gösterdi yine âyîne-veş rûy-ı güli

166

1. Görünmese gözüme ol perî-i her-câyî
Karâr etdiremem cân-ı nâ-şekîbâyi

2. İzâr-ı yârı komuş yine rengden renge
Görür müsün hele sahbâ-yı hâlet-efzâyı

3. Uçurma kendini ey kebk-i bü'l-aceb-reftâr
O serv-i nâza düşer ihtizâz-ı ra‘nâyî

4. Sipihre başı erer en kemîne bendesinin
Matâfım olsa n'ola dergeh-i felek-sâyî

5. Hücûm-ı nâle ile dâstân-ı Kaysı okur
Garîb hâl ile gördüm Nedîm-i şeydâyı

GAZEL MÜSTEZADLAR

1

1. Bir görmek ile hüsnüne kıldın beni şeydâ
   Ey dil-ber-i ra‘nâ
   Etdi nigehin aklımı hem sabrımı yağma
   Ey gözleri şehlâ

2. Tâ haşre degin Hazret-i İsâ gibi ben de
   Olsam n'ola zinde
   Hecr-i gamın öldürmüş iken eyledi ihyâ
   Vaslın beni cânâ

3. Kurbân olayım destine kim ehl-i kalemsin
   Erbâb-ı rakamsın
   Yokdur hele küttâb arasında sana hem-tâ
   Ey ma‘nî-i yektâ

4. Yek-dâne yaratmış seni âlemde efendim
   Ey şâh-ı levendim
   Halk eylememiş bir dahı emsâlini hâşâ
   Allahu Te‘alâ

5. Ey şûh-ı vefâdâr-ı kerem-pîşe revâdır
   Mir'ata sezâdır
   Vassâf olalı hüsn ü kemâlâtına dünyâ
   A‘lâ vü ger ednâ

6. Mecnûn gibi gözden akıdup eşk ile seli
   Ey turrası Leylî
   Olmak görünür aşkın ile âleme rüsvâ
   Aldı beni sevdâ

7. Hûn eyledi bağrım feleğin cevr ü cefâsı
   Bîhûde edâsı
   Tâ eyleyeli sen gibi gül-ruhları peydâ
   Bî-çâre Nedîmâ

2

1. Ey şûh-ı kerem-pîşe dil-i zâr senindir
   Yok minnetin aslâ
   V'ey kân-ı güher anda ne kim var senindir
   Pinhân u hüveydâ

2. Sen kim gelesin meclise bir yer mi bulunmaz
   Baş üzre yerin var
   Gül goncasısın gûşe-i destâr senindir
   Gel ey gül-i ra‘nâ

3. Neylersen edüp bir iki gün bâr-ı cefâya
   Sabreyle de sonra
   Peymâne senin hâne senin yâr senindir

Ey dil tek ü tenhâ

4. Bir bûse-i can-bahşına ver nakd-i hayâtı
   Ger kâ'il olursa
   Senden yanadır söz yine bâzâr senindir
   Ey âşık-ı şeydâ

5. Çeşmânı siyeh-mest-i sitem kâküli pür-ham
   Ebrûları pür-çîn
   Benzer ki bu dildâr-ı cefâkâr senindir
   Bî-şüphe Nedîmâ

RUBA'İLER

1

1. Sâkî nigehin tamâm kâr etdi bana
2. Hayretle cihan yüzünü târ etdi bana
3. Sahbâya bahâne bulma vallah billah
4. N'etdiyse o çeşm-i pür-humâr etdi bana

2

1. Duyduk iki yâr ahd berkitmişler
2. Bir manzarı hoş kenâra dek gitmişler
3. İhyâ edüp ol şebi tarabla hakkâ kim
4. Tecdîd-i berât-ı zevk u şevk etmişler

3

1. Rakkâs bu hâlet senin oynunda mıdır
2. Âşıklarının günahı boynunda mıdır
3. Doymam şeb-i vaslına şeb-i rûze gibi
4. Ey sîm-beden sabâh koynunda mıdır

4

1. Zâhirde egerçi cümleden ednâyız
2. Erbâb-ı nazar yanında pek a‘lâyız
3. Saymazsa hesâba n'ola ahbâb bizi
4. Biz zümre-i şâ‘iranda müstesnâyız

5

1. Gam çekme sipâh-ı gamdan ey sâki-i şeng
2. Pejmürde kılup hâtırı tutma dili teng
3. Gönderdi felek hisârın imdâdı içün
4. Kantarlar ile dâne-i tûp u tüfeng

6

1. Erbâb-ı dil oldu hep cüvâna meftûn
2. Hiç kalmadı bir zen ülfetinden memnûn
3. Ekser şu‘ârâ-yı asr kullanmazlar
4. Bikr olduğiçün sühanda tâze mazmûn

7

1. Meded ey mâh-rû şitâb eylersin
2. Cünbiş-i nâzükün bî-tâb eylersin
3. Ben seni ez-dil ü can sevdiğim
4. Hem bilirsin de hem itâb eylersin

8

1. Zannetme ki ra‘d u berkdir etdi gulû
2. Top şenliğidir hisârın ey sâkî bu
3. Âmîhte kıl tegerg ile sahbâyı

4. Sun rind-i mey-âşâma dolu üzre dolu

9

1. Âh âh o yâl ü bâl o kadd-i dil-cû
2. O kâmet o lahm ü şahm yâ hû yâ hû
3. Ser-tâ-be-kadem rek-be-rek mûy-be-mû
4. Pistân ü küs ü sürîn ü nâf ü pehlû

10

1. Ol muğ-beçe-i ferve-fürûş-ı dil-cû
2. Âşıklarının etmede zahmına rüfû
3. Kakum dilesem sîne-i billûrun açar
4. Semmûr desem cünbişe başlar ebrû

11

1. Efsûs Nedîm-i zâr u mihnet-dîde
2. Düşmüş vatanında gurbet-i câvîde
3. Sad hayf o gûne tâze-mazmûn-ı hüner
4. Bir beyte henüz olamamış küncîde

MATLA‘ ve MÜFREDLER

1. Âlem-veş nîze-i rümmâni oldukça çemen pîrâ
   Bula râyât-ı hâkân-ı cihan nusretle isti'lâ

2. Aşk bir sînede kim tarh-ı gülistan eyler

Dâğını gül elifin serv-i hırâman eyler

3. Gayri bir yâr ile yok kârım aman hey kâfir
İ'timâd etmez isen gel yüregim yar da gör

4. Hem nigâhı hem ebruvânı urur
Beni hem tîri hem kemânı urur

5. Bu nâzük lâle-i zîbâ ki olmuş nâmı gül-ruhsâr
Ola hünkârımın bezminde sad şevk ile hidmetkâr

6. Hatt-ı reyhânın ki nesh-i nüsha-i reyhânedir
Çeşm-i mestin nergisî hattıyle bir mey-hânedir

7. Hemîşe bu müferrih lâle-i dil-cûy-ı hüsn-âmiz
Ola ismi gibi bezm-i şehenşâha ferah-engîz

8. Bâde peymânesi çek sürme çeküp neylersin
Öyle dünbâle ki var çeşm-i siyâhında senin

9. O şûhun la'l-i şîrîni gamiyle hâk olan zârın
Nebâtın mı yedin tûtî ki mercan oldu minkârın

10. Gördügüm günden beri sad-dâne hâl-i ruhların
Dilde tesbîhimdir ol fülfül gibi çok benlerin

11. Serde fikr-i tal'atın berk urdu medhûş oldu dil
Sînede aşkın zeban depretdi hâmûş oldu dil

12. Etdigi lutf u mürüvvetleri devrinde o Cem
Serçe parmağı kadar eylememişdir Hâtem

13. Gel ey gönül yine bir âh-ı hasret eyleyelim
Sipihri tahta-i meşk-i felâket eyleyelim

14. Zât-ı pâk-i pâdişâhîdir cihân-ârâ olan
Lutfudur sermâye-bahş-ı behcet-i dünyâ olan

15. Rişte-i ten zeyn olaldan katre katre kandan
Yüz çevirdim sübha-i sad-dâne-i mercândan

16. Kıl nigeh bâlâ-bülendânın hat-ı ruhsârına
    Bak sipâh-ı işvenin râyât-ı mushaf-dârına

17. Gülşen-i âlemde etdikce çerâğan mihr ü mâh
    Lutf-ı Mevlâ ola şevk-efrûz-ı tab'-ı pâdişâh

18. Açılmış görmedik yâri der-âgûş eyleyenlerde
    Onunçün çâk-i dâmen dahı olmaz pîrehenlerde

19. Yakup fürûğ-ı rûhu tâze dâğ dâğımıza
    Kuloğlu dil-beri âteş kodı ocağımıza

20. Görünce sînesinde tâb-ı mihr-i rûyun âh etdim
    Bana bir sîm pertev-sûz ile dil-ber duhan yakdı

21. Edüp zuhûr-ı hat-ı sebz-fâm-ı jengârî
    Dü hâbe mahmile dönmüş harîr-i ruhsârı

22. Her kaçan ol mâh-rûy-ı nûr-feşan pırlar geçer
    Ebre girmiş gûyiyâ hurşîd nihan yerler geçer

23. Açılır elbet nesîm-i nev-bahâr essin hele
    Zülf-i şeb-bûlar arasında ruh-ı gül-penbeler

Kaynakça

Altun, Işıl (2000). “Bir Mütareke Dönemi Dergisi Daha: Şâir Nedîm”. *Yedi İklim*. 121 (Nisan), 49-52.

Ceylan, Ömür (2011). "Büyüyen Gölgeler Yüzyılı: 18. Asır Klasik Türk Şiiri”. *Bağ Bozumu*. İstanbul: Kesit Yayınları.

Enginün, İnci-Zeynep Kerman (1991). *Ahmed Hâşim Bütün Eserleri*, III. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Erünsal, İsmail E. (2009). “Şâir Nedîm’in Muhallefâtı”. *Journal of Turkish Studies- Türklük Bilgisi Araştırmaları (Prof. Dr. Cem Dilçin’e Armağan).* 33/I, 255-274.

Gölpınarlı, Abdülbaki (1951-1972). *Nedîm Divanı*. İstanbul.

Halil Nihat [Boztepe] (1338-40). *Nedîm Divanı*. İstanbul.

Horata, Osman (2003). “Lale Devri’nde Bir Safevî Elçisi: Murtaza Kulu Han (Namî) ve Ona Yazılan Nazireler”. *Journal of Turkish Studies*. 27/II, 253-259.

İrepoğlu, Gül (1999). “Lâle Devrinin Çelebi Nakkaşı: Levnî”. *Sanat Dünyamız*. 73, 235-243.

İrepoğlu, Gül (2003), *Gölgemi Bıraktım Lale Bahçelerinde*, İstanbul: Doğan Kitap.

Macit, Muhsin (1997). *Nedîm Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Macit, Muhsin (1999). “Mahallîleşme Cereyanı ve Nedîm”. *Osmanlı 9*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 711-717.

Macit, Muhsin (2010). *Nedîm Hayatı, Eserleri ve Sanatı*. 4. Baskı, Ankara: Akçağ Yayınları.

Mazıoğlu, Hasibe (1992). *Nedîm’in Divan Şiirine Getirdiği Yenilik*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Özgül, M. Kayahan (2006). *Divan Yolu’ndan Pera’ya Selametle.* Ankara: Hece Yayınları.

Özgül, M. Kayahan (2006b). *Osmanlı’nın Hazânında Gazel Dökümü: Modern Türk Şiirini Ararken.* Ankara: Hece Yayınları.

Sevgi, Ahmet- M. Özcan (1996). *Ali Canip Yöntem’in Eski Türk Edebiyatı Üzerine Makaleleri*. İstanbul.

Silay, Kemal (1994). *Nedîm And The Poetics Of The Ottoman Court*: *Medieval Inheritance And The Need For Change*. Bloomington.

Süleyman Sadettin (2002). *Mecelletü'n-Nisab*. Tıpkıbasım, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Tanpınar, Ahmet Hamdi (1977). *Edebiyat Üzerine Makaleler*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Tanpınar, Ahmet Hamdi (1982). *19 uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Çağlayan Kitabevi.

Tevfik Fikret (1984). *Rübâb-ı Şikeste*. Hazırlayan: Asım Bezirci, İstanbul.

Yetiş, Kâzım (1989). *Nâmık Kemal'in Türk Dili ve Edebiyatı Üzerine Görüşleri ve Yazıları*. İstanbul.

Yöntem, Ali Canip (1948). "Nedîm'in Hayatı ve Çağdaşlarının Üstündeki Tesirleri". *III. Türk Tarih Kongresi (15-20 Kasım 1943), Kongreye Sunulan Tebliğler*. Ankara, 109-121.